

Tuomittujen siirto, valvontatoimenpiteet ja vaihtoehtoiset seuraamukset

Puitepäätösten kansallinen täytäntöönpano

*oikeusministeriö
justitieministeriet*

Tuomittujen siirto, valvontatoimenpiteet ja vaihtoehtoiset seuraamukset

Puitepäätösten kansallinen täytäntöönpano

30.6.2010

Julkaisun nimi Tuomittujen siirto, valvontatoimenpiteet ja vaihtoehtoiset seuraamukset
Puitepäätösten kansallinen täytäntöönpano

Tekijä Tuomittujen siirtoa ja valvontatoimenpiteitä sekä vaihtoehtoisia seuraamuksia koskevien puitepäätösten täytäntöönpanoa valmisteleva työryhmä
Puheenjohtaja: Katariina Jahkola
Sihteeri: Sanna Mikkola

Oikeusministeriön julkaisu Mietintöjä ja lausuntoja Sarjanumero 60/2010

OSKARI numero	OM 8/41/2009	HARE numero	OM029:00/2009
ISSN-L	1798-7091		
ISSN (nid.)	1798-7091	ISSN (PDF)	1798-7105
ISBN (nid.)	978-952-466-530-8	ISBN (PDF)	978-952-466-531-5

Asia- ja avainsanat kansainvälinen rikosprosessioikeus, tuomittujen siirto, ehdollinen rangaistus, vaihtoehtoiset seuraamukset

Tiivistelmä Työryhmän tehtäväksi annettiin laatia ehdotus tuomittujen siirtoa ja valvontatoimenpiteitä sekä vaihtoehtoisia seuraamuksia koskevien puitepäätösten täytäntöönpanoa koskevaksi lainsäädännöksi. Työryhmän tuli laatia ehdotus hallituksen esityksen muotoon.

Tuomittujen siirtoa koskevan puitepäätöksen tarkoituksena on edistää tuomittujen siirtoa koskevaa yhteistyötä EU:n jäsenvaltioiden välillä helpottamalla ja nopeuttamalla vankeusrangaistuksen siirtämistä pantavaksi täytäntöön tuomitun kansalaisuus- ja asuinvaltiossa. Puitepäätöksen säännökset ovat suhteessa voimassaolevaan lainsäädäntöön soveltamisalaltaan laaja-alaisemmat ja valtioita velvoittavammat. Lisäksi tuomittu voitaisiin suostumuksestaan riippumatta siirtää suorittamaan rangaistus kansalaisuusvaltioon, jossa hän asuu.

Valvontatoimenpiteitä ja vaihtoehtoisia seuraamuksia koskevan puitepäätöksen tarkoituksena on luoda nykyistä laaja-alaisemmat ja velvoittavammat puitteet seuraamusten täytäntöönpanon siirtämiselle tuomiovaltiosta tuomitun asuinvaltioon. Uusilla menettelysäännöksillä luotaisiin mekanismi tällaisten seuraamusten täytäntöönpanon siirtoon EU:n jäsenvaltioiden välillä. Tällä hetkellä mikään puitepäätöksessä tarkoitetuista yhteistyömuodoista ei ole mahdollista suhteessa pohjoismaiden ulkopuolisiin valtioihin.

Molempien puitepäätösten tavoitteena on edistää tuomitun mahdollisuuksia sopeutua yhteiskuntaan.

Mietintö sisältää ehdotukset mainittujen puitepäätösten kansallista täytäntöönpanoa ja soveltamista koskeviksi laeiksi. Täytäntöönpanolakeihin ehdotetaan sisällytettäväksi asiasisältöisiä säännöksiä muun ohella toimivaltaisista viranomaisista ja menettelystä koskien täytäntöönpanon siirtoa koskevan pyynnön lähettämistä.

30.6.2010

Publikationens titel	Överföring av dömda personer, övervakningsåtgärder och alternativa påföljder Nationellt genomförande av rambeslut		
Författare	Arbetsgruppen för beredning av genomförandet av rambesluten om överföring av dömda personer och om övervakningsåtgärder och alternativa påföljder Ordförande: Katariina Jahkola Sekreterare: Sanna Mikkola		
Justitieministeriets publikation	Betänkanden och utlåtanden	Serienummer	60/2010
OSKARI nummer	JM 8/41/2009	HARE nummer	JM029:00/2009
ISSN-L	1798-7091		
ISSN (häft.)	1798-7091	ISSN (PDF)	1798-7105
ISBN (häft.)	978-952-466-530-8	ISBN (PDF)	978-952-466-531-5
Sak- och nyckelord	internationell straffprocessrätt, överföring av dömda, villkorligt straff, alternativa påföljder		
Referat	<p>Arbetsgruppen hade i uppdrag att utarbeta ett förslag till lagstiftning om genomförande av rambesluten om överföring av dömda personer och om övervakningsåtgärder och alternativa påföljder. Arbetsgruppens förslag skulle ha formen av en regeringsproposition.</p> <p>Syftet med rambeslutet om överföring av dömda personer är att främja samarbetet vid överföring av dömda personer mellan EU:s medlemsstater genom att underlätta och påskynda överföring av verkställigheten av fängelsestraff till den stat där den dömda är medborgare och bor. Bestämmelserna i rambeslutet har ett vidare tillämpningsområde och är mer förpliktande för staterna än den gällande lagstiftningen. En dömd person kan dessutom utan sitt samtycke överföras till den stat där han eller hon är medborgare och bor för att avtjäna sitt straff.</p> <p>Syftet med rambeslutet om övervakningsåtgärder och alternativa påföljder är att skapa vidare och mer förpliktande ramar för överföring av verkställigheten av påföljder från den dömande staten till den stat där den dömda bor. Genom de nya bestämmelserna om förfarandet skapas en mekanism för överföring av verkställigheten av dessa påföljder mellan EU:s medlemsstater. I dag är ingen av de samarbetsformer som avses i rambeslutet möjlig i förhållande till utomnordiska stater.</p> <p>Syftet med båda rambesluten är att främja den dömdes möjligheter att anpassa sig i samhället.</p> <p>Betänkandet innehåller förslag till lagar om det nationella genomförandet och den nationella tillämpningen av de ovan nämnda rambesluten. I lagarna föreslås materiella bestämmelser bl.a. om de behöriga myndigheterna och om förfarandet vid översändandet av en framställning om överföring av verkställighet.</p>		

Oikeusministeriölle

Oikeusministeriö asetti 16 päivänä kesäkuuta 2009 työryhmän, jonka tehtäväksi annettiin laatia ehdotus tuomittujen siirtoa ja valvontatoimenpiteitä sekä vaihtoehtoisia seuraamuksia koskevien puitepäätösten täytäntöönpanoa koskevaksi lainsäädännöksi.

Työryhmän puheenjohtajana on toiminut lainsäädäntöneuvos Katariina Jahkola oikeusministeriön lainvalmisteluosastolta ja työryhmän jäsenenä hallitussihteeri Juhani Korhonen oikeusministeriön kansainvälisestä yksiköstä, lainsäädäntöneuvos Sanna Mikkola oikeusministeriön lainvalmisteluosastolta, lainsäädäntöneuvos Ulla Mohell oikeusministeriön kriminaalipoliittiselta osastolta (varajäsen hallitussihteeri Juho Martikainen), asianajaja Jouko Pelkonen Suomen Asianajajaliitosta (varajäsen asianajaja Anu Ryytänen) ja oikeudellisen yksikön johtaja Paavo Siltanen Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksiköstä. Sanna Mikkola on toiminut myös työryhmän sihteerinä.

Puitepäätökset ovat osa EU:n vastavuoroisen tunnustamisen toimenpideohjelmaa rikosoikeudellisen yhteistyön alalla. Tuomittujen siirtoa koskevan puitepäätöksen tavoitteena on helpottaa EU:n jäsenvaltioiden välistä yhteistyötä vankeusrangaistuksen tai muun vapaudenmenetyksen käsittävän seu-

raamuksen siirtämiseksi täytäntöön pantavaksi tuomitun kansalaisuus- ja asuinvaltion. Valvonta-
toimenpiteitä ja vaihtoehtoisia seuraamuksia koskeva puitepäätös sisältää säännöksiä ehdollisen
vankeusrangaistuksen tai vaihtoehtoisen seuraamuksen yhteydessä tehdyn valvontapäätöksen tun-
nustamisesta ja täytäntöönpanosta tuomitun asuinvaltiossa. Luomalla nykyistä laaja-alaisemmat ja
velvoittavammat puitteet seuraamusten täytäntöönpanon siirtämiselle tuomiovaltiosta tuomitun
asuinvaltioon pyritään ennen muuta edistämään tuomitun mahdollisuuksia sopeutua yhteiskuntaan.

Työryhmä on pyytänyt näkemyksiä työnsä aikana sisäasiainministeriön maahanmuutto-osastolta ja
maahanmuuttovirastolta.

Saatuaan työnsä valmiiksi työryhmä kunnioittavasti luovuttaa mietintönsä oikeusministeriölle.

Helsingissä 30 päivänä kesä kuuta 2010

Katariina Jahkola

Juhani Korhonen

Sanna Mikkola

Ulla Mohell

Jouko Pelkonen

Paavo Siltanen

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ	11
YLEISPERUSTELUT	12
1 Johdanto	12
2 Nykytila	13
2.2 Suomen lainsäädäntö	13
2.3 Kansainväliset velvoitteet	15
3 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset	16
4 Esityksen vaikutukset	17
5 Asian valmistelu	19
6 Riippuvuus muista esityksistä	19
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	21
1 Tuomittujen siirtoa koskevan puitepäätöksen sisältö ja suhde Suomen lainsäädäntöön	21
2 Valvontatoimenpiteitä ja vaihtoehtoisia seuraamuksia koskevan puitepäätöksen sisältö ja suhde Suomen lainsäädäntöön	49
3 Lakiehdotusten perustelut	85
3.1 Laki tuomittujen siirtoa koskevan puitepäätöksen täytäntöönpanosta	85
3.2 Laki kansainvälisestä yhteistoiminnasta eräiden rikosoikeudellisten seuraamusten täytäntöönpanossa annetun lain muuttamisesta	93
3.3 Laki oikeudenkäymiskaaren 31 luvun 9b §:n muuttamisesta	93
3.4 Laki valvontatoimenpiteitä ja vaihtoehtoisia seuraamuksia koskevan puitepäätöksen täytäntöönpanosta	94
4 Puitepäätösten nojalla tehtävät ilmoitukset	99
5 Voimaantulo	100
6 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys	100
LAKIEHDOTUKSET	102
LAGFÖRSLAG	115

Hallituksen esitys Eduskunnalle tuomittujen siirtoa koskevan puitepäätöksen sekä valvontatoimenpiteitä ja vaihtoehtoisia seuraamuksia koskevan puitepäätöksen kansallista täytäntöönpanoa ja soveltamista koskeviksi laeiksi

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esitys sisältää ehdotuksen laiksi vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen soveltamisesta rikosasioissa annettuihin tuomioihin, joissa määrätään vapausrangaistus tai vapauden menetyksen käsittävä toimenpide, niiden täytäntöön panemiseksi Euroopan unionissa, tehdyn puitepäätöksen sekä ehdotuksen laiksi vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen soveltamisesta tuomioihin ja valvontapäätöksiin valvontatoimenpiteiden ja vaihtoehtoisten seuraamusten valvomiseksi tehdyn puitepäätöksen kansallisesta täytäntöönpanosta sekä puitepäätösten soveltamisesta. Laeilla pantaisiin täytäntöön mainitut puitepäätökset, jotka Euroopan unionin neuvosto on hyväksynyt marraskuussa 2008.

Vapausrangaistusten tai vapauden menetyksen käsittäviä toimenpiteitä koskevan puitepäätöksen tarkoituksena on helpottaa ja nopeuttaa puitepäätöksessä tarkoitettua rangaistuksen siirtämistä pantavaksi täytäntöön tuomitun kansalaisuus- ja asuinvaltiossa. Voimassaolevaan lainsäädäntöön verrattuna säännökset olisivat soveltamisalaltaan laajalaisemmat ja valtioita velvoittavammat. Lisäksi tuomittu voitaisiin suostumuksestaan riippumatta siirtää suorittamaan rangaistus kansalaisuusvaltioon, jossa hän asuu. Tavoitteena on edistää tuomitun mahdollisuuksia sopeutua yhteiskuntaan vapautumisensa jälkeen.

Valvontatoimenpiteiden ja vaihtoehtoisten seuraamusten valvomista koskevan puitepäätöksen tarkoituksena on luoda nykyistä laaja-alaisemmat ja velvoittavammat puitteet seuraamusten täytäntöönpanon siirtämiselle tuomiovaltiosta tuomitun asuinvaltioon. Myös tämän puitepäätöksen tavoitteena on edistää tuomitun henkilön mahdollisuuksia sopeutua ja sijoittua takaisin yhteiskuntaan. Tällä hetkellä mikään puitepäätöksessä tarkoitetuista yhteistyömuodoista ei ole mahdollista suhteessa pohjoismaiden ulkopuolisiin valtioihin. Puitepäätöksen mukainen menettely on näin ollen uusi Euroopan unionin jäsenvaltioiden välisen rikosoikeudellisen yhteistyön muoto.

Puitepäätökset ehdotetaan pantavaksi täytäntöön siten, että sellaiset puitepäätösten artiklat, jotka ovat riittävän tarkkarajaisia sovellettavaksi suoraan, eivätkä jätä jäsenvaltioille harkintavaltaa täytäntöönpanon suhteen, olisivat sellaisinaan lakina sovellettavia. Täytäntöönpanolakiin otettaisiin asiasisältöisiä säännöksiä muun ohella toimivaltaisista viranomaisista ja menettelystä koskien täytäntöönpanon siirtoa koskevan pyynnön lähettämistä. Toimivaltainen viranomainen puitepäätöksissä tarkoitetuissa tilanteissa olisi Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikkö.

Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan puitepäätösten kansallisen täytäntöönpanoajan päätyttyä joulukuussa 2011.

YLEISPERUSTELUT

1 Johdanto

Esitys sisältää ehdotukset vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen soveltamisesta vapausrangaistuksiin ja vapaudenmenetyksen käsittäviin toimenpiteisiin tehdyn puitepäätöksen (2008/909/YOS, jäljempänä tuomittujen siirtoa koskeva puitepäätös) sekä vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen soveltamisesta tuomioihin ja valvontapäätöksiin valvontatoimenpiteiden ja vaihtoehtoisten seuraamusten valvomiseksi tehdyn puitepäätöksen (2008/947/YOS, jäljempänä valvontatoimenpiteitä ja vaihtoehtoisia seuraamuksia koskeva puitepäätös) kansallisesta täytäntöönpanosta. Molemmat puitepäätökset hyväksyttiin Euroopan unionin neuvostossa 27 päivänä marraskuuta 2008.

Puitepäätökset ovat osa Euroopan unionin jäsenvaltioiden välistä oikeudellista yhteistyötä rikosasioissa. Ne on tehty ennen joulukuun 1 päivänä 2009 voimaan tullutta Euroopan unionin toiminnasta tehtyä sopimusta (jäljempänä Lissabonin sopimus), jolloin yhteistyö perustui Euroopan unionista tehdyn sopimuksen (jäljempänä unionisopimus) VI osaston määräyksiin. Unionisopimuksen 34 artiklan mukaan neuvosto voi tehdä puitepäätöksiä jäsenvaltioiden lainsäädännön lähentämisestä. Puitepäätös velvoittaa saavutettavaan tulokseen nähden, mutta jättää kansallisten viranomaisten harkittavaksi muodon ja keinot. Puitepäätöksestä ei seuraa välitöntä oikeusvaikutusta ja se pannaan täytäntöön kansallisella lainsäädännöllä.

Puitepäätökset perustuvat myös Tampereella 15 ja 16 päivänä lokakuuta 1999 kokoon-tuneen Eurooppa-neuvoston päätelmiin, joiden mukaan vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen tulisi olla unionin oikeudellisen yhteistyön kulmakivi sekä siviili- että rikos-oikeudellisissa asioissa. Lisäksi ne ovat osa vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen täytäntöönpanemista koskevaa toimenpideohjelmaa (EYVL C 12, 15.1.2001). Puitepäätökset myös mainitaan neuvoston ja komission toimintasuunnitelmassa vapauden, turvallisuuden ja oikeuden lujittamiseen Euroopan unionissa tähtäävän Haagin ohjelman toteuttamiseksi (kohta 4.2.(n), EUVL C 198, 12.8.2005).

Aloitteen tuomittujen siirtoa koskevaksi puitepäätökseksi ovat tehneet Itävalta, Suomi ja Ruotsi (EUVL C 150, 21.6.2005). Puitepäätöksellä korvataan Strasbourgissa 21 päivänä maaliskuuta 1983 tehty tuomittujen siirtämistä koskeva yleissopimus (SopS 13/1987) ja sen Strasbourgissa 18 päivänä joulukuuta 1997 tehty lisäpöytäkirja (SopS 42/2001).

Aloitteen valvontatoimenpiteitä ja vaihtoehtoisia seuraamuksia koskevaksi puitepäätökseksi ovat tehneet Ranska ja Saksa (EUVL C 147, 30.6.2007). Tällä hetkellä ei ole voimassa kaikkien EU:n jäsenvaltioiden välillä sovellettavaa sopimusta puitepäätöksessä tarkoitettua yhteistyöstä.

Esityksessä ehdotetaan, että tuomittujen siirtoa koskeva puitepäätös pantaisiin täytäntöön säätämällä laki vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen soveltamisesta rikosasioissa annettuihin tuomioihin, joissa määrätään vapausrangaistus tai vapauden menetyksen käsittävä toimenpide, niiden täytäntöön panemiseksi Euroopan unionissa, tehdyn puitepäätöksen lainsäädännön alaan kuuluvien säännösten kansallisesta täytäntöönpanosta ja puitepäätöksen soveltamisesta. Esityksessä ehdotetaan lisäksi, että valvonta-

toimenpiteitä ja vaihtoehtoisia seuraamuksia koskeva puitepäättös pantaisiin täytäntöön säätämällä laki vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen soveltamisesta tuomioihin ja valvontapäätöksiin valvontatoimenpiteiden ja vaihtoehtoisten seuraamusten valvomiseksi, tehdyn puitepäättöksen lainsäädännön alaan kuuluvien säännösten kansallisesta täytäntöönpanosta ja puitepäättöksen soveltamisesta. Täytäntöönpanotapa molempien puitepäättösten osalta vastaisi valtiosopimusten ja eräiden muiden puitepäättösten voimaansaattamisessa käytettyä sekamuotoista voimaansaattamislakia. Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan PeVL 18/2003 vp katsonut, että puitepäättös on täytäntöönpanon näkökulmasta kansainvälinen velvoite, jonka täytäntöönpanoa merkitsevän lakiehdotuksen käsittelyjärjestys määräytyy perustuslain 95 §:n 2 momentin mukaan. Perustuslakivaliokunta on lausunnoissaan PeVL 50/2006 vp ja PeVL 23/2007 vp hyväksynyt tietyin reunaehdoin tällaisen täytäntöönpanotekniikan pantaessa täytäntöön vuonna 2005 hyväksytty neuvoston puitepäättös vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen soveltamisesta taloudellisiin seuraamuksiin (2005/214/YOS, jäljempänä sakkopuitepäättös) sekä vuonna 2006 hyväksytty neuvoston puitepäättös vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen soveltamisesta menetetyksi tuomitsemista koskeviin päätöksiin (2006/783/YOS, jäljempänä konfiskaatiopuitepäättös). Myös vuonna 2008 tehdyn eurooppalaista todisteiden luovuttamismääräystä koskevan puitepäättöksen (2008/978/YOS) täytäntöönpanossa (HE 268/2009 vp) on hyväksytty mainittu täytäntöönpanotekniikka. Lakivaliokunta on esitystä käsitellessään katsonut, että täytäntöönpanotapaa tulee käyttää harkitusti ja viitannut perustuslakivaliokunnan lausunnoista ilmeneviin perusteisiin (LaVM 7/2010).

Tässä esityksessä tarkoitetut puitepäättökset ovat siinä määrin yksityiskohtaisia ja tarkkoja, että tarvittavan täydentävän sääntelyn tarve on vähäinen. Puitepäättösten voidaan myös muutoin katsoa täyttävän perustuslakivaliokunnan asettamat edellytykset puitepäättösten täytäntöönpanolle sekamuotoisilla täytäntöönpanolaeilla.

2 Nykytila

2.2 Suomen lainsäädäntö

Tuomittujen siirto

Kansainvälisestä yhteistoiminnasta eräiden rikosoikeudellisten seuraamusten täytäntöönpanossa annettu laki (21/1987, jäljempänä yhteistoimintalaki) sisältää säännökset vankeusrangaistuksen täytäntöönpanon siirtämisestä. Sen mukaan vieraan valtion tuomioistuimen määräämä vapaudenmenetystä tarkoittava seuraamus ja menettämisseuraamus voidaan panna täytäntöön Suomessa ja Suomen tuomioistuimen tuomitsema vankeusrangaistus ja menettämisseuraamus jättää täytäntöön pantavaksi vieraassa valtiossa.

Lain 2 luvun säännösten mukaan vieraassa valtiossa määrätty lainvoimainen ja täytäntöönpanokelpoinen tuomio voidaan asianomaisen vieraan valtion pyynnöstä tai tämän suostumuksella panna täytäntöön Suomessa, jos teko, josta seuraamus on määrätty, on tai olisi Suomessa vastaavissa olosuhteissa tehtynä Suomen lain mukaan rikos, taikka on rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Suomen ja muiden Euroopan unionin

jäsenvaltioiden välillä annetun lain (1286/2003) 3 §:ssä tarkoitettu teko. Vapaudenmenetystä tarkoittava seuraamus voidaan panna täytäntöön Suomessa, jos tuomittu on Suomen kansalainen tai hänellä on kotipaikkansa täällä ja tuomittu on suostunut siihen. Ilman tuomitun suostumusta seuraamus voidaan panna täytäntöön, jos tuomittu Suomeen pakenemalla tai muuten Suomessa karttaa seuraamuksen täytäntöönpanoa tai täytäntöönpanon jatkamista tai jos seuraamukseen tai siitä johtuvaan lainvoimaiseen hallinnolliseen päätökseen sisältyy määräys karkottamisesta tai muusta toimenpiteestä, jonka seurauksena tuomitun ei vankilasta vapautumisensa jälkeen sallita jäävän sen valtion alueelle, jossa seuraamus on määrätty.

Lain 3 luvun säännösten mukaan Suomessa tuomittu seuraamus voidaan jättää täytäntöönpantavaksi vieraassa valtiossa, jos tuomio on saanut lainvoiman ja vieras valtio on täytäntöönpanoa pyytänyt tai siihen suostunut. Vieraassa valtiossa tapahtuva täytäntöönpano on mahdollista, jos tuomittu on asianomaisen vieraan valtion kansalainen, hänellä on kotipaikkansa tai hän oleskelee siinä valtiossa ja tuomittu on suostunut siihen. Ilman tuomitun suostumusta seuraamus voidaan panna täytäntöön vieraassa valtiossa, jos tuomittu vieraaseen valtioon pakenemalla tai muuten siellä karttaa seuraamuksen täytäntöönpanoa tai täytäntöönpanon jatkamista taikka jos tuomittu vankeusrangaistuksen tai siihen johtaneen rikoksen johdosta lainvoimaisella päätöksellä on määrätty käännytettäväksi tai karkotettavaksi Suomesta.

Yhteistoimintalakiin perustuva yhteistyö on harkinnanvaraista. Siten Suomella ei ole velvollisuutta esittää täytäntöönpanon siirtoa vieraaseen valtioon eikä suostua vieraan valtion tekemään täytäntöönpanopyyntöön. Myös tuomittujen siirtämistä koskeva yleissopimus perustuu vapaaehtoisuuteen. Toimivaltaisena viranomaisena yhteistoimintalakia ja yleissopimusta sovellettaessa on oikeusministeriö.

Tuomioiden täytäntöönpanon siirtämistä pohjoismaiden välillä sääntelee Suomen ja muiden pohjoismaiden välisestä yhteistoiminnasta rikosasioissa annettujen tuomioiden täytäntöönpanosta annettu laki (326/1963, jäljempänä pohjoismaainen yhteistoimintalaki). Lain 5 §:n mukaan muussa pohjoismaassa tuomittu vankeusrangaistus voidaan pyynnöstä panna täytäntöön Suomessa, jos tuomittu täytäntöönpanoon ryhdyttäessä on Suomen kansalainen tai pysyvästi asuu Suomessa taikka, jos tuomittu on ulkomaalainen, joka pysyvästi asumatta Suomessa oleskelee täällä mainittuna ajankohtana, ja toimenpidettä tällöin olosuhteisiin katsoen on pidettävä tarkoituksenmukaisena. Lain 8 §:n mukaan Suomessa tuomittu vankeusrangaistus tai sakon muuntorangaistus voidaan jättää täytäntöönpantavaksi toisessa pohjoismaassa, jos tuomittu täytäntöönpanoon ryhdyttäessä on asianomaisen pohjoismaan kansalainen tai pysyvästi asuu siellä taikka jos tuomittu, vaikka ei olekaan asianomaisen maan kansalainen tai ei asu siellä pysyvästi, mainittuna aikana oleskelee tuossa maassa ja täytäntöönpanoa olosuhteisiin katsoen voidaan pitää tarkoituksenmukaisena. Lain 9 §:n mukaan täytäntöönpanoa varten siirrettyyn henkilöön on sovellettava rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Suomen ja muiden pohjoismaiden välillä annetun lain (270/60) 7 ja 18 §:n säännöksiä, jollei tuomittua ole passitettu tai karkotettu asianomaisesta maasta. Mainituissa lainkohdissa säädetään ehdoista, jotka asetetaan luovutuspyyntöön suostuttaessa.

Suomi on liittynyt yleissopimuksen tuomittujen siirtämisestä ja siihen liittyvään lisäpöytäkirjaan. Lisäpöytäkirjaa voimaan saatettaessa yhteistoimintalakia on tarkistettu siten,

että lisäpöytäkirjan edellyttämässä laajuudessa tuomittu voidaan siirtää kotivaltioonsa suostumuksestaan riippumatta yllä kuvatuissa tilanteissa.

Valvontatoimenpiteet ja vaihtoehtoiset seuraamukset

Pohjoismainen yhteistoimintalaki mahdollistaa nykyisin pohjoismaiden välisen yhteistyön ehdollisesti tuomittujen ja ehdonalaisesti vapautettujen henkilöiden valvonnan osalta. Lakia olisi puitepäättökseen 23 artiklan nojalla sallittua soveltaa edelleen puitepäättökseen voimaantultua Suomen ja muiden pohjoismaiden välisissä suhteissa, edellyttäen, että lain avulla voidaan syventää tai laajentaa puitepäättökseen tavoitteita ja sikäli, kun se edelleen yksinkertaistaa tai helpottaa valvontatoimenpiteiden ja vaihtoehtoisten seuraamusten valvontaan liittyviä menettelyjä. Pohjoismainen yhteistoimintalaki ei sisällä säännöksiä yhdyskuntapalvelun tai muiden vaihtoehtoisten seuraamusten täytäntöönpanoon liittyvästä yhteistyöstä pohjoismaiden välillä.

Tällä hetkellä mikään puitepäättösehdotuksessa tarkoitetuista yhteistyömuodoista ei ole mahdollista suhteessa pohjoismaiden ulkopuolisiin valtioihin. Yhteistoimintalaki sisältää säännöksiä vain vankeusrangaistusten ja menettämisseuraamusten täytäntöönpanoa koskevasta yhteistyöstä. Näin ollen ehdotettu menettely olisi uusi Euroopan unionin jäsenvaltioiden välisen rikosoikeudellisen yhteistyön muoto.

2.3 Kansainväliset velvoitteet

Tuomittujen siirto

Kuten edellä on todettu, tuomittujen siirtoa koskevan puitepäättökseen tarkoituksena on korvata tuomittujen siirtämistä koskeva yleissopimus ja sen lisäpöytäkirja, joihin puitepäättökseen tarkoitettu yhteistyö EU:n jäsenvaltioiden välillä tällä hetkellä perustuu. Yleissopimuksen mukaan siirto edellyttää paitsi kummankin valtion myös siirrettävän vangin suostumusta. Lisäpöytäkirjan pääasiallinen merkitys on siinä, että vanki voidaan suostumuksetaan siirtää siihen valtioon, jonka kansalainen hän on, jos hänet on määrätty karkotettavaksi tai muuten maastapoistettavaksi täytäntöönpanovaltiosta rangaistuksen suorittamisen jälkeen. Suomi on liittynyt yleissopimukseen ja ratifioinut sen 29 päivänä tammikuuta 1987. Suomi on allekirjoittanut lisäpöytäkirjan 22 päivänä tammikuuta 1998 ja ratifioinut sen 3 päivänä huhtikuuta 2001. Suomen osalta yleissopimus on tullut voimaan 1 päivänä toukokuuta 1987 ja lisäpöytäkirja 1 päivänä elokuuta 2001.

Valvontatoimenpiteet ja vaihtoehtoiset seuraamukset

Euroopan neuvosto on tehnyt 30 päivänä marraskuuta 1964 yleissopimuksen ehdolliseen rangaistukseen tuomittujen tai ehdonalaisesti vapautettujen valvonnasta. Ainoastaan 12 Euroopan unionin jäsenvaltiota on ratifioinut kyseisen yleissopimuksen. Suomi ei ole allekirjoittanut yleissopimusta. Pohjoismaiden välinen yhteistyö perustuu pohjoismaiden väliseen yhtenäiseen lainsäädäntöön. Kuten edellä on todettu, pohjoismainen

yhteistoimintalaki mahdollistaa nykyisin pohjoismaiden välisen yhteistyön ehdollisesti tuomittujen ja ehdonalaisesti vapautettujen henkilöiden valvonnan osalta.

3 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

Esityksessä ehdotetaan, että puitepäätökset pantaisiin kansallisesti täytäntöön. Täytäntöönpanossa sovellettaisiin sakko- ja konfiskaatiopuitepäätösten sekä eurooppalaista todisteiden luovuttamismääräystä koskevan puitepäätöksen täytäntöönpanossa käytettyä tekniikkaa siten, että ehdotetut täytäntöönpanolait muistuttaisivat valtiosopimusten niin sanottuja sekamuotoisia voimaansaattamislakeja (ks. HE 142/2006 vp, HE 47/2007 vp ja HE 268/2009 vp). Tällaisessa täytäntöönpanotavassa kansallisella täytäntöönpanolaila säädetään puitepäätösten lainsäädännön alaan kuuluvat säännökset Suomessa lakina noudatettaviksi. Blankettimuotoisen täytäntöönpanosäännösten lisäksi lakeihin otettaisiin tiettyjä puitepäätöksen asiasisältöä täsmentäviä säännöksiä.

Vaihtoehtona niin sanotulle sekamuotoisille täytäntöönpanolaeille olisi se, että puitepäätökset pantaisiin täytäntöön säätämällä kattavat, asiasisältöiset täytäntöönpanolait (niin sanottu transformaatio). Asiasisältöiset lait voisivat lainsoveltajan näkökulmasta olla sekamuotoisia lakeja selkeämmät. Tällaisessa täytäntöönpanotavassa toisaalta on se vaara, että lakeihin otetaan puitepäätösten artiklateksteistä poikkeavia säännöksiä, jotka eivät vastaa puitepäätösten tarkoitusta. Blanketti- tai sekamuotoisella täytäntöönpanotavalla voidaan siten transformaatiota paremmin edistää lain soveltamista puitepäätösten tarkoituksen mukaisesti. Lisäksi puitepäätösten asiasisällön kirjoittaminen uudelleen olisi tarpeetonta sellaisten säännösten kohdalla, jotka ovat riittävän yksityiskohtaisia ja tarkkoja sovellettaviksi sellaisenaan. Blanketti- tai sekamuotoinen täytäntöönpanotekniikka myös voisi helpottaa lakien soveltamista sikäli, että niissä tilanteissa, joissa täytäntöönpanolakeihin ei ole otettu puitepäätöksiä täsmentäviä säännöksiä, sovellettavana olisivat vain puitepäätökset eikä transformaatiolait ja niiden rinnalla tulkintaa ohjaamassa alkuperäiset puitepäätökset. Vaikka täytäntöönpanotavaksi valittaisiin transformaatio, se ei silti vapauttaisi lainsoveltajaa noudattamasta myös puitepäätöksiä. Yhteisöjen tuomioistuin on muun muassa 16 päivänä kesäkuuta 2005 antamassaan tuomiossa asiassa C-105/03 (Pupino) todennut, että kansallisen tuomioistuimen on kansallista oikeutta soveltaessaan tulkittava sitä mahdollisimman pitkälle puitepäätöksen sanamuodon ja tarkoituksen mukaisesti, jotta puitepäätöksellä tavoiteltu tulos saavutettaisiin.

Mainituilla perusteilla puitepäätökset esitetään pantavaksi täytäntöön sekamuotoisilla täytäntöönpanolaeilla. Täytäntöönpanolakien asiasisältöiset säännökset olisivat lähinnä toimivaltaisia viranomaisia ja menettelyä koskevia tarkentavia säännöksiä. Myös kaksoisrangaistavuudesta otettaisiin puitepäätöksiä täsmentäviä säännöksiä täytäntöönpanolakeihin.

Tuomittujen siirtoa koskeva puitepäätös laajentaa siirtämisen edellytyksiä voimassaolevaan lakiin verrattuna ensinnäkin siten, että tuomittu voidaan ilman hänen suostumustaan siirtää kansalaisuusvaltioonsa myös silloin, kun tuomittua ei hänelle määrätyn seuraamuksen johdosta ole määrätty karkotettavaksi tai käännytettäväksi. Edellytyksenä tällöin kuitenkin on, että tuomittu asuu täytäntöönpanovaltiossa. Muussa tapauksessa edellytyksenä tuomitun suostumuksesta riippumattomalle siirtämiselle on tuomiosta

johtuva karkottamis- tai muu maastapoistamispäätös, taikka se, että tuomittu on paennut tai muutoin palannut täytäntöönpanovaltioon tuomion antaneessa valtiossa vireillä olevan rikosoikeudellisen menettelyn tai tuomion vuoksi. Toiseksi puitepäätöksen mukaan täytäntöönpanovaltiolla on velvollisuus ottaa tuomittu vastaan, ellei tapaukseen voida soveltaa jotakin 9 artiklassa luetelluista kieltäytymisperusteista. Voimassaolevien säännösten lähtökohta on se, että siirtäminen perustuu vapaaehtoisuuteen niin tuomio-, kuin täytäntöönpanovaltionkin osalta. Kolmanneksi täytäntöönpanovaltion on puitepäätöksen 7 artiklassa määrättyin edellytyksin suostuttava täytäntöönpanoon kaksoisrangaistavuuden vaatimuksesta riippumatta. Puitepäätös ei toisaalta aseta rangaistuksen tuominneelle valtiolle velvollisuuksia esittää siirtämistä. Siten valtion viranomaisen harkinnassa on se, milloin henkilöä esitetään siirrettäväksi.

Valvontatoimenpiteitä ja vaihtoehtoisia seuraamuksia koskeva puitepäätös sisältää säännöksiä yhdessä jäsenvaltiossa ehdolliseen vankeusrangaistukseen tuomittujen sekä ehdonalaisesti vapautettujen henkilöiden valvonnan siirtämisestä siihen jäsenvaltioon, jossa henkilöllä on laillinen ja vakinainen asuinpaikka. Puitepäätöksessä on säännöksiä myös vankeusrangaistukselle vaihtoehtoisten seuraamusten, kuten yhdyskuntapalvelun tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta. Kuten edellä on todettu, tällä hetkellä mikään puitepäätöksessä tarkoitetuista yhteistyömuodoista ei ole mahdollista suhteessa pohjoismaiden ulkopuolisiin valtioihin. Puitepäätöksen täytäntöönpano edellyttää siten uusia aineellisia ja menettelyllisiä säännöksiä.

4 Esityksen vaikutukset

Sekä tuomittujen siirtoa että valvontatoimenpiteitä ja vaihtoehtoisia seuraamuksia koskevien puitepäätösten tavoitteena on tuomittujen henkilöiden sosiaalisen kuntoutumisen edistäminen ja yhteiskuntaan sopeuttamisen helpottaminen. Lainsäädännöllä helpotettaisiin sitä, että vieraassa valtiossa vankeusrangaistukseen tai valvontatoimenpiteeseen tai muuhun vaihtoehtoiseen seuraamukseen tuomittu voisi suorittaa rangaistuksen kotivaltiossaan. Siten voitaisiin edistää tuomitun henkilön sosiaalista kuntoutumista ja mahdollisuuksia sopeutua yhteiskuntaan vapautumisensa jälkeen. Jos tuomitulla ei ole muita siteitä tuomiovaltioon kuin siellä tehty rikos, seuraamuksen täytäntöönpano tuomiovaltiossa on omiaan edistämään tuomitun yhteyksiä rikolliseen alakulttuuriin. Ehdotetulla lainsäädännöllä tämänkaltaista verkostoitumusta pyrittäisiin välttämään.

Suomen vankiloissa oli huhtikuussa 2010 suorittamassa rangaistustaan yhteensä noin 100 toisen Euroopan unionin jäsenvaltion kansalaista. Tuomituista 62 on Viron kansalaista, neljätoista Ruotsin kansalaista, seitsemän Romanian kansalaista ja viisi Liettuan kansalaista. Yksittäisiä vankeja on Alankomaista, Espanjasta, Isosta-Britanniasta, Italiasta, Ranskasta ja Tanskasta. Rikosperusteisia EU:n jäsenvaltioiden kansalaisten käännättämissä tehtiin Suomessa esimerkiksi vuonna 2009 yhteensä 128. Karkottamispäätökset ovat käännättämissä päätöksiksi huomattavasti harvinaisempia.

Ruotsia lukuun ottamatta Euroopan unionin jäsenvaltioiden vankiloissa on yksittäisiä Suomen kansalaisia. Viimeiset Ruotsista saadut kansalaisuuteen perustuvat tilastotiedot ovat vuodelta 2006, jolloin Ruotsin vankiloissa oli yhteensä 279 Suomen kansalaista.

Heistä 11 oli karkotettu rikostuomion takia. Suurimmalla osalla heistä on asuinpaikka Ruotsissa.

Tuomittujen siirtämisestä Suomeen aiheutuisi taloudellisia kustannuksia vankilaviranomaisille, mutta huomioon tulee ottaa myös se, että Suomi voi myös pyytää tuomitun henkilön siirtoa toiseen Euroopan unionin jäsenvaltioon. Laskennalliset kokonaiskustannukset vankeusrangaistuksen täytäntöönpanosta ovat 55 000 euroa vankia kohden vuodessa. Tähän sisältyy myös yhtä vankia koskevat muuttuvat kustannukset kuten ravinto-, terveydenhuolto- ja vaatetuskustannukset. Yhtä vankia koskevat keskimääräiset muuttuvat kustannukset ovat noin 7 000 euroa vuodessa. Kun kyse on ulkomaalaisesta, näiden kustannusten määrää lisäävät muun muassa tulkkauskulut sekä yhteydenpidosta omaisiin aiheutuvat kustannukset. Tilanteessa, jossa Suomi on siirtoa pyytävä valtio, aiheutuu kustannuksia muun muassa käännöksistä ja tuomitun siirtämisestä aiheutuvista matkakuluista. Arvion mukaan Suomesta toiseen Euroopan unionin jäsenvaltioon siirrettävien tuomittujen henkilöiden määrä olisi kuitenkin suurempi kuin Suomeen siirrettävien tuomittujen henkilöiden määrä. Lisäksi pohjoismaisen yhteistyön osalta tulee huomioida, ettei toisessa pohjoismaassa vankeusrangaistusta kärsivillä Suomen kansalaisille ole yleensä vakituista asuinpaikkaa Suomessa. Siten ei ole todennäköistä, että siirrot Suomen ja muiden pohjoismaiden välillä tulisivat ehdotetun lainsäädännön seurauksena merkittävästi lisääntymään.

Valvontatoimenpiteitä ja vaihtoehtoisia seuraamuksia koskevan puitepäätöksen osalta tilanteissa, joissa Suomi on valvonnan siirtoa pyytävä valtio, voidaan ehdollisen vankeusrangaistuksen osalta puitepäätöksen merkityksen arvioida olevan melko vähäinen, koska muita ehdolliseen vankeusrangaistukseen tuomittuja kuin nuoria rikosentekijöitä ei Suomessa määrätä valvontaan. Vuonna 2008 ehdollisen vankeusrangaistuksen valvontaan tuomittiin yhteensä 849 henkilöä, joista 38 olivat ulkomaalaisia. Mainituista ulkomaalaisista neljä on ollut Viron kansalaista ja kolme Ruotsin kansalaista. Kuitenkaan tarkempia tilastotietoja sen suhteen, kuinka moni mainituista ulkomaalaisista on ollut Euroopan unionin jäsenvaltioiden kansalainen, ei ole saatavilla. Ehdonalaisesti vapautettujen osalta on huomioitava se, ettei valvontapyyntöjä pohjoismaiden välillä tehdä kovin usein, minkä vuoksi on oletettavaa, että niiden määrä myöskään suhteessa muihin Euroopan unionin jäsenvaltioihin ei olisi kovin huomattava. On kuitenkin mahdollista, että puitepäätöksen soveltamisalaan tulee enemmän sellaisia tapauksia, joissa kyse on ehdonalaisesti vapautetun henkilön valvonnasta. Ehdonalaiseen vapautteen päätettiin vuonna 2009 yhteensä 4590 henkilöä, joista ulkomaalaisia oli 261. Mainituista ulkomaalaisista valvontaan määrättiin yhteensä 52 henkilöä. Tarkempia tilastotietoja sen suhteen, kuinka moni mainituista ulkomaalaisista on ollut Euroopan unionin jäsenvaltioiden kansalainen, ei ole tältäkin osin saatavilla. Yhdyskuntapalveluun tuomittiin vuonna 2008 yhteensä 3222 henkilöä, joista 136 olivat ulkomaalaisia. Näistä 44 on ollut Viron kansalaista ja Ruotsin kansalaisia on ollut yhdeksän. Myöskään siitä, kuinka moni yhdyskuntapalveluun tuomituista ulkomaalaisista on ollut Euroopan unionin jäsenvaltioiden kansalainen, ei ole saatavilla. Nuorisorangaistukseen tuomittiin vuonna 2008 yhteensä kaksitoista henkilöä, joista yksikään ei ollut ulkomaalainen.

Pohjoismaiden välisen yhteistyön osalta vuonna 2009 tehtiin yhteensä yksitoista valvonnan siirtopyyntöä Suomesta muihin pohjoismaihin. Kaikki siirtopyynnöt tehtiin Ruotsiin. Niistä kymmenen oli ehdonalaisesti vapautettuja koskevia valvontapyyntöjä ja

yksi oli ehdollisesti tuomittua nuorta rikoksentehtäjä koskeva valvontapyyntö. Vastavasti vuonna 2009 Suomeen tehtiin yhteensä seitsemän valvonnan siirtopyyntöä muista pohjoismaista. Kaikki siirtopyynnot tehtiin Ruotsista. Niistä viisi koski suojelevalvontaa (skyddstillsyn) ja kaksi ehdonalaisen vapauden valvonnan järjestämistä. Voidaan arvioida, ettei Suomeen tulevien valvontapyyntöjen määrä tule oletettavasti olemaan kovin suuri. Kuitenkin toisessa jäsenvaltiossa määrättyjen valvontatoimenpiteiden tai vaihtoehtoisten seuraamusten täytäntöönpanosta Suomessa aiheutuisi jonkin verran taloudellisia kustannuksia valvonnasta vastaavien viranomaisten toimialalle. Koska sovellettavia tapauksia tulee oletettavasti olemaan vähän ja, koska Suomi voi myös pyytää valvonnan siirron täytäntöönpanoa toiselta Euroopan unionin jäsenvaltiolta, voidaan kokonaiskustannusten arvioida jäävän melko vähäisiksi. Suomessa valvottavien tapauksien määrään luonnollisesti vaikuttaa myös se, kuinka usein valvonnasta järjestelmien yhteensopivuusongelmien vuoksi jouduttaisiin kieltäytymään. Taloudellisten vaikutusten tarkempi arviointi tässä vaiheessa on vaikeaa, koska varmaa tietoa ei ole konkreettisten tapauksien lukumäärästä eikä myöskään siitä, kuinka pitkään valvonta Suomessa jatkuisi.

5 Asian valmistelu

Tuomittujen siirtoa koskevan puitepäätöksen valmisteluvaiheessa valtioneuvosto on lähettänyt eduskunnalle kirjelmän U 10/2005 vp. sekä lisäksi täydentäviä tietoja asian käsittelystä Euroopan unionissa. Lakivaliokunta on antanut asiasta lausunnon LaVL 8/2005 vp. Valvontatoimenpiteitä ja vaihtoehtoisia seuraamuksia koskevan puitepäätöksen valmisteluvaiheessa valtioneuvosto on lähettänyt eduskunnalle kirjelmän U 2/2007 vp. Lakivaliokunta on antanut asiasta lausunnon LaVL 3/2007 vp.

Oikeusministeriö asetti 16 päivänä kesäkuuta 2009 työryhmän valmistelemaan lainsäädäntöä molempien puitepäätösten panemiseksi täytäntöön. Työryhmässä olivat edustettuina oikeusministeriön lainvalmisteluosasto, oikeusministeriön kriminaalipoliittinen osasto, oikeusministeriön kansainvälinen yksikkö, Rikosseuraamusvirasto, sittemmin Rikosseuraamuslaitos, sekä Suomen Asianajajaliitto. Työryhmän tehtävänä oli valmistella ehdotukset puitepäätösten täytäntöönpanoa koskevaksi lainsäädännöksi.

Valmistelun aikana sisäasiainministeriön maahanmuutto-osastolta ja maahanmuuttovirastolta on pyydetty näkemyksiä puitepäätöksistä toimialojensa osalta.

6 Riippuvuus muista esityksistä

Hallituksen esitys valvontarangaistusta ja sähköistä valvontaa avolaitoksissa koskevaksi lainsäädännöksi (HE 17/2010 vp) on annettu eduskunnalle 19 päivänä maaliskuuta 2010. Ehdotetulla lainsäädännöllä otettaisiin käyttöön uusi rikosoikeudellinen seuraamus, valvontarangaistus. Rangaistus suoritettaisiin vapaudessa, mutta tuomittua valvotaisiin rangaistuksen aikana sekä teknisin välinein että muilla tavoin. Valvontarangaistus on tarkoitus sisällyttää valvontatoimenpiteitä ja vaihtoehtoisia seuraamuksia koskevan puitepäätöksen soveltamisalaan edellyttäen, että eduskunta hyväksyy ehdotetut lait.

Valvontarangaistusta koskeva laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2011.

Hallituksen esitys nuoren rikoksesta epäillyn tilanteen selvittämistä ja ehdollisen vankeuden valvontaa koskevaksi lainsäädännöksi (HE 229/2009 vp) on annettu eduskunnalle 6 päivänä marraskuuta 2009. Esityksessä ehdotetut on lakivaliokunnan mietinnöstä 6/2010 vp ilmenevin tarkistuksin vahvistettu 24 päivänä kesäkuuta 2010. Samalla nuorista rikoksentekeijöistä annettu laki on kumottu. Lisäksi rikoslain rangaistuksen määräämistä koskevaa 6 luvun 10 §:ää, jossa ovat säännökset ehdollisen vankeuden oheisseuraamuksista, on muutettu. Lait tulevat voimaan 1 päivänä tammikuuta 2011.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Tuomittujen siirtoa koskevan puitepäätöksen sisältö ja suhde Suomen lainsäädäntöön

1 luku. Yleiset säännökset

1 artikla. Määritelmät. Artikla sisältää säännöksen puitepäätöksessä käytetyistä määritelmistä. Kohdan a mukaan tuomiolla tarkoitetaan tuomion antaneen valtion tuomioistuimen antamaa lainvoimaista päätöstä tai määräystä, jolla luonnolliselle henkilölle määrätään rangaistus. Kohdassa b määritellään rangaistus. Se tarkoittaa rikosoikeudenkäynnin seurauksena rikoksen johdosta määrättyä tai määräämättömäksi ajaksi määrättyä vapausrangaistusta tai muuta toimenpidettä, joka käsittää vapauden menetyksen. Viimeksi mainittu kattaa niin sanotun rikosperusteisen hoitoseuraamuksen eli sen, että rikoksen tehnyt on mielentilansa vuoksi jätetty vankeusrangaistukseen tuomitsematta ja hänet on määrätty tahdosta riippumattomaan psykiatrisen sairaalahoittoon. Kohdan c mukaan tuomion antaneella valtiolla tarkoitetaan jäsenvaltiota, jossa tuomio on annettu. Kohdan d mukaan täytäntöönpanovaltio on se jäsenvaltio, johon tuomio lähetetään sen tunnustamista ja rangaistuksen täytäntöönpanoa varten.

Yleisperusteluissa selostetun mukaisesti yhteistoimintalaki mahdollistaa tällä hetkellä Suomessa määrätyn vapaudenmenetystä tarkoittavan seuraamuksen jättämisen pantavaksi täytäntöön vieraassa valtiossa ja päinvastoin. Vuoden 2010 alussa voimaantulleen lainmuutoksen (418/2009) jälkeen lain 1 §:ssä tarkoitettu seuraamus kattaa myös edellä kuvatun hoitoseuraamuksen.

Selvyyden vuoksi täydentävä säännös on tarpeen ottaa täytäntöönpanolakiin siitä, mitä vapausrangaistuksella tai muulla rikoksen johdosta määrättyllä vapauden menetyksen käsittävällä toimenpiteellä Suomen järjestelmässä tarkoitetaan. Lakiin ehdotetaan otettavaksi säännös, jonka mukaan Suomesta voitaisiin lähettää täytäntöön pantavaksi toiseen jäsenvaltioon tuomioistuimen tuomitsema vankeusrangaistus tai rikosperusteinen hoitoseuraamus, jonka tuomioistuin on vahvistanut. Vankeusrangaistuksen Suomessa määrää aina rikosasian ratkaissut tuomioistuin. Rikosperusteisen hoitoseuraamuksen käsite on Suomen lainsäädäntöön lisätty yllä mainitulla lainmuutoksella kansainvälistä yhteistyötä silmällä pitäen. Suomen järjestelmässä rikosasian ratkaissut tuomioistuin ei määrää syyntakeettomaksi todettua henkilöä tahdosta riippumattomaan hoitoon, vaan siitä päättää Terveiden ja hyvinvoinnin laitos sen jälkeen kun tuomioistuin on jättänyt tällaisen henkilön rangaistukseen tuomitsematta. Kun kyse on hoitoseuraamuksesta, jonka täytäntöönpanoa on tarkoitus pyytää vieraasta valtiossa, seuraamuksen vahvistaa Helsingin hallinto-oikeus. Myös tällaiset Helsingin hallinto-oikeuden vahvistamat hoitoseuraamukset kuuluisivat määritelmän piiriin. Artiklan voidaan katsoa mahdollistavan tämän, koska tällöin menettelyyn hoitoon määräämiseksi on ryhdytty rikoksen johdosta, ja hoitoon määräämistä koskevan päätöksen on vahvistanut tuomioistuin. Artiklassa ei edellytetä, että tuomioistuimen tulisi olla sama tuomioistuin, joka rikosasian on ratkaissut. Määritelmän ulkopuolelle sitä vastoin jäisi muu kuin rikosperusteinen tahdosta riippumaton hoito. Kun kyse on toisesta jäsenvaltiosta Suomeen täytäntöön pantavaksi lähetetystä seuraamuksesta, lakiin ei ole tarpeen ottaa puitepäätöstä täsmentävää määritelmää. Se, mitkä seuraamukset kussakin jäsenvaltiossa ovat puitepäätöksessä tarkoit-

tuja rangaistuksia, määräytyisi kunkin jäsenvaltion kansallisen lainsäädännön perusteella.

2 artikla. *Toimivaltaisten viranomaisten määrittäminen.* Artiklan 1 kohdan mukaan jäsenvaltion on ilmoitettava neuvoston pääsihteeristölle yksi tai useampi viranomainen, joka kansallisen lainsäädännön nojalla on toimivaltainen puitepäätöksessä tarkoitetuissa tilanteissa silloin, kun jäsenvaltio on tuomion antanut valtio tai täytäntöönpanovaltio. Kohdan 2 mukaan neuvoston pääsihteeristö toimittaa saamansa tiedot kaikille jäsenvaltioille ja komissiolle.

Artikla edellyttää tarkentavaa säännöstä otettavaksi täytäntöönpanolakiin siitä, mikä viranomainen Suomessa olisi toimivaltainen tekemään puitepäätöksessä tarkoitetun täytäntöönpanopyynnön toiselle jäsenvaltiolle sekä päättämään toisen jäsenvaltion tekemän pyynnön täytäntöönpanosta Suomessa.

Yhteistoimintalain 5 ja 19 §:n mukaan oikeusministeriöllä on toimivalta tehdä pyyntö laissa tarkoitetun seuraamuksen täytäntöönpanon siirtämisestä vieraaseen valtioon ja päättää vieraan valtion tekemän pyynnön täytäntöönpanosta Suomessa. Laissa omaksuttu ratkaisu vastaa tuomittujen siirtämisestä tehdyn yleissopimuksen 5 artiklan määräystä, jonka mukaan siirtopyynnot tehdään sopimusvaltioiden oikeusministeriöiden välillä.

Nyt täytäntöön pantavassa puitepäätöksessä ei edellytetä, että toimivaltaisen viranomaisen olisi oltava oikeusministeriö. Puitepäätös myös mahdollistaa useamman kuin yhden viranomaisen nimeämisen toimivaltaiseksi viranomaiseksi. Vastavuoroisen tunnustamisen periaatteelle perustuvassa yhteistyössä EU:n jäsenvaltioiden välillä lähtökohtana yleisesti on, että yhteydenpito tapahtuu suoraan kansallisesti toimivaltaisten viranomaisten välillä. Yhteistyöpyynnot myös tehdään vakiolomakkeita käyttäen, minkä tarkoituksena on helpottaa pyyntöjen laatimista. Keskusviranomaisen tehtävänä on lähinnä toimivaltaisten viranomaisten avustaminen yhteistyöpyyntöjen hallinnollisessa lähettämisessä ja vastaanottamisessa.

Suomessa päävastuu vankeusrangaistusten täytäntöönpanosta kuuluu Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikölle (aikaisemmin rikosseuraamusvirasto), joka myös nykyisin toimii tuomittujen siirtämisestä tehdyssä yleissopimuksessa tarkoitettuja yhteistyöpyyntöjä valmistelevana viranomaisena. EU:n jäsenvaltioiden välisissä luovuttamistilanteissa. Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikkö on niin ikään toimivaltainen viranomainen tekemään pyynnön Suomessa vankeusrangaistukseen tuomitun henkilön luovuttamisesta Suomeen rangaistuksen täytäntöönpanoa varten.

Esityksessä ehdotetaan, että toimivalta tehdä pyyntö Suomessa määrätyn vankeusrangaistuksen täytäntöönpanon siirtämiseksi toiseen EU:n jäsenvaltioon sekä päättää Suomeen lähetettyyn siirtopyyntöön suostumisesta olisi Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksiköllä. Oikeusministeriön toimivallan vähentäminen olisi linjassa muiden vastavuoroisen tunnustamisen periaatteelle pohjautuvien puitepäätösten kanssa, joissa päätösvaltaa myös on siirretty oikeusministeriöltä syyttäjille ja tuomioistuimille. Päätöksenteon siirtäminen oikeusministeriöltä Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikölle myös voisi nopeuttaa menettelyä, koska yhteydenpito tapahtuisi suoraan toisen EU:n jäsenvaltion toimivaltaisen viranomaisen ja vankeusrangaistusten täytäntöön-

panosta kansallisesti huolehtivan Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikön välillä.

Kun täytäntöönpanon siirtopyyntö koskisi rikosperusteista hoitoseuraamusta eli tilannetta, jossa henkilö on määrätty tahdosta riippumattomaan psykiatriseen sairaalahoitoon, siirtopyynnön tekemisestä ja sen täytäntöönpanosta vastaisi kuitenkin oikeusministeriö. Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksiköllä ei kansallisesti ole toimivaltaa päättää hoitoseuraamusten täytäntöönpanosta, jolloin ei olisi järkevää siltä osin siirtää sille toimivaltaa myöskään kansainvälisissä tilanteissa. Hoitoseuraamusten kansainväliseen täytäntöönpanoon sovellettaisiin lisäksi mitä mielenterveyslaissa ja kansainvälisestä yhteistoiminnasta eräiden rikosoikeudellisten seuraamusten täytäntöönpanossa annetussa laissa säädetään. Näin ollen hoitoseuraamuksia koskevista täytäntöönpanopyynnöistä sekä Suomeen tulevissa että Suomesta lähtevissä tilanteissa myös EU:n jäsenvaltioiden välillä päättäisi oikeusministeriö Terveys- ja hyvinvoinnin laitoksen esityksestä.

3 artikla. Tarkoitus ja soveltamisala. Artiklan 1 kohdan mukaan puitepäättöksen tarkoituksena on vahvistaa säännöt, joiden mukaisesti jäsenvaltion on tuomitun yhteiskuntaan sopeutumisen helpottamiseksi tunnustettava tuomio ja pantava rangaistus täytäntöön. Kohdan 2 mukaan puitepäättöstä sovelletaan, jos tuomittu on tuomion antaneessa valtiossa tai täytäntöönpanovaltiossa. Kohdan 3 mukaan puitepäättöstä sovelletaan ainoastaan puitepäättöksessä tarkoitettuun tuomioiden tunnustamiseen ja rangaistusten täytäntöönpanoon. Se seikka, että rangaistuksen lisäksi on määrätty sakko ja/tai tehty päätös menetetyksi tuomitsemisesta ja tätä ei ole vielä suoritettu, peritty tai pantu täytäntöön, ei ole este tuomion lähettämiseksi. Tällaisten sakkojen ja menetetyksi tuomitsemista koskevien päätösten tunnustaminen ja täytäntöönpano toisessa jäsenvaltiossa perustuu jäsenvaltioiden välillä sovellettaviin säädöksiin, erityisesti aikaisemmin mainittuihin sakko- ja konfiskaatiopuitepäättöksiin. Kohdan 4 mukaan puitepäättös ei muuta velvollisuutta kunnioittaa Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 6 artiklassa vahvistettuja perusoikeuksia ja oikeudellisia perusperiaatteita.

Artikla on luonteeltaan lähinnä toteava. Kohtaa 4 vastaava velvoite sisältyy myös muihin vastavuoroista tunnustamista koskeviin puitepäättöksiin. Siitä muun ohella seuraa, ettei estettä olisi poikkeuksellisesti kieltäytyä täytäntöönpanopyynnöstä sillä perusteella, että seuraamuksen määräämiseen johtaneessa oikeudenkäynnissä olisi loukattu oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin perusperiaatteita. Vastavuoroiseen tunnustamiseen perustuvan järjestelmän lähtökohtana kuitenkin on jäsenvaltioiden välinen luottamus toistensa rikosoikeudellisia järjestelmiä kohtaan. Sen vuoksi tilanne, jossa ilmenisi tarve kieltäytyä täytäntöönpanopyynnöstä ihmisoikeusloukkaukseen liittyvällä perusteella, olisi ilmeisen harvinainen. Lisäksi tällaisen kieltäytymisperusteen soveltamista harkittaessa olisi otettava huomioon nyt täytäntöön pantavien puitepäättösten tavoite, eli pyrkimys helpottaa tuomitun sopeutumista yhteiskuntaan seuraamuksen suorittamisen jälkeen (niin sanottu rehabilitaatio). Tätä tavoitetta tulisi punnita suhteessa oikeudenkäynnin perusperiaatteiden loukkauksen vakavuuteen. Siirtäminen voisi olla perusteltua rehabilitaatiotavoitteen edistämiseksi siinäkin tapauksessa, että seuraamuksen määräämiseen johtaneessa menettelyssä olisi tapahtunut jokin prosessuaalisiin oikeusturvatakeisiin liittyvä virhe. Merkillepantavaa on toisaalta myös se, että Lissabonin sopimuksen voimaantulua jäsenvaltiot ovat aikaisempaa vahvemmin sitoutuneet perus- ja ihmisoikeuksien kunnioittamiseen. Eduskunnan lakivaliokunta on mietinnössään LaVM 7/2010

vp todennut tämän vähentävän tarvetta ottaa oikeudenmukaista oikeudenkäyntiä koskevia säännöksiä yksittäisiin instrumentteihin. Näillä perusteilla täytäntöönpanolakiin ei ehdoteta otettavaksi erillistä oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin liittyvää kieltäytymisperustetta.

2 luku. Tuomioiden tunnistaminen ja rangaistusten täytäntöönpano

4 artikla. *Perusteet tuomion ja todistuksen lähettämiseksi toiseen jäsenvaltioon.* Kohta 1 sisältää säännöksen siitä, mihin jäsenvaltioon (täytäntöönpanovaltio) pyyntö puitepäätöksessä tarkoitetun seuraamuksen täytäntöönpanon siirtämisestä voidaan lähettää. Siirtämistä pyydetään lähettämällä tuomio ja puitepäätöksen liitteenä olevan mallin mukainen todistus täytäntöönpanovaltioon. Artiklan 3 kohtaa 3 vastaavasti kaikissa 1 kohdan tilanteissa siirtämisen edellytyksenä on, että tuomittu on joko tuomion antaneessa valtiossa tai täytäntöönpanovaltiossa. Lisäksi 6 artiklassa tarkoitetuissa tilanteissa edellytetään, että tuomittu on suostunut siirtoon. Sen mukaan tuomitun suostumusta ei vaadita, jos siirto tapahtuu tuomitun kansalaisuusjäsenvaltioon, jossa tuomittu myös asuu, jäsenvaltioon, johon tuomittu on määrätty karkotettavaksi tuomista johtuvan maastapoistamispäätöksen perusteella taikka jäsenvaltioon, johon tuomittu on paennut tai muutoin paennut tuomiovaltiossa vireillä olevan rikosoikeudellisen menettelyn tai siellä annetun tuomion perusteella. Tarkemmin 6 artiklaa selostetaan jäljempänä.

Kaikissa tapauksissa lopullinen harkintavalta siirtopyynnön lähettämisen suhteen on tuomion antaneella valtiolla. Tätä harkintaa rajoittavina tekijöinä on jäljempänä selostettujen yhteiskuntaan sopeutumiseen liittyvien kriteerien lisäksi otettava huomioon se, että rangaistuksen täytäntöönpanoa ei tule pyytää siirrettäväksi, jos poikkeuksellisesti olisi epäiltävissä, että täytäntöönpano ei vastaisi Suomen oikeusjärjestelmän perusperiaatteita. EU:n jäsenvaltioiden välisessä vastavuoroiseen tunnustamiseen perustuvassa yhteistyössä lähtökohtana on jäsenvaltioiden välinen luottamus toistensa oikeusjärjestelmiin. Silti lakivaliokunta on lausunnossaan 8/2005 vp pitänyt tärkeänä mainitun näkökohdan huomioon ottamista. Valiokunta ”pitää tärkeänä, että puitepäätös ei velvoita valtiota esittämään täytäntöönpanon siirtoa ja mahdollistaa täytäntöönpanosta kieltäytymisen silloin, kun täytäntöönpano ei vastaisi Suomen oikeusjärjestelmän perusperiaatteita.” Kun kyse on siirtopyynnön tekemisestä toiseen jäsenvaltioon, harkinnassa olisi otettava huomioon erityisesti perustuslain 9 §:n 3 ja 4 momentin säännökset, joiden mukaan kiellettyä on muun ohella karkottaa, luovuttaa tai palauttaa ketään valtioon, jossa henkilöä voisi uhata kidutus tai muu ihmisarvoa loukkaava kohtelu.

Alakohdissa a ja b määritellään täytäntöönpanovaltiota velvoittavat tilanteet. Tyypillisin tällainen tilanne on se, että tuomittu on täytäntöönpanovaltion kansalainen ja myös asuu siellä (a alakohda). Puitepäätöksen johdanto-osan kohdassa 17 selvennetään asuinvaltion käsitettä. Sillä tarkoitetaan jäsenvaltiota, johon asianomaisella on yhteys asuinpaikan ja sellaisten seikkojen perusteella kuten perhe-, sosiaaliset tai ammatilliset siteet. Täytäntöönpanovaltiolla on velvollisuus hyväksyä siirtopyyntö myös siinä tapauksessa, että tuomittu on sen kansalainen ja hänet on tuomion seurauksena määrätty karkotettavaksi täytäntöönpanovaltioon tuomiosta johtuvan maastapoistamis- tai karkotusmääräyksen perusteella. Alakohdan c mukaan siirtämistä voidaan pyytää myös muulta kuin a tai b

alakohdassa tarkoitettulta jäsenvaltiolta, edellyttäen, että asianomaisen jäsenvaltion toimivaltainen viranomainen siirtämiseen suostuu.

Kohdassa 2 edellytykseksi tuomion ja lomakkeen lähettämiseksi asetetaan se, että tuomion antaneen valtion toimivaltainen viranomainen, tarvittaessa tuomion antaneen valtion ja täytäntöönpanovaltion toimivaltaisten viranomaisen välisten neuvottelujen jälkeen, on vakuuttunut siitä, että rangaistuksen täytäntöönpano täytäntöönpanovaltiossa edistäisi tuomitun sosiaalista kuntoutusta.

Kohta 3 sisältää säännöksen tuomion antaneen valtion ja täytäntöönpanovaltion välisestä kuulemismenettelystä. Kuuleminen on mahdollista kaikissa 1 kohdan tilanteissa. Se on pakollista 1 kohdan c alakohdassa tarkoitetuissa tapauksissa eli silloin kun siirtäminen edellyttää täytäntöönpanovaltion suostumusta. Näissä tapauksissa täytäntöönpanovaltion toimivaltaisen viranomaisen on välittömästi ilmoitettava tuomion antaneelle valtiolle suostumuksestaan siirtämiseen. Kohdan 4 mukaan täytäntöönpanovaltion toimivaltainen viranomainen voi kuulemismenettelyn yhteydessä toimittaa tuomion antaneen valtion toimivaltaiselle viranomaiselle perustellun lausunnon siitä, että rangaistuksen täytäntöönpano täytäntöönpanovaltiossa ei edistäisi tuomitun sosiaalista kuntoutusta ja yhteiskuntaan sopeutumista. Mikäli kuulemista ei ole suoritettu, lausunto voidaan toimittaa viipymättä pyynnön lähettämisen jälkeen. Tuomion antaneen jäsenvaltion toimivaltainen viranomainen voi lausunnon seurauksena päättää, peruuttaako se pyyntönsä. Lopullinen harkintavalta sen suhteen, voidaanko siirtämisen katsoa edistävän rehabilitaatiotavoitteen toteutumista, on siis tuomion antaneella valtiolla. Tämä ilmenee myös siinä, että täytäntöönpanon siirrosta ei ole sallittua kieltäytyä sen vuoksi, että täytäntöönpanovaltio arvioisi, että rehabilitaatiotavoite ei toteudu. Tämä todetaan puitepäätöksen johdanto-osan kohdassa 10.

Kohdan 5 mukaan täytäntöönpanovaltio voi myös omasta aloitteestaan pyytää tuomion antanutta valtiota tekemään täytäntöönpanon siirtopyynnön. Pyyntö siirtomenettelyn käynnistämiseksi voidaan tehdä myös täytäntöönpanovaltiolle. Tällaiset pyynnot eivät kuitenkaan velvoita tuomion antanutta valtiota pyytämään täytäntöönpanon siirtämistä.

Kohdan 6 mukaan jäsenvaltioiden olisi puitepäätöksen täytäntöönpanovaiheessa toteutettava toimenpiteitä, joissa otetaan erityisesti huomioon tarkoitus edistää tuomitun yhteiskuntaan sopeutumista ja joiden perusteella jäsenvaltioiden toimivaltaisten viranomaisten olisi päätettävä, suostutaanko 1 kohdan c alakohdan mukaisissa tapauksissa tuomion ja todistuksen lähettämiseen. Puitepäätöksen johdanto-osan 6 kohdassa selvennetään säännöksen tarkoitusta. Sen mukaan puitepäätös olisi pantava täytäntöön ja sitä olisi sovellettava tavalla, joka mahdollistaa yhdenvertaisuuden, oikeudenmukaisuuden ja kohtuullisuuden yleisperiaatteiden noudattamisen. Säännöksen tarkoituksena on ollut varmistua siitä, ettei siirtopäätöksiä tehtäisi ”mielivaltaisesti”, vaan tiettyjen objektiivisesti hyväksytyjen ja yhdenvertaisen kohtelun turvaavien kriteerien perusteella.

Kohdan 7 mukaan kukin jäsenvaltio voi joko puitepäätöstä tehtäessä tai myöhemmin ilmoittaa neuvoston pääsihteeristölle, ettei sen 1 kohdan c alakohdan mukaista ennakkosuostumusta tuomion ja todistuksen lähettämiseksi tarvita muiden saman ilmoituksen antaneiden jäsenvaltioiden osalta a ja b alakohdissa mainituissa tapauksissa. Ensimmäinen tilanne on se, että tuomittu asuu ja on laillisesti oleskellut vähintään viiden vuoden

ajan yhtäjaksoisesti täytäntöönpanovaltiossa ja säilyttää siellä pysyvän oleskeluoikeuden (a alakohta). Kyseessä olisi siis täytäntöönpanovaltiossa pysyvästi asuva ulkomalainen. Toiseksi jäsenvaltio voi ilmoittaa valmiudestaan ilman ennakkosuostumusta vastaanottaa siirtopyyntöjä tilanteessa, jossa tuomittu on täytäntöönpanovaltion kansalainen muissa kuin 1 kohdan a ja b alakohdassa säädetyissä tapauksissa (b alakohta). Tällöin kyseessä oleva täytäntöönpanovaltion kansalainen siis ei asu täytäntöönpanovaltiossa eikä häntä ole myöskään määrätty karkotettavaksi täytäntöönpanovaltioon.

Säännöksessä tarkennetaan myös pysyvän oleskeluoikeuden käsitettä. Alakohdassa a tarkoitetuissa tapauksissa pysyvä oleskeluoikeus tarkoittaa, että asianomaisella henkilöllä on pysyvä oleskeluoikeus kyseisessä jäsenvaltiossa sellaisen kansallisen lainsäädännön mukaisesti, jolla on pantu täytäntöön Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 18, 40, 44 ja 52 artiklan perusteella annettu yhteisön lainsäädäntö. Pysyvä oleskeluoikeus tarkoittaa myös sitä, että henkilöllä on kyseisessä jäsenvaltiossa pysyvästi tai pitkään oleskelleena voimassa oleva oleskelulupa sellaisen kansallisen lainsäädännön mukaisesti, jolla on pantu täytäntöön Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 63 artiklan perusteella annettu yhteisön lainsäädäntö. Jos kyseessä on jäsenvaltio, johon viimeksi mainittua yhteisön lainsäädäntöä ei sovelleta, pysyvä oleskeluoikeus määräytyy asianomaisen jäsenvaltion kansallisen lainsäädännön mukaan.

Kaiken kaikkiaan 4 artiklalla on koko puitepäätöksessä tarkoitettua yhteistyötä ajatellen keskeinen merkitys, koska siinä määritellään edellytykset siirtopyynnön tekemiselle täytäntöönpanovaltiota velvoittavasti. Koska jäsenvaltiolle jätetään tietyiltä osin harkintaa artiklassa määriteltyjen velvoitteiden suhteen, artikla edellyttää täsmällistä sääntelyä sisällytettäväksi kansalliseen lainsäädäntöön. Edellä kuvatuin tavoin jäsenvaltion harkinnassa on se, suostuuko se täytäntöönpanovaltiona vastaanottamaan siirtopyyntöjä myös artiklan 1 kohdan c alakohdassa tarkoitetuissa tilanteissa sekä se, luopuuko se artiklan 7 kohdassa tarkoitetuissa tilanteissa kokonaan edellyttämästä ennakkosuostumustaan siirtoon. Jos siitä luovutaan, seurauksena on, että täytäntöönpanovaltiota lähtökohtaisesti velvoittaviksi tulisivat myös 7 kohdan mukaiset tilanteet, joissa siis kyse on täytäntöönpanovaltion kansalaisesta muissa kuin 1 kohdan a ja b alakohdassa tarkoitetuissa tapauksissa sekä täytäntöönpanovaltiossa viisi vuotta asuneesta tai siellä laillisesti oleskelleesta ulkomaalaisesta, jolla edelleen on pysyvä oleskeluoikeus täytäntöönpanovaltiossa.

On toisaalta merkille pantavaa se, että artiklassa säännellään ainoastaan jäsenvaltion velvollisuus hyväksyä siirtopyynnön lähettäminen asianomaiseen jäsenvaltioon. Tämä ei siten merkitse, että asianomaisen jäsenvaltion olisi välttämättä aina siirtopyyntöön suostuttava. Jos nimittäin käsillä olisi jokin puitepäätöksen 9 artiklassa tarkoitettu kieltäytymisperuste, täytäntöönpanosta olisi mahdollisuus kieltäytyä, vaikka kyse olisikin jostakin 4 artiklan mukaan täytäntöönpanovaltiota lähtökohtaisesti velvoittavasta siirto-tilanteesta.

Artikla merkitsee muutosta voimassa olevaan lainsäädäntöön sikäli, että nykyisin kansainvälinen yhteistyö vankeusrangaistuksen tai muun vapaudenmenetystä tarkoittavan seuraamuksen täytäntöönpanon siirtämisessä tuomittujen siirtämistä koskevan yleissopimuksen sekä yhteistoimintalain mukaan edellyttää poikkeuksetta sekä tuomio- että täytäntöönpanovaltion suostumusta. Harkittaessa sitä, kuinka laajalti Suomi olisi valmis

siirtopyyntöjä vastaanottamaan, olisi otettava huomioon ennen muuta siirtämisen tarkoitus eli sosiaalisen kuntoutuksen helpottaminen. Tässä harkinnassa tulisi ottaa huomioon ennen muuta tuomitun kansalaisuudesta, asuinpaikasta, perheestä tai muista sosiaalisista suhteista johtuva yhteys täytäntöönpanovaltioon sekä se, haluaako tuomittu itse suorittaa rangaistuksen Suomessa.

Täytäntöönpanolakiin ehdotetaan otettavaksi säännös niistä tilanteista, joissa vieraassa valtiossa määrätty rangaistus voitaisiin lähettää pantavaksi täytäntöön Suomessa ilman Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikön antamaa lupaa. Näin voitaisiin tehdä 4 artiklan 1 a ja b alakohdissa tarkoitetuissa tilanteissa. Näin voitaisiin siis menetellä aina kun tuomittu on Suomessa asuva Suomen kansalainen sekä silloin, kun Suomen kansalainen on määrätty tuomion johdosta Suomeen karkotettavaksi. Muissa tapauksissa Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikön suostumus edellytettäisiin. Tällöin siirtämisen tarkoituksenmukaisuus selvitetäisiin tapauskohtaisesti. Täytäntöönpanolakiin ehdotettavan säännöksen mukaan suostumus voitaisiin antaa, jos seuraamuksen täytäntöönpano Suomessa tuomitun asuinpaikan, muiden henkilökohtaisten olosuhteiden tai erityisten syiden vuoksi edistäisi tuomitun mahdollisuuksia sopeutua yhteiskuntaan. Tämän lisäedellytyksen kirjaaminen lakiin on perusteltua erityisesti ottaen huomioon edellä selostettu 6 kohdan vaatimus yhteiskuntaan sopeutumista edistävien näkökohtien huomioon ottamisesta puitepäätöstä täytäntöön pantaessa.

Suomessa pysyvästi asuvan ulkomaalaisen suhteen valittu ratkaisun olisi linjassa rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Suomen ja muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä annetun lain (1286/2003, EU-luovuttamislaki) 6 ja 8 §:n kanssa sikäli, että mainittujen säännösten mukaan Suomessa pysyvästi asuvan ulkomaalaisen pyyntö saada suorittaa rangaistus Suomessa edellyttää, että sitä hänen henkilökohtaisten olosuhteiden tai muun erityisen syyn takia on pidettävä perusteltuna. Luovuttamistilanteita vastaavasti harkintaan vaikuttaisi se, onko tuomittu hänen perhe- ja muut yhteytensä Suomeen huomioon ottaen integroitunut suomalaiseen yhteiskuntaan siinä määrin, että rangaistuksen täytäntöönpano Suomessa olisi tarkoituksenmukaista.

Niissä tilanteissa, joissa kyse olisi rikosperusteisen hoitoseuraamuksen lähettämisestä täytäntöön pantavaksi Suomeen, edellä kuvatun suostumuksen antava viranomaisena olisi oikeusministeriö. Kuten muissakin hoitoseuraamuksia koskevissa tilanteissa, oikeusministeriö tekisi päätöksensä Terveyden- ja hyvinvoinnin laitoksen esityksestä.

5 artikla. Tuomion ja todistuksen lähettäminen. Artikla sisältää säännökset menettelystä, jota noudatetaan pyydetäessä täytäntöönpanon siirtoa toiseen jäsenvaltioon. Artiklan 1 kohdan mukaan tuomion antaneen valtion toimivaltaisen viranomaisen on lähetettävä tuomio tai sen oikeaksi todistettu jäljennös sekä puitepäätöksen liitteenä olevan mallin mukainen todistus suoraan täytäntöönpanovaltion toimivaltaiselle viranomaiselle sellaisella tavalla, josta jää kirjallinen todiste niin, että täytäntöönpanovaltio voi todeta sen aitouden. Tuomion alkuperäiskappale tai sen oikeaksi todistettu jäljennös ja alkuperäinen lomake on lähetettävä täytäntöönpanovaltiolle tämän sitä vaatiessa. Kaikki virallinen yhteydenpito tapahtuu suoraan mainittujen viranomaisten välillä. Kohdan 2 mukaan tuomion antaneen valtion viranomaisen on allekirjoitettava lomake ja vahvistettava sen sisältö oikeaksi. Kohdan 3 mukaan sallittua on lähettää siirtopyyntö vain yhteen jäsenvaltioon kerrallaan. Tuomion antaneen valtion viranomaisen on 4 kohdan mukaan olta-

va tarvittaessa yhteydessä Euroopan oikeudellisen verkoston yhteysviranomaisiin saadakseen tietoa toimivaltaisesta viranomaisesta täytäntöönpanovaltiossa, jos se ei ole tuomion antaneen valtion viranomaisen tiedossa. Jos siirtopyynnön vastaanottaneella viranomaisella ei ole toimivaltaa päättää pyyntöön suostumisesta, sen on 5 kohdan mukaan viran puolesta lähetettävä pyyntö toimivaltaiselle täytäntöönpanovaltion viranomaiselle ja ilmoitettava tästä tuomion antaneen valtion viranomaiselle.

Artiklaa voidaan sinällään pitää riittävän tarkkarajaisena ja yksityiskohtaisena sovellettavaksi suoraan. Lainsoveltamisen helpottamiseksi täytäntöönpanolakiin kuitenkin ehdotetaan otettavaksi viittaussäännös siitä Euroopan unionin virallisen lehden numerosta, jossa puitepäättös sekä siirtoa pyydettyä täytettävä todistus on julkaistu.

6 artikla. *Tuomitun mielipide ja hänelle annettava ilmoitus.* Artikla sisältää säännökset tuomitun suostumusta edellyttävistä sekä siitä riippumattomista siirtotilanteista ja tuomitun mielipiteen ottamisesta huomioon päätöksentekomenettelyssä. Artiklan 1 kohdan mukaan tuomitun suostumus on pääsääntöisesti edellytyksenä seuraamuksen siirtämiselle pantavaksi täytäntöön toisessa jäsenvaltiossa. Poikkeukset tästä pääsäännöstä sisältyvät artiklan 2 kohtaan. Sen a- ja b-alakohdissa kuvatut tilanteet vastaavat 4 artiklan 1 kohdan a ja b alakohdissa tarkoitettuja tilanteita, joissa myös täytäntöönpanovaltiolla on velvollisuus hyväksyä täytäntöönpanon siirto, ellei tapaukseen sovellu jokin 9 artiklan mukainen kieltäytymisperuste. Tuomitun suostumusta ei siten ensinnäkään tarvita, jos täytäntöönpanoa pyydetään siirrettäväksi siihen jäsenvaltioon, jonka kansalainen tuomittu on, ja jossa hän asuu (a alakohta). Alakohdan b mukaan toinen tuomitun suostumuksesta riippumaton siirtotilanne on se, että pyyntö lähetetään jäsenvaltioon, johon tuomittu karkotetaan vapautumisensa jälkeen tuomioon, oikeudelliseen tai hallinnolliseen päätökseen taikka tuomiosta johtuvaan muuhun toimenpiteeseen sisältyvän maastapoistamis- tai karkotusmääräyksen perusteella. Artiklan 4 kohdassa 1 luetelluista tilanteista poiketen kolmas tuomitun suostumuksesta riippumaton siirtotilanne c alakohdan mukaan on se, että täytäntöönpanopyyntö lähetetään jäsenvaltioon, johon tuomittu on paennut tai muutoin palannut tuomion antaneessa valtiossa häntä vastaan vireillä olevan rikosoikeudellisen menettelyn tai mainitussa valtiossa annetun tuomion vuoksi. Samankaltainen säännös on tuomittujen siirtämisestä koskevan yleissopimuksen lisäpöytäkirjan 2 artiklassa (SopS 42/2001). Kuvatunlaisissa tilanteissa perusteen sille, että tuomittu on mennyt täytäntöönpanovaltioon, täytyy liittyä tuomiovaltiossa käsiteltävään rikosasiaan tai tuomioon. Esimerkkinä voidaan mainita tilanne, jossa tuomittu lähtee täytäntöönpanovaltioon pian sen jälkeen kun hänet tuomion antamisen jälkeen on vapautettu tutkintavankeudesta, ja siis päästetty vapaalle odottamaan rangaistuksen täytäntöönpanoa. On huomattava, että vaikka tuomitun suostumusta siirtämiseen ei tällöin vaadittaisi, siihen kuitenkin tarvittaisiin 4 artiklan mukaan täytäntöönpanovaltion suostumus.

Kohdan 3 mukaan kaikissa niissä tapauksissa, joissa tuomittu on tuomion antaneessa valtiossa, hänelle on varattava tilaisuus esittää mielipiteensä siirtopyynnön johdosta suullisesti tai kirjallisesti. Tilaisuus on varattava tuomitun lailliselle edustajalle, jos tuomion antanut valtio katsoo tämän tarpeelliseksi tuomitun iän taikka hänen fyysisen tai henkisen tilansa vuoksi. Tuomitun mielipide otetaan huomioon päätettäessä siirtopyynnön tekemisestä. Tuomitun mahdollisesti antama mielipide toimitetaan täytäntöönpanovaltiolle. Tarkoituksena on, että mielipide otettaisiin huomioon erityisesti 4 artiklan

4 kohtaa sovellettaessa eli arvioitaessa sitä, voidaanko siirtämisen arvioida edistävän tuomitun sosiaalista kuntoutusta ja sopeutumista yhteiskuntaan. Jos tuomittu on esittänyt mielipiteensä suullisesti, tuomion antaneen jäsenvaltion on ilmoitettava siitä kirjallisesti täytäntöönpanovaltiolle.

Kohdan 4 mukaan tuomion antaneen valtion toimivaltaisen viranomaisen päätöksestä lähettää siirtopyyntö täytäntöönpanovaltioon on ilmoitettava tuomitulle. Ilmoitus on annettava tuomitulle puitepäätöksen liitteen II mukaista vakiolomaketta käyttäen tuomitun ymmärtämällä kielellä. Jos tuomittu on täytäntöönpanovaltiossa silloin, kun päätös siirtopyynnön lähettämisestä tehdään, lomake toimitetaan täytäntöönpanovaltioon, jonka on ilmoitettava asiasta tuomitulle.

Kohtaan 5 sisältyy Puolaa koskeva määräaikainen poikkeus 2 kohdan a alakohdan säännöksestä. Kyseistä säännöstä ei sovelleta Puolaan tuomion antaneena valtiona ja täytäntöönpanovaltiona tapauksissa, joissa tuomio on annettu ennen kuin viisi vuotta on kulu-
nut siitä päivästä, jolloin puitepäätös olisi viimeistään tullut panna täytäntöön. Käytännössä siirtymäsäännös merkitsee sitä, että Puolalla ei mainittuna siirtymäajanjaksona ole täytäntöönpanovaltiona velvollisuutta hyväksyä sellaisia muista jäsenvaltioista Puolaan lähetettyjä siirtopyyntöjä, joita Puolassa asuva Puolan kansalainen vastustaa. Koska poikkeus ulottuu myös niihin tilanteisiin, joissa Puola on tuomion antanut valtio, se ei myöskään voi vastaavissa tilanteissa lähettää siirtopyyntöjä muihin jäsenvaltioihin. Puola voi milloin tahansa ilmoittaa neuvoston pääsihteeristölle, ettei se enää käytä hyväksyen kyseistä poikkeusta.

Yhteistoimintalain 3 §:n 2 kohdassa säädetään tilanteista, joissa vieraassa valtiossa määrätty seuraamus voidaan nykyisin tuomitun suostumuksesta riippumatta siirtää pantavaksi täytäntöön Suomessa. Vastaavansisältöinen säännös Suomesta vieraaseen valtioon tehtävistä siirroista sisältyy mainitun lain 19 §:n 2 momenttiin. Säännökset vastaavat tuomittujen siirtämistä koskevan yleissopimuksen ja sen lisäpöytäkirjan mukaisia sopimusvelvoitteita. Siirrettäväksi esitettävää henkilöä myös aina kuullaan siitä riippumatta, onko kyseessä tuomitun suostumuksesta riippumaton siirtotilanne vai ei. Voimassaolevaan lainsäädäntöön verrattuna uutta puitepäätöksen 6 artiklassa on se, että seuraamus voidaan tuomitun suostumuksesta riippumatta siirtää pantavaksi täytäntöön myös tuomitun asuinvaltiossa, edellyttäen, että tuomittu on kyseisen valtion kansalainen. Perusteena tälle laajennukselle on ennen muuta pyrkimys edistää tuomitun sosiaalista kuntoutumista sekä yhteiskuntaan sopeutumista ja sitä kautta myös vähentää rikosten uusimiskä. Näitä tavoitteita ei siitä riippumatta, suostuuko tuomittu täytäntöönpanon siirtoon vai ei, ole katsottu edistävän se, että tuomittu suorittaisi koko rangaistuksensa valtiossa, johon hänellä ei ole juuri muita siteitä kuin siellä tehty rikos.

Puolalle sallittua poikkeusta lukuun ottamatta jäsenvaltioille ei jätetä harkintavaltaa 6 artiklan velvoitteiden täyttämisen suhteen. Artiklaa on muutoinkin suostumuksen edellytysten osalta pidettävä riittävän yksityiskohtaisena ja tarkkarajaisena sovellettavaksi suoraan. Täytäntöönpanolakiin otettaisiin kuitenkin säännös tuomitun kuulemisesta. Kuulemisperiaate olisi voimassa sellaisena kuin siitä hallintolaisissa (434/2003) säädetään. Hallintolaki tuli voimaan vuoden 2004 alussa. Ennen sen voimaantuloa kuulemisesta hallintoasioissa säädettiin hallintolain säätämisen yhteydessä kumotussa hallintomenettelylaissa (598/1982), johon viitataan yhteistoimintalain 23a §:ssä.

Lisäksi laissa olisi säännös menettelystä, jota noudattaen tuomitun suostumus olisi hankittava. Suostumus olisi annettava vankilan johtajalle tai täytäntöönpanosta vastaavalle virkamiehelle. Nykyisin vastaava säännös on hoitoseuraamuksia lukuun ottamatta asetuksessa kansainvälisestä yhteistoiminnasta eräiden rikosoikeudellisten seuraamusten täytäntöönpanossa (22/1987) Sen 6 §:n mukaan suostumus annetaan vankilanjohtajalle tai lääninhallituksen määräämälle virkamiehelle. Hoitoseuraamuksiin liittyvissä siirtotilanteissa asiasta säädetään mielenterveyslaissa. Myös nyt täytäntöön pantavan puitepäätöksen osalta menettely rikosperusteisten hoitoseuraamusten osalta määräytyisi mielen-terveyslain mukaan.

Oikeusturvasyistä täytäntöönpanolakiin otettaisiin myös säännös mahdollisuudesta hakea muutosta Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikön päätöksiin. Muutoksenhakuinstanssina olisi yhteistoimintalaissa säänneltyjä tapauksia vastaavasti Helsingin hallinto-oikeus.

7 artikla. Kaksoisrangaistavuus. Artiklan 1 kohta sisältää säännökset tilanteista, jolloin täytäntöönpanovaltiolla on velvollisuus tunnustaa tuomio ja panna täytäntöön tuomiovaltiossa määrätty rangaistus tutkimatta kaksoisrangaistavuuden täyttymistä eli sitä, onko teko, josta rangaistus on tuomittu, rangaistava täytäntöönpanovaltion lain mukaan. Listassa mainitut 32 rikosta vastaavat eurooppalaista pidätysmääräystä koskevan puitepäätöksen 2 artiklan 2 kohdan mukaista luetteloa. Luettelo sisältyy myös EU-luovuttamislain 3 §:n 2 momenttiin, jolla mainittu puitepäätös on pantu täytäntöön. Vastaava luettelo sisältyy jäädyttämispuitepäätöksen 3 artiklan 2 kohtaan (jäädyttämislain 3 §:n 3 momentti) sekä eurooppalaista todisteiden luovuttamismääräystä koskevan puitepäätöksen 14 artiklan 2 kohtaan. Vaikka listassa lueteltujen rikosten nimikkeet eivät kaikilta osin vastaa Suomen rikoslain mukaisia kriminalisointeja, ne kuitenkin koskevat sellaista toimintaa, joka myös Suomen rikoslaissa on säädetty rangaistavaksi. Toisaalta yksittäisten rikosten laissa säädetty tunnusmerkistöt vaihtelevat eri jäsenvaltioissa. Tässä esityksessä ei ole katsottu tarkoituksenmukaiseksi luetella listassa mainittuja rikoksia tai selostaa sitä, mitä rikoksia ne Suomen lainsäädännössä vastaavat. Tältä osin voidaan viitata EU-luovuttamislakia koskevaan hallituksen esitykseen (HE 88/2003 vp, s.28-29). Myös nyt käsiteltävässä puitepäätöksessä lähtökohtana on vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen mukaisesti, että täytäntöönpanosta vastaavan viranomaisen ei tulisi tutkia tuomion antaneen valtion lainsäädäntöä, vaan sen tulisi luottaa asianomaisen jäsenvaltion toimivaltaisen viranomaisen ilmoitukseen siitä, että teko, josta tuomio on annettu, kuuluu rikosluetteloon. Täytäntöönpanosta vastaava viranomainen voisi puuttua vain selviin virheisiin tilanteissa, jossa ilmoitettu teonkuvaus ei selvästikään voisi vastata luetteloon sisältyvää rikosta.

Kohdan 2 mukaan neuvosto voi yksimielisesti ja kuultuaan Euroopan parlamenttia Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 39 artiklan 1 kohdassa säädettyin edellytyksin päättää myöhemmin lisätä muita rikoksia 1 kohdan luetteloon. Tarvetta luettelon tarkistamiseen arvioidaan puitepäätöksen 29 artiklan 5 kohdan mukaisesti toimitetun komission kertomuksen perusteella, jonka komissio laatii saatuaan jäsenvaltioilta tiedot puitepäätöksen täytäntöönpanoa koskevista kansallisista säännöksistä. Säännös merkitsee sitä, että ilman Suomen hyväksyntää listaa ei ole mahdollista laajentaa.

Kohdan 3 mukaan muiden kuin 1 kohdassa mainittujen rikosten osalta täytäntöönpanovaltio voi edellyttää kaksoisrangaistavuutta eli sitä, että teko, josta seuraamus on määrätty, on rangaistava myös täytäntöönpanovaltion lainsäädännön mukaan.

Kohtaan 4 sisältyy mahdollisuus poiketa 1 kohdan mukaisesta veloitteesta tunnustaa tuomio ja panna rangaistus täytäntöön kaksoisrangaistavuuden vaatimuksesta riippumatta. Sen mukaan kukin jäsenvaltio voi puitepäätöstä tehtäessä tai myöhemmin ilmoittaa neuvoston pääsihteeristölle antamassaan ilmoituksessa, ettei se aio soveltaa 1 kohtaa. Tällainen ilmoitus voidaan peruuttaa milloin tahansa. Ilmoitukset tai niitä koskevat peruutukset julkaistaan *Euroopan unionin virallisessa lehdessä*.

Yhteistoimintalain 3 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaan kaksoisrangaistavuus on edellytyksenä sille, että vieraan valtion tuomioistuimen määräämään seuraamus voidaan panna täytäntöön Suomessa. Pantaessa täytäntöön eurooppalaista pidätysmääräystä koskeva puitepäätös kohtaa muutettiin siten, että täytäntöönpano on mahdollista Suomessa myös, jos seuraamus on määrätty EU-luovuttamislain 3 §:ssä tarkoitetusta rikoksesta. Kyseinen lainmuutos tehtiin ensinnäkin niitä tilanteita varten, joissa Suomen kansalaista tai Suomessa pysyvästi asuvaa ulkomaalaista on pyydetty luovutettavaksi rangaistuksen täytäntöönpanoa varten, mutta luovuttamisesta on kieltäydytty siksi, että luovutettavaksi pyydetty henkilö on ilmoittanut haluavansa suorittaa rangaistuksen Suomessa. Tällöin Suomella on puitepäätökseen perustuva velvollisuus panna rangaistus täytäntöön Suomessa kun kyse on niin sanotusta listarikoksesta, josta pyynnön esittäneen jäsenvaltion laissa säädetty ankarin rangaistus on vähintään kolme vuotta. Toiseksi lainmuutos soveltuu tilanteisiin, joissa Suomi olisi luovuttanut Suomen kansalaisen tai Suomessa pysyvästi asuvan ulkomaalaisen toiseen EU:n jäsenvaltioon syytetoimenpiteitä varten, mutta asettanut ehdoksi sen, että mahdollisesti tuomittava rangaistus pannaan täytäntöön Suomessa, jos luovutettavaksi pyydetty henkilö on ilmoittanut haluavansa suorittaa rangaistuksen Suomessa. Myös tällöin Suomella on listarikostapauksissa edellä mainitun lisäedellytyksin velvollisuus panna luovutetulle henkilölle mahdollisesti tuomittava rangaistus täytäntöön Suomessa.

Harkittaessa kaksoisrangaistavuuden vaatimuksesta luopumista nykyistä laajemmin, on otettava huomioon ennen muuta puitepäätöksessä säännellyn yhteistyön tarkoitus. Suomi on EU:n jäsenvaltioiden välisessä rikosoikeudellisessa yhteistyössä yleisesti kannattanut kaksoisrangaistavuuden vaatimuksesta luopumista listarikostilanteissa. Keskeisenä perusteena tälle on se, että vastavuoroisen tunnustamisen periaatteelle pohjautuva järjestelmä mahdollistaa yhteistyön oikeusjärjestelmiltään erilaisten jäsenvaltioiden välillä ilman, että olisi tarvetta harmonisoida jäsenvaltioiden aineellista rikoslainsäädäntöä. Listarikosmallissa myöskään vaarana ei ole se, että Suomi sitoutuisi tunnustamaan sen oikeusjärjestelmälle täysin vieraita kriminalisointeja, koska luetteloon sisältyvät rikokset on kriminalisoitu myös Suomen rikoslainsäädännössä, joskin eroja on rikosten tunnusmerkistöissä. Kaksoisrangaistavuudesta luopumisella on myös menettelylliset etunsa, koska täytäntöönpanosta vastaavan viranomaisen ei tarvitse tarkoin tutkia pyynnössä kuvattun teon tunnusmerkistöä voidakseen arvioida, onko teko asianomaisen jäsenvaltion lainsäädännön mukaan rikos. Kaksoisrangaistavuudesta luopumista puoltaa myös nyt käsiteltävän puitepäätöksen nimenomainen tarkoitus, eli tuomitun yhteiskuntaan sopeutumisen helpottaminen. Aikaisemmin selostetun mukaisesti puitepäätöksessä säännelty tyyppitilannehan on se, että rangaistus on määrätty täytäntöönpanovaltiossa asuvalle

täytäntöönpanovaltion kansalaiselle, jolla ei ole juuri muita siteitä tuomion antaneeseen valtioon kuin siellä tehty rikos. Näin ollen yhteiskuntaan sopeutumisen edistämiseksi rangaistus tulisi voida panna Suomessa täytäntöön riippumatta siitä, olisiko teko Suomessa vastaavissa olosuhteissa tehtynä ollut rikos. Tämäkään ei toisaalta merkitsisi sitä, että Suomessa jouduttaisiin panemaan täytäntöön Suomen oikeusjärjestelmälle täysin vieraista kriminalisoinneista tuomittuja rangaistuksia, koska teon joka tapauksessa tulisi sisältyä rikosluetteloon. Näillä perusteilla esityksessä ehdotetaan, että Suomi luopuisi kaksoisrangaistavuuden vaatimuksesta 7 artiklan 1 kohdan pääsäännön mukaisesti, eikä siten antaisi 4 kohdassa tarkoitettua ilmoitusta.

Muiden kuin listarikosten osalta kaksoisrangaistavuutta edellytettäisiin. EU-luovuttamis- ja jäädyttämislakien vastaavissa säännöksissä on käytetty muotoilua ”on tai olisi Suomessa vastaavissa olosuhteissa tehtynä rikos”. Viimeksi mainitun muotoilun on tarkoitettu kattavan myös niin sanotut kansallisesti rajoittuneet rikokset. Siten kaksoisrangaistavuus täyttyy esimerkiksi jos kyse on tuomion antaneessa valtiossa tehdystä veropetoksesta, joka kohdistuu kyseisen valtion julkisiin varoihin, edellyttäen, että teko vastaavissa olosuhteissa Suomessa olisi veropetos tai muu rangaistavaksi säädetty teko.

Erityisesti siitä syystä, että 7 artikla jättää jäsenvaltiolle harkintaa sen suhteen, edellyttääkö se kaksoisrangaistavuutta myös listarikoksissa vai ei, täytäntöönpanolakiin ehdotetaan otettavaksi asiasisältöinen säännös siitä, että Suomeen siirrettävien rangaistusten täytäntöönpanon edellytyksenä ei listarikostapauksissa ole, että rikos, josta rangaistus on määrätty, olisi rangaistava myös Suomen lain mukaan. Säännökseen kirjattaisiin myös, että muissa kuin listarikostilanteissa täytäntöönpanon edellytyksenä olisi, että teko, josta rangaistus on määrätty, on tai olisi Suomessa vastaavissa olosuhteissa tehtynä rikos. Tuomitun yhteiskuntaan sopeutumisen helpottamiseksi saattaisi olla perusteltua suostua siirtopyyntöihin silloinkin, kun kyse on muusta kuin listarikoksesta, joka Suomen lainsäädännön mukaan ei olisi rangaistava. Toisaalta rajanveto sen suhteen, milloin täytäntöönpanon siirtopyyntöihin tulisi kaksoisrangaistavuuden puuttuessa suostua ja milloin ei, voisi käytännössä olla vaikeaa. Lisäksi sellaisesta rikoksesta tuomitun rangaistuksen täytäntöönpano, jota Suomessa ei ole lainkaan kriminalisoitu, ja tarvittaessa seuraamuksen mukauttaminen Suomen seuraamusjärjestelmään sopivaksi, olisi ongelmallista, koska sitä ei olisi mahdollista verrata samankaltaisesta rikoksesta Suomen rikoslaissa säädettyyn rangaistukseen. Näiden syiden vuoksi esityksessä on päädytty siihen, että muissa kuin listarikoksissa siirtopyyntöön suostumisen edellytyksenä olisi, että teko on tai vastaavissa olosuhteissa tehtynä olisi rangaistava myös Suomen lain mukaan. Tämä vastaisi myös muiden vastavuoroisen tunnustamisen puitepäästösten täytäntöönpanolaeissa valittuja ratkaisuja.

8 artikla. *Tuomion tunnustaminen ja rangaistuksen täytäntöönpano.* Kohdan 1 mukaan täytäntöönpanovaltion toimivaltaisen viranomaisen on tunnustettava 4 artiklan mukaisesti ja 5 artiklassa säädettyä menettelyä noudattaen lähetetty tuomio ja toteutettava viipymättä kaikki tarvittavat toimenpiteet rangaistuksen täytäntöönpanemiseksi, jollei se päättä vedota johonkin 9 artiklassa säädettyyn perusteeseen kieltäytyä tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta.

Kohdissa 2 ja 3 säännellään mahdollisuudesta mukauttaa rangaistus. Jos rangaistuksen kesto ei ole täytäntöönpanovaltion lainsäädännön mukainen, täytäntöönpanovaltion

toimivaltainen viranomainen voi 2 kohdan mukaan mukauttaa rangaistusta. Tämä on sallittua ainoastaan, jos se ylittää samankaltaisista rikoksista asianomaisen valtion kansallisessa lainsäädännössä säädetyn enimmäisrangaistuksen. Mukautettu rangaistus ei saa olla lyhyempi kuin samankaltaisista rikoksista täytäntöönpanovaltion lainsäädännössä säädetty enimmäisrangaistus. Jos rangaistus ei ole luonteeltaan täytäntöönpanovaltion lainsäädännön mukainen, täytäntöönpanovaltion toimivaltainen viranomainen voi 3 kohdan mukaan mukauttaa sen vastaamaan täytäntöönpanovaltion omassa lainsäädännössä samankaltaisesta rikoksesta säädettyä rangaistusta tai toimenpidettä. Tällaisen rangaistuksen tai toimenpiteen on mahdollisimman pitkälti vastattava tuomion antaneessa valtiossa määrättyä rangaistusta, minkä vuoksi rangaistusta ei voida muuntaa taloudelliseksi rangaistukseksi.

Kohdan 4 mukaan mukautettu rangaistus ei saa olla luonteeltaan tai kestoaltaan ankarampi kuin tuomion antaneen valtion määräämä rangaistus.

Yhteistoimintalain 7 §:ssä on säännös vieraassa valtiossa määrätyn vapaudenmenetystä tarkoittavan seuraamuksen täytäntöönpanon jatkamisesta Suomessa. Sen mukaan oikeusministeriön on määrättävä, että seuraamus pannaan täytäntöön vankeusrangaistuksena ja noudattaen, mitä seuraamuksen pituudesta on asianomaisessa vieraassa valtiossa määrätty. Täytäntöönpanon jatkaminen ei ole mahdollista, jos vankeusrangaistus on laadultaan vieraassa valtiossa määrättyä seuraamusta ankarampi. Yhteistoimintalaissa mahdollistetaan myös seuraamuksen muuntaminen, jota koskeva asia 8 §:n mukaan käsitellään Helsingin käräjäoikeudessa. Lain 9 §:ssä on EU-luovuttamislain 3 §:ssä tarkoitettuja tekoja varten nimenomainen säännös vapaudenmenetystä tarkoittavan seuraamuksen muuntamisesta. Mainitun säännöksen mukaan seuraamus on tällöin muunnettava kyseistä tekoa vakavuudeltaan vastaavasta rikoksesta säädettyksi vankeusrangaistukseksi. Vankeusrangaistus ei kuitenkaan saa olla ankarampi kuin rikoksesta vieraassa valtiossa määrätty seuraamus, vaikka mainittu seuraamus olisi lievempi kuin Suomen laissa rikoksesta säädetty vähimmäisrangaistus.

Nyt käsiteltävän puitepäätöksen 8 artiklan lähtökohtana on, että tuomion antaneessa valtiossa määrätyn seuraamuksen täytäntöönpanoa tulisi jatkaa sellaisenaan. Artikla ei salli seuraamuksen muuntamista (*conversion*). Toisaalta seuraamuksen mukauttaminen (*adaptation*) on rajoitetusti sallittua edellä kuvatun mukaisesti. Jos siis tuomion antaneessa valtiossa määrätty rangaistus ylittäisi Suomen laissa samankaltaisesta rikoksesta säädetyn enimmäisrangaistuksen, seuraamus olisi mahdollista mukauttaa enimmäisrangaistuksen pituiseksi. Samankaltaisuus arvioitaisiin vertaamalla siirtopyynnössä tarkoitettua rikosta Suomen lainsäädännön mukaiseen, vastaavanlaisesta teosta säädettyyn seuraamukseen. Puitepäätöksen säännöstä tältä osin voidaan pitää riittävän yksityiskohtaisena ja tarkkarajaisena sovellettavaksi suoraan. Mukauttamisesta päättävästä viranomaisesta kuitenkin esitetään otettavaksi säännös täytäntöönpanolakiin. Sen mukaan mukauttamisesta päättäisi yhteistoimintalakia vastaavasti Helsingin käräjäoikeus. Mukauttamista koskeva asia tulisi useimmiten käsiteltäväksi ennen kuin tuomittu on siirretty tuomion antaneesta valtiossa Suomeen. Siten olisi tarkoituksenmukaisinta, että mukauttamisasian keskitetään Helsinkiin, jossa myös Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikkö sijaitsee, jonka esityksestä käräjäoikeus mukauttamisesta päättäisi. Helsingin käräjäoikeudessa on myös kokemusta ja asiantuntemusta yhteistoimintalain mukaisista seuraamusten muuntamisista.

Jäljempänä selostettavan 25 artiklan johdosta puitepäätöksen velvoitteita tulee soveltuvin osin noudattaa myös eurooppalaista pidätysmääräystä koskevan puitepäätöksen 4 artiklan 6 kohdasta ja 5 artiklan 3 kohdasta johtuvissa tilanteissa. Siten myös 8 artiklan tulisi soveltua silloinkin kun kyse on EU-luovuttamislain 3 §:ssä tarkoitetuista teoista määrättyjen rangaistusten täytäntöönpanosta Suomessa. Näin ollen yhteistoimintalain 9 §:n säännös seuraamuksen muuntamisesta ei saisi johtaa ristiriitaan puitepäätöksen 8 artiklan velvoitteiden kanssa. Koska seuraamuksen muuntaminen ei sen mukaan ole sallittua, esityksessä ehdotetaan poistettavaksi yhteistoimintalain 9 §:ään EU-luovuttamislain yhteydessä tehty muutos. Lisäksi yhteistoimintalakiin ehdotetaan lisättäväksi säännös, jonka mukaan yhteistyöstä vankeusrangaistusten täytäntöönpanossa on voimassa mitä siitä erikseen säädetään. Tarkoituksena on, että tällainen yhteistyö jatkossa määräytyisi tuomittujen siirtämistä koskevan puitepäätöksen täytäntöönpanolainsäädännön mukaan. Siten yhteistoimintalain menettelysäännösten soveltaminen jäsenvaltioiden välillä rajoittuisi tilanteisiin, joissa kyse on rikosperusteisen hoitoseuraamuksen täytäntöönpanosta. Jotta EU-luovuttamislain 3 §:ssä mainittuihin niin sanottuihin listarikokseen liittyvä yhteistyö olisi mahdollista myös kun kyse on rikosperusteisen hoitoseuraamuksen täytäntöönpanosta, esityksessä ei kuitenkaan ehdoteta poistettavaksi yhteistoimintalain 3 §:n 1 momentin 2 kohtaan EU-luovuttamislain säätämisen yhteydessä tehtyä lisäystä, jonka mukaan Suomessa voidaan panna täytäntöön listarikoksesta määrätty seuraamus.

9 artikla. *Perusteet tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta kieltäytymiselle.* Artikla sisältää luettelon kieltäytymisperusteista. Kaikki artiklassa luetellut kieltäytymisperusteet ovat harkinnanvaraisia eli täytäntöönpanovaltion toimivaltainen viranomainen voi kieltäytyä tunnustamasta tuomiota ja panemasta rangaistusta täytäntöön kieltäytymisperusteiden tullessa sovellettavaksi. Kohdan 1 alakohdan a mukaan kieltäytyminen on sallittua, jos 4 artiklassa tarkoitettu todistus on puutteellinen tai se ei selvästikään vastaa tuomiota eikä sitä ole täydennetty tai oikaistu täytäntöönpanovaltion toimivaltaisen viranomaisen asettamassa kohtuullisessa määräajassa. Todistus on keskeinen osa puitepäätöksessä tarkoitettua järjestelmää. Se sisältää kaikki täytäntöönpanon kannalta olennaiset tiedot. Täytäntöönpanosta voitaisiin kieltäytyä esimerkiksi, jos tuomioissa tarkoitettua tekoa ei ole riittävästi yksilöity. Kohta sallisi kieltäytymisen myös jos siirtopyynnön tehnyt viranomainen olisi merkinnyt todistukseen teon olevan jokin 7 artiklassa tarkoitetuista listarikoksista eikä teko olisi Suomessa rangaistava ja tuomiosta selkeästi kävisi ilmi, että kyseessä ei voi olla todistukseen merkitty listarikos. Alakohdassa b kieltäytymisperusteena mainitaan se, että 4 artiklan 1 kohdassa esitetyt perusteet eivät täyty.

Alakohdan c mukaan kieltäytyminen on sallittua, jos rangaistuksen täytäntöönpano olisi *ne bis in idem* -periaatteen vastaista. Säännös mahdollistaa kieltäytymisen tilanteessa, jossa tuomioissa tarkoitettu rikos on jo lainvoimaisesti ratkaistu. Myös muihin rikosoikeudellista yhteistyötä koskeviin vastavuoroisen tunnustamisen instrumentteihin sisältyy säännös mahdollisuudesta kieltäytyä yhteistyöstä *ne bis in idem*-sääntöön vedoten. Yhteistyön luonnetta ajatellen nyt käsiteltävää puitepäätöstä lähellä on sakkopuitepäätöksen vastaava säännös, jossa asetetaan lisäedellytykseksi *ne bis in idem*-kieltäytymisperusteiden soveltamiselle se, että jos tuomittua vastaan on annettu päätös samoista teoista jossakin muussa kuin päätöksen antaneessa tai täytäntöönpanovaltiossa, *ne bis in idem*-kieltäytymisperusteiden soveltaminen edellyttää, että päätös on pantu täytäntöön. Vaikka vastaavaa lisäedellytystä ei sisälly nyt käsiteltävään puitepäätökseen,

niin harkittaessa kieltäytymisperusteen soveltamista niissä tilanteissa, joissa tuomio on annettu jossakin muussa valtiossa kuin täytäntöönpanoa pyytäneessä tai pyynnön vastaanottaneessa valtiossa, huomiota tulisi kiinnittää siihen, onko rangaistus pantu täytäntöön tai onko se ylipäättään pantavissa täytäntöön. Säännöksen tarkoituksena on nimenomaan estää se, ettei tuomitu joutuisi kahteen kertaan suorittamaan rangaistusta samasta teosta. Ne bis in idem-säännöksen soveltaminen ei kuitenkaan saisi johtaa rikosvastuusta välttymiseen. Tämä voisi olla mahdollista, jos tuomio esimerkiksi olisi annettu Euroopan unionin ulkopuolisessa valtiossa, jonka kanssa Suomella tai pyynnön esittäneellä valtiolla ei ole voimassa olevaa täytäntöönpanon siirtämistä koskevaa sopimusta tai muuta vastaavaa järjestelyä. Ne bis in idem -sääntöä ei siten tulisi soveltaa, jos on perusteltu aihe olettaa, ettei samaa tekoa koskevaa toista rangaistusta saada pantua täytäntöön.

Kaiken kaikkiaan ne bis in idem -kieltäytymisperusteen soveltaminen on arvioitava tapauskohtaisesti. Edellä mainitun lisäksi vieraassa valtiossa annetun tuomion niin sanotusta negatiivisesta oikeusvoimavaikutuksesta uudessa oikeudenkäynnissä on poikkeuksia myös Schengenin yleissopimuksessa (55 artikla) sekä esimerkiksi rikoslain 1 luvun 13 §:ssä. Näin ollen myöskään täytäntöönpanovaihetta koskevan kieltäytymisperusteen ei ole syytä olla ehdoton, eikä sitä muutoinkaan mahdollisesti aktualisoituvien soveltamistilanteiden moninaisuuden vuoksi tulisi kirjoittaa puitepäätöksen säännöstä yksityiskohtaisempaan muotoon.

Alakohdassa d mainittu kieltäytymisperuste mahdollistaa täytäntöönpanosta kieltäytymisen kaksoisrangaistavuuden puuttumisen vuoksi. Jos jäsenvaltio ei ole antanut 7 artiklan 4 kohdassa tarkoitettua ilmoitusta, kieltäytyminen on sallittua ainoastaan tilanteissa, jossa tuomio on annettu muusta kuin 7 artiklan 1 kohdassa luetellusta rikoksesta. Sellainen jäsenvaltio, joka on antanut 7 artiklan 3 kohdassa tarkoitettua ilmoituksen siitä, että se ei sovelle 1 kohtaa, voi kaikissa tilanteissa kieltäytyä täytäntöönpanosta puuttuvan kaksoisrangaistavuuden perusteella. Vero-, tulli- ja valuutta-maksuihin kohdistuneesta rikoksesta annetun tuomion täytäntöönpanosta ei kuitenkaan voida kieltäytyä sillä perusteella, että täytäntöönpanovaltion lainsäädännössä ei määrätä samantyyppisiä veroja tai se ei sisällä veroja, tulleja tai valuuttatoimia koskevia samantyyppisiä säännöksiä kuin tuomion antaneen valtion lainsäädäntö. Edellä selostetun mukaisesti tarkoituksena ei ole, että Suomi antaisi 7 artiklan 3 kohdan ilmoituksen kaksoisrangaistavuuden edellyttämisestä listarikostilanteissa. Näin ollen kieltäytymisperuste kaksoisrangaistavuuden puuttumisen vuoksi tulisi kyseeseen vain silloin, kun seuraamus on määrätty muusta kuin listarikoksesta. Aikaisemmin selostetun mukaisesti esityksessä ehdotetaan, että muissa kuin listarikostilanteissa kaksoisrangaistavuus poikkeuksetta asetettaisiin edellytykseksi täytäntöönpanon siirtopyyntöön suostumiselle. Tämä käytännössä merkitsisi sitä, että jos kyseessä ei ole listarikos, kaksoisrangaistavuuden puuttumiseen liittyvä kieltäytymisperuste olisi ehdoton. Siitä ei kuitenkaan olisi välttämätöntä ottaa erillistä kieltäytymisperustetta, koska kaksoisrangaistavuus muissa kuin listarikostilanteissa olisi edellä selostetun mukaan edellytys seuraamuksen täytäntöönpanolle Suomessa. Myöskään esimerkiksi EU-luovuttamislakiin ei ole kirjattu kaksoisrangaistavuuden puuttumista kieltäytymisperusteeksi, vaan se on otettu luovuttamisen yleisiä edellytyksiä koskevaan säännökseen.

Alakohdassa e kieltäytymisperusteena mainitaan se, että oikeus panna määrätty rangaistus täytäntöön on täytäntöönpanovaltion lainsäädännön mukaan vanhentunut. Säännökset vankeusrangaistuksen täytäntöönpanon vanhentumisesta sisältyvät rikoslain 8 luvun 10 §:ään.

Alakohdan f mukaan kieltäytyminen on sallittua, jos täytäntöönpanovaltion lainsäädännön mukaan on olemassa koskemattomuus, joka estää rangaistuksen täytäntöönpanon. Säännöksessä tarkoitettu tilanne olisi todennäköisesti ilmeisen harvinainen. Kyseeseen voisi tulla esimerkiksi se, että tuomion täytäntöönpano koskisi vieraan valtion diplomaattista edustajaa. Kieltäytymisperusteen harkinnanvaraisuudesta huolimatta velvollisuus vedota siihen voisi perustua muuhun kansainväliseen velvoitteeseen kuten esimerkiksi tapauksessa diplomaattisia suhteita koskevaan Wienin yleissopimukseen (SopS 4/1970).

Alakohta g sallii kieltäytymisen, jos rangaistus on määrätty henkilölle, jota ei täytäntöönpanovaltion lain mukaan olisi ikänsä puolesta voitu asettaa rikosoikeudelliseen vastuuseen teoista, joista tuomio on annettu. Sakkopuitepäätöksen täytäntöönpanolakiin otettu säännös, jossa rikosoikeudellisen puitepäätöksen kohdalla lakiin ei kuitenkaan ehdoteta otettavaksi tästä ehdotonta kieltäytymisperustetta, vaikkakin kieltäytymisperustetta lähes poikkeuksetta tultaisiin soveltamaan, koska rikosoikeudellinen vastuukäytäntö on yksi suomalaisen rikosoikeusjärjestelmän peruseräitä. Todennäköisesti tapaukset, joissa pyydetäisiin alle 15-vuotiaalle määrätyn seuraamuksen täytäntöönpanoa Suomessa, olisivat ilmeisen harvinaisia. Esimerkiksi sellainen tilanne kuitenkin saattaisi aktualisoitua, että Suomessa asuva Suomen kansalainen olisi toisessa EU:n jäsenvaltiossa käydessään syyllistynyt rikokseen 14-vuotiaana, ja hänet olisi asianomaisessa jäsenvaltiossa tuomittu vankeuteen. Tuomion tultua lainvoimaiseksi, johon mennessä tuomittu myös olisi ylittänyt rikosoikeudellisen vastuukäytännön, hän haluaisi tulla Suomeen suorittamaan rangaistuksen, jossa hänen perheensä myös asuu. Tällöin täytäntöönpanon siirtopyyntöön suostumisen tulisi olla mahdollista. Yhteiskuntaan sopeutumista ajatellen tätä huonompi vaihtoehto olisi se, että tuomittu joutuisi suorittamaan rangaistuksen vieraassa valtiossa, johon hänellä ei ole perhe- tai muita sosiaalisia siteitä, eikä muutoinkaan tarkoitusta jäädä asumaan vankilasta vapauduttuaan. Jos harkittavaksi tulisi rikosoikeudellisen vastuukäytännön liittyvän kieltäytymisperusteen soveltaminen, tulisi tuomion antaneen valtion viranomaisen kanssa neuvotellen pyrkiä ratkaisuun, joka mahdollistaisi tuomitun palaamisen Suomeen, jolloin häneen voitaisiin kohdistaa Suomen lainsäädännön mukaisia lastensuojelutoimenpiteitä. Rangaistuksen täytäntöönpanosta tulisi kieltäytyä vasta, jos tuomion antaneen valtion viranomainen katsoo, etteivät lastensuojelutoimenpiteet ole riittäviä asianomaisessa tapauksessa.

Alakohdan h mukaan täytäntöönpanosta voidaan kieltäytyä, jos ajankohtana, jona täytäntöönpanovaltion toimivaltainen viranomainen on vastaanottanut tuomion, rangaistuksesta oli enää suorittamatta alle kuusi kuukautta. Säännöksen tarkoituksena on ollut sallia lyhyitä vankeusrangaistuksia koskevista täytäntöönpanopyynnöistä kieltäytyminen erityisesti siksi, että siirtäminen ei olisi järkevää, jos itse päätöksentekomenettelyyn tarvittaisiin lähes sama aika kuin mitä rangaistusta on suorittamatta. Myös tuomitujen siirtämistä koskevan yleissopimuksen 3 artiklan 1 kappaleen c kohdassa asetetaan pääsääntöisesti edellytykseksi täytäntöönpanon siirtämiselle se, että rangaistusta on suorittamatta vähintään kuusi kuukautta.

Alakohta i koskee niin sanottuja poissaolotuomioita. Kohtaa on muutettu 26 päivänä helmikuuta 2009 tehdyllä puitepäätöksellä puitepäätösten 2002/584/YOS, 2005/214/YOS, 2006/783/YOS, 2008/909/YOS ja 2008/947/YOS muuttamisesta henkilöiden prosessuaalisten oikeuksien parantamiseksi sekä vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen soveltamisen edistämiseksi sellaisten päätösten osalta, jotka on tehty vastaajan ollessa poissa oikeudenkäynnistä (niin sanottu in absentia-puitepäätös). In absentia-puitepäätöksen 5 artikla koskee nyt käsiteltävää puitepäätöstä. Sen mukaan kieltäytyminen on sallittua, jos tuomio ei ollut henkilökohtaisesti läsnä tuomioon johtaneessa oikeudenkäynnissä, jollei todistuksessa todeta, että henkilö tuomion antaneen valtion kansallisessa lainsäädännössä tarkemmin määriteltyjen menettelyvaatimusten mukaisesti on asianmukaiseen aikaan saanut haasteen henkilökohtaisesti tiedoksi ja siten saanut tiedon tuomioon johtaneen oikeudenkäynnin ajankohdasta ja paikasta tai oli muilla keinoin tosiasiallisesti saanut virallisen tiedon kyseisen oikeudenkäynnin ajankohdasta ja paikasta siten, että voidaan kiistattomasti todeta, että tuomittu oli tietoinen oikeudenkäynnistä. Lisäedellytyksenä on, että tuomitulle oli ilmoitettu, että asia voidaan ratkaista hänen poissaolostaan huolimatta. Kieltäytymisperusteeseen ei ole sallittua vedota myöskään jos tuomittu oli oikeudenkäynnistä tietoisena valtuuttanut nimeämensä tai valtion nimeämän oikeudenkäyntiavustajan puolustamaan häntä oikeudenkäynnissä, ja avustaja oli häntä myös tosiasiallisesti puolustanut. Edelleen täytäntöönpanosta ei ole sallittua kieltäytyä, jos tuomittu sen jälkeen kun tuomio oli annettu asianomaiselle henkilölle tiedoksi ja hänelle oli nimenomaisesti ilmoitettu oikeudesta uudelleen käsittelyyn tai muutoksenhakuun, ja hän on nimenomaisesti ilmoittanut, ettei hän riitautu päätöstä, tai ei pyytänyt uudelleen käsittelyä tai hakenut muutosta määräajassa. Säännöksessä myös edellytetään, että muutoksenhaku antaa mahdollisuuden osallistua asian ratkaisuperusteiden uudelleen tutkimiseen, mukaan lukien uudet todisteet. Lisäksi sen tulee voida johdattaa alkuperäisen tuomion kumoamiseen.

Ottaen huomioon, että poissaolotilanteisiin liittyvä kieltäytymismahdollisuus ei määräytyisi tässä esityksessä täytäntöön pantavaksi ehdotetun puitepäätöksen mukaan, vaan in absentia-puitepäätöksen mukaan, esityksessä ehdotetaan, että täytäntöönpanolain 1 §:ään lisätään momentti, jonka mukaan in absentia-puitepäätöksen 5 artikla on lakina voimassa. In absentia-puitepäätöstä täytäntöön pantaessa vastaavanlaiset säännökset on ehdotettu lisättäviksi sakko- ja konfiskaatiopuitepäätösten täytäntöönpanolakeihin.

Kieltäytymisperusteena j alakohdassa mainitaan tilanne, jossa tuomion antanut valtio on kieltäytynyt suostumasta siihen, että tuomittua voitaisiin täytäntöönpanovaltiossa syyttää tai tuomita ennen siirtoa tehdystä muusta kuin siirron perusteena olevasta rikoksesta. Säännökset tästä niin sanotusta erityissäännöstä ja siihen liittyvästä lupamenettelystä sisältyvät jäljempänä selostettavaan 18 artiklaan.

Alakohdan k mukaan kieltäytyminen on sallittua tilanteessa, jossa tuomitulle määrättyyn rangaistukseen sisältyy psykiatrian tai terveydenhuollon alan toimenpide tai muu vapauden menetyksen käsittävä toimenpide, jota, sen estämättä mitä 8 artiklan 3 kohdassa säädetään, täytäntöönpanovaltio ei voi panna täytäntöön tämän jäsenvaltion oikeus- tai terveydenhuoltojärjestelmän mukaisesti. Edellä selostetun mukaan Suomen voimassaoleva lainsäädäntö mahdollistaa vieraassa valtiossa määrätyn hoitoseuraamuksen täytäntöönpanon Suomessa. Tältä osin kuitenkin EU:n jäsenvaltioiden järjestelmissä on huomattavia eroja. Mahdollisuus täytäntöönpanosta kieltäytymiseen on perusteltu

säilyttää sellaisia tilanteita varten, joissa täytäntöönpantavaksi pyydetty hoitoseuraamus olisi yhteensopimaton Suomen terveydenhoitojärjestelmän mukaisten hoitotoimenpiteiden kanssa.

Alakohdassa 1 kieltäytymisperusteena mainitaan se, että tuomio liittyy rikoksiin, jotka katsotaan täytäntöönpanovaltion lainsäädännön mukaan tehdyiksi kokonaan taikka huomattavalta tai olennaiselta osaltaan täytäntöönpanovaltion alueella tai sen alueeseen rinnastettavassa paikassa (1 alakohda). Kohtaan 2 sisältyy mainittua kieltäytymisperustetta rajaava säännös. Sen mukaan täytäntöönpanovaltion toimivaltainen viranomainen saa tehdä 1 kohdan 1 alakohdan mukaisen päätöksen, joka koskee osittain täytäntöönpanovaltion alueella tai sen alueeseen rinnastettavassa paikassa tehtyjä rikoksia, ainoastaan poikkeuksellisissa olosuhteissa ja tapauskohtaisesti ottaen huomioon tapauksen erityiset olosuhteet ja erityisesti sen, onko kyseessä olevan menettelyn huomattava tai olennainen osa tapahtunut tuomion antaneessa valtiossa. Alueellisuuteen liittyvän kieltäytymisperusteen poikkeuksellisuutta korostetaan myös johdanto-osan kappaleessa 21. Sen mukaan mainittua kieltäytymisperustetta olisi sovellettava ainoastaan poikkeustapauksissa ja niin, että pyritään mahdollisimman laaja-alaiseen yhteistyöhön puitepäätöksen tarkoitus huomioon ottaen. Päätös olisi tehtävä tapauskohtaisen analyysin ja asianomaisten jäsenvaltioiden välisten neuvottelujen pohjalta.

Kohdassa 3 täytäntöönpanovaltiolle asetetaan velvollisuus kuulla tuomiovaltiota, ennen kuin se vetoaa 1 kohdan a, b, c, i, k ja l alakohdassa tarkoitettuihin kieltäytymisperusteisiin.

Kaiken kaikkiaan 9 artiklassa lueteltuja kieltäytymisperusteita on riittävän tarkkarajaisina ja yksityiskohtaisina sovellettavaksi suoraan. Riittävän tapauskohtaisen joustavuuden säilyttämiseksi kieltäytymisperusteita ei myöskään esitetä muutettaviksi ehdottomiksi. Lukuun ottamatta poissaolotuomioita koskevaa viittaussäännöstä sekä säännöstä kaksoisrangaistavuudesta täytäntöönpanon edellytyksenä muissa kuin listarikostilanteissa, kieltäytymisperusteista ei siten ehdoteta otettavaksi asiasisältöisiä säännöksiä täytäntöönpanolakiin.

10 artikla. *Osittainen tunnustaminen ja täytäntöönpano.* Artiklan mukaan tuomion antanut valtio ja täytäntöönpanovaltio voivat sopia rangaistuksen osittaisesta täytäntöönpanosta. Säännöksen tarkoituksena on kattaa erityisesti sellaiset tilanteet, joissa rangaistus olisi määrätty useasta rikoksesta, joista johonkin liittyisi peruste kieltäytyä täytäntöönpanosta. Tällöin täytäntöönpanovaltion toimivaltainen viranomainen voisi suostua siihen, että rangaistus pannaan täytäntöön osittain eli siltä osin kuin se on määrätty rikoksesta, josta tuomitun rangaistuksen täytäntöönpanosta ei olisi mahdollista kieltäytyä. Tuomion antaneen jäsenvaltion ja täytäntöönpanojäsenvaltion toimivaltaiset viranomaiset voisivat tapauskohtaisesti sopia rangaistuksen osittaisesta täytäntöönpanosta ja sen ehdoista. Osittainen täytäntöönpano ei saisi johtaa rangaistuksen pidentymiseen. Jos sopimukseen ei päästä, pyyntöä peruutetaan.

Yhteistoimintalakiin ei sisälly säännöstä rangaistuksen täytäntöönpanon siirtämisestä osittain. EU-luovuttamislain säätämisen yhteydessä oikeudenkäymiskaaren (OK) 31 lukuun lisättiin lakivaliokuntakäsittelyssä uusi 9b §. Sen mukaan lainvoimainen tuomio voidaan purkaa, jos henkilöä on pyydetty luovutettavaksi Suomeen rikoslain 7 luvun

nojalla tuomittua yhteistä vankeusrangaistusta, eikä luovuttaminen ole mahdollista kai-kista yhteiseen vankeusrangaistukseen johtaneista rikoksista tai luovuttamiseen ei jon-kin rikoksen osalta ole suostuttu. Tällöin korkeimman oikeuden on määrättävä rangaistus erikseen niistä rikoksista, joista henkilö luovutetaan, sekä muista rikoksista. Rangaistukset eivät saa yhteensä olla ankarammat kuin alkuperäinen yhteinen vankeusrangaistus. Säännös on osoittautunut käytännössä tarpeelliseksi.

Yhteistoimintalakia sovellettaessa ei tiettävästi ole ilmennyt tapauksia, joissa olisi ollut tarve vieraan valtion määräämän rangaistuksen osittaiseen täytäntöönpanoon Suomessa tai päinvastoin. Jos tällainen tilanne kuitenkin puitteellisesti sovellettaessa ilmenisi, voitaisiin osittaisen täytäntöönpanon mahdollisuutta harkita 10 artiklan perusteella. Se kuitenkin edellyttäisi, että tuomion antanut valtio voi määritellä, minkä osan rangaistuksesta se esittää siirrettäväksi. Jos Suomi olisi tuomion antanut valtio, rangaistuksen pilkkomista ei ilman OK 31 luvun 9b §:n kaltaista säännöstä voitaisi tehdä tilanteessa, jossa rikoksista on määrätty yhteinen vankeusrangaistus. Jotta täytäntöönpanon siirtäminen olisi mahdollista myös silloin, kun siirtämisen edellytykset kaikkien yhteiseen vankeusrangaistukseen johtaneiden rikosten osalta eivät täyty, tai siirtämisestä on jonkin rikoksen osalta kieltäydytty, OK:n 31 luvun 9b §:ään ehdotetaan lisättäväksi säännös, jonka mukaan lainvoimaisen tuomion purkamisen ja erillisen rangaistuksen määrääminen olisi voimassa olevaa OK 31 luvun 9b §:n säännöstä vastaavasti mahdollista myös niistä rikoksista, joista tuomittu rangaistus siirretään täytäntöönpanotavaksi. Lisäksi täytäntöönpanolakiin otettaisiin säännös siitä, ettei tilanteessa, jossa OK 31 luvun 9b §:n perusteella määrätty rangaistus on päätetty siirtää täytäntöönpanotavaksi toiseen jäsenvaltioon, Suomessa ei enää myöhemmin olisi mahdollista panna täytäntöön sitä yhteisestä vankeusrangaistuksesta erotettua erillisrangaistusta, jonka täytäntöönpanoa ei ole siirretty. Rangaistuksen täytäntöönpanon siirtämisen tavoitetta, yhteiskuntaan sopeutumista, ei vastaisi se, että tuomittu vielä sen jälkeen, kun hän on jo suorittanut siirretyn rangaistuksen täytäntöönpanovaltiossa, joutuisi palaamaan tuomion antaneeseen valtioon suorittamaan osan alkuperäisestä rangaistuksesta.

11 artikla. *Tuomion tunnustamisen lykkääminen.* Artikla sisältää säännöksen mahdollisuudesta lykätä tuomion tunnustamista puutteellisten tietojen vuoksi. Kohdassa 1 lykkäämisperusteena mainitaan se, että 4 artiklassa tarkoitettu todistus on puutteellinen tai se ei selvästikään vastaa tuomiota. Tällöin täytäntöönpanovaltio voi lykätä tuomion tunnustamista siihen asti, kun täytäntöönpanovaltion todistuksen täydentämistä tai oikaisemista varten asettama kohtuullinen määräaika on päättynyt.

Artikla on riittävän täsmällinen sovellettavaksi suoraan ilman erillistä asiasisältöistä säännöstä.

12 artikla. *Rangaistuksen täytäntöönpanoa koskeva päätös ja määräajat.* Kohdassa 1 täytäntöönpanovaltion toimivaltaiselle viranomaiselle asetetaan velvollisuus päättää siirtopyyntöön suostumisesta ja ilmoittaa siitä sekä mahdollisesta mukauttamispäätöksestä määräyksen antaneelle valtiolle mahdollisimman pian. Jollei käsillä ole 11 artiklan tai 23 artiklan 3 kohdan mukaista lykkäämisperustetta, lopullinen päätös on 2 kohdan mukaan tehtävä 90 päivän kuluessa tuomion ja lomakkeen vastaanottamisesta.

Kohta 3 sisältää säännöksen tilanteesta, jossa täytäntöönpanovaltion toimivaltainen viranomaisena ei voi noudattaa 2 kohdan määräaika. Määräajan ylittäminen on sallittua ainoastaan poikkeuksellisissa tapauksissa ja siitä on ilmoitettava viipymättä tuomion antaneen valtion toimivaltaiselle viranomaiselle sekä esitettävä viivästyksen syyt ja arvio lopullisen päätöksen tekemiseen tarvittavasta ajasta. Ilmoitus voidaan tehdä mitä tahansa keinoa käyttäen.

Artikla on riittävän täsmällinen sovellettavaksi suoraan ilman erillistä asiasisältöistä säännöstä.

13 artikla. *Todistuksen pois vetäminen.* Kohdan 1 mukaan tuomion antanut valtio voi vetää todistuksen pois eli peruuttaa siirtopyynnön siihen saakka kunnes rangaistuksen täytäntöönpano on alkanut. Syyt peruuttamiselle on ilmoitettava. Peruuttamisen jälkeen täytäntöönpanovaltio ei saa enää panna rangaistusta täytäntöön.

Artikla ei edellytä otettavaksi täsmällistä sääntelyä täytäntöönpanolakiin.

14 artikla. *Väliaikainen säilöönotto.* Artiklan mukaan täytäntöönpanovaltio voi päättää ottaa tuomitun väliaikaisesti säilöön sen varmistamiseksi, että tuomittu pysyy täytäntöönpanovaltiossa, kunnes päätös siirtopyyntöön suostumisesta on tehty. Edellytyksenä on, että tuomion antanut valtio säilöönottoa pyytää. Päätös väliaikaisesta säilöönotosta voidaan tehdä ennen siirtopyynnön saapumista tai pyyntöön suostumista koskevan päätöksen tekemistä. Säilöönotto ei saa johtaa rangaistuksen pitenemiseen.

Yhteistoimintalain 5a – 5d §:ssä on säännökset väliaikaisesta säilöönotosta. Lain 5a §:n mukaan tuomittu voidaan seuraamuksen määränneen valtion pyynnöstä ottaa säilöön täytäntöönpanon varmistamiseksi. Pyyntö voidaan tehdä suoraan pidättämiseen oikeutetulle virkamiehelle ja siitä on viipymättä ilmoitettava sen paikkakunnan käräjäoikeudelle, jossa säilössä pitäminen tapahtuu, sekä asianomaiselle syyttäjälle ja oikeusministeriölle. Lain 5b §:n mukaan käräjäoikeus ottaa asian käsiteltäväkseen vangitsemisvaatimuksen käsittelyjärjestyksessä ja päättää säilöönottopäätöksen pitämisestä voimassa. Päätöksestään käräjäoikeus ilmoittaa oikeusministeriölle. Lain 5c §:n mukaan oikeusministeriön on määrättävä säilöön otettu pääsetettävä heti vapaaksi, jos se katsoo, että seuraamuksen täytäntöönpanolle on este. Säilöön otettu on päästettävä vapaaksi myös, jos täytäntöönpanopyyntöä liitteineen ei ole vastaanotettu 40 päivän kuluessa säilöön ottamisesta, tai viimeistään silloin, kun vapaudenmenetyksen yhteenlaskettu aika Suomessa ja seuraamuksen määränneessä valtiossa vastaa aikaa, jonka tuomittu olisi ollut vapautensa menettäneenä, jos seuraamus olisi pantu täytäntöön asianomaisessa vieraassa valtiossa. Pykälässä on myös säännös vapaudenmenetyksajan vähentämisestä täytäntöön pantavasta seuraamuksesta rikoslain (39/1889) 3 luvun 11 §:n mukaisesti. Lain 5d §:ssä mahdollistetaan matkustuskiellon määrääminen säilöönoton asemesta. Säilöön ottamisen ja matkustuskiellon edellytyksiin ja niitä koskevaan menettelyyn sovelletaan soveltuvin osin pakkokeinolain säännöksiä. Tämä muun ohella merkitsee sitä, että käräjäoikeuden päätökseen ei ole sallittua erikseen hakea muutosta valittamalla, mutta siitä saa kannella ilman määräaika.

Artiklassa 14 tarkoitettua väliaikaisen säilöönoton tilanteesta olisi myös otettava säännökset täytäntöönpanolakiin. Esityksessä ehdotetaan, että täytäntöönpanolakiin otettaisiin

siin yhteistoimintalain 5a – 5c §:ää vastaavat säännökset väliaikaisesta säilöönnotosta. Ottaen huomioon, että päätöksenteko puitepäätöksessä tarkoitetuissa tilanteissa keskitetään Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikölle, yhteistoimintalain 5c §:ää vastaavassa tapauksessa toimivaltainen viranomainen olisi kuitenkin Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikkö.

15 artikla. Tuomittujen siirtäminen. Artikla sisältää säännökset menettelystä tuomitun siirtämiseksi täytäntöönpanovaltioon sen jälkeen kun siirtopyyntöön on suostuttu. Kohdassa 1 on säännös tilanteesta, jossa tuomittu on tuomion antaneessa valtiossa. Tällöin hänet siirretään täytäntöönpanovaltioon tuomion antaneen valtion ja täytäntöönpanovaltion toimivaltaisten viranomaisten sopimana ajankohtana ja viimeistään 30 päivän kulluttua siitä, kun täytäntöönpanovaltio on tehnyt lopullisen päätöksen tuomion tunnustamisesta ja rangaistuksen täytäntöönpanosta. Kohta 2 sisältää säännöksen niitä tilanteita varten, joissa määräaika ei voida noudattaa. Jos ennalta arvaamattomat olosuhteet estävät tuomitun siirtämisen 1 kohdassa asetetussa määräajassa, siirto tehdään heti olosuhteiden päättymisen jälkeen. Viranomaisten on tällaisissa tilanteissa oltava välittömästi yhteydessä toisiinsa ja sovittava uudesta siirtopäivästä. Siirto suoritetaan 10 päivän kuluessa sovitusta uudesta ajankohdasta.

Artiklaa on pidettävä riittävän täsmällisenä ja yksityiskohtaisena sovellettavaksi suoraan.

16 artikla. Kauttakuljetus. Artiklan 1 kohdan mukaan kunkin jäsenvaltion on lainsäädäntönsä mukaisesti sallittava täytäntöönpanovaltioon siirrettävän tuomitun kuljettaminen alueensa kautta. Edellytyksenä on, että tuomion antanut valtio on toimittanut jäsenvaltiolle, jolta lupaa kauttakuljetukseen pyydetään (jäljempänä kauttakuljetusvaltio) 4 artiklassa tarkoitetun todistuksen jäljennöksen yhdessä kauttakuljetuspyynnön kanssa. Kauttakuljetuspyyntö sekä lomake voidaan toimittaa millä tahansa tavalla, josta jää kirjallinen todiste. Tuomion antaneen valtion on kauttakuljetusvaltion pyynnöstä toimitettava todistuksesta käänös jollekin kauttakuljetusvaltion hyväksymälle kielelle.

Kohdan 2 mukaan kauttakuljetusvaltion on ilmoitettava tuomion antaneelle valtiolle, mikäli se ei voi taata, ettei tuomittua panna syytteeseen tai, 1 kohdassa säädettyä tapauslukuun ottamatta, ettei häntä pidätetä tai että hänen vapauttaan ei muutoin rajoiteta sen alueella ennen hänen tuomion antaneen valtion alueelta poistumistaan tehdyn rikoksen tai määrätyn rangaistuksen johdosta. Tällöin tuomion antanut valtio voi peruuttaa pyynnön. Kohdassa 3 on säännös kauttakuljetusvaltion velvollisuudesta tehdä päätös kauttakuljetuspyynnön johdosta kiireellisesti ja ilmoittaa siitä viimeistään viikon kulluttua pyynnön vastaanottamisesta. Päätöstä voidaan lykätä siihen asti kunnes käänös on toimitettu kauttakuljetusvaltiolle.

Kohdan 4 mukaan kauttakuljetusvaltio saa pitää tuomitun säilössä ainoastaan sen ajan, jonka kuljettaminen sen alueen kautta vaatii. Kohta 5 sisältää säännöksen ilmateitse, ilman suunniteltua välilaskua tapahtuvasta kauttakuljetuksesta. Tällöin kauttakuljetuspyyntöä ei edellytetä. Jos kuitenkin tapahtuu suunnittelematon välilasku, tuomion antaneen valtion on toimitettava 1 kohdassa tarkoitetut tiedot 72 tunnin kuluessa.

Yhteistoimintalain 23 §:n mukaan oikeusministeriö voi antaa luvan siihen, että vieraasta valtiosta toiseen vieraaseen valtioon seuraamuksen suorittamista varten siirrettävä henkilö, joka ei ole Suomen kansalainen, saadaan kuljettaa Suomen kautta. Säännöksiä kauttakuljetuksesta sisältyy myös rikoksen johdosta tapahtuvaa luovuttamista koskevaan lainsäädäntöön (EU-luovuttamislain 69 §, yleisen luovuttamislain 33 §).

Artiklassa 19 edellytetään, että päätös kauttakuljetuksesta tehdään kauttakuljetusvaltion lainsäädännön mukaisesti. Ottaen huomioon, että nyt käsiteltävän puitepäätöksen täytäntöönpanoa koskevan lainsäädännön tultua voimaan yhteistyö tuomittujen siirtämiseksi Suomen ja muiden EU:n jäsenvaltioiden välillä hoitoseuraamuksia lukuun ottamatta määräytyisi pelkästään mainitun lainsäädännön mukaan, eikä siis enää perustuisi yhteistoimintalakiin, on kauttakuljetuksesta otettava säännökset täytäntöönpanolakiin. Lakiin ehdotetaan otettavaksi säännös, jonka mukaan kauttakuljetuksesta päättävä viranomaisen olisi oikeusministeriö. Jos Suomen kautta kuljetettavaksi aiottu henkilö on Suomen kansalainen, luvan myöntäminen edellyttäisi, että tuomittu voitaisiin puitepäätöksen ja täytäntöönpanolain mukaan siirtää asianomaiseen jäsenvaltioon. Myös EU:n jäsenvaltioiden välisissä luovuttamistilanteissa Suomen kansalaisen kuljettamiselle Suomen kautta on asetettu samat edellytykset kuin hänen luovuttamiselleen Suomesta ja kauttakuljetuksesta päättävä viranomaisen on oikeusministeriö.

Kun kyse on kauttakuljetuksesta eurooppalaiseen pidätysmääräykseen perustuvissa luovuttamistilanteissa, edellytetään lisäksi, että Suomen kansalaisen kuljettamiselle Suomen kautta asetetaan samat ehdot mahdollisuudesta suorittaa rangaistus Suomessa kuin suostuttaessa Suomen kansalaista koskevaan luovutuspyyntöön (EU-luovuttamislain 69 §:n 3 momentti). Nyt käsiteltävässä tapauksessa tällaisia ehtoja ei voitaisi asettaa, koska puitepäätöksen mukaan täytäntöönpanovaltiolla ei säännönmukaisissa tilanteissakaan ole oikeutta vaatia toisessa jäsenvaltiossa tuomittua kansalaistaan siirrettäväksi täytäntöönpanovaltioon, vaan siirtopyynnön esittäminen on aina tuomion antaneen valtion harkinnassa.

Voidaan kaiken kaikkiaan arvioida, että Suomen kansalaisia koskevat kauttakuljetuspyynnöt olisivat ilmeisen harvinaisia, koska puitepäätöksessä tarkoitetuissa tilanteissa kuljetettavat henkilöt olisivat yleensä täytäntöönpanovaltiossa asuvia täytäntöönpanovaltion kansalaisia.

17 artikla. *Täytäntöönpanoon sovellettava lainsäädäntö.* Artiklan mukaan rangaistuksen täytäntöönpano määräytyy täytäntöönpanovaltion lainsäädännön mukaan. Jollei 2 ja 3 kohdasta muuta johdu, täytäntöönpanovaltion viranomaisilla on 1 kohdan mukaan yksin toimivalta päättää täytäntöönpanomenettelyistä ja määrätä kaikista niihin liittyvistä toimenpiteistä, myös ennenaikaiseen tai ehdonalaiseen vapauteen päästämisen perusteista. Kohdan 2 mukaan täytäntöönpanovaltion toimivaltaisen viranomaisen on vähennettävä suoritettavan vapausrangaistuksen kokonaiskestosta koko se aika, joka vapausrangaistuksesta on jo suoritettu sen rangaistuksen johdosta, jonka osalta tuomio on annettu. Kohdan 3 mukaan täytäntöönpanovaltion toimivaltaisen viranomaisen on pyynnöstä ilmoitettava tuomion antaneen valtion toimivaltaiselle viranomaiselle mahdollista ennen aikaista tai ehdonalaista vapauttamista koskevista sovellettavista säännöksistä. Tuomion antanut valtio voi suostua näiden säännösten soveltamiseen tai peruuttaa pyyntönsä. Kohdassa 4 jäsenvaltiolle annetaan mahdollisuus säätää, että ennen aikaista

tai ehdonalaista vapauttamista koskevassa päätöksessä voidaan ottaa huomioon tuomion antaneen valtion ilmoittamat kansallisen lainsäädännön säännökset, joiden mukaan tuomitulla on oikeus ennenaikaiseen tai ehdonalaiseen vapauttamiseen tiettyinä ajankohdina.

Myös voimassa oleva sääntely tuomittujen siirtotilanteissa lähtee siitä, että täytäntöönpanoon, mukaan lukien ehdonalaisten vapauttamisen, sovelletaan täytäntöönpanovaltion lainsäädäntöä. Täytäntöönpanolain 14 §:n mukaan Suomeen siirrettävissä siirtotilanteissa noudatetaan mitä Suomessa lainvoimaisen tuomion täytäntöönpanosta säädetään.

Artiklan 17 kohtia 1 – 3 on pidettävä riittävän täsmällisinä sovellettaviksi sellaisenaan ilman asiasisältöistä sääntelyä kansallisessa laissa. Olisi kuitenkin ratkaistava se, sisällytetäänkö lakiin 4 kohdan mahdollisuus siitä, että Suomen ollessa täytäntöönpanovaltio, laissa säädettäisiin, että päätettäessä ehdonalaisesta vapauttamisesta voitaisiin ottaa huomioon tuomion antaneen valtion lainsäädäntö vapauttamisajankohdan osalta. Kohdan 4 tarkoituksena ei ole ollut muuttaa sitä lähtökohtaa, että päätös ehdonalaiseen vapauteen päästämisestä tehdään täytäntöönpanovaltion lainsäädännön mukaan. Tarkoituksena on ollut ainoastaan luoda tiettyä joustavuutta sellaisten tilanteiden varalle, joissa säännökset ehdonalaiseen vapauteen pääsemisestä tuomion antaneessa valtiossa ja täytäntöönpanovaltiossa poikkeavat huomattavasti toisistaan. Jos esimerkiksi ehdonalaisten vapautumisajankohta on täytäntöönpanovaltion lainsäädännön mukaan täytäntöönpanosta vastaavan viranomaisen harkinnassa, siinä voitaisiin ottaa huomioon myös se, milloin henkilö olisi tuomiovaltiossa päässyt ehdonalaiseen vapauteen. Kansainvälisesti vertailtuna Suomen järjestelmässä ehdonalaisten vapauteen voi päästä aikaisemmin kuin monissa muissa Euroopan valtioissa. EU:n jäsenvaltioissa poikkeuksellista on esimerkiksi ehdonalaisten vapautuminen sen jälkeen kun puolet rangaistuksesta on suoritettu, kuten Suomessa. Näin ollen voidaan arvioida, että ne tilanteet, joissa henkilön vapautumisaika voisi Suomeen siirtämisen johdosta huomattavasti pidentyä, eivät aktualisoituisi. Siksi esityksessä ei ehdoteta 4 kohtaa vastaavan säännöksen sisällyttämistä täytäntöönpanolakiin. Selvyyden vuoksi täytäntöönpanolakiin otettaisiin kuitenkin säännös, jonka mukaan Suomeen siirretyn seuraamuksen täytäntöönpano määräytyy Suomen lain mukaan.

18 artikla. Erityissääntö. Artikla sisältää säännökset niin sanotusta erityissäännöstä. Kohdan 1 mukaan pääsääntönä on, että puitepäätöksen mukaisesti täytäntöönpanovaltioon siirrettyä henkilöä ei saa syyttää tai tuomita taikka riistää häneltä muulla tavoin vapautta ennen hänen siirtoaan tehdyn muun kuin siirron perusteena olleen rikoksen johdosta. Kohdassa 2 luetellaan poikkeukset 1 kohdan kieltoon. Ensimmäisenä poikkeuksena mainitaan se, että henkilö, jolla on ollut tilaisuus poistua täytäntöönpanovaltion alueelta, ei ole poistunut sieltä 45 päivän kuluessa lopullisesta vapauttamisestaan tai on palannut mainitulle alueelle sieltä poistuttuaan (a alakohta). Toinen poikkeus on, että rikoksesta ei voi seurata vapausrangaistusta tai vapauden menetyksen käsittävää turvaamistoimenpidettä (b alakohta). Kolmanneksi tuomittua on sallittua syyttää muista rikoksista, jos rikosoikeudenkäynti ei johda henkilökohtaista vapautta rajoittavaan toimenpiteeseen (c alakohta). Neljäntenä poikkeuksena on se, että tuomittu voisi joutua muun kuin vapauden menetyksen käsittävän rangaistuksen tai toimenpiteen kohteeksi, mukaan lukien taloudellinen rangaistus taikka sellaisen sijasta määrätty toimenpide, vaikka tällainen sijasta määrätty toimenpide voisikin rajoittaa hänen henkilökohtaista

vapauttaan (d alakohta). Viidenneksi erityissäännön suoja väistyy tilanteessa, jossa tuomittu on suostunut siirtoon (e alakohta). Kuudes poikkeus e alakohtaan mukaan on, että tuomittu on siirtämisen jälkeen nimenomaisesti luopunut vetoamasta erityissääntöön tiettyjen hänen siirtoaan edeltäneiden rikosten osalta. Luopumisilmoitus annetaan täytäntöönpanovaltion toimivaltaisille oikeusviranomaisille, ja se on kirjattava tämän valtion kansallisen lainsäädännön mukaisesti. Luopumisilmoitus on annettava tavalla, josta ilmenee kyseisen henkilön antaneen sen vapaaehtoisesti ja täysin tietoisena sen seurauksista. Tätä varten henkilöllä on oikeus käyttää oikeudellista avustajaa. Seitsemänneksi syyttäminen muista rikoksista on sallittua, jos tuomion antanut valtio antaa suostumuksensa 3 kohdan mukaisesti. Kohta 3 sisältää säännökset suostumuksen hankkimismenettelyistä. Sitä on pyydetävä tuomion antaneen valtion toimivaltaiselta viranomaiselta, ja pyyntöön on liitettävä eurooppalaista pidätysmääräystä koskevan puitepäätöksen 8 artiklan 1 kohdassa mainitut tiedot ja sen 8 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu käännös. Suostumus on annettava, jos velvollisuus henkilön luovuttamiseen on olemassa. Päätös on tehtävä 30 päivän kuluessa pyynnön vastaanottamisesta. Eurooppalaista pidätysmääräystä koskevan puitepäätöksen 5 artiklassa tarkoitetuissa tilanteissa täytäntöönpanovaltion on annettava mainitussa artiklassa säädetyt takuut.

Yhteistoimintalakiin ei sisälly säännöstä erityissäännöstä. Tuomittujen siirtämisestä tehdyn yleissopimuksen lisäpöytäkirjan 3 artiklan 4 kohdassa on määräykset erityissäännöstä. Artikla koskee karkotettavaksi määrättyjen tuomittujen siirtämistä tuomitun suostumuksesta riippumatta.

Artiklan 18 säännöksiä erityissäännöstä voidaan muutoin pitää riittävän täsmällisinä sovellettaviksi sellaisenaan, paitsi siltä osin kuin kyse menettelystä tuomitun suostumuksen hankkimiseksi erityissäännöstä luopumiseen. Tällainen tilanne voisi siis tulla eteen, jos ilmenisi tarve syyttää toisesta jäsenvaltiosta Suomeen siirrettyä henkilöä muusta kuin siitä rikoksesta, josta tuomitun rangaistuksen täytäntöönpanoa varten hänet on siirretty, tai panna täytäntöön muusta rikoksesta tuomittu rangaistus. Artiklan f kohdassa edellä selostetun mukaan edellytetään, että suostumus olisi annettava oikeusviranomaiselle. EU-luovuttamislain 50 § ja 58 §:ssä säädetään erityissäännöstä ja siitä poikkeamisesta. Nyt käsiteltävää tilannetta muistuttaa erityisesti 58 §:n säännös, jossa asetetaan edellytykset syyttää toisesta jäsenvaltiosta Suomeen luovutettua henkilöä muista kuin pidätysmääräyksessä mainituista rikoksista. Pykälän 2 momentin 6 kohdan mukaan syyttäminen muista rikoksista on sallittua, jos henkilö on luovuttamisensa jälkeen nimenomaisesti luopunut vetoamasta erityissäännön suojaan. Kohdan mukaan luopumisilmoitus on annettava käräjäoikeudelle EU-luovuttamislain 29 §:ssä tarkoitettulla tavalla. Nyt täytäntöönpanotavan puitepäätöksen täytäntöönpanolakiin ehdotetaan otettavaksi vastaavankaltainen säännös. Toimivaltaa ei kuitenkaan ehdoteta rajattavaksi tietyille käräjäoikeuksille, vaan tarkoituksenmukaisinta on, että suostumus voidaan antaa sille käräjäoikeudelle, jonka tuomiopiirissä tuomittu suorittaa vankeusrangaistusta tai jossa suostumuksen vastaanottaminen muutoin katsotaan soveliaaksi. Se, että suostumusta koskeva asia voitaisiin käsitellä tuomitun olinpaikkaa lähinnä olevassa käräjäoikeudessa, olisi käytännössä toimiva ratkaisu. Suostumuksen vastaanottamiseen ei myöskään liity sellaista EU-oikeudellista arviointia, jonka olisi katsottava edellyttävän toimivallan keskittämistä siten kuin muiden vastavuoroista tunnustamista koskevien puitepäätösten täytäntöönpanolaeissa on tehty.

19 artikla. *Yleinen armahdus, armahdus, tuomion uudelleen käsittely.* Artiklan 1 kohdan mukaan sekä tuomion antanut valtio että täytäntöönpanovaltio voivat myöntää yleisen armahduksen tai armahduksen. Kohdan 2 mukaan vain tuomion antanut valtio voi tehdä päätöksen sellaisen tuomion uudelleen käsittelyä koskevien hakemusten johdosta, jolla on määrätty puitepäätöksen mukaisesti täytäntöön pantava rangaistus.

Yhteistoimintalain 16 §:ssä on 1 kohtaa muistuttava säännös armahdussäännösten soveltamisesta. Myös tuomittujen siirtoa koskevan yleissopimuksen 12 artiklan mukaan toimivalta päättää armahduksesta on molemmilla osapuolilla. Kohdasta 2 seuraa, että ylimääräiset muutoksenhakukeinot määräytyvät tuomiovaltion lain mukaan. Artikla ei edellytä täsmäntäviä säännöksiä otettavaksi täytäntöönpanolakiin.

20 artikla. *Tuomion antaneen valtion toimittamat tiedot.* Kohdan 1 mukaan tuomion antaneen valtion toimivaltaisen viranomaisen on ilmoitettava viipymättä täytäntöönpanovaltion toimivaltaiselle viranomaiselle päätöksestä tai toimenpiteestä, jonka seurauksena rangaistuksen täytäntöönpanokelpoisuus lakkaa välittömästi tai tietyn ajan kuluessa. Kohdan 2 mukaan täytäntöönpanovaltion toimivaltaisen viranomaisen on lopetettava rangaistuksen täytäntöönpano heti, kun tuomion antaneen valtion toimivaltaisen viranomaisen ilmoittaa sille 1 kohdassa tarkoitettua päätöksestä tai toimenpiteestä. Artikla ei edellytä täsmäntävää lainsäädäntöä.

21 artikla. *Täytäntöönpanovaltion toimittamat tiedot.* Kohta 1 sisältää luettelon tiedoista, jotka täytäntöönpanovaltion toimivaltaisen viranomaisen on ilmoitettava tuomion antaneen valtion toimivaltaiselle viranomaiselle. Tiedot on toimitettava viipymättä ja tavalla, josta jää kirjallinen todiste. Tiedot on ensinnäkin toimitettava tuomion ja lomakkeen lähettämisestä täytäntöönpanosta vastaavalle toimivaltaiselle viranomaiselle 5 artiklan 5 kohdan mukaisesti (a alakohta). Toiseksi tuomiovaltiota on informoitava siitä, että rangaistuksen täytäntöönpano on käytännössä mahdotonta siksi, että tuomittua ei tavoiteta täytäntöönpanovaltion alueelta sen jälkeen, kun tuomio ja lomake on toimitettu täytäntöönpanovaltiolle (b alakohta). Kolmanneksi tuomiovaltiolle on ilmoitettava lopullisesta päätöksestä tunnustaa tuomio ja panna rangaistus täytäntöön, mukaan lukien päätöksen päivämäärä (c alakohta). Neljänneksi tuomiovaltiolle on toimitettava tieto 9 artiklan nojalla tehdystä päätöksestä kieltäytyä tuomion tunnustamisesta ja rangaistuksen täytäntöönpanosta (d alakohta). Viidenneksi täytäntöönpanovaltion on ilmoitettava tuomiovaltiolle päätöksestään mukauttaa rangaistusta 8 artiklan 2 tai 3 kohdan mukaisesti (e alakohta). Kuudenneksi tuomiovaltiolle on f alakohdan mukaan ilmoitettava päätöksestä olla panematta rangaistusta täytäntöön 19 artiklan 1 kohdassa tarkoitetuista syistä eli armahduksesta johtuen. Alakohdissa d – f tarkoitettua päätökset on perusteltava. Seitsemänneksi tuomion antanutta valtiota on sen pyynnöstä informoitava ehdonalaisen vapauden alkamis- ja päättymisajasta (g alakohta). Kahdeksanneksi tuomiovaltiota on informoitava tuomitun pakenemisesta vankeudesta (h alakohta). Yhdeksänneksi täytäntöönpanovaltion tulee ilmoittaa tuomiovaltiolle siitä kun rangaistuksen täytäntöönpano on päättynyt (i alakohta).

Artiklan säännökset ovat riittävän täsmällisinä sovellettaviksi suoraan.

22 artikla. *Tuomitun siirtämisen seuraukset.* Artiklan 1 kohdan mukaan tuomion antanut valtio ei saa jatkaa rangaistuksen täytäntöönpanoa sen jälkeen, kun täytäntöönpano on alkanut täytäntöönpanovaltiossa, jollei 2 kohdasta muuta johdu. Kohdan 2 mukaan oikeus panna rangaistus täytäntöön palautuu tuomion antaneelle valtiolle, kun täytäntöönpanovaltio on ilmoittanut sille rangaistuksen osittaisesta täytäntöön panematta jättämisestä 21 artiklan h alakohdan mukaisesti. Tällöin kyse olisi siis siitä, että rangaistuksen täytäntöönpano on keskeytynyt tuomitun pakenemisen seurauksena.

23 artikla. *Kielet.* Artiklan 1 kohdan mukaan lomake on käännettävä täytäntöönpanovaltion viralliselle kielelle tai jollekin sen virallisista kielistä. Jäsenvaltio voi puitepäätöstä tehtäessä tai myöhemmin ilmoittaa neuvoston pääsihteeristölle, että se hyväksyy yhdelle tai useammalle muulle EU:n toimielinten viralliselle kielelle tehdyn käännöksen. Kohdan 3 mukaan tuomion käännöstä ei vaadita. Poikkeuksena tähän pääsääntöön kohdassa 3 jäsenvaltiolle annetaan mahdollisuus puitepäätöstä tehtäessä tai myöhemmin ilmoittaa neuvoston pääsihteeristölle, että se voi sellaisissa tapauksissa, joissa se pitää lomakkeen tietoja riittämättöminä päätöksentekoaan varten, päättämiseksi, pyytää, että tuomio tai sen keskeiset kohdat käännetään täytäntöönpanovaltion viralliselle kielelle tai jollekin sen virallisista kielistä taikka yhdelle tai useammalle muulle EU:n toimielinten viralliselle kielelle. Pyyntö on tehtävä viipymättä sen jälkeen, kun tuomio ja lomake on vastaanotettu. Tarvittaessa tuomion antaneen valtion ja täytäntöönpanovaltion toimivaltaisten viranomaisten on neuvoteltava siitä, mitkä tuomion keskeiset kohdat on käännettävä. Päätöstä tuomion tunnustamisesta ja rangaistuksen täytäntöönpanosta voidaan lykätä, kunnes tuomion antanut valtio on toimittanut käännöksen täytäntöönpanovaltiolle tai, jos täytäntöönpanovaltio päättää kääntää tuomion omalla kustannuksellaan, kunnes käännös on saatu.

Yhteistoimintalakiin tai -asetukseen ei sisälly säännöksiä asiakirjojen kääntämisestä. Suomi on kuitenkin liittyessään tuomittujen siirtämisestä tehtyyn yleissopimukseen antanut selityksen, jonka mukaan Suomen viranomaiselle osoitettavat siirtämispyynnöt ja niiden liitteet on laadittava suomen, ruotsin, englannin tai ranskan kielellä tai niihin on liitettävä käännös jollekin mainituista kielistä. Muiden EU:n vastavuoroista tunnustamista koskevien puitepäätösten täytäntöönpanolaeissa edellytetään, että yhteistyöpyynnöt on tehtävä suomen, ruotsin tai englannin kielellä tai niihin on liitettävä käännös jollekin mainituista kielistä. Lisäksi voidaan hyväksyä muille kielille tehdyt yhteistyöpyynnöt, jos hyväksymiselle ei muutoin ole estettä. Esityksessä ehdotetaan otettavaksi täytäntöönpanolakiin vastaavansisältöinen säännös käännöksistä. Paitsi hyväksyttävien kielten osalta, ratkaisu vastaisi muiden puitepäätösten täytäntöönpanolakeja myös sikäli, että vain lomake olisi toimitettava käännettynä jollekin mainituista kielistä. Tuomion antaneella valtiolla ei siten olisi velvollisuutta kääntää tuomiota.

24 artikla. *Kulut.* Artiklan mukaan puitepäätöksen soveltamisesta aiheutuvista kuluista vastaa täytäntöönpanovaltio, lukuun ottamatta tuomitun siirrosta täytäntöönpanovaltioon aiheutuvia kuluja ja kuluja, jotka syntyvät pelkästään tuomion antaneen valtion täysivaltaisuuden kuuluvalla alueella. Artiklaa on pidettävä riittävänä selkeänä sovellettavaksi suoraan. Siitä seuraa, että tuomitun siirtämisestä ja rangaistuksen täytäntöönpanosta aiheutuvista kuluista vastaa täytäntöönpanovaltio. Estettä ei kuitenkaan ole sille, että jäsenvaltiot voisivat käytännössä sopia siitä, että henkilön siirtämisestä aiheutuvista kuluista vastaa tuomion antanut valtio, kuten nykyisin eräiden valtioiden kanssa on

käytäntönä ollut. Tämän tulkinnan voidaan katsoa seuraavan 26 artiklan säännöksistä, joiden mukaan estettä ei ole jatkaa voimassaolevia järjestelyjä siirtomenettelyn helpottamiseksi.

25 artikla. *Rangaistusten täytäntöönpano eurooppalaisen pidätysmääräyksen antamisen johdosta.* Artikla sisältää yleisluontoisen säännöksen eurooppalaisen pidätysmääräyksen ja täytäntöönpanotavan puitepäätöksen suhteesta. Artiklan mukaan puitepäätöksen säännöksiä sovelletaan soveltuvin osin, sikäli kuin ne ovat puitepäätöksen 2002/584/YOS säännösten mukaisia, rangaistusten täytäntöönpanoon tapauksissa, joissa jäsenvaltio sitoutuu panemaan rangaistuksen täytäntöön mainitun puitepäätöksen 4 artiklan 6 kohdan mukaisesti tai tapauksissa, joissa se on mainitun puitepäätöksen 5 artiklan 3 kohdan nojalla asettanut ehdon, että henkilö on rankaisemattomuuden välttämiseksi palautettava asianomaiseen jäsenvaltioon suorittamaan rangaistus, sanotun kuitenkaan rajoittamatta puitepäätöksen 2002/584/YOS soveltamista.

Artiklalla on ollut tarkoitus luoda yhteys tuomittujen siirtoa ja eurooppalaista pidätysmääräystä koskevien puitepäätösten välille. Artikla merkitsee sitä, että niissä tilanteissa, joissa rangaistuksen täytäntöönpanoa varten pyydetystä luovuttamisesta kieltäydytään, ja samalla sitoudutaan panemaan rangaistus itse täytäntöön, täytäntöönpanon edellytykset ja menettelysäännökset määräytyvät soveltuvin osin tuomittujen siirtoa koskevan puitepäätöksen mukaan. Sama koskee tilanteita, joissa syytetoimia varten pyydettyyn luovuttamispyyntöön suostumisen ehdoksi eurooppalaista pidätysmääräystä koskevan puitepäätöksen 5 artiklan 3 kohdan mukaan asetetaan se, että henkilö palautetaan täytäntöönpanovaltioon rangaistuksen suorittamista varten. Artiklan lopussa oleva viittaus siihen, ettei säännöksellä rajoiteta eurooppalaista pidätysmääräystä koskevan puitepäätöksen velvoitteiden noudattamista, tarkoittaa sitä, että tuomittujen siirtoa koskevan puitepäätöksen soveltaminen ei saisi johtaa henkilön rankaisemattomuuteen tai rajoittaa luovuttamista koskevia velvoitteita. Jos siten täytäntöönpanovaltio kieltäytyisi suostumasta täytäntöönpanopyyntöön sillä perusteella, että jokin 4 artiklan kriteereistä ei täyty, olisi henkilö luovutettava pidätysmääräyksen antaneeseen valtioon asianomaisen puitepäätöksen edellytysten mukaisesti.

Artiklasta ei ehdoteta otettavaksi asiasisältöistä säännöstä täytäntöönpanolakiin.

3 luku. Loppusäännökset

26 artikla. *Suhde muihin sopimuksiin ja järjestelyihin.* Artiklan 1 kohdan mukaan puitepäätöksellä korvataan jäsenvaltioiden välillä sovellettavien, tuomittujen siirtämistä koskevien yleissopimusten vastaavat määräykset. Tämä ei kuitenkaan vaikuta yleissopimusten soveltamiseen jäsenvaltioiden ja kolmansien valtioiden välillä ja väliaikaiseen soveltamiseen 28 artiklan mukaisesti. Korvattavia sopimuksia ovat aikaisemmin mainitut vuoden 1983 yleissopimus tuomittujen siirtämisestä sekä siihen vuonna 1997 tehty lisäpöytäkirja. Lisäksi puitepäätöksellä korvataan rikosoikeudellisten tuomioiden kansainvälisestä pätevyydestä 28 päivänä toukokuuta 1970 tehty eurooppalainen yleissopimus sekä ulkomaisten rikosoikeudellisten tuomioiden täytäntöönpanosta 13 päivänä marraskuuta 1991 tehty Euroopan yhteisöjen jäsenvaltioiden välinen yleissopimus.. Suomi ei ole liittynyt mainittuihin yleissopimuksiin. Edelleen puitepäätös korvaa tarkas-

tusten asteittaisesta lakkauttamisesta yhteisillä rajoilla 14 päivänä kesäkuuta 1985 tehdyn Schengenin sopimuksen soveltamisesta 19 päivänä kesäkuuta 1990 tehdyn yleissopimuksen III osaston 5 luvun.

Kohdan 2 mukaan jäsenvaltiot voivat jatkaa 27 päivänä marraskuuta 2008 voimassa olevien kahden- tai monenvälisten sopimusten tai järjestelyjen soveltamista sikäli kuin niiden avulla voidaan syventää tai laajentaa tämän puitepäätöksen tavoitteita ja sikäli kuin ne edelleen yksinkertaistavat tai helpottavat rangaistusten täytäntöönpanomenettelyjä.

Kohdan 3 mukaan jäsenvaltiot voivat 5 päivän joulukuuta 2008 jälkeen tehdä kahden- tai monenvälisiä sopimuksia tai järjestelyjä, sikäli kuin niiden avulla voidaan syventää tai laajentaa tämän puitepäätöksen säännöksiä ja sikäli kuin ne edelleen yksinkertaistavat tai helpottavat rangaistusten täytäntöönpanomenettelyjä.

Kohdassa 4 jäsenvaltioille asetetaan velvollisuus ilmoittaa neuvostolle ja komissiolle 5 päivään maaliskuuta 2009 mennessä niistä 2 kohdassa tarkoitetuista voimassa olevista sopimuksista ja järjestelyistä, joiden soveltamista ne haluavat jatkaa. Jäsenvaltioiden on ilmoitettava neuvostolle ja komissiolle myös kaikista 3 kohdassa tarkoitetuista uusista sopimuksista tai järjestelyistä kolmen kuukauden kuluessa niiden allekirjoittamisesta. Suomi on mainitun kohdan nojalla ilmoittanut neuvostolle, että se suhteessa Ruotsiin sekä Tanskaan soveltaa pohjoismaista yhteistoimintalakia sikäli kuin sen avulla voidaan syventää tai laajentaa puitepäätöksen tavoitteita ja edelleen yksinkertaistaa tai helpottaa rangaistusten täytäntöönpanomenettelyjä. Myös Ruotsi ja Tanska ovat antaneet vastavansisältöisen ilmoituksen. Lainsoveltamisen helpottamiseksi puitepäätöksen suhteesta pohjoismaiseen yhteistoimintalakiin ehdotetaan otettavaksi säännös täytäntöönpanolaikiin.

27 artikla. *Alueellinen soveltaminen.* Artiklan mukaan puitepäätöstä sovelletaan Gibraltariin.

28 artikla. *Siirtymäsäännös.* Kohdan 1 mukaan ennen 5 päivää joulukuuta 2011 vastaanotettuihin pyyntöihin sovelletaan edelleen tuomittujen siirtämistä koskevia voimassa olevia säädöksiä. Jäsenvaltioiden on mainittuun päivämäärään mennessä pantava puitepäätös kansallisesti täytäntöön. Puitepäätöstä sovelletaan pyyntöihin, jotka on otettu vastaan kyseisestä päivästä alkaen.

Kohdassa 2 sallitaan se, että jäsenvaltio voi puitepäätöstä tehtäessä antaa ilmoituksen, jonka mukaan se tuomion antaneena jäsenvaltiona ja täytäntöönpanojäsenvaltiona jatkaa sellaisissa tapauksissa, joissa lainvoimainen tuomio on annettu ennen sen ilmoittamaa päivämäärää, niiden voimassa olevien säädösten soveltamista, joita tuomittujen siirtämiseen sovelletaan 5 päivänä joulukuuta 2011. Jos ilmoitus on annettu, mainittuja säädöksiä sovelletaan tällöin kaikkiin muihin jäsenvaltioihin riippumatta siitä, ovatko ne antaneet samanlaisen ilmoituksen. Kyseinen päivä ei voi olla myöhäisempi kuin 5 päivä joulukuuta 2011. Mainittu ilmoitus julkaistaan Euroopan unionin virallisessa lehdessä. Se voidaan peruuttaa milloin tahansa.

Suomen aikomuksena ei ole ollut lykätä puitepäätöksen soveltamisen aloittamista, joten artiklassa tarkoitettua ilmoitusta ei annettaisi. Täytäntöönpanolakiin ehdotetaan lainsoveltamisen helpottamiseksi otettavaksi siirtymäsäännös soveltamisajankohdan määräytymisestä.

29 artikla. Täytäntöönpano. Kohdan 1 mukaan jäsenvaltioiden on toteutettava puitepäätöksen säännösten noudattamiseksi tarvittavat toimenpiteet 5 päivään joulukuuta 2011 mennessä.

Kohdassa 2 edellytetään, että jäsenvaltiot toimittavat neuvoston pääsihteeristölle ja komissiolle kirjallisina ne säännökset, joilla jäsenvaltioissa puitepäätöksestä aiheutuvat velvoitteet saatetaan osaksi niiden kansallista lainsäädäntöä. Neuvosto tutkii komission näitä tietoja käyttäen laatiman kertomuksen perusteella viimeistään 5 päivänä joulukuuta 2012, ovatko jäsenvaltiot noudattaneet tämän puitepäätöksen säännöksiä.

Kohdan 3 mukaan neuvoston pääsihteeristö toimittaa 4 artiklan 7 kohdan ja 23 artiklan 1 tai 3 kohdan nojalla annetut ilmoitukset jäsenvaltioille ja komissiolle.

Kohdan 4 mukaan jäsenvaltion, jolla on ollut puitepäätöksen 25 artiklan soveltamisessa toistuvasti vaikeuksia, joita ei ole ratkaistu kahdenvälisillä neuvotteluilla, on ilmoitettava vaikeuksistaan neuvostolle ja komissiolle, sanotun kuitenkin rajoittamatta Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 35 artiklan 7 kohdan soveltamista. Komissio laatii saamiensa tietojen pohjalta kertomuksen ja liittää siihen mahdollisesti aiheellisiksi katsomiaan aloitteita vaikeuksien ratkaisemiseksi.

Kohdassa 5 edellytetään, että komissio laatii saamiensa tietojen perusteella 5 päivään joulukuuta 2013 mennessä kertomuksen ja liittää siihen mahdollisesti aiheellisiksi katsomiaan aloitteita. Niiden perusteella neuvosto tarkastelee uudelleen erityisesti 25 artiklaa harkitakseen, onko se korvattava yksityiskohtaisemmilla säännöksillä. Aikaisemmin selostetun mukaisesti artiklassa 25 on yleisluontoinen säännös puitepäätöksen soveltamisesta eurooppalaiseen pädätysmääräykseen liittyviin tilanteisiin.

30 artikla. Voimaantulo. Artiklan mukaan puitepäätös tulee voimaan päivänä, jona se julkaistaan Euroopan unionin virallisessa lehdessä. Puitepäätös on julkaistu virallisessa lehdessä 5 päivänä joulukuuta 2008. Edellä selostetun mukaan puitepäätöksen voimaantulo ei merkitse, että puitepäätöstä tuolloin olisi alettu soveltaa, vaan soveltamisen edellytys on, että jäsenvaltiot ovat saattaneet puitepäätöksen velvoitteet osaksi kansallista lainsäädäntöä.

2 Valvontatoimenpiteitä ja vaihtoehtoisia seuraamuksia koskevan puitepäätöksen sisältö ja suhde Suomen lainsäädäntöön

1 artikla. Tavoitteet ja soveltamisala. Artikla sisältää säännökset puitepäätöksen tavoitteista ja soveltamisalasta. Artiklan 1 kohdan mukaan puitepäätöksen tavoitteena on tuomittujen yhteiskuntaan sopeuttamisen helpottaminen, rikosten uhrien suojeleminen ja yleisen turvallisuuden parantaminen sekä sopivien valvontatoimenpiteiden ja vaihtoehtoisten seuraamusten soveltamisen helpottaminen sellaisten rikoksentehtäjien osalta, jotka

eivät asu tuomiovaltiossa. Edelleen 1 kohdan mukaan mainittujen tavoitteiden saavuttamiseksi puitepäätöksessä vahvistetaan säännöt, joiden mukaisesti muu jäsenvaltio kuin se, jossa asianomainen henkilö on tuomittu, tunnustaa tuomiot ja soveltuvin osin valvontapäätökset (jäljempänä valvonnan siirtoa koskeva pyyntö), valvoo tällaisen tuomion perusteella määrättyjä valvontatoimenpiteitä tai siihen sisältyviä vaihtoehtoisia seuraamuksia sekä tekee kaikki muut kyseiseen tuomioon liittyvät päätökset, jollei puitepäätöksessä toisin säädetä.

Kohtaa täydentää johdanto-osan kappale 8, jossa todetaan, että seuraamusten ja päätösten vastavuoroisella tunnustamisella ja valvonnalla on tarkoitus parantaa mahdollisuuksia sopeuttaa tuomittu uudelleen yhteiskuntaan antamalla hänelle mahdollisuus säilyttää perhe-, kieli- ja kulttuurisiteet sekä muut siteet valvonnan aikana. Lisäksi tarkoitus on parantaa valvontatoimenpiteiden ja vaihtoehtoisten seuraamusten noudattamisen valvontaa tavoitteena torjua uusintarikollisuutta ja ottaa näin huomioon uhrien ja yleinen turvallisuus.

Artiklan kohta 2 sisältää säännöksen niistä tilanteista, joihin puitepäätöstä sovelletaan ja kohta 3 sisältää säännöksen niistä tilanteista, joihin puitepäätöstä ei sovelleta. Puitepäätöstä sovelletaan ainoastaan puitepäätöksessä tarkoitettun valvonnan siirtoa koskevan pyynnön tunnustamiseen, valvontaa koskevan vastuun siirtämiseen sekä kaikkiin muihin päätöksiin, jotka liittyvät edellä mainittuihin puitepäätöksessä määritellyn ja säädetyn mukaisesti. Puitepäätöstä ei sovelleta vapausrangaistuksiin tai muihin vapaudenmenetyksen käsittäviin toimenpiteisiin, joihin tulee sovellettavaksi tuomittujen siirtoa koskeva puitepäätös. Puitepäätöksen soveltamisalan ulkopuolelle jäävät myös sakkorangaistukset ja menettämisseuraamukset, joita koskevat erilliset EU:ssa tehdyt sakkopuitepäätös ja konfiskaatiopuitepäätös.

Kohdan 4 mukaan puitepäätös ei aiheuta muutoksia velvoitteeseen kunnioittaa Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 6 artiklassa vahvistettuja perusoikeuksia ja oikeudellisia perusperiaatteita. Lakivaliokunta on puitepäätösehdotuksen neuvotteluvaiheessa antamassaan lausunnossa viitannut kohdan mukaiseen yleisluontoiseen viittaukseen velvollisuudesta noudattaa perusoikeuksia (LaVL 3/2007 vp). Lakivaliokunta piti lausunnossaan selvänä, että jäsenvaltio voi kieltäytyä sille esitetyn täytäntöönpanopyynnön toimeenpanosta silloin, kun sillä on perusteltua syytä epäillä täytäntöönpanon kohteena olevan henkilön oikeusturvaa olennaisesti loukatun kyseisen toimenpiteen tai seuraamuksen määräämiseen johtaneessa menettelyssä. Valiokunnan mielestä Euroopan ihmisoikeussopimuksen 6 artiklassa ja perustuslain 21 §:n 2 momentissa taatulla oikeudella oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin on kuitenkin niin huomattava periaatteellinen ja käytännöllinen merkitys, että jatkovalmistelussa olisi vakavasti harkittava sen turvaamista tarkoittavan nimenomaisen kieltäytymisperusteen ottamista puitepäätökseen. Lakivaliokunta viittasi lausunnossaan aikaisemmin antamaansa mietintöön, joka koskee sakkopuitepäätöksen täytäntöönpanosta annettua hallituksen esitystä (LaVM 28/2006 vp) ja lisäksi lausuntoon, joka koskee eurooppalaista valvontamääräystä Euroopan unionin jäsenvaltioiden välisissä esitutkimamenettelyissä (LaVL 25/2006 vp).

Puitepäätöksen tarkoitus on luoda mahdollisuus siihen, että valvonnan täytäntöönpano tapahtuu tuomitun henkilön asuinvaltiossa. Tällaisen mahdollisuuden voidaan katsoa edistävän valvontaan määrättyjen henkilöiden sopeutumista ja sijoittumista takaisin yh-

teiskuntaan. Kysymys on useimmiten Suomeen haluavista ja Suomessa asuvista henkilöistä, jotka ovat Suomen kansalaisia. Kyseeseen tulevat tilanteet koskevat rangaistuksen täytäntöönpanovaihetta eikä päätöksellä tunnustaa ja panna täytäntöön valvonnan siirtoa koskeva pyyntö vaikuttaa tuomiovaltion sisäiseen menettelyyn, kuten esimerkiksi lakivaliokunnan lausunnossa viitatus esitutkintavaihetta koskevan eurooppalaisen valvontamääräyksen osalta on tilanne. Puitepäätöksen erona myös esimerkiksi eurooppalaista todisteiden luovuttamismääräystä tai eurooppalaista pidätysmääräystä koskeviin puitepäätöksiin on se, että mainitut puitepäätökset koskevat tilannetta, jossa kysymys on oikeusavun antamisesta toiselle jäsenvaltiolle ja tilannetta, jossa kysymys on rikoksesta epäillyn henkilön luovuttamisesta toiseen jäsenvaltioon. Tällaisilla toimilla vaikutetaan pidätysmääräyksen antaneen tai oikeusapua pyytäneen valtion sisäiseen menettelyyn ja siellä käytävään oikeudenkäyntiin, kun taas nyt kyseessä olevan puitepäätöksen mukaisissa tilanteissa kysymys on edellä todetuin tavoin rangaistuksen täytäntöönpanovaiheesta. Nyt kyseessä olevan puitepäätöksen mukaisissa tilanteissa oikeudenkäynti on jo käyty ja mahdollinen menettelyssä tapahtunut oikeudenloukkaus on jo tapahtunut. Tästä syystä mainittujen toisten puitepäätösten mukaisissa tilanteissa sen arvioimisella, onko olemassa vaara siitä, että henkilön oikeusturvaa loukataan tuomiovaltiossa, on eri merkitys kuin nyt kyseessä olevan puitepäätöksen yhteydessä. Kuten edellä on todettu, nyt kyseessä oleva puitepäätös koskee rangaistuksen täytäntöönpanovaihetta ja sillä pyritään edistämään tuomittujen henkilöiden sopeutumista ja sijoittumista takaisin yhteiskuntaan. Esimerkiksi sellaisessa tilanteessa, jossa henkilön oikeutta tulkkaukseen on loukattu, voitaisiin valvonnan siirtämiseen henkilön asuinvaltioon suhtautua kuitenkin myönteisesti, koska tällöin arvioitavana on oikeudenloukkauksen vakavuus suhteessa tavoitteeseen edistää tuomitun henkilön sopeutumista yhteiskuntaan. Käytännössä myös sitä, onko henkilön oikeusturvaa loukattu tuomiovaltiossa, on vaikea arvioida niiden tietojen perusteella, jotka täytäntöönpanovaltiolle toimitetaan puitepäätöksen liitteenä olevassa todistuksessa. Asian arviointiin voidaan katsoa vaikuttavan myös se, että Euroopan unionin tasolla on tehty työtä syytettyjen henkilöiden vähimmäisoikeuksien vahvistamiseksi, mikä osaltaan lisää jäsenvaltioiden välistä luottamusta menettelyihin toisessa jäsenvaltiossa. Neuvostossa on hyväksytty etenemissuunnitelma, jonka mukaan Euroopan unionin tasolla on toteutettava toimenpiteitä epäillyn tai syytetyn erikseen lueteltujen prosessuaalisten oikeuksien vahvistamiseksi rikosoikeudellisissa menettelyissä. Etenemissuunnitelman ensimmäinen vaihe on hyväksyä oikeutta tulkkaukseen ja käännöksiin koskevat vähimmäisvaatimukset. On myös otettava huomioon, että eduskunnan lakivaliokunta on mietinnössään LaVM 7/2010 vp todennut, että tarve ottaa oikeudenmukaista oikeudenkäyntiä koskevia säännöksiä yksittäisiin instrumentteihin on Lissabonin sopimuksen voimaantulon myötä aikaisempaa vähäisempi, koska unioni on aikaisempaa vahvemmin sitoutunut perus- ja ihmisoikeuksien kunnioittamiseen. Estettä ei nimenomaisen säännöksen puuttumisesta huolimatta olisi sille, että täytäntöönpanosta kieltäydettäisiin, jos poikkeustapauksessa on perusteltu syy epäillä täytäntöönpanon kohteena olevan henkilön oikeusturvaa olennaisesti loukatun.

Näillä perusteilla esityksessä ei ehdoteta erillistä oikeudenmukaista oikeudenkäyntiä koskevaa kieltäytymisperustetta.

2 artikla. Määritelmät. Artikla sisältää säännöksen puitepäätöksessä käytetyistä määritelmistä. Kohdan 1 mukaan tuomiolla tarkoitetaan tuomion antaneen valtion tuomioistuimen antamaa lainvoimaista päätöstä tai määräystä, jossa todetaan luonnollisen henki-

lön tehneen rikoksen ja määrätään vapausrangaistus tai muu vapaudenmenetyksen käsittävä toimenpide, jos tuomittu on kyseisen tuomion tai myöhemmän valvontapäätöksen nojalla päästetty ehdonalaiseen vapauteen tai hänelle määrätään lykätty rangaistus, ehdollinen rangaistus tai vaihtoehtoinen seuraamus.

Valvonnan tulee siis aina perustua tuomioistuimen lainvoimaiseen tuomioon, jossa henkilön on todettu tehneen rikoksen. Puitepäätös kuitenkin mahdollistaa sen, että puitepäätöksen soveltamisalaan kuuluvat myös muun toimivaltaisen viranomaisen kuin tuomioistuimen tekemät valvontapäätökset, edellyttäen, että ne perustuvat rikostuomioon. Puitepäätös sallii muun kuin oikeusviranomaisen nimeämisen toimivaltaiseksi viranomaiseksi siinä tapauksessa, että kyseisellä viranomaisella on kansallisesti toimivalta tehdä luonteeltaan samankaltaisia valvontapäätöksiä. Toimivaltaisia viranomaisia koskevaa artiklaa selostetaan jäljempänä 3 artiklan yhteydessä tarkemmin.

Rikosseuraamusala uudistui 1 päivänä tammikuuta voimaan tulleella lailla Rikosseuraamuslaitoksesta (953/2009), jolla aiemmin erillisinä virastoinaan toimineet Rikosseuraamusvirasto, Vankeinhoitolaitos ja Kriminaalihuoltolaitos yhdistyivät Rikosseuraamuslaitokseksi. Lain 14 §:n 1 momentin mukaan mitä muualla säädetään Kriminaalihuoltolaitoksesta tai Vankeinhoitolaitoksesta, koskee lain voimaan tultua Rikosseuraamuslaitosta. Toisessa momentissa säädetään muun ohella Rikosseuraamusvirastosta. Sen mukaan mitä muualla säädetään Rikosseuraamusvirastosta, koskee lain voimaan tultua Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikköä. Näillä perusteilla tässä esityksessä käytetään voimassa olevan lainsäädännön mukaista termiä Rikosseuraamuslaitos puhuttaessa aikaisemmassa lainsäädännössä tarkoitetuista Rikosseuraamusvirastosta, Vankeinhoitolaitoksesta tai Kriminaalihuoltolaitoksesta.

Kohdan 2 mukaan lykätyllä rangaistuksella tarkoitetaan vapausrangaistusta tai muuta vapaudenmenetyksen käsittävää toimenpidettä, jonka täytäntöönpano lykätään ehdollisesti kokonaan tai osittain määräämällä yksi tai useampi valvontatoimenpide. Määritelmän mukaan tällaiset valvontatoimenpiteet voidaan sisällyttää itse tuomioon tai määrätä toimivaltaisen viranomaisen tekemässä erillisessä valvontapäätöksessä. Suomessa kohdan tarkoittamana rangaistuksena voidaan pitää *ehdollista vankeusrangaistusta*. Ehdollisesta vankeudesta säädetään rikoslain 2b luvussa (520/2001). Kun vankeus tuomitaan ehdollisena, rangaistuksen täytäntöönpano lykkääntyy koeajaksi, jonka pituus on vähintään vuosi ja enintään kolme vuotta. Suomessa ehdolliseen vankeusrangaistukseen tuomittavista henkilöistä ainoastaan nuoret rikoksenteelijät eli rikoksen alle 21-vuotiaana tehneet voidaan määrätä valvontaan (rikoslain 6 luvun 10 §:n 2 momentti). Tuomioistuimien tällöin päättää ainoastaan siitä, määrätäänkö henkilö ehdollisen rangaistuksen tehosteeksi valvontaan vai ei, mutta ei määrää valvonnan sisällöstä. Valvontaan asetetuille nuorille rikoksenteijöille määrättävistä valvontatoimenpiteistä säädetään nuorista rikoksenteijöistä annetun lain (262/1940) 10 ja 11 §:ssä. Toimenpiteinä mainitaan muun ohella valvojan määrääminen valvontaan asetetulle henkilölle sekä ilmoittautumisvelvollisuus ja valvojan suostumuksen edellyttäminen asuin- tai työpaikan vaihtamiselle. Valvonnan järjestäminen ja johto kuuluu Rikosseuraamuslaitokselle ja Rikosseuraamuslaitos määrää myös siitä, miten valvonta toteutetaan. Jos henkilö asuu toisessa pohjoismaassa, hänelle ei Suomessa määrätä valvojaa vaan täytäntöönpanon siirtoa koskeva pyyntö ja esitys valvojan määräämiseksi tehdään kyseiselle valtiolle (pohjoismaisen yhteistoimintalain 27 §). Toisesta pohjoismaasta vastaanotettavia valvonnan siirtoa kos-

kevia pyyntöjä pannaan Suomessa täytäntöön, kuten pohjoismaisen yhteistoimintalain 10 ja 11 §:ssä on säädetty. Yllä on kuvattu ehdollisen vankeusrangaistuksen valvontaa koskeva voimassa oleva lainsäädäntö, jota ollaan parhaillaan muuttamassa. Aikaisemmin selostetun mukaisesti lainsäädäntöä on muutettu vuoden 2011 alussa voimaan tulevilla laeilla nuoren rikoksesta epäillyn tilanteen selvittämisestä ja ehdollisen vankeuden valvonnasta. Samalla on kumottu nuorista rikoksentehtäjistä annettu laki ja muutettu rikoslain rangaistuksen määräämistä koskevia 6 luvun 10 §:n säännöksiä ehdollisen vankeuden oheisseuraamuksista. Laissa nuoren rikoksesta epäillyn tilanteen selvittämisestä säädetään eri viranomaisten velvollisuuksista tilanteissa, joissa alle 21-vuotiaan nuoren epäillään syyllistyneen rikokseen. Laissa ehdollisen vankeuden valvonnasta säädetään, että valvonnan tarkoituksena on keskeisesti tukea valvottavaa hänen sosiaalisen selviytymisensä edistämiseksi ja estää häntä tekemästä uusia rikoksia. Lisäksi laki sisältää säännökset muun muassa valvontaan tuomitsemisesta, valvonnan sisällöstä, valvottavan velvollisuuksista, valvojan tehtävistä, päihteiden käytön valvonnasta sekä siitä, mitä voisi seurata valvottavalle kuuluvien velvollisuuksien rikkomisesta. Rikoslain muutoksella rajataan ehdollisen vankeuden tehosteena käytettävän valvonnan kesto siten, että tuomioistuimien voi määrätä nuoren valvontaan 1 vuoden 3 kuukauden pituiseksi ajaksi.

Kohdan 3 mukaan ehdollisella rangaistuksella tarkoitetaan tuomiota, jossa rangaistuksen määräämistä lykätään ehdollisesti määräämällä yksi tai useampi valvontatoimenpide tai, jossa määrätään vapausrangaistuksen tai vapaudenmenetyksen käsittävän toimenpiteen asemasta yksi tai useampi valvontatoimenpide. Määritelmän mukaan myös tällaiset valvontatoimenpiteet voidaan sisällyttää itse tuomioon tai määrätä toimivaltaisen viranomaisen tekemässä erillisessä valvontapäätöksessä. Kohdan tarkoittamalla ehdollisella rangaistuksella tarkoitetaan eräiden jäsenvaltioiden järjestelmien mukaisia tilanteita, joissa tuomioistuimien ensimmäisessä vaiheessa päättää vain siitä, onko henkilö syyllistynyt rikokseen, ja rangaistuksen määrääminen ratkaistaan vasta myöhemmin riippuen henkilön käytöksestä tai hänen syyllistymisestään uusiin rikoksiin koeaikana. Suomessa ei tunneta kohdassa tarkoitettuja ehdollisia rangaistuksia.

Kohdan 4 mukaan vaihtoehtoisella seuraamuksella tarkoitetaan muuta seuraamusta kuin vapausrangaistusta, vapaudenmenetyksen käsittävää toimenpidettä tai taloudellista rangaistusta, jolla asetetaan velvollisuus tai annetaan määräys. Kohdan tarkoittamana vaihtoehtoisena seuraamuksena voidaan Suomessa pitää *yhdyskuntapalvelua, nuorisorangaistusta ja valvontarangaistusta*.

Yhdyskuntapalvelusta säädetään rikoslain 6 luvun 11 §:ssä (515/2003) sekä yhdyskuntapalvelusta annetussa laissa (1055/1996). Yhdyskuntapalvelua on mahdollista tuomita myös ehdollisen vankeuden oheisseuraamuksena (rikoslain 6 luvun 10 §). Yhdyskuntapalvelu käsittää vähintään 20 ja enintään 200 tuntia valvonnan alaisena tehtävää säännöllistä, palkatonta työtä. Yhdyskuntapalvelun suorittamista varten Rikosseuraamuslaitos vahvistaa palvelusuunnitelman, joka sisältää yhdyskuntapalvelun palvelutehtävät ja palvelun päättymispäivän. Tuomitun velvollisuuksista säädetään yhdyskuntapalvelusta annetun lain 7 §:ssä. Sen mukaan yhdyskuntapalveluun tuomittu on velvollinen osallistumaan palvelusuunnitelman laatimiseen ja palvelun täytäntöönpanon vaatimiin tilaisuuksiin. Yhdyskuntapalveluun tuomitun on lisäksi noudatettava hänelle vahvistettua palvelusuunnitelmaa ja palvelun aikataulua sekä tunnollisesti suoritettava hänelle anne-

tut tehtävät. Tuomittu ei palvelupaikalla tai yhdyskuntapalvelun täytäntöönpanon vaatimissa tilaisuuksissa saa käyttää alkoholia tai muuta päihdyttävää ainetta tai olla päihdyttävän aineen vaikutuksen alainen. Yhdyskuntapalveluun liittyvä yhteistyö on puitepäätöksen mukaan velvoittavaa, koska puitepäätöksen 4 artiklan luettelossa mainitaan yhdyskuntapalvelu täytäntöönpanovaltiota velvoittavana vaihtoehtoisena seuraamuksena. Pohjoismainen yhteistoimintalaki ei mahdollista yhdyskuntapalvelun täytäntöönpanon siirtämistä pohjoismaiden välillä. Yhteistyö siis laajenee puitepäätöksellä myös Suomen, Ruotsin ja Tanskan välillä.

Nuorisorangaistuksen määräämisen edellytyksistä säädetään rikoslain 6 luvun 10a §:ssä (1195/2004). Nuorisorangaistuksen kestosta ja sisällöstä säädetään nuorisorangaistuksesta annetussa laissa (1196/2004). Nuorisorangaistuksesta annetun lain 2 §:n 1 momentin mukaan nuorisorangaistusta tuomitaan vähintään neljä kuukautta ja enintään yksi vuosi. Mainitun 2 §:n 2 momentin mukaan nuorisorangaistukseen tuomittu on valvonnassa rangaistuksen ajan. Nuorisorangaistus sisältää valvontatapaamisia, valvonnan alaisena suoritettavia sosiaalista toimintakykyä edistäviä tehtäviä ja ohjelmia sekä niiden yhteydessä annettavaa tukea ja ohjausta. Nuorisorangaistus sisältää myös valvonnassa tapahtuvaa työelämään ja työn tekemiseen perehtymistä, jollei sitä ole pidettävä ilmeisen tarpeettomana tai se ole erityisen vaikeasti järjestettävissä. Momentin 3 mukaan nuorisorangaistuksen täytäntöönpanoon kuuluvia tilaisuuksia, joihin tuomittu on velvollinen osallistumaan, saa viikoittain olla enintään kahdeksan tuntia. Viikoittainen tuntimäärä voi nuorisorangaistuksen aikana vaihdella täytäntöönpanon edellyttämällä tavalla. Lain 12 §:n mukaan nuorisorangaistukseen tuomittu on velvollinen noudattamaan toimeenpanosuunnitelmaa sekä Rikosseuraamuslaitoksen hänelle antamia toimeenpanosuunnitelmaan perustuvia täytäntöönpanossa tarpeellisia määräyksiä. Tuomittu tulee toimeenpanosuunnitelmassa määrätyllä tavalla pitää yhteyttä valvojaansa. Tuomittu ei saa valvontatapaamisessa tai muussa 2 §:n 2 momentissa tarkoitettussa tilaisuudessa käyttää alkoholia tai muuta päihdyttävää ainetta tai olla päihdyttävän aineen vaikutuksen alainen. Nuorisorangaistuksiin liittyvä yhteistyö on kuitenkin puitepäätöksen mukaan harkinnanvaraista, koska puitepäätöksen 4 artiklan luettelossa ei nuorisorangaistusta mainita itsenäisenä vaihtoehtoisena seuraamuksena. Myöskään nuorisorangaistuksen sisältämän valvonnan täytäntöönpanon siirtäminen ei ole mahdollista pohjoismainen yhteistoimintalain nojalla. Näin ollen yhteistyö laajenee puitepäätöksellä myös Suomen Ruotsin ja Tanskan välillä.

Kuten edellä on todettu, vaihtoehtoisena seuraamuksena voidaan Suomessa pitää myös tulevaa *valvontarangaistusta*. Aikaisemmin selostetun mukaisesti hallituksen esitys valvontarangaistusta ja sähköistä valvontaa avolaitoksissa koskevaksi lainsäädännöksi on annettu eduskunnalle 19 päivänä maaliskuuta 2010. Käyttöön on tarkoitus ottaa uusi rikosoikeudellinen seuraamus, valvontarangaistus. Valvontarangaistus suoritettaisiin vapaudessa, mutta tuomittua valvottaisiin rangaistuksen aikana sekä teknisin välinein että muilla tavoin. Ankaruudeltaan valvontarangaistus asettuisi yhdyskuntapalvelun ja ehdottoman vankeuden väliin. Valvontarangaistuksen pääasiallisena sisältönä olisi velvollisuus noudattaa yksilöllisesti suunniteltua, toimintavelvollisuuden sisältävää päiväohjelmaa sekä tuomitulle asetettu velvollisuus pysyä asunnossaan tai muussa vastaavassa valvontarangaistuksen täytäntöönpanoon soveltuvassa asumispaikassa. Tuomittu olisi velvollinen pysymään rangaistuksen suorittamiseen hyväksytyssä asumispaikassa aina silloin, kun hänellä ei ole toimeenpanosuunnitelmassa määriteltyä perustetta pois-

tua asuinpaikasta. Toimintavelvollisuus koostuisi työstä, koulutuksesta, kuntoutuksesta, toimintaohjelmista tai muusta vastaavasta tuomitun toimintakykyä ja sosiaalisia valmiuksia ylläpitävästä tai edistävästä toiminnasta. Valvontarangaistus edellyttäisi tuomitulta myös ehdotonta päihteettömyyttä. Valvontarangaistus voitaisiin tuomita enintään kahdeksan kuukauden ehdottoman vankeusrangaistuksen sijasta, jos yhdyskuntapalvelun tuomitsemisen edellytykset puuttuisivat. Valvontarangaistuksen tuomitsemisen edellytyksenä olisi myös, että syytetyn arvioitaisiin suoriutuvan valvontarangaistuksesta, ja rangaistusta pidettäisiin perusteltuna hänen sosiaalisten valmiuksiensa ylläpitämiseksi tai edistämiseksi. Aikaisemmat ehdottomat vankeusrangaistukset ja valvontarangaistukset ja tuomittavana olevan rikoksen laatu voisivat muodostaa esteen valvontarangaistuksen tuomitsemiselle. Valvontarangaistuksen ehtojen toistuva tai törkeä rikkominen johtaisi rangaistuksen muuntamiseen ehdottomaksi vankeudeksi. Valvontarangaistuksesta vapauduttaisiin ehdonalaiseen vapauteen samoin perustein kuin vankeusrangaistuksesta. Ehdotettua valvontarangaistusta koskeva lainsäädäntö on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2011.

Kohdan 5 mukaan valvontapäätöksellä tarkoitetaan tuomiota tai tuomion antaneen valtion toimivaltaisen viranomaisen tällaisen tuomion nojalla tekemää lopullista päätöstä joko ehdonalaisesta vapauttamisesta tai valvontatoimenpiteiden määräämisestä.

Kohdan 6 mukaan ehdonalaisella vapauttamisella tarkoitetaan toimivaltaisen viranomaisen tekemää tai kansallisesta laista johtuvaa lopullista päätöstä tuomitun ennenaikaisesta vapauttamisesta, kun osa vapausrangaistuksesta tai muusta vapaudenmenetyksen käsittevästä toimenpiteestä on kärsitty, siten, että määrätään yksi tai useampi valvontatoimenpide. Kohdan tarkoittamana ehdonalaisena vapauttamisena voidaan Suomessa pitää *ehdonalaisista vapauttamista ja valvottua koevapautta*.

Suomessa *ehdonalaisesta vapauttamisesta* säädetään rikoslain 2c luvun 5 - 14 §:ssä (780/2005). Luvun 5 §:n 1 momentin mukaan ehdonalainen vapauttaminen tarkoittaa ehdottomaan vankeusrangaistukseen tuomitun vangin päästämistä suorittamaan loppuosa rangaistuksesta vapaudessa. Tarkemmat säännökset ehdonalaisen vapauttamisen järjestämisestä sisältyvät vankeusasetuksen 78 - 82 §:iin. Ehdonalaisen vapauden valvontaa koskee ehdonalaisen vapauden valvonnasta annettu laki (782/2005), jonka 1 §:n mukaan valvonnan tarkoituksena on lisätä yleistä turvallisuutta tukemalla valvottavaa hänen sosiaalisen selviytymisensä edistämiseksi ja estämällä häntä tekemästä uusia rikoksia. Ehdonalaiseen vapauteen päästettävä vanki asetetaan valvontaan, jos koeaika on pitempi kuin yksi vuosi, rikos on tehty alle 21-vuotiaana tai vanki itse sitä pyytää. Valvonnan sisällöstä säädetään lain 5 §:ssä. Valvonta sisältää valvojan ja valvottavan säännöllisiä tapaamisia, joiden avulla seurataan valvottavan olosuhteita ja niissä tapahtuvia muutoksia ja, joiden tarkoituksena on parantaa valvottavan kykyä kantaa vastuuta ja toimia yhteiskunnassa hyväksyttävällä tavalla. Valvontaan voi sisältyä myös sosiaalista toimintakykyä edistäviä tehtäviä tai ohjelmia. Valvonnan tarkempi sisältö ilmenee valvontasuunnitelmasta, jonka laatiminen on Rikosseuraamuslaitoksen tehtävä. Ehdonalaisen vapauden valvonnan voidaan katsoa kuuluvan puitepäätöksen soveltamisalaan, mutta tässä yhteydessä on kuitenkin syytä ottaa huomioon ehdonalaisen vapauden valvonnasta annetun lain 4 §:n 2 momentti. Sen mukaan vanki voidaan jättää asettamatta valvontaan muun ohella siinä tapauksessa, että valvonta olisi sen tarkoitus huomioon ottaen vangin odotettavissa olevan maasta poistamisen vuoksi selvästi tarpeetonta. Säännös-

tä on käytännössä sovellettu niin, että ehdonalaisesti vapautettuja ja maasta poistettavaksi määrättyjä ulkomaalaisia ei määrätä valvontaan. Myöskään muualla kuin Suomessa tai muissa pohjoismaissa asuvia ulkomaalaisia ei vapauttamisen yhteydessä yleensä määrätä valvontaan. Niissä tilanteissa, joissa kyse on toisessa pohjoismaassa asuvasta henkilöstä, hänet määrätään valvontaan Suomen viranomaisen päätöksellä ja Rikosseuraamuslaitos esittää tarvittaessa valvontaa järjestettäväksi toisessa pohjoismaassa asianomaisen valtion lainsäädännön mukaisesti. Mainitun lainkohdan merkityksen voidaan arvioida vähenevän nykyisestä sellaisissa tilanteissa, joissa valvontaan määrätty on EU:n jäsenvaltion kansalainen. Ehdonalaisen vapauden valvontaa ei ole syytä sulkea pois puitepäätöksen soveltamisalasta pelkästään sillä perusteella, että ehdonalaisesti vapautettuja ja maasta poistettavaksi määrättyjä ulkomaalaisia ei käytännössä määrätä valvontaan. Estettä tällaisen henkilön määräämiseksi valvontaan ei tulisi olla ja valvonnan siirtoa koskeva pyyntö tulisi voida toimittaa, jos henkilö on määrätty valvontaan. Näin ollen ehdonalaisen vapauden valvontaan määrätyn henkilön osalta Suomen tulisi voida pyytää valvonnan siirtoa. Pohjoismaisen yhteistoimintalain mukaan ehdonalaisen vapauden valvonnan täytäntöönpanon siirtäminen on jo nykyisin mahdollista pohjoismaiden välillä (17 ja 22 §).

Sekä määräaikaista vankeusrangaistusta että elinkautista vankeutta suorittava vanki voidaan tietyin edellytyksin sijoittaa *valvottuun koevapauteen*. Rikoslain 2c luvun 8 §:ssä (780/2005) säädetään valvotusta koevapaudesta. Sen 1 momentin mukaan vangin yhteiskuntaan sijoittumisen edistämiseksi hänet voidaan sijoittaa vankilan ulkopuolelle teknisin välinein tai muulla tavoin erityisesti valvottuun koevapauteen enintään kuusi kuukautta ennen ehdonalaista vapauttamista. Mainitun lainkohdan 2 momentti sisältää tarkempia valvottua koevapautta koskevia edellytyksiä, jotka sisältävät muun muassa vangin sitoutumisen olemaan käyttämättä päihdyttäviä aineita tai dopingaineita ja sitoutumisen päihitteettömyyden valvontaan, sitoutumisen noudattamaan koevapauden ehtoja sekä suostumisen vankilan ja ulkopuolisten tahojen yhteydenpitoon koevapauden seurannassa ja ehtojen noudattamisessa. Tarkemmat säännökset valvotun koevapauden järjestämisestä sisältyvät vankeusasetuksen 10 lukuun (509/2006). Valvottu koevapaus mahdollistaa rangaistuksen suorittamisen normaalissa yhteisössä ja sen tavoitteena on sopeuttaa vanki yhteiskuntaan. Valvotun koevapauden voidaan luonteeltaan katsoa olevan hyvin lähellä yhdyskuntapalvelua, koska se pannaan täytäntöön vankilan ulkopuolella ja yleensä myös siinä yhteisössä, johon kyseessä oleva henkilö sijoittuu vapaututtuaan. Lisäksi valvotulle koevapaudelle luonteenomaista on yhdyskuntapalvelun lailla tuen ja erityisen kontrollin yhdistäminen. Valvotulla koevapaudella voidaan katsoa olevan liittymä myös ehdonalaisen vapauttamisen kanssa, koska valvottua koevapautta voidaan pitää ehdonalaiseen vapauteen päästämisen aikaistamisena. Valvottu koevapaus sisältää myös luonteeltaan sen tyyppisiä valvontatoimenpiteitä, joiden voidaan katsoa vastaavan puitepäätöksessä tarkoitettuja toimia. Lisäksi tulee huomioida, ettei tuomion antaneella valtiolla ole velvollisuutta pyytää valvonnan siirtoa vaan valvonnan siirtäminen on aina viranomaisen harkinnassa. Näillä perusteilla esityksessä ehdotetaan, että valvottu koevapaus kuuluisi puitepäätöksen soveltamisalaan.

Kohdan 7 mukaan valvontatoimenpiteillä tarkoitetaan velvollisuuksia ja määräyksiä, jotka toimivaltainen viranomainen tuomion antaneen valtion lainsäädännön nojalla asettaa luonnolliselle henkilölle edellä selostettujen lykätyn rangaistuksen, ehdollisen rangaistuksen tai ehdonalaisen vapauttamisen yhteydessä.

Kohdan 8 mukaan tuomion antaneella valtiolla tarkoitetaan jäsenvaltiota, jossa tuomio on annettu ja kohdan 9 mukaan täytäntöönpanovaltiolla jäsenvaltiota, jossa valvonta suoritetaan 8 artiklassa tarkoitetun päätöksen mukaisesti.

Artikla edellyttää tarkentavaa säännöstä otettavaksi täytäntöönpanolakiin siitä, millaisia valvonnan siirtoa koskevia Suomi voi lähettää toiseen jäsenvaltioon. Edellä mainitun perusteella puitepäätöksen soveltamisalaan kuuluisivat ehdollisen vankeusrangaistuksen valvonta, yhdyskuntapalvelu, nuorisorangaistus ja ehdonalaisten vapauden valvonta sekä valvottu koevapaus eli näiden seuraamusten valvonnan siirtoa Suomi voisi puitepäätöksen mukaan pyytää toiselta jäsenvaltiolta. Lisäksi ehdotettu valvontarangaistus on tarkoitus sisällyttää puitepäätöksen soveltamisalaan edellyttäen, että eduskunta hyväksyy sitä koskevat ehdotetut lait.

Myös lähestymiskielto kuuluisi tietyissä rajoitetuissa tapauksissa puitepäätöksen soveltamisalaan. Lähestymiskiellon osalta on huomioitava artiklan 2 mukainen edellytys siitä, että valvonnan tulee perustua tuomioistuimen lainvoimaiseen tuomioon, jossa henkilön on todettu tehneen rikoksen. Lähestymiskiellosta annetun lain (898/1998) 1 §:n 1 momentin mukaan henkeen, terveyteen, vapauteen tai rauhaan kohdistuvan rikoksen tai tällaisen rikoksen uhan tai muun vakavan häirinnän torjumiseksi voidaan määrätä lähestymiskielto. Suomessa lähestymiskielto määrätään usein rikosasian käsittelystä erillisessä prosessissa. On myös kuitenkin mahdollista, että henkilö voidaan määrätä lähestymiskieltoon häntä koskevan rikosasian käsittelyn tai rikostuomion yhteydessä. Estettä ei tulisi olla sille, että rikostuomion perusteella määrätyt lähestymiskiellot kuuluisivat puitepäätöksen soveltamisalaan. Sitä vastoin rikostuomioon perustumattomat lähestymiskiellot eivät edellä mainittu artiklan 2 mukainen edellytys huomioiden kuuluisi puitepäätöksen soveltamisalaan. Lähestymiskieltojen osalta on huomioitava 5 päivänä tammikuuta 2010 annettu direktiiviehdotus eurooppalaisesta suojelumääräyksestä. Direktiiviehdotuksen tarkoituksena on luoda säännökset sen varmistamiseksi, että henkilö voisi yhdessä jäsenvaltiossa annetun eurooppalaisen suojelumääräyksen perusteella saada suojaa myös muuttaessaan toiseen jäsenvaltioon. Eurooppalainen suojelumääräys perustuu kansalliseen päätökseen suojelutoimenpiteestä, joka Suomen järjestelmässä tarkoittaa lähestymiskieltoa. Tarkoituksena on estää tilanteet, joissa suojattava henkilö toisessa jäsenvaltiossa joutuisi uuden rikoksen uhriksi tai joutuisi siellä käynnistämään uuden menettelyn saadakseen suojaa ilman, että määräyksen antaneessa jäsenvaltiossa tehtyä päätöstä otettaisiin huomioon. Jos direktiivi hyväksytään, laajentaa se yhteistyömahdollisuuksia lähestymiskieltojen tunnustamiselle ja täytäntöönpanolle Euroopan unionissa.

3 artikla. *Toimivaltaisten viranomaisten nimeäminen.* Artikla sisältää säännökset toimivaltaisista viranomaisista. Kohdassa 1 jäsenvaltiot velvoitetaan ilmoittamaan neuvoston pääsihteeristölle, mikä yksi tai useampi viranomainen on toimivaltainen toimimaan puitepäätöksen mukaisesti silloin, kun tämä jäsenvaltio on tuomion antanut valtio tai täytäntöönpanovaltio. Kohdan 2 mukaan jäsenvaltiot voivat nimetä muita kuin oikeusviranomaisia puitepäätöksen mukaisten päätösten tekemistä varten toimivaltaisiksi viranomaisiksi edellyttäen, että näillä viranomaisilla on niiden kansallisen lainsäädännön ja menettelyjen nojalla toimivalta tehdä vastaavanluonteisia päätöksiä. Kohta 3 sisältää kohtaa 2 koskevan poikkeuksen, joka koskee 14 artiklan 1 kohdan b tai c alakohtien mukaisia päätöksiä. Tämä tarkoittaa sitä, että henkilön tulee voida saattaa 14 artiklan 1 kohdan b ja c alakohdissa tarkoitetut päätökset tuomioistuimen tai muun riippumaton

tuomioistuimen kaltaisen elimen käsiteltäväksi. Mainitut alakohdat sisältävät säännökset myöhemmistä päätöksistä, jotka koskevat tuomion täytäntöönpanon lykkäämistä, valvontapäätöksen kumoamista ja päätöstä vapausrangaistuksen tai vapaudenmenetyksen käsittävän toimenpiteen määräämisestä, kun kyse on vaihtoehtoisesta seuraamuksesta tai ehdollisesta rangaistuksesta. Käytännössä näillä tarkoitetaan muun muassa tilanteita, joissa henkilö ei ole noudattanut valvontatoimenpiteitä tai, kun hän syyllistyy uuteen rikokseen. Kohdan 4 mukaan neuvoston pääsihteeristö saattaa saamansa tiedot kaikkien jäsenvaltioiden ja komission saataville.

Artikla edellyttää tarkentavaa säännöstä otettavaksi täytäntöönpanolakiin siitä, mikä viranomaisena Suomessa olisi toimivaltainen tekemään valvonnan siirtoa koskevan pyynnön toiselle jäsenvaltiolle sekä päättämään täytäntöönpanosta Suomessa toisen jäsenvaltion tekemän pyynnön johdosta. Lisäksi artikla edellyttää tarkentavaa säännöstä siitä, mikä viranomaisena olisi toimivaltainen kohdan 3 mukaisissa tilanteissa.

Puitepäätös mahdollistaa siis edellä todetuin tavoin sen, että puitepäätöksen soveltamisalaan kuuluvat myös muun toimivaltaisen viranomaisen kuin tuomioistuimen tekemät valvontapäätökset. Artiklan 3 kohta 2 sallii muun kuin oikeusviranomaisen nimeämisen toimivaltaiseksi viranomaiseksi siinä tapauksessa, että kyseisellä viranomaisella on kansallisesti toimivalta tehdä luonteeltaan samankaltaisia valvontapäätöksiä. Huomiota tulee kuitenkin ottaa 3 kohdan mukainen poikkeus, jonka mukaan henkilön tulee voida saattaa tietyt 14 artiklan mukaiset päätökset tuomioistuimen tai muun sen kaltaisen riippumattoman toimielimen käsiteltäväksi.

Pohjoismaiden välillä valvonnan siirtämistä Suomesta toiseen Pohjoismaahan esittää Rikosseuraamuslaitos. Rikosseuraamuslaitos päättää myös sen, onko toisesta Pohjoismaasta saapuneeseen pyyntöön suostuttava (pohjoismaainen yhteistoimintalaki 27 §).

Valvontaan asettamisesta päättää ehdolliseen vankeusrangaistukseen tuomittujen nuorten rikosentekijöiden osalta tuomioistuin, mutta valvonnan järjestäminen ja johto kuuluu Rikosseuraamuslaitokselle. Rikosseuraamuslaitos määrää myös siitä, miten valvonta toteutetaan. Yhdyskuntapalvelusta annetun lain 2 §:n mukaan yhdyskuntapalvelun täytäntöönpanosta huolehtii Rikosseuraamuslaitos. Nuorisorangaistuksesta annetun lain 7 §:n mukaan nuorisorangaistuksen täytäntöönpanosta huolehtii niin ikään Rikosseuraamuslaitos. Lain 10 §:n mukaan nuorisorangaistukseen tuomitun valvojana toimii Rikosseuraamuslaitoksen virkamies. Vangin päästämistä valvottuun koevapauteen päättää arviointiyksikön johtaja. Kuitenkin kun kysymys on elinkautista vankeusrangaistuksesta ja rangaistuksensa kokonaan suorittavien valvottuun koevapauteen päästämistä, päätöksen tekee Rikosseuraamuslaitos. Elinkautisvankeja ja koko rangaistuksen rangaistuslaitoksessa suorittamaan määrättyjä henkilöitä lukuun ottamatta tuomioistuimet eivät Suomessa päättäneet ehdonalaiseen vapauteen päästämistä. Elinkautiseen vankeusrangaistukseen tuomittujen ja koko rangaistuksen rangaistuslaitoksessa suorittavien ehdonalaisesta vapauttamisesta päättää Helsingin hovioikeus [pitkäaikaisten vapauttamismenettelystä annettu laki (781/2005)]. Muiden vankien vapauttamisesta samoin kuin ehdonalaisesti vapautettujen henkilöiden valvontaan määräämisestä päättää vankilanjohtaja (vankeuslain 21 luku 2 §, vankeusasetuksen 81 §). Valvonnan täytäntöönpanosta huolehtii näissäkin tapauksissa Rikosseuraamuslaitos (ehdonalaisen vapauden valvonnasta annetun lain 2 §).

Suomen järjestelmässä valvonnasta vastaa siis Rikosseuraamuslaitos, joka on hallinnollinen viranomainen. Lakivaliokunta kiinnitti puitepäätösehdotuksesta antamassaan lausunnossa (LaVL 3/2007 vp) huomiota muun ohella eri jäsenvaltioiden päätöksentekojärjestelmien välisiin eroihin ja katsoi, että valmistelussa tulee pyrkiä torjumaan sääntelyvaihtoehdot, jotka johtaisivat siihen, että jäsenvaltion tulisi vain nyt käsiteltävänä olevan puitepäätöksen täytäntöönpanon vuoksi luopua muutoin hyviksi havaituista, sille sopivista viranomaisten välisistä toimivaltajärjestelyistä.

Esityksessä ehdotetaan, että artiklan 1 kohdan mukaisissa tilanteissa toimivaltainen viranomainen olisi Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikkö. Rikosseuraamuslaitosta voidaan pitää luonteeltaan hallintoviranomaisena, mutta kuten edellä on selostettu, artiklan kohta 2 sallii sen, että muu kuin oikeusviranomainen voidaan nimetä toimivaltaiseksi viranomaiseksi. Edellytyksenä tällöin on, että tällä viranomaisella on kansallisen lainsäädännön ja menettelyjen nojalla toimivalta tehdä vastaavanluonteisia päätöksiä. Kuten edellä on todettu, Rikosseuraamuslaitos esittää jo nykyisin valvonnan siirtämistä Suomesta muuhun pohjoismaahan ja Rikosseuraamuslaitos myös ratkaisee sen, onko toisesta pohjoismaasta saapuneeseen pyyntöön suostuttava. Lisäksi Suomen järjestelmässä Rikosseuraamuslaitos vastaa valvonnasta ja tässä puitepäätöksessä tarkoitettuja valvontatoimenpiteistä. Rikosseuraamuslaitoksella on siis kansallisen lainsäädännön mukainen toimivalta tehdä puitepäätöksen mukaisia päätöksiä ja näin ollen kohdan 2 mukainen edellytys täyttyy. Järjestelmän selkeyden ja toimivuuden kannalta ei ole järkevää nimetä useita eri toimivaltaisia viranomaisia. Siksi ehdotetaan, että Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikkö olisi toimivaltainen päättämään Suomesta lähtevistä ja Suomeen saapuvista valvonnan siirtoa koskevista pyynnöistä.

Artikla edellyttää edellä todetuina tavoin tarkentavaa säännöstä myös siitä, mikä viranomainen olisi toimivaltainen niissä tilanteissa, joissa henkilön tulee voida saattaa tietyn 14 artiklan mukaiset päätökset tuomioistuimen tai muun riippumaton tuomioistuimen kaltaisen elimen käsiteltäväksi. Käytännössä nämä tilanteet ovat sellaisia, joissa tehdään päätös tuomion täytäntöönpanon lykkäämisestä tai valvontapäätöksen kumoamisesta tai päätös vapausrangaistuksen määräämisestä, kun valvontatoimenpidettä ei ole noudatettu tai, jos tuomittu henkilö tekee uuden rikoksen.

Ehdollisen vankeuden määräämisestä täytäntöönpantavaksi säädetään rikoslain 2b luvun 5 §:ssä. Sen 1 momentin mukaan tuomioistuin voi määrätä ehdollisen vankeuden pantavaksi täytäntöön, jos tuomittu tekee koeaikana rikoksen, josta tuomioistuimen harkinnan mukaan hänet olisi tuomittava ehdottomaan vankeuteen. Lisäedellytyksenä on, että syyte on nostettu vuoden kuluessa koeajan päättymisestä. Päätöksen ehdollisen vankeuden määräämisestä täytäntöönpantavaksi tekee siis tuomioistuin.

Yhdyskuntapalvelusta annetun lain 8 §:ssä säädetään törkeästi velvollisuuksien rikkomisesta. Sen mukaan jos tuomittu ei esimerkiksi aloita yhdyskuntapalvelun suorittamista, jättää sen suorittamisen kesken tai muulla tavoin törkeästi rikkoo palvelusuunnitelmaa tai palvelun aikataulua, Rikosseuraamuslaitoksen on viipymättä ilmoitettava asiasta viralliselle syyttäjälle. Jos virallisen syyttäjän arvion mukaan yhdyskuntapalvelu olisi muunnettava vankeudeksi, hänen on esitettävä tätä koskeva vaatimus viipymättä tuomioistuimelle. Jos tuomioistuin katsoo tuomitun törkeästi rikkoneen velvollisuuksiaan, sen on muunnettava yhdyskuntapalvelun suorittamatta oleva osa ehdottomaksi vankeus-

rangaistukseksi. Päätöksen yhdyskuntapalvelun suorittamatta olevan osan muuntamisesta ehdottamaksi vankeusrangaistukseksi tekee siis tuomioistuin.

Nuorisorangaistuksesta annetun lain 16 §:ssä säädetään nuorisorangaistuksen ehtojen ja määräysten rikkomisesta. Sen 3 momentin mukaan jos nuorisorangaistukseen tuomittu ei aloita nuorisorangaistuksen suorittamista, jättää suorittamisen kesken tai ei ojennu varoituksesta eikä hänellä ole menettelynsä hyväksyttävää syytä, Rikosseuraamuslaitoksen on ryhdyttävä toimenpiteisiin asian saattamiseksi tuomioistuimen käsiteltäväksi. Samalla Rikosseuraamuslaitos voi kieltää nuorisorangaistuksen täytäntöönpanon aloittamisen tai keskeyttää täytäntöönpanon. Lain 17 §:n mukaan tällaisissa tilanteissa Rikosseuraamuslaitoksen on viipymättä laadittava selvitys asiasta viralliselle syyttäjälle. Jos syyttäjä katsoo nuorisorangaistukseen tuomitun menetelleen mainitussa lainkohdassa tarkoitetulla tavalla, hänen tulee viipymättä saattaa asia käsiteltäväksi tuomioistuimessa. Lain 18 §:n mukaan, jos tuomioistuin toteaa nuorisorangaistukseen tuomitun menetelleen mainitulla tavalla, sen tulee tuomita hänet suorittamatta jääneen nuorisorangaistuksen osan sijasta muuhun rangaistukseen.

Valvontarangaistuksen osalta ehtojen törkeän rikkomisen seuraamuksista päättää aina tuomioistuin.

Kun tuomittu päästetään *ehdonalaiseen vapauteen*, alkaa koeaika, joka on vapauttamishetkellä jäljellä olevan jäännösrangaistuksen pituinen. Koeajan pituus on kuitenkin enintään kolme vuotta. Jos tuomittu tekee koeaikana rikoksen, josta tuomioistuimen harkinnan mukaan hänet olisi tuomittava ehdottomaan vankeuteen ja, josta syyte on nostettu vuoden kuluessa koeajan päättymisestä, voi tuomioistuin syyttäjän vaatimuksesta määrätä jäännösrangaistuksen pantavaksi täytäntöön.

Kun kysymys on *valvotusta koevapaudesta*, päätöksen valvotun koevapauden rikkomisen seuraamuksista tekee vankilanjohtaja. Koevapauden peruuttamisesta määräaikaisesti tai kokonaan päättää arviointiyksikön johtaja muissa tapauksissa kuin niissä, joissa kysymys on elinkautisvankien ja koko rangaistusta suorittavien valvotun koevapauden peruuttamisesta ja ehtojen rikkomisen muista seuraamuksista. Näissä viimeksi mainituissa tilanteissa päätöksen tekee Rikosseuraamuslaitos.

Seuraamuksista, jotka aiheutuvat siitä, että henkilö ei ole noudattanut valvontaa tai siitä, että henkilö tekee uuden rikoksen, päättää Suomessa edellä selostetuin tavoin pääasiassa tuomioistuin. Kuitenkin kun kysymys on valvotun koevapauden rikkomisesta, päätöksen seuraamuksista tekee vankilanjohtaja ja päätöksen peruuttamisesta tekee arviointiyksikön johtaja tai tietyissä tilanteissa Rikosseuraamuslaitos. Esityksessä ehdotetaan, että mainitunlaisten myöhempien päätösten tekemiseen toimivaltainen viranomainen Suomessa olisi tuomioistuin. Tämä koskisi myös tilanteita, joissa Suomeen valvottavaksi siirretty henkilö olisi rikkonut valvotun koevapauden ehtoja. Asia käsiteltäisiin siinä kärkeäoikeudessa, jonka tuomiopiirissä tuomittu asuu tai jossa käsittely muutoin katsotaan soveliaaksi. Esityksessä ei ole katsottu tarkoituksenmukaiseksi rajata päätöksentekoa tiettyihin kärjaoikeuksiin, koska seuraamukseen tuomitun kannalta on perusteltua mahdollistaa asian käsittely esimerkiksi siinä kärjaoikeudessa, joka on lähinnä tuomitun asuin- tai oleskelupaikkaa. Puitepäätöksessä tarkoitettuja myöhempiä päätöksiä ja niiden suhdetta Suomen lainsäädäntöön selostetaan tarkemmin jäljempänä 14 artiklan yhteydessä.

Suomi antaisi myös toimivaltaisista viranomaisista artiklan kohdan 1 mukaisen ilmoituksen.

4 artikla. *Valvontatoimenpiteet ja vaihtoehtoiset seuraamukset.* Artiklan 1 kohdassa luetellaan ne valvontatoimenpiteet ja vaihtoehtoiset seuraamukset, joihin puitepääöstä sovelletaan. Yhteistyö kohdassa mainittujen valvontatoimenpiteiden ja vaihtoehtoisten seuraamusten osalta on jäsenvaltioita velvoittavaa. Valvontatoimenpiteinä ja vaihtoehtoisina seuraamuksina mainitaan ensinnäkin tuomitun velvollisuus ilmoittaa asuinpaikan tai työpaikan muutokset tietyille viranomaiselle (alakohta a). Nykyisin voimassa olevan nuorista rikoksenteijöistä annetun lain 11 §:n mukaan valvonnanalaisen on ilmoitettava valvojalle asuin- ja työpaikkaansa eikä hän saa niitä valvojan suostumuksetta vaihtaa. Artiklan 2 perusteluissa todetuin tavoin nuorista rikoksenteijöistä annettu laki on ehdotettu kumottavaksi. Uusi ehdotettu laki ehdollisen vankeuden valvonnasta sisältää alakohdassa tarkoitettuja toimenpiteitä. Ehdotetun lain 6 §:n mukaan valvottavan on valvojan tai apuvalvojan pyynnöstä annettava yhteystietonsa samoin kuin muun ohella asumiseensa ja työhönsä liittyvät tiedot. Valvottavan on ilmoitettava valvojalle tai apuvalvojalle olosuhteissa tapahtuneista olennaisista muutoksista. Ehdonalaisen vapauden valvonnasta annettu laki sisältää säännöksiä valvottavan velvollisuuksista. Lain 6 §:n mukaan valvottavan on valvontatapaamisten yhteydessä ja muutenkin valvojan pyynnöstä annettava valvojalle tarpeelliset yhteystiedot samoin kuin työhön, asumiseen, koulutukseen, opiskeluun ja taloudelliseen tilanteeseensa liittyvät sekä muut vastaavat olosuhteita koskevat valvonnan kannalta tarpeelliset tiedot. Valvottavan on lisäksi omaloitteisesti ilmoitettava valvojalle mainituissa olosuhteissaan tapahtuneista olennaisista muutoksista. Mainitunlaisia valvontatoimenpiteitä voidaan pitää alakohdassa tarkoitettuina valvontatoimenpiteinä.

Valvontatoimenpiteinä ja vaihtoehtoisina seuraamuksina mainitaan lisäksi velvollisuus olla saapumatta tietyille paikkakunnille, tiettyihin paikkoihin tai määritellyille alueille tuomion antaneessa tai täytäntöönpanovaltiossa (alakohta b). Lähestymiskiellosta annettu laki sisältää tietynlaisia rajoituksia tietyissä paikoissa oleskeluun. Lain 3 §:n 3 momentti sisältää säännöksen laajennetusta lähestymiskiellosta. Sen mukaan, jos on syytä olettaa, että 1 momentin mukainen lähestymiskielto (perusmuotoinen lähestymiskielto) ei ole riittävä rikoksen uhan tai muun häirinnän torjumiseksi taikka 2 momentin mukainen lähestymiskielto (perheensisäinen lähestymiskielto) rikoksen uhan torjumiseksi, lähestymiskielto voidaan määrätä laajennettuna koskemaan myös oleskelua suojattavan henkilön vakituisen asunnon tai loma-asunnon, työpaikan tai erikseen määritellyn muun niihin rinnastettavan oleskelupaikan läheisyydessä. Valvottua koevapautta koskevan rikoslain 2c luvun 8 §:n 2 momentin 4 kohdan mukaan vanki sitoutuu muun ohella noudattamaan laitoksen ulkopuolella liikkumiseen ja toimintaan osallistumiseen liittyviä välttämättömiä kirjallisia ehtoja. Näin ollen koevapaudessa olevan liikkumista ja toiminta-aikaa voidaan rajoittaa tarpeen mukaan. Lisäksi pakkokeinolain (450/1987) 2 luvun 2 §:ssä säädetään matkustuskiellosta. Sen 1 momentin mukaan matkustuskieltoon määrätty henkilöä voidaan muun ohella kieltää oleskelemasta tai liikkumasta tietyllä päätöksessä mainitulla alueella. Päätöksessä voidaan kuitenkin antaa lupa poistua siihen määrättyltä paikkakunnalta tai alueelta työssäkäyntiä varten tai muusta siihen rinnastettavasta syystä. Myös tällaista pakkokeinolain mukaista kieltoa voidaan pitää tavoitteeltaan alakohdassa mainittua velvoitetta vastaavana, vaikkakin matkustuskielto Suomessa yleensä määrätään rikoksen esitutkintavaiheessa tutkintavankeudelle vaihtoehtoisena

pakkokeinona, jolloin se jää puitepäätöksen soveltamisalan ulkopuolelle. Edellä tode-
tuin tavoin myös sellainen lähestymiskielto, joka on määrätty muulla kuin rikostuomion
perusteella, jää puitepäätöksen soveltamisalan ulkopuolelle.

Edelleen kohdassa mainitaan velvollisuus, joka sisältää rajoituksia täytäntöönpanovalti-
on alueelta poistumiseen (alakohta c). Alakohdassa mainittuna rajoituksena voidaan
pitää edellä mainitun nykyisin voimassa olevan nuorista rikoksentehtäjäistä annetun lain
11 §:n mukaista velvoitetta, jonka mukaan valvonnalanainen ei saa valvojan suostu-
muksetta vaihtaa asuin- tai työpaikkaa. Lisäksi edellä mainitun pakkokeinolain 2 luvun
2 §:n 1 momentin mukaan matkustuskiekkoon määrätty ei saa poistua päätöksessä maini-
tulta paikkakunnalta tai alueelta. Ehdotetun valvontarangaistuksen pääasiallisena sisäl-
tönä olisi päiväohjelman ohessa tuomitulle asetettu velvollisuus pysyä asunnossaan tai
muussa vastaavassa valvontarangaistuksen täytäntöönpanoon soveltuvassa asumispaik-
kassa. Tuomittu olisi velvollinen pysymään rangaistuksen suorittamiseen hyväksytyssä
asumispaikassa aina silloin, kun hänellä ei ole toimeenpanosuunnitelmassa määriteltyä
perustetta poistua asuinpaikasta.

Lisäksi kohdassa valvontatoimenpiteenä mainitaan määräys, joka koskee käyttäytymis-
tä, oleskelua, koulutusta tai vapaa-ajanviettoa tai ammatillisen toiminnan harjoittami-
seen liittyviä rajoituksia tai sääntöjä (alakohta d). Nuorisorangaistuksesta annetun lain 2
§ sisältää säännökset nuorisorangaistuksen kestosta ja sisällöstä. Sen mukaan nuoriso-
rangaistus sisältää valvontatapaamisia, valvonnan alaisena suoritettavia sosiaalista toi-
mintakykyä edistäviä tehtäviä ja ohjelmia sekä niiden yhteydessä annettavaa tukea ja
ohjausta. Edelleen nuorisorangaistus sisältää myös valvonnassa tapahtuvaa työelämään
ja työn tekemiseen perehtymistä, jollei sitä ole pidettävä ilmeisen tarpeettomana tai se
ole erityisen vaikeasti järjestettävissä. Ehdonalaisen vapauden valvonnan sisällöstä sää-
detään ehdonalaisen vapauden valvonnasta annetun lain 5 §:ssä. Sen mukaan valvonta
sisältää valvojan ja valvottavan säännöllisiä tapaamisia, joiden avulla seurataan valvot-
tavan olosuhteita ja niissä tapahtuvia muutoksia ja joiden tarkoituksena on parantaa val-
vottavan kykyä kantaa vastuuta ja toimia yhteiskunnassa hyväksyttävällä tavalla. Val-
vontaan voi sisältyä myös sosiaalista toimintakykyä edistäviä tehtäviä tai ohjelmia. Val-
vontatapaamisissa käsitellään erityisesti rikolliseen käyttäytymiseen vaikuttavia tekijöi-
tä. Valvottavaa on myös avustettava yhteydenotoissa viranomaisiin ja muihin valvotta-
van elämäntilanteen järjestämisen kannalta tarpeellisiin tahoihin, ja hänet on ohjattava
tarvittavien tukitoimien ja palveluiden pariin. Tällaisia muun muassa valvottavan sosi-
aalista toimintakykyä edistäviä tehtäviä ja ohjelmia voidaan pitää alakohdassa mainittu-
ja toimia vastaavina toimina. Lisäksi 2 artiklan perusteluissa todettu tavoin useat eri
lait sisältävät säännöksiä velvollisuudesta olla käyttämättä päihdyttäviä aineita. Myös
ehdotettu laki ehdollisen vankeuden valvonnasta sisältää alakohdassa tarkoitettuja toi-
menpiteitä. Ehdotetun valvontarangaistuksen sisältönä olisi velvollisuus noudattaa yksi-
löllisesti suunniteltua, toimintavelvollisuuden sisältävää päiväohjelmaa. Toimintavel-
vollisuus koostuisi työstä, koulutuksesta, kuntoutuksesta, toimintaohjelmista tai muusta
vastaavasta tuomitun toimintakykyä ja sosiaalisia valmiuksia ylläpitävästä tai edistävästä
toiminnasta. Valvontarangaistus edellyttäisi tuomitulta myös ehdotonta päihdeettä-
myyttä.

Edelleen kohdassa mainitaan velvollisuus ilmoittautua tiettyinä aikoina tietyille viran-
omaiselle (alakohta e). Nykyisin voimassa olevan nuorista rikoksentehtäjäistä annetun

lain 11 §:n mukaan valvonnanalaisen on saavuttava valvojan kutsusta tämän luo sekä vastattava viipymättä valvojan tiedusteluihin. Samantyylinen velvoite sisältyy ehdotettuun lakiin ehdollisen vankeuden valvonnasta. Sen 6 §:n mukaan valvottavan on saavuttava hänelle määrättyihin valvontatapaamisiin ja muihin valvonnan tarkoituksen toteuttamiseen liittyviin tilaisuuksiin sekä pidettävä yhteyttä valvojaan tai apuvalvojaan valvontasuunnitelmassa yksilöidyllä tavalla. Valvonta sisältää lisäksi ehdotetun lain 5 §:n mukaan valvojan tai apuvalvojan ja valvottavan säännöllisiä tapaamisia. Nuorisorangaistuksesta annetun lain 2 §:n mukaan nuorisorangaistus sisältää valvontatapaamisia ja tuomittu on velvollinen osallistumaan nuorisorangaistuksen täytäntöönpanoon kuuluviin tilaisuuksiin. Edelleen yhdyskuntapalvelusta annetun lain 7 §:n mukaan yhdyskuntapalveluun tuomittu on velvollinen muun ohella osallistumaan yhdyskuntapalvelun täytäntöönpanon vaatimiin tilaisuuksiin. Lisäksi ehdonalaisen vapauden valvonnasta annettu laki sisältää säännöksen valvottavan velvollisuudesta pitää yhteyttä valvojaan (lain 6 §). Myös edellä mainitussa pakkokeinolain matkustuskieltoa koskevassa säännöksessä todetaan, että matkustuskieltoon määrätty voidaan myös velvoittaa ilmoittautumaan tiettyinä aikoina poliisille.

Kohdassa mainitaan myös velvollisuus välttää yhteyksiä tiettyihin henkilöihin (alakohta f). Valvottuun koevapauteen määrätyn henkilön osalta on mahdollista rajoittaa hänen ja sellaisten henkilöiden tapaamista, jotka muodostavat uhan koevapauden onnistumiselle. Lisäksi lähestymiskiellosta annettu laki sisältää alakohdassa mainitunlaisia rajoituksia koskien yhteydenpitämistä tiettyihin henkilöihin. Lain 3 §:n 1 momentti sisältää säännöksen perusmuotoisesta lähestymiskiellosta. Sen mukaan lähestymiskielloon määrätty henkilö ei saa tavata suojattavaa henkilöä eikä muuten ottaa häneen yhteyttä tai sitä yrittää ellei 4 momentista muuta johdu. Mainitussa 4 momentissa todetaan, ettei lähestymiskiello koske yhteydenottoja, joihin on asiallinen peruste ja jotka ovat ilmeisen tarpeellisia. Kiellettyä on 1 momentin mukaan myös suojattavan henkilön seuraaminen ja tarkkaileminen.

Edelleen kohdassa mainitaan velvollisuus välttää yhteyksiä tiettyihin esineisiin, joita tuomittu on käyttänyt tai todennäköisesti käyttää rikoksen tekemiseksi (alakohta g). Suomen lainsäädäntö ei sisällä varsinaisia säännöksiä alakohdassa mainitusta velvollisuudesta välttää yhteyksiä tiettyihin esineisiin. Alakohdan sisältämällä velvollisuudella tarkoitetaan käytännössä rikoksen tekemiseksi tarkoitettujen esineiden käyttämisen välttämistä. Näin ollen alakohdassa mainitulla esineellä voidaan katsoa tarkoitettavan esimerkiksi ampuma-asetta, jota tuomittu on käyttänyt tai todennäköisesti käyttää rikoksen tekemiseksi. Ampuma-aselain (1/1998) 2 luku sisältää säännökset ampuma-aseiden luvanvaraisuudesta. Lain 18 §:n mukaan muun ohella ampuma-aseiden hallussapito on Suomessa luvanvaraista ja lupa voidaan antaa, jos luvan antamiselle on hyväksyttävä peruste eikä ole syytä epäillä, että lupaa tai sen nojalla hankittuja tai hallussa pidettyjä esineitä käytetään väärin. Kyseisellä ampuma-aselain säännöksellä voidaan katsoa olevan alakohdassa mainitun valvontatoimenpiteen kaltaisia tavoitteita.

Lisäksi kohdassa mainitaan velvollisuus hyvittää taloudellisesti rikoksesta aiheutunut haitta ja/tai velvollisuus esittää selvitys tällaisen velvollisuuden täyttämisestä (alakohta h). Laissa rikosasioiden ja eräiden riita-asioiden sovittelusta (1015/2005) rikosasioiden sovittelulla tarkoitetaan maksutonta palvelua, jossa rikoksesta epäillylle ja rikoksen uhriin järjestetään mahdollisuus puolueettoman sovittelijan välityksellä kohdata toisensa

luottamuksellisesti, käsitellä rikoksesta sen uhrille aiheutuneita henkisiä ja aineellisia haittoja sekä pyrkiä omatoimisesti sopimaan toimenpiteistä niiden hyvittämiseksi (1 §:n 1 momentti). Rikosasian sovittelulla voidaan katsoa olevan alakohdan mukainen pyrkimys hyvittää rikoksesta aiheutunut haitta. Tarkoituksena ei kuitenkaan ole soveltaa puittepäätöstä rikosperusteisen vahingonkorvauksen täytäntöönpanoon. Tällaisiin tilanteisiin soveltuu neuvoston asetus (EY) n:o 44/2001 tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla (ns. Bryssel I –asetus).

Kohdassa velvoittavana valvontatoimenpiteenä mainitaan velvollisuus suorittaa yhdyskuntapalvelua (alakohta i). Kuten edellä 2 artiklan yhteydessä on todettu, yhdyskuntapalveluun liittyvä yhteistyö on puittepäätöksen mukaan velvoittavaa. Yhdyskuntapalvelun sisältöä on tarkemmin selostettu 2 artiklan perusteluissa.

Kohdassa mainitaan myös velvollisuus toimia yhteistyössä valvojan tai sosiaalipalvelun edustajan kanssa, jolla on tuomittuihin liittyviä tehtäviä (alakohta j). Alakohdan mukaisia velvoitteita vastaavia yleisiä säännöksiä sisältyy useisiin eri lakeihin. Yhdyskuntapalvelusta annetun lain 7 §:n mukaan yhdyskuntapalveluun tuomittu on velvollinen osallistumaan palvelusuunnitelman laatimiseen ja palvelun täytäntöönpanon vaatimiin tilaisuuksiin ja lisäksi hänen on noudatettava vahvistettua palvelusuunnitelmaa ja palvelun aikataulua sekä tunnollisesti suoritettava hänelle annetut tehtävät. Nuorisorangais- tuksesta annetun lain 2 §:n mukaan nuorisorangaistus sisältää valvontatapaamisia, valvonnan alaisena suoritettavia sosiaalista toimintakykyä edistäviä tehtäviä ja ohjelmia sekä niiden yhteydessä annettavaa tukea ja ohjausta. Tuomittu on velvollinen osallistumaan nuorisorangaistuksen täytäntöönpanoon kuuluviin tilaisuuksiin. Nuorista rikoksentekijöistä annetun lain 11 §:n mukaan valvonnanalaisen on ilmoitettava valvojalle asuin- ja työpaikkaansa, saavuttava valvojan kutsusta tämän luo sekä vastattava viipymättä valvojan tiedusteluihin eikä hän saa valvojan suostumuksetta vaihtaa asuin- tai työpaikkaa, ja hänen on muutettava toiseen asuin- tai työpaikkaan, milloin valvoja katsoo tärkeiden syiden sitä vaativan, sekä muutenkin noudatettava valvojan antamia neuvoja ja ohjeita. Pääsääntöisesti samansisältöisiä velvoitteita sisältyy ehdotettuun lakiin ehdollisen vankeuden valvonnasta. Ehdonalaisen vapauden valvonnasta annetun lain 5 § sisältää säännökset valvonnan sisällöstä ja 6 § säännökset valvottavan velvollisuuksista. Valvonta sisältää valvojan ja valvottavan säännöllisiä tapaamisia, joiden avulla seurataan valvottavan olosuhteita ja niissä tapahtuvia muutoksia ja joiden tarkoituksena on parantaa valvottavan kykyä kantaa vastuuta ja toimia yhteiskunnassa hyväksyttävällä tavalla. Valvontatapaamisissa käsitellään erityisesti rikolliseen käyttäytymiseen vaikuttavia tekijöitä. Valvottavaa on myös avustettava yhteydenotoissa viranomaisiin ja muihin valvottavan elämäntilanteen järjestämisen kannalta tarpeellisiin tahoihin, ja hänet on ohjattava tarvittavien tukitoimien ja palveluiden pariin. Valvottava on velvollinen osallistumaan valvontasuunnitelman laatimiseen ja valvontasuunnitelmassa yksilöidyllä tavalla pitämään yhteyttä valvojaan. Valvottua koevapautta koskevan rikoslain 2c luvun 8 §:n 2 momentin 4 kohdan mukaan vanki sitoutuu noudattamaan yhteydenpitovelvoitetta. Valvonta perustuu säännölliseen yhteydenpitoon valvottuun koevapauteen sijoitetun ja vankilan välillä. Koevapaudessa oleva on yhteydessä säännöllisesti valvonnan vastuuhenkilöön puhelimitse ja hänet voidaan määrätä ilmoittautumaan sovittuina ajan- kohtina vankilaan. Kaikki edellä mainitut valvontatoimenpiteet vastaavat tarkoituksel-

taan alakohdassa mainittua velvollisuutta toimia yhteistyössä valvojan tai sosiaalipalvelun edustajan kanssa.

Kohdassa valvontatoimenpiteenä mainitaan myös velvollisuus osallistua hoitoon tai vieroitukseen (alakohta k). Yhdyskuntapalvelusta annetun lain 1 §:n 2 momentin mukaan enintään kymmenen tuntia yhdyskuntapalvelurangaistuksesta voidaan suorittaa osallistumalla uusintarikollisuutta vähentämistä tukeviin toimintaohjelmiin tai käyttämällä päihdeongelmien vähentämiseen tarkoitettuja palveluja Rikosseuraamuslaitoksen hyväksymällä tavalla. Lisäksi pakkokeinolain 2 luvun 2 §:n 2 momentin 3 kodassa mainitaan velvollisuus laitoksessa tai sairaalassa oleskeluun. Kyseisen säännöksen mukaan matkustuskieltoon määrätty voidaan myös oleskelemaan laitoksessa tai sairaalassa, jossa hän ennestään on tai johon hänet otetaan. Myös tulevaan valvontarangaistukseen voi sisältyä päihdekuntoutusta laitoksessa.

Kohdan 2 mukaan jäsenvaltioiden on ilmoitettava pannessaan puitepäätöksen täytäntöön neuvoston pääsihteeristölle, mitä valvontatoimenpiteitä ja vaihtoehtoisia seuraamuksia se on edellä mainittujen 1 kohdassa tarkoitettujen lisäksi valmis valvomaan. Neuvoston pääsihteeristö saattaa saamansa tiedot kaikkien jäsenvaltioiden ja komission saataville.

Lähtökohtana artiklan soveltamisessa on, että Suomeen täytäntöön pantavaksi siirrettävien valvontatoimenpiteiden valvonta tapahtuu edellä selostetuin tavoin kansallisen lainsäädännön mukaisissa rajoissa. Jos kansallinen lainsäädäntö ei tunne sellaista valvontatoimenpidettä, jonka täytäntöönpanemista Suomelta on pyydetty, mukautetaan kyseinen valvontatoimenpide 9 artiklan mukaisesti siten, että se mahdollisimman pitkälti vasta tuomion antaneessa valtiossa määrättyä valvontatoimenpidettä. Valvontatoimenpiteen mukauttamista selostetaan tarkemmin 9 artiklaa koskevissa perusteluissa. Vaikka artiklassa lueteltujen valvontatoimenpiteiden ja vaihtoehtoisten seuraamusten osalta yhteistyö on velvoittavaa, mukauttamismahdollisuuden vuoksi ei velvollisuutta olisi tunnustaa ja panna täytäntöön Suomen järjestelmälle täysin vieraita valvontatoimenpiteitä.

Esityksessä ehdotetaan otettavaksi täytäntöönpanolakiin säännös siitä, että Suomi voi täytäntöönpanovaltiona valvoa ainoastaan artiklassa 4 mainittuja valvontatoimenpiteitä. Suomi antaisi vastaavasti myös kohdan 2 mukaisen ilmoituksen, jonka mukaan Suomi valvoisi ainoastaan artiklan 4 mukaisia valvontatoimenpiteitä.

5 artikla. *Perusteet tuomion ja soveltuvien osin valvontapäätöksen lähettämiseksi.* Artikla sisältää säännökset siitä, mihin jäsenvaltioon ja millä perustein valvontapäätös voidaan lähettää täytäntöön pantavaksi. Kohdan 1 mukaan tapauksissa, joissa tuomittu on palannut tai haluaa palata jäsenvaltioon, jossa on tuomitun laillinen vakinainen asuinpaikka, tuomion antaneen valtion toimivaltainen viranomaisella voi lähettää valvonnan siirtoa koskevan pyynnön kyseisen jäsenvaltion toimivaltaiselle viranomaiselle. Kohdan 2 mukaan valvonnan siirtoa koskeva pyyntö voidaan lähettää tuomitun henkilön pyynnöstä myös muun jäsenvaltion toimivaltaiselle viranomaiselle edellyttäen, että viranomaisella on antanut suostumuksensa. Kohdan 3 mukaan jäsenvaltioiden on puitepäätöstä täytäntöön pantaessa määriteltävä, millä edellytyksillä niiden toimivaltaiset viranomaiset voivat antaa suostumuksensa valvonnan siirtoa koskevan pyynnön lähettämi-

seen 2 kohdan mukaisesti. Kohdassa 4 säädetään, että jäsenvaltion on tehtävä ilmoitus neuvoston pääsihteeristölle kohdan 3 mukaisesta määräyksestä ja tätä ilmoitusta on jäsenvaltion mahdollista muuttaa milloin tahansa. Neuvoston pääsihteeristö saattaa saamansa tiedot kaikkien jäsenvaltioiden ja komission saataville.

Valvonnan siirtoa koskevan pyynnön lähettäminen täytäntöönpantavaksi on aina tuomion antaneen valtion harkinnassa. Tuomion antaneella valtiolla ei siis ole velvollisuutta lähettää siirtopyyntöä. Esityksessä ehdotetaan täytäntöönpanolakiin otettavaksi puitepäätöksen tavoitetta vastaava säännös, jonka mukaan edellytyksenä siirtopyynnön lähettämiseksi olisi, että se voisi valvontaan määrätyn henkilön henkilökohtaisten olosuhteiden tai muun erityisen syyn vuoksi edistää valvontaan määrätyn henkilön sopeutumista yhteiskuntaan.

Artiklan kohdan 1 mukaiset tilanteet ovat riippumattomia täytäntöönpanovaltion toimivaltaisen viranomaisen antamasta suostumuksesta. Sen sijaan valvonnan siirtoa koskevan pyynnön lähettämiseen muihin kuin 1 kohdassa mainittuihin valtioihin vaatii 2 kohdan mukaan täytäntöönpanovaltion toimivaltaisen viranomaisen antaman suostumuksen. Kohtaa 2 selventää johdanto-osan kappale 14, jonka mukaan valvonnan siirtoa koskeva pyyntö voidaan lähettää myös muulle jäsenvaltiolle kuin sille, jossa tuomittu asuu, jos tämän täytäntöönpanovaltion toimivaltainen viranomainen antaa lähettämiseen suostumuksen ottaen huomioon asianomaisen valtion tämän puitepäätöksen mukaisesti antamassa asiaankuuluvassa lausumassa asetetut edellytykset. Suostumus voidaan antaa erityisesti pitäen silmällä sosiaalista kuntoutusta, jos tuomittu aikoo oleskeluoikeuttaan menettämättä yhteisön lainsäädännön mukaisesti muuttaa toiseen jäsenvaltioon, koska hänelle on tarjottu työsopimusta, jos hän on sellaisen henkilön perheenjäsen, jonka laillinen vakinainen asuinpaikka sijaitsee mainitussa jäsenvaltiossa, tai jos hän aikoo opiskella tai osallistua koulutukseen tuossa jäsenvaltiossa.

Täytäntöönpanolakiin ehdotetaan otettavaksi säännös niistä tilanteista, joissa vieraassa valtiossa määrätty valvontatoimenpide voitaisiin lähettää pantavaksi täytäntöön Suomessa ilman Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikön antamaa lupaa. Näin voitaisiin tehdä artiklan 1 kohdan mukaisissa tilanteissa eli aina, kun valvontaan määrätty henkilö on palannut tai haluaa palata Suomeen, jossa hänellä on myös vakituinen asuinpaikka. Muissa tapauksissa edellytettäisiin sitä, että Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikkö antaisi luvan valvonnan siirtoa koskevan pyynnön lähettämiseksi. Tällöin valvonnan siirtämisen tarkoituksenmukaisuus arvioitaisiin tapauskohtaisesti ennen pyynnön lähettämistä Suomeen yhteistyössä pyynnön tehneen toimivaltaisen viranomaisen kanssa. Esityksessä ehdotetaan, että suostumus voitaisiin antaa, jos valvonnan täytäntöönpano Suomessa valvontaan määrätyn henkilökohtaisten olosuhteiden tai muun erityisen syyn takia olisi perusteltua. Käytännössä tämä tarkoittaisi tilannetta, joissa täytäntöönpanon siirtoa koskeva pyyntö koskisi muuta kuin Suomessa pysyvästi asuvaa henkilöä. Tällöin kysymys olisi kuitenkin harkinnanvaraisesta tilanteesta, jolloin tulisi arvioida sitä, voitaisiinko siirtopyyntöön suostumisella esimerkiksi valvontaan määrätyn henkilön perhesiteet tai muut henkilökohtaiset olosuhteet huomioon ottaen edistää hänen sopeutumistaan yhteiskuntaan.

Suomi antaisi myös artiklan 4 kohdan mukaisen ilmoituksen, joka perustuisi kohdan 2 mukaisiin tilanteisiin.

Puitepäätös ei sisällä säännöstä henkilön suostumuksesta valvonnan siirtoa koskevan pyynnön lähettämiseen Suomesta toiseen EU:n jäsenvaltioon eikä täytäntöönpanolakiin näin ollen ole välttämätöntä sisällyttää henkilön suostumusta koskevaa säännöstä. Henkilön suostumusta valvonnan siirtoa koskevan pyynnön lähettämiseen voidaan pitää kuitenkin lähtökohtana, koska valvontaan määrätyn artiklassa kuvattu oma toiminta merkitsee käytännössä sitä, että hän suostuu täytäntöönpanon siirtoon. Muutoinkin siihen, että puitepäätöksen tarkoittamien toimenpiteiden valvonta käytännössä onnistuu, on yleisenä edellytyksenä valvontaan määrätyn suostumus.

6 artikla. *Tuomion ja soveltuvin osin valvontapäätöksen lähettämismenettely.* Artikla sisältää säännökset menettelystä, jota noudatetaan pyydetessä valvonnan siirtoa toiseen jäsenvaltioon. Kohdan 1 mukaan valvonnan siirtoa pyytävän jäsenvaltion toimivaltaisen viranomaisen on varmistettava, että pyyntöön sisältyy puitepäätöksen liitteessä I oleva todistus. Kohdan 2 mukaan tuomion antaneen valtion toimivaltaisen viranomaisen on toimitettava pyyntö suoraan täytäntöönpanovaltion viranomaiselle tavalla, josta jää kirjallinen todiste niin, että täytäntöönpanovaltio voi todeta niiden aitouden. Siirtopyyntö ja sen oikeaksi todistettu jäljennös ja alkuperäinen todistus on lähetettävä täytäntöönpanovaltiolle tämän sitä vaatiessa. Kaikki virallinen yhteydenpito tapahtuu niin ikään suoraan mainittujen toimivaltaisten viranomaisten välillä. Kohdan 3 mukaan tuomion antaneen valtion toimivaltaisen viranomaisen on allekirjoitettava todistus ja vahvistettava sen sisältö oikeaksi. Kohdan 4 mukaan 4 artiklan 1 kohdassa tarkoitettujen toimenpiteiden ja seuraamusten lisäksi todistus saa sisältää pyyntöjä vain sellaista toimenpiteistä tai seuraamuksista, jotka täytäntöönpanovaltio on 4 artiklan 2 kohdan mukaisesti ilmoittanut. Kohdan 5 mukaan tuomion antaneen valtion toimivaltainen viranomainen saa lähettää valvonnan siirtoa koskevan pyynnön vain yhteen täytäntöönpanovaltioon kerrallaan. Kohdan 6 mukaan jos täytäntöönpanovaltion toimivaltainen viranomainen ei ole tuomion antaneen valtion toimivaltaisen viranomaisen tiedossa, viimeksi mainitun on suoritettava kaikki tarvittavat tiedustelut, myös neuvoston yhteisellä toiminnalla 98/428/YOS perustetun Euroopan oikeudellisen verkoston yhteysviranomaisten kautta, saadakseen tiedot täytäntöönpanovaltiolta. Kohdan 7 mukaan, jos valvonnan siirtoa koskevan pyynnön vastaanottavalla täytäntöönpanovaltion viranomaisella ei ole toimivaltaa tunnustaa pyyntöä ja toteuttaa pyynnöstä johtuvat valvontatoimenpiteet tai vaihtoehtoisen seuraamuksen valvontaa varten tarpeelliset toimenpiteet, sen on viran puolesta lähetettävä se toimivaltaiselle viranomaiselle. Samalla sen on ilmoitettava asiasta viipymättä tuomion antaneen valtion toimivaltaiselle viranomaiselle sellaisella tavalla, josta jää kirjallinen todiste.

Artiklaa voidaan pitää riittävän tarkkarajaisena ja yksityiskohtaisena sovellettavaksi suoraan, joten siitä ei ehdoteta otettavaksi asiasisältöistä säännöstä täytäntöönpanolakiin. Lainsoveltamisen helpottamiseksi täytäntöönpanolakiin ehdotetaan otettavaksi viittaussäännös siitä Euroopan unionin virallisen lehden numerosta, jossa puitepäätös sekä siirtomenettelyssä käytettävä todistus on julkaistu.

7 artikla. *Tuomion antaneelle valtiolle aiheutuvat seuraukset.* Artikla sisältää säännökset niistä seurauksista, jotka aiheutuvat tuomion antaneelle valtiolle, kun täytäntöönpanovaltion toimivaltainen viranomainen on jo tunnustanut sille toimitetun valvonnan siirtoa koskevan pyynnön. Kohdan 1 mukaan sen jälkeen, kun täytäntöönpanovaltion toimivaltainen viranomainen on tunnustanut valvonnan siirtoa koskevan pyynnön ja

ilmoittanut tuomion antaneen valtion toimivaltaiselle viranomaiselle tunnustamisesta, tuomion antaneella valtiolla ei ole enää valvontaan liittyvää toimivaltaa eikä toimivaltaa toteuttaa 14 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuja myöhempiä toimenpiteitä. Käytännössä toimivalta siis siirtyy täytäntöönpanovaltiolle silloin, kun täytäntöönpanovaltion toimivaltainen viranomainen on tunnustanut siirtopyynnön ja ilmoittanut tästä tuomiovaltion toimivaltaiselle viranomaiselle.

Kohdassa 2 säädetään siitä, milloin 1 kohdassa tarkoitettu toimivalta palautuu tuomion antaneelle valtiolle. Toimivalta palautuu tuomion antaneelle valtiolle ensinnäkin heti, kun sen toimivaltainen viranomainen on ilmoittanut täytäntöönpanovaltion toimivaltaiselle viranomaiselle vetävänsä pois valvonnan siirtoa koskevan pyynnön 9 artiklan 4 kohdan nojalla. Toiseksi toimivalta palautuu tuomion antaneelle valtiolle 14 artiklan 3 kohdassa yhdessä 14 artiklan 5 kohdan kanssa tarkoitetuissa tapauksissa, jotka koskevat toimivaltaa tehdä myöhempiä päätöksiä ja tilanteita, joissa täytäntöönpanovaltio kieltäytyy ottamasta vastuuta myöhemmistä päätöksistä. Kolmanneksi toimivalta palautuu tuomion antaneelle valtiolle 20 artiklassa tarkoitetuissa tapauksissa. Puitepäätöksen 20 artikla sisältää säännökset täytäntöönpanovaltion toimivallan päättymisestä.

Artiklaa voidaan pitää riittävän tarkkarajaisena ja yksityiskohtaisena sovellettavaksi suoraan, joten siitä ei ehdoteta otettavaksi asiasisältöistä säännöstä täytäntöönpanolakiin. Täytäntöönpanolakiin ehdotettavia säännöksiä myöhemmistä päätöksistä selostetaan tarkemmin jäljempänä.

8 artikla. *Täytäntöönpanovaltion päätös.* Artiklan kohdan 1 mukaan täytäntöönpanovaltion toimivaltaisen viranomaisen on 5 artiklan mukaisesti ja 6 artiklassa säädettyä menettelyä noudattaen tunnustettava lähetetty valvonnan siirtoa koskeva pyyntö sekä toteutettava viipymättä kaikki tarvittavat toimenpiteet valvontaa varten, jollei se päätä vedota johonkin 11 artiklassa tarkoitettuun kieltäytymisperusteeseen.

Kohdan 2 mukaan täytäntöönpanovaltion toimivaltainen viranomainen voi lykätä valvonnan siirtoa koskevan pyynnön tunnustamista koskevan päätöksen tekoa tilanteessa, jossa 6 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu todistus on puutteellinen tai, jos se ei selvästikään vastaa tuomiota tai valvontapäätöstä, siihen asti, kun todistuksen täydentämistä tai oikaisua varten asetettu kohtuullinen määräaika on päättynyt.

Artiklaa voidaan pitää riittävän tarkkarajaisena ja yksityiskohtaisena sovellettavaksi suoraan, joten siitä ei ehdoteta otettavaksi asiasisältöistä säännöstä täytäntöönpanolakiin.

9 artikla. *Valvontatoimenpiteiden tai vaihtoehtoisten seuraamusten mukauttaminen.* Artikla sisältää säännökset valvontatoimenpiteiden tai vaihtoehtoisten seuraamusten mukauttamisesta tilanteissa, joissa toimenpiteen luonne tai kesto ei ole täytäntöönpanovaltion lainsäädännön mukainen. Kohdan 1 mukaan, jos asianomaisen valvontatoimenpiteen tai vaihtoehtoisen seuraamuksen luonne tai kesto tai koeajan kesto ei ole täytäntöönpanovaltion lainsäädännön mukainen, tämän valtion toimivaltainen viranomainen voi mukauttaa sen vastaaviin rikoksiin täytäntöönpanovaltion lainsäädännön nojalla sovellettavien valvontatoimenpiteiden ja vaihtoehtoisten seuraamusten luonnetta ja kestoja tai koeajan kestoja vastaaviksi. Mukautetun seuraamuksen on mahdollisimman pit-

kähti vastattava tuomion antaneessa valtiossa määrättyä valvontatoimenpidettä, vaihtoehtoista seuraamusta tai koeaika.

Kohdan 2 mukaan jos toimenpidettä tai seuraamusta on mukautettu sen vuoksi, että sen kesto ylittää täytäntöönpanovaltion lainsäädännössä säädetyn enimmäiskeston, ei mukautettu seuraamus saa olla kestoaltaan lyhyempi kuin vastaavista rikoksista täytäntöönpanovaltion lainsäädännön nojalla määrättyjen seuraamusten enimmäiskesto.

Kohdan 3 mukaan mukautettu seuraamus ei saa olla ankarampi tai pitempi kuin alun perin määrätty valvontatoimenpide, vaihtoehtoinen seuraamus tai koeaika.

Kohdan 4 mukaan tuomion antaneen valtion toimivaltainen viranomainen voi 16 artiklan 2 kohdassa tai 18 artiklan 5 alakohdassa tarkoitetun tiedon saatuaan päättää vetää pois valvonnan siirtoa koskevan pyynnön, jollei valvonta ole vielä alkanut täytäntöönpanovaltiossa. Päätös on tällöin tehtävä ja annettava tiedoksi mahdollisimman pian ja viimeistään kymmenen päivän kuluessa tiedon saamisesta. Artiklan 16 kohta 2 koskee tilannetta, jossa täytäntöönpanovaltion toimivaltaisen viranomaisen on tuomion antaneen valtion toimivaltaisen viranomaisen pyynnöstä ilmoitettava sille, mikä on tuomion perusteena olevan rikoksen johdosta täytäntöönpanovaltion kansallisen lainsäädännön mukaisesti tuomitulle määrättävissä olevan vapaudenmenetyksen enimmäiskesto siinä tapauksessa, että tuomittu rikkoo valvontatoimenpiteitä tai vaihtoehtoisia seuraamuksia. Artiklan 18 kohta 5 koskee tietoja päätöksestä mukauttaa valvontatoimenpiteitä tai vaihtoehtoisia seuraamuksia 9 artiklan mukaisesti päätöstä koskevine perusteluineen.

Mukauttamista koskevan artiklan tarkoituksena on antaa täytäntöönpanovaltiolle joustavuutta pannessaan täytäntöön valvonnan siirtoa koskevan pyynnön. Tarkoituksena on kuitenkin toteuttaa valvonta siten, että se mahdollisimman pitkälti vastaa tuomion antaneessa valtiossa määrättyä valvontatoimenpidettä, vaihtoehtoista seuraamusta tai koeaika tilanteissa, joissa seuraamuksen luonne tai kesto ei ole täytäntöönpanovaltion lainsäädännön mukainen. Käytännössä valvonta mukautettaisiin sellaiseksi kansalliseksi valvontatoimenpiteeksi, joka vastaa parhaiten alkuperäistä valvontaa. Jos valvonnan siirtoa koskeva pyyntö sisältää sellaisia valvontatoimenpiteitä, jotka ovat vieraita Suomen järjestelmälle ja, jos valvonnan mukauttaminen ei ole mahdollista, ei Suomella olisi tällöin velvollisuutta panna täytäntöön tällaista valvonnan siirtoa koskevaa pyyntöä. Kuten edellä on todettu, ainoastaan artiklassa 4 lueteltujen valvontatoimenpiteiden ja vaihtoehtoisten seuraamusten osalta yhteistyö on velvoittavaa eikä velvollisuutta näin ollen olisi tunnustaa ja panna täytäntöön Suomen järjestelmälle täysin vieraita valvontatoimenpiteitä. Lisäksi on huomionarvioista, että jos mukauttaminen ei ole mahdollista tai mukauttamista ei voida vaikeuksista tehdä, on tuomion antaneella valtiolla 4 kohdan mukainen mahdollisuus vetää pois valvonnan siirtoa koskeva pyyntö.

Mukauttamiseen toimivaltainen viranomainen olisi se viranomainen, joka vastaavassa kansallisessa tilanteessa tekisi ratkaisun. Toisin kuin tuomittujen siirtoa koskevissa tilanteissa, mukauttamisesta ei aina päätäisi tuomioistuimien, vaan useimmiten tämä viranomainen olisi Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikkö, joka myös kansallisesti päättää monista puitepäätöksissä tarkoitetuista valvontatoimenpiteistä. Kuitenkin sellaisissa tilanteissa, joissa asia vietäisiin vastaavassa kansallisessa tilanteessa tuomioistuimeen, toimivaltainen viranomainen olisi tuomioistuimien. Tällainen tilanne olisi esimer-

kiksi yhdyskuntapalvelun tai muun puitepäätöksessä tarkoitetun vaihtoehtoisen seuraamuksen mukauttaminen Suomen lainsäädännön mukaiseksi seuraamukseksi.

Täytäntöönpanolakiin ehdotetaan otettavaksi säännös mukauttamisesta päättävästä viranomaisesta. Sen mukaan päätöksen mukauttamisesta tekisi se viranomainen, joka myös kansallisesti päättäisi siirtopyynnössä tarkoitetusta toimenpiteestä. Niissä tilanteissa, joissa mukauttamisesta päättäisi käräjäoikeus, esityksessä ehdotetaan tuomittujen siirtoa koskevan puitepäätöksen täytäntöönpanolain 8 §:ää vastaavasti, että päätöksenteoko keskitetään Helsingin käräjäoikeuteen.

10 artikla. Kaksoisrangaistavuus. Artikla sisältää säännökset tilanteista, joissa täytäntöönpanovaltiolla on velvollisuus tunnustaa sekä panna täytäntöön valvontatoimenpiteiden ja vaihtoehtoisten seuraamusten valvonta tutkimatta kaksoisrangaistavuuden täytymistä eli sitä, onko rikos, jonka johdosta tuomio tai valvontapäätös on annettu, rangaistava täytäntöönpanovaltion lain mukaan. Kohta 1 sisältää listan niistä rikoksista, joissa kaksoisrangaistavuutta ei ole sallittua edellyttää. Lisäedellytys on, että niistä voi tuomion antaneessa valtiossa seurata vapausrangaistus tai vapaudenmenetyksen käsittävä toimenpide, jonka enimmäisaika on vähintään kolme vuotta. Listassa mainitut 32 rikosta vastaavat eurooppalaista pidätysmääräystä koskevan puitepäätöksen 2 artiklan 2 kohdan mukaista luetteloa. Luettelo sisältyy myös EU-luovuttamislain, jolla mainittu puitepäätös on pantu täytäntöön, 3 §:n 2 momenttiin. Vastaava luettelo sisältyy muun muassa jäädyttämispuitepäätöksen 3 artiklan 2 kohtaan ja eurooppalaista todisteiden luovuttamismääräystä koskevan puitepäätöksen 14 artiklan 2 kohtaan. Luettelo vastaa myös tuomittujen siirtoa koskevan puitepäätöksen 7 artiklan 1 kohdan mukaista luetteloa.

Kohdan 2 mukaan neuvosto voi yksimielisesti ja kuultuaan Euroopan parlamenttia Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 39 artiklan 1 kohdassa säädetyin edellytyksin päättää milloin hyvänsä lisätä muita rikosten lajeja tämän artiklan 1 kohdassa säädettyyn luetteloon. Neuvosto tarkastelee sille puitepäätöksen 26 artiklan 1 kohdan mukaisesti toimitetun kertomuksen perusteella, onko luetteloa laajennettava tai muutettava.

Kohdan 3 mukaan on mahdollista poiketa kohdassa 1 säännellystä menettelystä. Kohdan 3 mukaan muiden kuin 1 kohdassa mainittujen rikosten osalta täytäntöönpanovaltio voi asettaa tunnustamisen sekä valvonnan edellytykseksi, että tuomio liittyy tekoihin, jotka myös täytäntöönpanovaltion lainsäädännön mukaisesti katsotaan rikoksiksi niiden tunnusmerkistöistä tai kuvauksesta riippumatta.

Kohdan 4 mukaan kukin jäsenvaltio voi puitepäätöstä tehtäessä tai myöhemmin ilmoittaa neuvoston pääsihteeristölle antamassaan ilmoituksessa, ettei sovelleta 1 kohtaa. Tällainen ilmoitus voidaan peruuttaa milloin tahansa. Ilmoitukset tai niitä koskevat peruutukset julkaistaan Euroopan unionin virallisessa lehdessä.

Artikla vastaa sisällöltään tuomittujen siirtoa koskevan puitepäätöksen artiklaa 7 ja mainitun artiklan yhteydessä esitetyin perusteluin myös tässä yhteydessä ehdotetaan, että Suomi luopuisi kaksoisrangaistavuuden vaatimuksesta 10 artiklan 1 kohdan pääsäännön mukaisesti myös nyt käsiteltävän olevan puitepäätöksen osalta, eikä siten antaisi 4 kohdassa tarkoitettua ilmoitusta. Kuten tuomittujen siirtoa koskevan puitepäätöksen

yhteydessä, täytäntöönpanolakiin nyt kyseessä olevan puitepäätöksen osalta ehdotetaan otettavaksi asiasisältöinen säännös siitä, että Suomeen siirrettävien seuraamusten ja valvontatoimenpiteiden täytäntöönpanon edellytyksenä ei listarikostapauksissa ole, että rikos, josta seuraamus on määrätty, olisi rangaistava myös Suomen lain mukaan. Säännökseen kirjattaisiin myös, että muissa kuin listarikostilanteissa täytäntöönpanon edellytykseksi asetetaan se, että teko, josta seuraamus on määrätty, on tai olisi Suomessa vastaavissa olosuhteissa tehtynä rikos.

11 artikla. *Perusteet tunnustamisesta sekä valvonnasta kieltäytymiselle.* Artikla sisältää säännökset tilanteista, joissa täytäntöönpanovaltion toimivaltainen viranomainen voi kieltäytyä tunnustamasta valvonnan siirtoa koskevaa pyyntöä ja ottamasta vastuuta valvontatoimenpiteiden ja vaihtoehtoisten seuraamusten valvonnasta. Kaikki artiklassa luetellut kieltäytymisperusteet ovat harkinnanvaraisia eli täytäntöönpanovaltion toimivaltainen viranomainen voi kieltäytyä tunnustamasta ja täytäntöönpanemasta valvonnan siirtoa koskevan pyynnön kieltäytymisperusteen tullessa sovellettavaksi.

Kohdan 1 alakohdan a mukaan kieltäytyminen on sallittua, jos 6 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu todistus on puutteellinen tai se ei selvästikään vastaa tuomiota tai valvontapäätöstä eikä sitä ole täydennetty tai oikaistu täytäntöönpanovaltion toimivaltaisen viranomaisen asettamassa kohtuullisessa määräajassa. Kuten tuomittujen siirtoa koskevan puitepäätöksen 9 artiklan perusteluissa on todettu, todistus on keskeinen osa puitepäätöksessä tarkoitettua järjestelmää ja se sisältää täytäntöönpanon kannalta kaikki olennaiset tiedot ja, jos esimerkiksi siirtopyynnön tehnyt viranomainen ei olisi riittävästi yksilöinyt tekoa, olisi kieltäytyminen tällöin sallittua. Alakohdassa b kieltäytymisperusteena mainitaan se, että 5 artiklan 1 kohdassa, 5 artiklan 2 kohdassa tai 6 artiklan 4 kohdassa esitetyt perusteet eivät täyty.

Alakohdan c mukaan kieltäytyminen on sallittua, jos tuomion tunnustaminen ja vastuun ottaminen valvontatoimenpiteiden tai vaihtoehtoisten seuraamusten valvonnasta olisi *ne bis in idem* -periaatteen vastaista. Kohta mahdollistaa kieltäytymisen sellaisessa tilanteessa, jossa tuomioissa tarkoitettu rikos on jo lainvoimaisella päätöksellä ratkaistu.

Alakohdan d mukainen kieltäytymisperuste mahdollistaa valvonnasta kieltäytymisen kaksoisrangaistavuuden puuttumisen vuoksi. Kieltäytyminen on mahdollista, jos tuomio liittyy 10 artiklan 3 kohdassa tarkoitetuissa tapauksissa ja, jos täytäntöönpanovaltio on antanut 10 artiklan 4 kohdan mukaisen ilmoituksen, 10 artiklan 1 kohdassa tarkoitettussa tapauksessa tekoihin, jotka eivät täytäntöönpanovaltion lainsäädännön mukaan olisi rikoksia. Vero-, tulli- ja valuutta-asioiden osalta valvonnan siirtoa koskevan pyynnön täytäntöönpanosta ei kuitenkaan voida kieltäytyä sillä perusteella, että täytäntöönpanovaltion lainsäädännössä ei määrätä samantyyppisiä veroja tai se ei sisällä veroja, tulleja tai valuuttatoimia koskevia samantyyppisiä säännöksiä kuin tuomion antaneen valtion lainsäädäntö. Kuten edellä on selostettu, tarkoituksena ei ole, että Suomi antaisi 10 artiklan 4 kohdan mukaisen ilmoituksen kaksoisrangaistavuuden edellyttämisestä listarikostilanteissa. Näin ollen Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikkö voisi kieltäytyä valvonnan siirtoa koskevan pyynnön täytäntöönpanosta kaksoisrangaistavuuden vuoksi ainoastaan silloin, kun seuraamus on määrätty muusta kuin listarikoksesta. Aikaisemmin selostetun mukaisesti esityksessä ehdotetaan, että muissa kuin listarikostilanteissa kaksoisrangaistavuus asetettaisiin poikkeuksetta edellytykseksi valvonnan siir-

toa koskevaan pyyntöön suostumiselle. Kuten tuomittujen siirtoa koskevan puitepäätöksen vastaavan kieltäytymisperusteen perusteluissa on todettu, käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että kieltäytymisperuste on ehdoton, mutta perusteesta ei olisi välttämätöntä ottaa erillistä kieltäytymisperustetta täytäntöönpanolakiin, koska kaksoisrangaistavuus muissa kuin listarikostilanteissa olisi aiemmin selostetuvin tavoin edellytys valvonnan siirtoa koskevan pyynnön täytäntöönpanolle Suomessa.

Alakohdassa e kieltäytymisperusteena mainitaan se, että oikeus panna määrätty rangaistus täytäntöön on täytäntöönpanovaltion lainsäädännön mukaan vanhentunut ja liittyy tekoon, joka sen mainitun lainsäädännön mukaan kuuluu täytäntöönpanovaltion toimivaltaan.

Alakohdan f mukaan kieltäytyminen on sallittua, jos täytäntöönpanovaltion lainsäädännön mukaan on olemassa koskemattomuus, joka estää valvontatoimenpiteiden tai vaihtoehtoisten seuraamusten valvonnan. Tältä osin voidaan viitata perusteluihin, jotka koskevat tuomittujen siirtoa koskevan puitepäätöksen 9 artiklan 1 kohdan f alakohtaa.

Alakohta g sallii kieltäytymisen tilanteissa, joissa tuomittua ei täytäntöönpanovaltion lainsäädännön mukaan voida ikänsä johdosta asettaa rikosoikeudelliseen vastuuseen teosta, josta tuomio on annettu. Kuten tuomittujen siirtoa koskevan puitepäätöksen sisältämän vastaavan kieltäytymisperusteen osalta on todettu, sakkopuitepäätöksen täytäntöönpanolakiin on otettu säännös ehdottomasta kieltäytymisperusteesta tältä osin. Vaikka rikosoikeudellinen vastuuikäraja onkin yksi suomalaisen oikeusjärjestelmän peruserä, tulisi kuitenkin mahdollistaa se, että tuomittu Suomessa asuva Suomen kansalainen voisi halutessaan tulla Suomeen valvottavaksi. Tällainen tilanne saattaisi aktualisoitua esimerkiksi silloin, kun Suomessa asuva Suomen kansalainen olisi toisessa EU:n jäsenvaltiossa käydessään syyllistynyt rikokseen 14-vuotiaana, ja hänet olisi asianomaisessa jäsenvaltiossa määrätty puitepäätöksen mukaiseen valvontaan. Tuomion tultua lainvoimaiseksi, johon mennessä tuomittu olisi ylittänyt rikosoikeudellisen vastuuikärajan, hän voisi haluta tulla valvottavaksi Suomeen, jossa hänen perheensä myös asuu. Tällöin valvonnan siirtoa koskevaan pyyntöön suostumisen tulisi olla mahdollista eikä kieltäytymisperusteen tulisi olla ehdoton. Yhteiskuntaan sopeutumista ajatellen tätä huonompi vaihtoehto olisi se, että tuomittu joutuisi olemaan valvottavana vieraassa valtiossa, johon hänellä ei ole perhe- tai muita sosiaalisia siteitä, eikä muutoinkaan tarkoitusta jäädä asumaan valvonnan päätyttyä. Tilanteissa, joissa harkittavaksi tulisi rikosoikeudellisen vastuuikärajaan liittyvän kieltäytymisperusteen soveltaminen, henkilön valvontaa ei olisi mahdollista toteuttaa toimivaltaisen viranomaisen eli Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikön toimesta. Näin ollen tällaisissa tilanteissa tulisi tuomion antaneen valtion viranomaisen kanssa neuvotellen pyrkiä ratkaisuun, joka mahdollistaisi tuomitun palaamisen Suomeen, jolloin häneen voitaisiin kohdistaa Suomen lainsäädännön mukaisia lastensuojelutoimenpiteitä. Valvonnan siirtoa koskevan pyynnön täytäntöönpanosta tulisi kieltäytyä vasta, jos tuomion antaneen valtion viranomaisen katsoo, etteivät lastensuojelutoimenpiteet ole riittäviä asianomaisessa tapauksessa. Myös tämän puitepäätöksen osalta voidaan niiden tapauksien, joissa pyydetäisiin alle 15-vuotiaalle määrätyn seuraamuksen täytäntöönpanoa Suomessa, arvioida olevan ilmeisen harvinaisia.

Alakohta h koskee niin sanottuja poissaolotuomioita. Kohtaa on muutettu 26 päivänä helmikuuta 2009 tehdyllä in absentia -puitepäätöksellä. In absentia -puitepäätöksen 6 artikla koskee nyt käsiteltävänä olevaa puitepäätöstä. Sen mukaan kieltäytyminen on sallittua, jos tuomittu ei ollut henkilökohtaisesti läsnä päätökseen johtaneessa oikeudenkäynnissä, jollei todistuksessa todeta, että henkilö päätöksen tehneen valtion kansallisessa lainsäädännössä tarkemmin määriteltyjen menettelyvaatimusten mukaisesti on asianmukaiseen aikaan saanut haasteen henkilökohtaisesti tiedoksi ja siten saanut tiedon päätökseen johtaneen oikeudenkäynnin ajankohdasta ja paikasta tai oli muilla keinoin tosiasiallisesti saanut virallisen tiedon kyseisen oikeudenkäynnin ajankohdasta ja paikasta siten, että voidaan kiistattomasti todeta, että tuomittu oli tietoinen oikeudenkäynnistä. Lisäedellytyksenä on, että tuomitulle oli ilmoitettu, että asia voidaan ratkaista hänen poissaolostaan huolimatta. Kieltäytymisperusteeseen ei ole sallittua vedota myöskään jos tuomittu oli oikeudenkäynnistä tietoisena valtuuttanut nimeämänsä tai valtion nimeämän oikeudenkäyntiavustajan puolustamaan häntä oikeudenkäynnissä, ja avustaja oli häntä myös tosiasiallisesti puolustanut. Edelleen täytäntöönpanosta ei ole sallittua kieltäytyä, jos tuomittu sen jälkeen kun päätös oli annettu asianomaiselle henkilölle tiedoksi ja hänelle oli nimenomaisesti ilmoitettu oikeudesta uudelleen käsittelyyn tai muutoksenhakuun, ja hän on nimenomaisesti ilmoittanut, ettei hän riitauta päätöstä, tai ei pyytänyt uudelleen käsittelyä tai hakenut muutosta määräajassa. Säännöksessä myös edellytetään, että muutoksenhaku antaa mahdollisuuden osallistua asian ratkaisuperusteiden uudelleentutkimiseen, mukaan lukien uudet todisteet. Lisäksi sen tulee voida johdattaa alkuperäisen tuomion kumoamiseen. Kieltäytymisperuste vastaa tuomittujen siirtoa koskevan puitepäätöksen osalta in absentia -puitepäätöksessä tehtyä ratkaisua.

Ottaen huomioon, että poissaolotilanteisiin liittyvä kieltäytymismahdollisuus ei määräytyisi tässä esityksessä täytäntöönpantavaksi ehdotetun puitepäätöksen mukaan, vaan in absentia -puitepäätöksen mukaan, esityksessä ehdotetaan, että täytäntöönpanolain 1 §:ään lisätään momentti, jonka mukaan in absentia -puitepäätöksen 6 artikla on lakina voimassa. In absentia-puitepäätöstä täytäntöönpanossa vastaavanlaiset säännökset on ehdotettu lisättäviksi sakko- ja konfiskaatiopuitepäätösten täytäntöönpanolakeihin.

Alakohdan i mukaan täytäntöönpanosta voidaan kieltäytyä, jos tuomioon tai valvontapäätökseen sisältyy lääketieteellisiä tai hoitotoimenpiteitä, joita, sen estämättä, mitä 9 artiklassa säädetään, täytäntöönpanovaltio ei oikeus- tai terveydenhoitojärjestelmänsä huomioiden kykene valvomaan.

Alakohta j sisältää kieltäytymisperusteen, joka koskee tilannetta, jossa valvontatoimenpiteen tai vaihtoehtoisen seuraamuksen kesto on alle kuusi kuukautta. Peruste vastaa tuomittujen siirtoa koskevan puitepäätöksen 9 artiklan 1 kohdan alakohdan h mukaista kieltäytymisperustetta. Myös nyt käsiteltävän olevan perusteen tarkoituksena on ollut sallia lyhyitä seuraamuksia koskevista täytäntöönpanopyynnöistä kieltäytyminen erityisesti siksi, että siirtämistä ei voida pitää järkevänä, jos itse päätöksentekomenettelyyn tarvittaisiin lähes sama aika kuin, mitä seuraamusta on suorittamatta. Johdanto-osan kappaleen 18 mukaan, jos valvontatoimenpiteisiin tai vaihtoehtoihin seuraamuksiin kuuluu yhdyskuntapalvelu, täytäntöönpanovaltion olisi voitava kieltäytyä tuomion ja valvontapäätöksen tunnustamisesta, jos yhdyskuntapalvelu olisi normaalisti suoritettu alle kuudessa kuukaudessa.

Alakohdassa k kieltäytymisperusteena mainitaan se, että tuomio liittyy rikoksiin, jotka katsotaan täytäntöönpanovaltion lainsäädännön mukaan tehdyiksi kokonaan tai huomattavalta tai olennaiselta osaltaan täytäntöönpanovaltion alueella tai sen alueeseen rinnastettavassa paikassa. Artiklan kohtaan 2 sisältyy mainittua kieltäytymisperustetta rajaava säännös. Sen mukaan täytäntöönpanovaltion toimivaltainen viranomainen tekee 1 kohdan k alakohdan mukaisen päätöksen, joka koskee osittain täytäntöönpanovaltion alueella tai sen alueeseen rinnastettavassa paikassa tehtyjä rikoksia, ainoastaan poikkeuksellisissa olosuhteissa ja tapauskohtaisesti ottaen huomioon tapauksen erityiset olosuhteet ja erityisesti sen, onko kyseessä olevan menettelyn huomattava tai olennainen osa tapahtunut tuomion antaneessa valtiossa. Kyseiseen kieltäytymisperusteeseen liittyy myös johdanto-osan kappale 17, joka korostaa perusteen poikkeuksellisuutta. Kappaleen mukaan alueellisuuteen liittyvää kieltäytymisperustetta olisi sovellettava ainoastaan poikkeustapauksissa ja niin, että pyritään puitepäätöksen mahdollisimman laajaan yhteistyöhön ja otetaan samalla huomioon puitepäätöksen tavoitteet. Päätöksen olisi perustuttava tapauskohtaiseen analyysiin sekä tuomion antaneen jäsenvaltion ja täytäntöönpanovaltion toimivaltaisten viranomaisten välisiin neuvotteluihin.

Kohdassa 3 täytäntöönpanovaltiolle asetetaan velvollisuus olla yhteydessä tuomion antaneen valtion toimivaltaiseen viranomaiseen asianmukaisella tavalla ja tarvittaessa pyydyttävä sitä toimittamaan viipymättä kaikki tarvittavat lisätiedot ennen kuin se tekee 1 kohdan a, b, c, h, i, j ja k alakohdassa tarkoitettua päätöksen.

Kohdan 4 mukaan jos täytäntöönpanovaltion toimivaltainen viranomainen on päättänyt vedota johonkin tämän artiklan 1 kohdassa tarkoitettuun kieltäytymisperusteeseen, erityisesti 1 kohdan d tai k alakohdassa tarkoitettuun perusteeseen, se voi kuitenkin yhteisymmärryksessä tuomion antaneen valtion toimivaltaisen viranomaisen kanssa päättää valvoa sille lähetetyssä tuomiossa ja valvontapäätöksessä määrättyjä valvontatoimenpiteitä tai vaihtoehtoisia seuraamuksia, ilman että se vastaa 14 artiklan 1 kohdan a, b ja c alakohdassa tarkoitettujen päätösten tekemisestä. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että täytäntöönpanovaltio voi suostua ottamaan vastaan valvontapäätöksen sisältämien valvontatoimenpiteiden valvonnan siten, että se ei kuitenkaan tee 14 artiklan 1 kohdan a, b ja c alakohdissa tarkoitettuja myöhempiä päätöksiä. Kohta vastaa pääosin 14 artiklan 3 kohdan mukaista ratkaisua.

Artiklassa mainittuja kieltäytymisperusteita on pidettävä riittävän tarkkarajaisina ja yksityiskohtaisina sovellettavaksi suoraan. Esityksessä ei ehdoteta, että kieltäytymisperusteet muutettaisiin ehdottomiksi. Näin ollen kieltäytymisperusteista ei ehdoteta otettavaksi asiasisältöisiä säännöksiä täytäntöönpanolakiin.

12 artikla. Määräaika. Artikla sisältää säännökset sovellettavista määräajoista. Kohdan 1 mukaan täytäntöönpanovaltion toimivaltaisen viranomaisen on päätettävä mahdollisimman pian ja 60 päivän kuluessa valvonnan siirtoa koskevan pyynnön sekä 6 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua todistuksen vastaanottamisesta, tunnustaako se valvonnan siirtoa koskevan pyynnön ja ottaako se vastuun valvontatoimenpiteiden ja/tai vaihtoehtoisten seuraamusten valvonnasta. Sen on ilmoitettava päätöksestään välittömästi tuomion antaneen valtion toimivaltaiselle viranomaiselle tavalla, josta jää kirjallinen todiste.

Kohdan 2 mukaan jos täytäntöönpanovaltion toimivaltainen viranomainen ei pysty poikkeuksellisissa olosuhteissa noudattamaan 1 kohdassa säädettyä määräaika, sen on välittömästi ilmoitettava siitä tuomion antaneen valtion toimivaltaiselle viranomaiselle mitä tahansa keinoa käyttäen sekä esitettävä viivästyksen syyt ja arvio lopullisen päätöksen tekemiseen tarvittavasta ajasta.

Artiklaa voidaan pitää riittävän tarkkarajaisena ja yksityiskohtaisena sovellettavaksi suoraan, joten siitä ei ehdoteta otettavaksi asiasisältöistä säännöstä täytäntöönpanolaikiin.

13 artikla. *Sovellettava lainsäädäntö.* Artikla sisältää säännökset sovellettavasta lainsäädännöstä. Kohdan 1 mukaan valvontatoimenpiteiden ja vaihtoehtoisten seuraamusten valvontaan ja soveltamiseen sovelletaan täytäntöönpanovaltion lainsäädäntöä.

Kohdan 2 mukaan täytäntöönpanovaltion toimivaltainen viranomainen voi valvoa 4 artiklan 1 kohdan h alakohdassa tarkoitettua velvollisuutta vaatimalla, että tuomittu esittää selvityksen rikoksesta aiheutuneen haitan korvaamista koskevan velvollisuuden täyttämistä. Artiklan 4 kohdan 1 alakohdalla h tarkoitetaan velvollisuutta hyvittää taloudellisesti rikoksesta aiheutunut haitta ja/tai velvollisuutta esittää selvitys tällaisen velvollisuuden täyttämistä.

Artikla merkitsee sitä, että Suomen ollessa täytäntöönpanovaltio, valvonnan siirtoa koskeva pyyntö pannaan täytäntöön kansallisen lainsäädännön mukaisesti. Pohjoismaisessa yhteistoimintalaissa on artiklan 1 kohtaa vastaava säännös. Lain 3 §:n mukaan täytäntöönpano tapahtuu Suomen lain mukaan.

Artiklaa voidaan pitää riittävän tarkkarajaisena ja yksityiskohtaisena sovellettavaksi suoraan, joten siitä ei ehdoteta otettavaksi asiasisältöistä säännöstä täytäntöönpanolaikiin.

14 artikla. *Toimivalta kaikkien myöhempien päätösten tekemiseen ja sovellettava lainsäädäntö.* Artikla sisältää säännökset toimivallasta ja sovellettavasta lainsäädännöstä koskien myöhempien päätösten tekemistä. Artiklan 1 kohdan mukaan täytäntöönpanovaltion toimivaltaisella viranomaisella on toimivalta tehdä kaikki myöhemmät päätökset, jotka liittyvät lykättyyn rangaistukseen, ehdonalaan vapauttamiseen, ehdolliseen rangaistukseen ja vaihtoehtoiseen seuraamukseen, erityisesti siinä tapauksessa, että valvontatoimenpidettä tai vaihtoehtoista seuraamusta ei ole noudatettu tai jos tuomittu tekee uuden rikoksen. Tällaisiin myöhempiin päätöksiin kuuluvat erityisesti valvontatoimenpiteeseen tai vaihtoehtoiseen seuraamukseen sisältyvien velvollisuuksien tai määräysten muuttaminen tai koeajan keston muuttaminen (a alakohta); tuomion täytäntöönpanon lykkäämisen tai valvontapäätöksen kumoaminen (b alakohta); ja vapausrangaistuksen tai vapaudenmenetyksen käsittävän toimenpiteen määrääminen, kun kyse on vaihtoehtoisesta seuraamuksesta tai ehdollisesta rangaistuksesta (c alakohta).

Ehdollisen vankeuden määräämisestä täytäntöönpanotavaksi säädetään rikoslain 2b luvun 5 §:ssä. Kuten edellä 3 artiklan perusteluissa on selostettu, tuomioistuimien voi määrätä ehdollisen vankeuden pantavaksi täytäntöön, jos tuomittu tekee koeaikana rikoksen, josta tuomioistuimen harkinnan mukaan hänet olisi tuomittava ehdottomaan vankeu-

teen. Lisäedellytys on, että syyte on nostettu vuoden kuluessa koeajan päättymisestä. Tuomioistuimen on myös mahdollista määrätä ehdollisen vankeuden täytäntöönpantavaksi vain osaksi, jolloin rangaistus jää muulta osin ehdolliseksi entisiin koeajoin. Kuten edellä on todettu, ehdolliseen vankeusrangaistukseen tuomittavista henkilöistä ainoastaan nuoret rikoksenteelijät voidaan määrätä valvontaan. Ehdollisen vankeuden täytäntöönpanon edellytys on siis henkilön koeaikana tekemä rikos, josta seuraisi ehdoton vankeusrangaistus. Sen sijaan pelkästään sillä perusteella, että valvottava henkilö ei olisi noudattanut valvontaan liittyviä ehtoja, ei ehdollista vankeutta voida määrätä täytäntöönpantavaksi.

Edellä 3 artiklan perusteluissa on selostettu myös *yhdyskuntapalveluun* liittyvien velvollisuuksien rikkomista. Tilanteissa, joissa tuomittu ei aloita yhdyskuntapalvelun suorittamista, jättää sen suorittamisen kesken tai muulla tavoin törkeästi rikkoo palvelusuunnitelmaa tai palvelun aikataulua taikka toistuvasti tai törkeästi jättää noudattamatta alkoholin tai muun päihdyttävän aineen käyttämistä koskevaa kieltoa, tuomioistuimen on muunnettava yhdyskuntapalvelun suorittamatta oleva osa ehdottomaksi vankeusrangaistukseksi. Vähimmäisaika on neljä päivää. Tuomioistuin voi muuntaa vankeudeksi myös sellaisen yhdyskuntapalvelun, jonka täytäntöönpano ei ole vielä alkanut. Lievemmistä ehtojen rikkomisista annetaan suullinen tai kirjallinen huomautus. Huomautus annetaan tuomitulle, joka ei noudata palvelusuunnitelmaa, palvelun aikataulua tai alkoholin tai muun päihdyttävän aineen käyttämistä koskevaa kieltoa.

Edellä on myös selostettu *nuorisorangaistuksen* ehtojen rikkomistilanteita. Nuorisorangaistukseen tuomittu on velvollinen noudattamaan toimeenpanosuunnitelmaa sekä siihen perustuvia täytäntöönpanossa tarpeellisia määräyksiä. Tuomitun tulee toimeenpanosuunnitelmassa määrättyllä tavalla pitää yhteyttä valvojaansa. Tuomittu ei saa muun muassa valvontatapaamisissa käyttää alkoholia tai muuta päihdyttävää ainetta tai olla päihdyttävän aineen vaikutuksen alainen. Jos nuorisorangaistukseen tuomittu rikkoo mainittuja velvollisuuksia, hänelle annetaan suullinen tai kirjallinen huomautus. Jos tuomittu ei ojennu hänelle annetusta huomautuksesta tai muuten vakavasti rikkoo toimeenpanosuunnitelman ehtoja tai siihen perustuvia määräyksiä, annetaan hänelle kirjallinen varoitus. Jos nuorisorangaistukseen tuomittu ei aloita nuorisorangaistuksen suorittamista, jättää suorittamisen kesken tai ei ojennu varoituksesta eikä hänellä ole menettelyynsä hyväksyttävää syytä, asia on saatettava tuomioistuimen käsiteltäväksi. Jos tuomioistuin toteaa nuorisorangaistukseen tuomitun menetelleen mainitulla tavalla, sen tulee tuomita hänet suorittamatta jääneen nuorisorangaistuksen osan sijasta muuhun rangaistukseen. Suorittamatta jääneen nuorisorangaistuksen osan tilalle voidaan tuomita ehdoton vankeusrangaistus nuorisorangaistuksesta annetun lain 18 §:n 3 momentissa säädettyjen edellytysten täytyessä.

Ehdotetun *valvontarangaistuksen* ehtojen toistuva tai törkeä rikkominen johtaisi rangaistuksen muuntamiseen ehdottomaksi vankeudeksi.

Ehdonalaisen vapauteen päästetyt tehdessä koeaikana rikoksen, josta seuraisi tuomioistuimen harkinnan mukaan ehdoton vankeusrangaistus, voi tuomioistuin syyttäjän vaatimuksesta määrätä jäännösrangaistuksen pantavaksi täytäntöön. Jäännösrangaistuksen määräämisestä täytäntöönpantavaksi säädetään rikoslain 2c luvun 14 §:ssä. Täytäntöönpantavasta jäännösrangaistuksesta ja koeajalla tehdystä rikoksesta tuomittavasta ran-

gaistuksesta määrätään yhteinen ehdoton vankeusrangaistus muista rikoksista samalla kertaa tuomittavien vankeusrangaistusten kanssa noudattamalla pääosin, mitä yhteistä rangaistusta koskevassa rikoslain 7 luvussa säädetään. Mainittu 2c luvun 14 § sisältää myös säännökset tilanteista, joissa jäännösrangaistusta ei määrätä täytäntöönpantavaksi. Jäännösrangaistuksen täytäntöönpanon edellytyksenä on siis henkilön koeaikana tekemä rikos, josta seuraisi ehdoton vankeusrangaistus. Ehdonalaisen vapauden valvonnasta annetun lain 10 § sisältää säännökset valvottavalle kuuluvien velvollisuuksien rikkomisesta. Jos valvottava ilman hyväksyttävää syytä laiminlyö hänelle säädetyn velvollisuuden tai olennaisesti rikkoo hänelle sen nojalla annettua määräystä, Rikosseuraamuslaitoksen on annettava hänelle kirjallinen varoitus. Varoitusta ei kuitenkaan saa antaa, jos laiminlyönnin tai rikkomuksen perusteella päätetään ryhtyä noutoon. Mikäli valvottava ei noudon jälkeenkään noudata velvollisuuttaan pitää yhteyttä valvojaan tai jos hän muutoin törkeästi rikkoo hänelle kuuluvia velvollisuuksia, Rikosseuraamuslaitoksen on viipymättä ilmoitettava asiasta viralliselle syyttäjälle. Jos virallinen syyttäjä arvioi, että osa jäännösrangaistusta olisi valvottavan menettelyn vuoksi pantava täytäntöön, hänen on viipymättä esitettävä tätä koskeva vaatimus tuomioistuimelle. Jos tuomioistuin toteaa valvottavan menettelleen yllä selostetuin tavoin ja jos siihen valvottavan henkilöön liittyvät ja rikkomukseen johtaneet syyt kokonaisuutena huomioon ottaen on erityistä syytä, se voi määrätä jäännösrangaistusta pantavaksi täytäntöön vähintään neljä ja enintään 14 päivää.

Jos *valvotussa koevapaudessa* oleva vanki rikkoo valvotun koevapauden ehtoja, vangille annetaan varoitus tai koevapaus peruutetaan enintään kuukauden määräajaksi taikka kokonaan. Näin menetellään myös tilanteessa, jossa valvotussa koevapaudessa oleva vanki tekee vankilan ulkopuolella rikoksen.

Kohdan 2 mukaan 1 kohdan nojalla tehtyihin päätöksiin ja kaikkiin myöhempiin tuomiosta johtuviin seurauksiin, soveltuvin osin vapausrangaistuksen tai vapaudenmenetyksen käsittävän toimenpiteen täytäntöönpano ja tarvittaessa sen mukauttaminen mukaan luettuna, sovelletaan täytäntöönpanovaltion lainsäädäntöä.

Kohdan 3 mukaan kukin jäsenvaltio voi puitepäätöksen tekemisen yhteydessä tai myöhemmin ilmoittaa, että se täytäntöönpanovaltiona kieltäytyy määrittämässään tapauksissa ottamasta 1 kohdan b ja c alakohdassa säädettyä vastuuta, erityisesti vaihtoehtoiseen seuraamukseen liittyvissä tapauksissa, joissa tuomio ei sisällä vapausrangaistusta eikä vapaudenmenetyksen käsittävää toimenpidettä, joka on pantava täytäntöön siinä tapauksessa, että asianomaisia velvollisuuksia tai määräyksiä ei ole noudatettu (a alakohta); ehdolliseen rangaistukseen liittyvissä tapauksissa (b alakohta); tapauksissa, joissa tuomio liittyy tekoihin, jotka eivät ole täytäntöönpanovaltion lainsäädännön mukaan rikoksia, niiden tunnusmerkistöstä tai kuvauksesta riippumatta (c alakohta).

Kohta 3 tarkoittaa sitä, että täytäntöönpanovaltio voi ottaa vastattavakseen ainoastaan henkilön valvonnan, mutta kieltäytyy tekemästä kohdan 1 alakohtien b ja c mukaisia päätöksiä sellaisissa tilanteissa, joissa valvontaan määrätty henkilö on rikkonut valvonnan ehtoja tai tehnyt uuden rikoksen. Tässä yhteydessä arvioitavaksi tulee siis se, ottaako Suomi ollessaan täytäntöönpanovaltio vastattavakseen sellaiset myöhemmät päätökset, jotka koskevat tilanteita, joissa valvontaan määrätty henkilö on rikkonut valvonnan ehtoja tai syyllistynyt uuteen rikokseen. Jotta tällaisissa tilanteissa voitaisiin tehdä artik-

lassa mainitunlainen myöhempi päätös, tulee Suomen tuomioistuimella olla mahdollisuus ottaa huomioon henkilölle toisessa jäsenvaltiossa määrätty rangaistus.

Voimassa olevan lainsäädännön mukaan (pohjoismaisen yhteistoimintalain 29 § ja yhteistoimintalain 18 §) ulkomailla tuomittua vankeusrangaistusta tai yhdyskuntapalvelurangaistusta ei voida ottaa Suomessa huomioon rikoslain 7 luvun 6 tai 7 §:n mukaan yhteistä rangaistusta määrättäessä. Neuvosto on kuitenkin hyväksynyt puitepäätöksen Euroopan unionin jäsenvaltioissa annettujen tuomioiden huomioon ottamisesta uudessa rikosprosessissa (2008/675/YOS, EUVL N:o L 220, 15.8.2008). Puitepäätös on Suomessa pantu täytäntöön 19 päivänä maaliskuuta 2010 vahvistetuilla laeilla rikoslain, pohjoismaisen yhteistoimintalain ja yhteistoimintalain muuttamisesta (179/2010 – 181/2010). Lait tulevat voimaan 15 päivänä elokuuta 2010. Rikoslain 7 lukua on muutettu siten, että sovellettaessa 6 ja 7 §:n säännöksiä voidaan ottaa huomioon myös toisessa EU:n jäsenvaltiossa, Islannissa tai Norjassa tuomittu ehdoton vankeusrangaistus, yhdyskuntapalvelurangaistus tai niihin rinnastettava seuraamus. Tarkoituksena on siis antaa tuomiolle sama vaikutus riippumatta siitä, onko se annettu Suomessa vai toisessa jäsenvaltiossa. Puitepäätöksen täytäntöönpanoa koskevan hallituksen esityksen (HE 261/2009 vp) mukaan muuta voimassa olevaa lainsäädäntöä aikaisempien tuomioiden oikeusvaikutuksesta uudessa rikosprosessissa ja rangaistusten täytäntöönpanossa on tulkittu voitavan soveltaa jo nykyisin, koska ulkomaisten tuomioiden huomioon ottamista ei edellä mainittuja tilanteita lukuun ottamatta ole lainsäädännössä nimenomaisesti kielletty.

Kuten 2 kohdassa todetaan, kaikkiin 1 kohdan mukaisiin myöhempiin päätöksiin sovelletaan täytäntöönpanovaltion lainsäädäntöä. Näin ollen Suomen ollessa täytäntöönpanovaltio se soveltaisi myöhempää päätöstä tehdessään omaa kansallista lainsäädäntöä. Näin ollen jos Suomeen esimerkiksi tulisi täytäntöönpanotavaksi ehdonalaisen vapauden valvonnan siirtoa koskeva pyyntö jäsenvaltiosta, jonka lainsäädännön mukaan käytösrikkomus voisi olla peruste koko jäännösrangaistuksen täytäntöönpanoon, ei Suomen tuomioistuin olisi sidottu tuomion antaneen valtion lainsäädäntöön, vaan se soveltaisi tapaukseen ehdonalaisen vapauden valvonnasta annetun lain 10 §:ää, joka sisältää säännöksen valvottavalle kuuluvien velvollisuuksien rikkomisen seurauksena määrättävän jäännösrangaistuksen vähimmäis- ja enimmäiskestosta.

Edellä mainitun perusteella estettä ei olisi sille, että Suomi täytäntöönpanovaltiona ottaisi 1 kohdan b ja c alakohdissa säädettyä vastuuta. Näin ollen esityksessä ehdotetaan, että Suomi ei lähtökohtaisesti täytäntöönpanovaltiona kieltäytyisi ottamasta mainittua vastuuta. Pohjoismaisen yhteistoimintalain 14 §:n 3 momentissa ja 21 §:n 2 momentissa mahdollistetaan se, että tuomioistuin voi siirtää asian ratkaistavaksi siihen valtioon, jossa tuomio on annettu tai tuomittu on valvottavana. Yleisesti vastavuoroisen tunnustamisen periaatteeseen perustuvissa puitepäätöksissä Suomi on kannattanut sitä, että tällaisissa tilanteissa toimivalta siirtyy täytäntöönpanovaltiolle. Jäsenvaltioiden seuraamusjärjestelmissä erityisesti nyt täytäntöönpanotavassa puitepäätöksessä tarkoitettujen toimenpiteiden osalta on kuitenkin huomattavia eroja. Siksi on tarpeen sisällyttää lainsäädäntöön tiettyä joustavuutta ja mahdollistaa se, ettei Suomi täytäntöönpanovaltiona aina käyttäisi toimivaltaa päättää myöhemmistä toimenpiteistä. Näin ollen esityksessä ehdotetaan, että tietyissä täytäntöönpanolain perusteluissa tarkemmin selostettavissa tilan-

teissa mahdollistettaisiin myöhempiä päätöksiä koskevan toimivallan palautuminen tuomion antaneeseen valtioon.

Puitepäätöksen 3 artikla koskee toimivaltaisia viranomaisia. Kyseistä artiklaa koskevissa perusteluissa on todettu, että toimivaltainen viranomainen tekemään 14 artiklan 1 kohdan b ja c alakohtien mukaiset päätökset olisi Suomessa käräjäoikeus. Alakohdan a sisältämistä toimenpiteistä olisi toimivaltainen päättämään se viranomainen, joka olisi toimivaltainen vastaavassa kansallisessa tapauksessa.

Kohdan 4 mukaan, jos jäsenvaltio käyttää mitä tahansa 3 kohdassa tarkoitetuista mahdollisuuksista, täytäntöönpanovaltion toimivaltaisen viranomaisen on siirrettävä toimivalta takaisin tuomion antaneen valtion toimivaltaiselle viranomaiselle siinä tapauksessa, että valvontatoimenpidettä tai vaihtoehtoista seuraamusta ei noudateta, jos täytäntöönpanovaltion toimivaltainen viranomainen katsoo, että on tarpeen tehdä 1 kohdan b tai c alakohdassa tarkoitettu myöhempi päätös.

Kohdan 5 mukaan 3 kohdassa tarkoitettujen tapaukset eivät vaikuta 8 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuun velvollisuuteen tunnustaa valvonnan siirtoa koskeva pyyntö ja velvollisuuteen toteuttaa viipymättä kaikki tarvittavat toimenpiteet valvontatoimenpiteiden tai vaihtoehtoisten seuraamusten valvontaa varten.

Kohdan 6 mukaan 3 kohdassa mainitut ilmoitukset on annettava tiedoksi neuvoston pääsihteeristölle. Tällainen ilmoitus voidaan peruuttaa milloin tahansa. Artiklassa mainitut ilmoitukset ja peruutukset julkaistaan Euroopan unionin virallisessa lehdessä.

15 artikla. *Toimivaltaisten viranomaisten keskinäinen kuuleminen.* Artikla sisältää säännöksen viranomaisten välisestä kuulemisesta. Sen mukaan tuomion antaneen valtion ja täytäntöönpanovaltion toimivaltaiset viranomaiset voivat aina tarpeelliseksi katsottaessa kuulla toisiaan puitepäätöksen sujuvan ja tehokkaan soveltamisen edistämiseksi.

Artiklaa voidaan pitää riittävän tarkkarajaisena ja yksityiskohtaisena sovellettavaksi suoraan, joten siitä ei ehdoteta otettavaksi asiasisältöistä säännöstä täytäntöönpanolaikiin.

16 artikla. *Asianomaisten viranomaisten velvollisuudet silloin, kun täytäntöönpanovaltiolla on toimivalta myöhempien päätösten tekemiseen.* Artiklassa säädellään niistä velvollisuuksista, jotka viranomaisella on silloin, kun täytäntöönpanovaltiolla on toimivalta myöhempien päätösten tekemiseen. Kohdan 1 mukaan täytäntöönpanovaltion toimivaltaisen viranomaisen on ilmoitettava viipymättä tuomion antaneen valtion toimivaltaiselle viranomaiselle sellaisella tavalla, josta jää kirjallinen todiste, kaikista päätöksistä, jotka koskevat valvontatoimenpiteen tai vaihtoehtoisen seuraamuksen muuttamista (a kohta); tuomion täytäntöönpanon lykkäämisen kumoamista tai valvontapäätöksen kumoamista (b kohta); vapausrangaistuksen tai vapaudenmenetyksen käsittävän toimenpiteen täytäntöönpanoa valvontatoimenpiteen tai vaihtoehtoisen seuraamuksen noudattamatta jättämisen vuoksi (c kohta); valvontatoimenpiteen tai vaihtoehtoisen seuraamuksen raukeamista (d kohta).

Kohdan 2 mukaan täytäntöönpanovaltion toimivaltaisen viranomaisen on tuomion antaneen valtion toimivaltaisen viranomaisen pyynnöstä ilmoitettava sille, mikä on tuomion perusteena olevan rikoksen johdosta täytäntöönpanovaltion kansallisen lainsäädännön mukaisesti tuomitulle määrättävissä olevan vapaudenmenetyksen enimmäiskesto siinä tapauksessa, että tuomittu rikkoo valvontatoimenpiteitä tai vaihtoehtoisia seuraamuksia. Nämä tiedot on toimitettava välittömästi valvonnan siirtoa koskevan pyynnön sekä 6 artiklan 1 kohdassa tarkoitettun todistuksen vastaanottamisen jälkeen.

Kohdan 3 mukaan tuomion antaneen valtion toimivaltaisen viranomaisen on välittömästi ilmoitettava täytäntöönpanovaltion toimivaltaiselle viranomaiselle sellaisella tavalla, josta jää kirjallinen todiste, kaikista seikoista tai tiedoista, jotka sen käsityksen mukaan voivat aiheuttaa yhden tai useamman 1 kohdan a, b tai c alakohdassa tarkoitettun päätöksen tekemisen.

Artiklaa voidaan pitää riittävän tarkkarajaisena ja yksityiskohtaisena sovellettavaksi suoraan, joten siitä ei ehdoteta otettavaksi asiasisältöistä säännöstä täytäntöönpanolaikiin. Kuten edellä 14 artiklan perusteluissa on todettu, Suomen ollessa täytäntöönpanovaltio, toimivalta myöhempien päätösten tekemiseen olisi pääsääntöisesti Suomella. Poikkeuksia tähän pääsääntöön selostetaan jäljempänä täytäntöönpanolain perusteluissa.

17 artikla. *Asianomaisten viranomaisten velvollisuudet silloin, kun tuomion antaneella valtiolla on toimivalta myöhempien päätösten tekemiseen.* Artiklassa säädelään niistä velvollisuuksista, jotka viranomaisella on silloin, kun tuomion antaneella valtiolla on toimivalta myöhempien päätösten tekemiseen. Kohdan 1 mukaan jos tuomion antaneen valtion toimivaltaisella viranomaisella on 14 artiklan 3 kohdan soveltamisen nojalla toimivalta 14 artiklan 1 kohdassa mainittujen myöhempien päätösten tekemiseen, täytäntöönpanovaltion toimivaltaisen viranomaisen on välittömästi ilmoitettava sille havainnoista, jotka todennäköisesti johtavat tuomion täytäntöönpanon lykkäämisen tai valvontapäätöksen kumoamiseen (a kohta); havainnoista, jotka todennäköisesti johtavat vapausrangaistuksen tai vapaudenmenetyksen käsittävän toimenpiteen määräämiseen (b kohta); kaikki tarkemmat tiedot tosiseikoista ja olosuhteista, jotka tuomion antaneen valtion toimivaltainen viranomainen pyytää saada tietoonsa ja jotka ovat sille välttämättömiä myöhempien päätösten tekemiseksi sen kansallisen lainsäädännön mukaisesti (c kohta).

Kohdan 2 mukaan jos jäsenvaltio on käyttänyt 11 artiklan 4 kohdassa tarkoitettua mahdollisuutta, tämän valtion toimivaltaisen viranomaisen on tehtävä tuomion antaneen jäsenvaltion toimivaltaiselle viranomaiselle ilmoitus siinä tapauksessa, että tuomittu ei noudata valvontatoimenpidettä tai vaihtoehtoisia seuraamusta.

Kohdan 3 mukaan ilmoitus 1 kohdan a ja b alakohdassa ja 2 kohdassa tarkoitetuista havainnoista on tehtävä käyttäen liitteessä II olevaa todistusta. Ilmoitus 1 kohdan c alakohdassa mainituista tosiseikoista ja olosuhteista on tehtävä tavalla, josta jää kirjallinen todiste ja mahdollisuuksien mukaan käyttäen liitteessä II olevaa todistusta.

Kohdan 4 mukaan jos tuomitulle on tuomion antaneen valtion kansallisen lainsäädännön mukaan annettava mahdollisuus tulla kuulluksi oikeusviranomaisen toimesta ennen rangaistuksen määräämistä koskevan päätöksen tekemistä, tämä edellytys voidaan täyt-

tää noudattaen tarvittavin muutoksin sellaisten kansainvälisen ja Euroopan unionin oikeuden välineiden, jotka mahdollistavat videoyhteyksien käytön henkilöiden kuulemisessa, mukaista menettelyä. Määräyksiä videoyhteyden käyttämisestä sisältyy keskinäisestä oikeusavusta rikosasioissa Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä vuonna 2000 tehtyyn yleissopimukseen (SopS 88/2005).

Kohdan 5 mukaan tuomion antaneen valtion toimivaltaisen viranomaisen on ilmoitettava viipymättä täytäntöönpanovaltion toimivaltaiselle viranomaiselle kaikista päätöksistä, jotka koskevat tuomion täytäntöönpanon lykkäämisen tai valvontapäätöksen kumoamista (a kohta); vapausrangaistuksen tai vapaudenmenetyksen käsittävän toimenpiteen täytäntöönpanoa, jos tuomio sisältää tällaisen toimenpiteen (b kohta); vapausrangaistuksen tai vapaudenmenetyksen käsittävän toimenpiteen määräämistä, jos tuomio ei sisällä tällaista toimenpidettä (c kohta); valvontatoimenpiteen tai vaihtoehtoisen seuraamuksen raukeamista (d kohta).

Kuten edellä 14 artiklan perusteluissa on todettu, Suomen ollessa täytäntöönpanovaltio, toimivalta myöhempien päätösten tekemiseen olisi lähtökohtaisesti Suomella. Kuitenkin niihin tilanteisiin, joissa toimivalta myöhempien päätösten tekemiseen olisi tuomion antaneella valtiolla, sovellettaisiin artiklan mukaisia velvoitteita. Artiklaa voidaan pitää riittävän tarkkarajaisena ja yksityiskohtaisena sovellettavaksi suoraan, joten siitä ei ehdoteta otettavaksi asiasisältöistä säännöstä täytäntöönpanolakiin.

18 artikla. *Täytäntöönpanovaltion kaikissa tapauksissa toimitettavat tiedot.* Artikla sisältää luettelon niistä tiedoista, joista täytäntöönpanovaltion toimivaltaisen viranomaisen on ilmoitettava viipymättä tuomion antaneen valtion toimivaltaiselle viranomaiselle. Tiedot tulee toimittaa sellaisella tavalla, josta jää kirjallinen todiste. Ensinnäkin tuomion antaneen valtion toimivaltaiselle viranomaiselle tulee ilmoittaa valvonnan siirtoa koskevan pyynnön sekä 6 artiklan 1 kohdassa tarkoitettun todistuksen toimittamisesta toimivaltaiselle viranomaiselle, joka vastaa sen tunnustamisesta ja siitä johtuvien toimenpiteiden toteuttamisesta valvontatoimenpiteiden tai vaihtoehtoisten seuraamusten valvomiseksi 6 artiklan 7 kohdan mukaisesti (1 kohta). Lisäksi täytäntöönpanovaltion toimivaltaisen viranomaisen on ilmoitettava siitä, että valvontatoimenpiteiden tai vaihtoehtoisten seuraamusten valvonta on käytännössä mahdotonta siksi, että tuomittua ei tavoiteta täytäntöönpanovaltion alueelta sen jälkeen, kun valvonnan siirtoa koskeva pyyntö sekä 6 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu todistus on toimitettu täytäntöönpanovaltiolle, jolloin täytäntöönpanovaltiolla ei ole velvollisuutta valvoa valvontatoimenpiteitä tai vaihtoehtoisia seuraamuksia (2 kohta). Edelleen täytäntöönpanovaltion toimivaltaisen viranomaisen on ilmoitettava lopullisesta päätöksestä tunnustaa valvonnan siirtoa koskeva pyyntö ja ottaa vastuu valvontatoimenpiteiden tai vaihtoehtoisten seuraamusten valvonnasta (3 kohta) sekä päätöksestä olla 11 artiklan mukaisesti tunnustamatta valvonnan siirtoa koskevaa pyyntöä ja ottamatta vastuuta valvontatoimenpiteiden tai vaihtoehtoisten seuraamusten valvonnasta päätöstä koskevine perusteluineen (4 kohta). Täytäntöönpanovaltion toimivaltaisen viranomaisen on myös ilmoitettava päätöksestä mukauttaa valvontatoimenpiteitä tai vaihtoehtoisia seuraamuksia 9 artiklan mukaisesti päätöstä koskevine perusteluineen (5 kohta) kuin myös yleistä armahdusta tai armahdusta koskevasta päätöksestä, jonka johdosta valvontatoimenpiteitä tai vaihtoehtoisia seuraamuksia ei valvota 19 artiklan 1 kohdassa tarkoitetuista syistä, tarvittaessa päätöstä koskevine perusteluineen (6 kohta).

Artiklaa voidaan pitää riittävän tarkkarajaisena ja yksityiskohtaisena sovellettavaksi suoraan, joten siitä ei ehdoteta otettavaksi asiasisältöistä säännöstä täytäntöönpanolaikiin.

19 artikla. *Yleinen armahdus, armahdus, tuomion uudelleenkäsittely.* Artikla sisältää säännökset armahdusoikeuden käyttämisestä sekä toimivallasta ylimääräistä muutoksenhakua koskevissa tilanteissa.

Artiklan 1 kohdan mukaan sekä tuomion antanut valtio että täytäntöönpanovaltio voivat myöntää yleisen armahduksen tai armahduksen. Perustuslain 105 §:n 1 momentti sisältää säännökset tasavallan presidentin oikeudesta myöntää armahdus yksittäistapauksessa. Pykälän 2 momentissa on säännös lailla tapahtuvasta yleisestä armahduksesta. Pohjoismaisen yhteistoimintalain 30 §:n 2 ja 3 momentti sisältää säännökset Suomen lain mukaisten armahdussääntöjen soveltamisesta. Nämä säännökset ovat asiasisällöltään 1 kohtaa vastaavat säännökset.

Kohdan 2 mukaan ainoastaan tuomion antanut valtio voi tehdä päätöksen sellaisen tuomion uudelleenkäsittelyä koskevien hakemusten johdosta, johon puitepäätöksen nojalla valvottavat valvontatoimenpiteet tai vaihtoehtoiset seuraamukset perustuvat. Kohdassa tarkoitettulla uudelleenkäsittelyllä tarkoitetaan oikeudenkäymiskaaren 31 luvussa tarkoitettua ylimääräistä muutoksenhakua. Pohjoismaisessa yhteistoimintalaissa ei ole kohtaa 2 vastaavaa säännöstä.

Artiklaa voidaan pitää riittävän tarkkarajaisena ja yksityiskohtaisena sovellettavaksi suoraan, joten siitä ei ehdoteta otettavaksi asiasisältöistä säännöstä täytäntöönpanolaikiin.

20 artikla. *Täytäntöönpanovaltion toimivallan päättyminen.* Artikla sisältää säännökset täytäntöönpanovaltion toimivallasta ja sen päättymisestä. Kohdan 1 mukaan jos tuomittu piileskelee tai jos hänellä ei enää ole laillista ja vakinaista asuinpaikkaa täytäntöönpanovaltiossa, täytäntöönpanovaltion toimivaltainen viranomainen voi siirtää valvontatoimenpiteiden tai vaihtoehtoisten seuraamusten valvontaa sekä kaikkia myöhempiä tuomioon liittyviä päätöksiä koskevan toimivallan takaisin tuomion antaneen valtion toimivaltaiselle viranomaiselle.

Kohdan 2 mukaan jos henkilöä vastaan on käynnissä uusi rikosoikeudellinen menettely tuomion antaneessa valtiossa, tuomion antaneen valtion toimivaltainen viranomainen voi pyytää täytäntöönpanovaltion toimivaltaista viranomaista siirtämään valvontatoimenpiteiden tai vaihtoehtoisten seuraamusten valvontaa ja kaikkia tuomioon liittyviä myöhempiä päätöksiä koskevan toimivallan takaisin tuomion antaneen valtion toimivaltaiselle viranomaiselle. Tällöin täytäntöönpanovaltion toimivaltainen viranomainen voi siirtää toimivallan takaisin tuomion antaneen valtion toimivaltaiselle viranomaiselle.

Kohdan 3 mukaan kun toimivalta artiklaa sovellettaessa siirretään takaisin tuomion antaneelle valtiolle, tämän valtion toimivaltaisen viranomaisen on otettava toimivalta takaisin. Tuomion antaneen valtion toimivaltaisen viranomaisen on valvontatoimenpiteiden tai vaihtoehtoisten seuraamusten valvonnan jatkamista varten otettava huomioon valvontatoimenpiteiden tai vaihtoehtoisten seuraamusten kesto ja se, missä määrin niitä

on noudatettu täytäntöönpanovaltiossa, sekä täytäntöönpanovaltion 16 artiklan 1 kohdan mukaisesti mahdollisesti tekemät päätökset.

Myöhempiin päätöksiin liittyvän toimivallan palautumista tietyissä tilanteissa tuomion antaneelle valtiolle koskee myös puitepäätöksen 14 artiklan 3 kohta ja sitä täsmentävä täytäntöönpanolakiin otettava säännös. Säännöksessä selvyuden vuoksi viitattaisiin myös puitepäätöksen 20 artiklassa tarkoitettuihin tilanteisiin perusteena sille, että Suomi täytäntöönpanovaltiona voisi olla käyttämättä toimivaltaa tehdä myöhempiä päätöksiä.

21 artikla. Kielet. Artikla sisältää säännöksen puitepäätöksen mukaisessa yhteistyössä käytettävien asiakirjojen kielestä. Artiklan mukaan 6 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu todistus on käännettävä täytäntöönpanovaltion viralliselle kielelle tai jollekin sen virallisista kielistä. Jäsenvaltio voi puitepäätöstä tehtäessä tai myöhemmin ilmoittaa neuvoston pääsihteeristöön tallettavassa ilmoituksessa, että se hyväksyy yhdelle tai useammalle muulle Euroopan unionin toimielinten viralliselle kielelle tehdyn käännöksen.

Pohjoismaisessa yhteistoimintalaissa tai sen täytäntöönpanosta annetussa asetuksessa ei ole säännöksiä käytettävistä kielistä.

Esityksessä ehdotetaan, että Suomi tekisi ilmoituksen, jonka mukaan todistus hyväksytään suomen ja ruotsin kielen lisäksi englannin kielellä. Vastaavasti täytäntöönpanolakiin otettaisiin ilmoitusta vastaava asiasisältöinen säännös. Tämä ratkaisu vastaisi muissa Euroopan unionin rikosoikeudellisen yhteistyön instrumenttien täytäntöönpanossa omaksuttuja ratkaisuja.

22 artikla. Kulut. Artikla sisältää säännöksen puitepäätöksen soveltamisesta aiheutuvista kuluista. Sen mukaan puitepäätöksen soveltamisesta aiheutuvista kuluista vastaa täytäntöönpanovaltio, lukuun ottamatta kuluja, jotka syntyvät pelkästään tuomion antaneen valtion alueella.

Artiklaa voidaan pitää riittävän tarkkarajaisena ja yksityiskohtaisena sovellettavaksi suoraan, joten siitä ei ehdoteta otettavaksi asiasisältöistä säännöstä täytäntöönpanolakiin.

23 artikla. Suhde muihin sopimuksiin ja järjestelyihin. Artiklassa säännellään puitepäätöksen suhdetta muihin sopimuksiin ja järjestelyihin. Kohdan 1 mukaan puitepäätöksellä korvataan jäsenvaltioiden välisissä suhteissa 6 päivästä joulukuuta 2011 alkaen mahdolliseen rangaistukseen tuomittujen tai ehdonalaisesti vapautettujen valvonnasta 30 päivänä marraskuuta 1964 tehdyn Euroopan neuvoston yleissopimuksen vastaavat määräykset. Kohdan 2 mukaan jäsenvaltiot voivat jatkaa 6 päivän joulukuuta 2008 jälkeen voimassa olevien kahden- tai monenvälisten sopimusten tai järjestelyjen soveltamista sikäli kuin niiden avulla voidaan syventää tai laajentaa puitepäätöksen tavoitteita ja sikäli kuin ne edelleen yksinkertaistavat tai helpottavat valvontatoimenpiteiden ja vaihtoehtoisten seuraamusten valvontaan liittyviä menettelyjä. Kohdan 3 mukaan jäsenvaltiot voivat 6 päivän joulukuuta 2008 jälkeen tehdä kahden- tai monenvälisiä sopimuksia tai järjestelyjä sikäli kuin niiden avulla voidaan syventää tai laajentaa tämän puitepäätöksen säännöksiä ja sikäli kuin ne edelleen yksinkertaistavat tai helpottavat valvontatoimenpiteiden ja vaihtoehtoisten seuraamusten valvontaan liittyviä menettelyjä. Kohdan 4 mu-

kaan jäsenvaltioiden on ilmoitettava neuvostolle ja komissiolle 6 päivään maaliskuuta 2009 mennessä niistä 2 kohdassa tarkoitetuista voimassa olevista sopimuksista ja järjestelyistä, joiden soveltamista ne haluavat jatkaa. Jäsenvaltioiden on myös ilmoitettava neuvostolle ja komissiolle kaikista 3 kohdassa tarkoitetuista uusista sopimuksista tai järjestelyistä kolmen kuukauden kuluessa niiden allekirjoittamisesta.

Kohdan 2 säännös merkitsee sitä, että Suomi voisi edelleen soveltaa pohjoismaista yhteistoimintalakia suhteessa niihin pohjoismaihin, jotka ovat myös EU:n jäsenvaltioita. Kyseiset valtiot ovat Ruotsi ja Tanska. Pohjoismainen yhteistoimintalaki on osa niin sanottua yhdenmukaista pohjoismaista lainsäädäntöä. Toisissa pohjoismaissa on voimassa vastaavansisältöiset lait. Pohjoismaisen yhteistoimintalain voitaneen katsoa kokonaisuudessaan olevan sellainen, että se entisestään helpottaa valvontatoimenpiteiden ja vaihtoehtoisten seuraamusten valvontaan liittyviä menettelyjä. Pohjoismainen yhteistoimintalaki ei esimerkiksi sisällä kaksoisrangaistavuutta koskevaa kieltäytymismahdollisuutta. Muutoinkin kieltäytymisperusteet ovat lukumääräisesti vähäisemmät kuin puitepäätöksessä. Myös toiseen jäsenvaltioon toimitettaviksi vaaditut tiedot ovat vähäisemmät. Toisaalta tulee huomioida, että pohjoismainen yhteistoimintalaki soveltuu ehdollisesti tuomittuihin ja ehdonalaisesti vapautettuihin henkilöihin eikä siis esimerkiksi yhdyskuntapalvelun täytäntöönpanon siirtämiseen. Pohjoismainen yhteistoimintalaki ei myöskään sisällä lainkaan velvollisuutta päätöksen täytäntöönpanoon, joskin yhdenmukaista lainsäädäntöä valmisteltaessa on sovittu, että lain edellytykset täyttävään täytäntöönpanopyyntöön yleensä suostutaan. Lisäksi pohjoismaisen yhteistoimintalain 25 § sisältää sellaisen saman asian vireilläoloa koskevan kieltäytymisperusteen, jollaista ei ole puitepäätöksessä. Esityksessä ehdotetaan, että puitepäätöksen mukaisen menettelyn soveltamista suhteessa Ruotsiin ja Tanskaan ei näiden teoreettisten tilanteiden vuoksi täytäntöönpanolaissa suljettaisi pois. Pääsääntöisesti pohjoismaiden välisissä suhteissa sovellettaisiin siten edelleen pohjoismaista yhteistoimintalakia.

Suomi on tehnyt kohdan 4 mukaisen ilmoituksen 5 päivänä maaliskuuta 2009. Ilmoituksen mukaan Suomi aikoo soveltaa suhteessa Tanskaan ja Ruotsiin lain Suomen ja muiden pohjoismaiden välisestä yhteistoiminnasta rikosasioissa annettujen tuomioiden täytäntöönpanossa mukaista yhteistyötä siinä laajuudessa kuin mainitunlainen yhteistyö sallii puitepäätöstä laajemman yhteistyön ja auttaa yksinkertaistamaan tai tehostamaan menettelyä. Suomi ei ole liittynyt artiklan 1 kohdassa mainittuun yleissopimukseen.

Esityksessä ehdotetaan, että täytäntöönpanolakiin otettaisiin artiklaa koskevat selkeyttävät asiasisältöiset säännökset.

24 artikla. *Alueellinen soveltaminen.* Alueellista soveltamista koskevan artiklan mukaan puitepäätöstä sovelletaan Gibraltariin.

25 artikla. *Täytäntöönpano.* Artikla sisältää säännökset puitepäätöksen edellyttämien kansallisten täytäntöönpanotoimien määräajasta sekä neuvoston pääsihteeristölle ja komissiolle ilmoitettavista tiedoista. Artiklan 1 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on toteutettava tämän säännösten noudattamiseksi tarvittavat toimenpiteet 6 päivään joulukuuta 2011 mennessä. Kohdan 2 mukaan jäsenvaltioiden on toimitettava neuvoston pääsihtee-

ristölle ja komissiolle kirjallisina ne säännökset, joilla jäsenvaltioiden puitepäätöksestä aiheutuvat velvoitteet saatetaan osaksi niiden kansallista lainsäädäntöä.

26 artikla. Uudelleentarkastelu. Artikla sisältää säännökset puitepäätöksestä myöhemmin tehtävästä kertomuksesta ja sen perusteella tehtävästä arvioinnista. Artiklan 1 kohdan mukaan komissio laatii jäsenvaltioilta 25 artiklan 2 kohdan nojalla saamiensa tietojen perusteella 6 päivään joulukuuta 2014 mennessä kertomuksen. Kohdan 2 mukaan neuvosto arvioi mainitun kertomuksen pohjalta sitä, missä määrin jäsenvaltiot ovat toteuttaneet puitepäätöksen noudattamisen edellyttämät toimenpiteet; ja puitepäätöksen soveltamista. Kohdan 3 mukaan kertomukseen liitetään tarvittaessa säädösehdotuksia.

27 artikla. Voimaantulo. Artiklan sisältää tavanomaisen säännöksen puitepäätöksen voimaantulosta. Sen mukaan puitepäätös tulee voimaan päivänä, jona se julkaistaan Euroopan unionin virallisessa lehdessä. Puitepäätös on julkaistu Euroopan unionin virallisessa lehdessä 16 päivänä joulukuuta 2008, milloin puitepäätös on tullut voimaan.

Puitepäätöksen säännökset tulevat Suomen viranomaisten sovellettavaksi kuitenkin vasta, kun esityksessä tarkoitettu täytäntöönpanolaki tulee voimaan.

Artiklat 24 - 27 eivät edellytä asiasisältöisiä säännöksiä.

3 Lakiehdotusten perustelut

3.1 Laki tuomittujen siirtoa koskevan puitepäätöksen täytäntöönpanosta

1 luku. Yleiset säännökset

1 §. Puitepäätöksen täytäntöönpano. Pykälä sisältäisi sakko- ja konfiskaatiopuitepäätösten sekä eurooppalaista todisteiden luovuttamismääräystä koskevan puitepäätösten täytäntöönpanolaeissa käytettyä sanamuotoa vastaavan säännöksen, jonka mukaan puitepäätöksen lainsäädännön alaan kuuluvat säännökset ovat lakina noudatettavia, jollei täytäntöönpanolaista muuta johdu. Puitepäätöksen säännökset ovat lähes yksinomaan sellaisia, että niistä Suomessa on voimassa laintasoista sääntelyä.

Täytäntöönpanotavasta seuraa, että niissä tapauksissa, joissa ehdotetussa täytäntöönpanolaissa ei ole puitepäätöstä tarkentavaa säännöstä, puitepäätöksen säännöksiä sovellettaisiin suoraan. Koska ehdotetussa täytäntöönpanolaissa on tiettyjä, puitepäätöksen tarkoitusta asiasisällöltään vastaavia mukautuksia, pykälässä todettaisiin, että puitepäätöksen lainsäädännön alaan kuuluvat säännökset ovat lakina noudatettavia, jollei täytäntöönpanolaista muuta johdu. Perustuslakivaliokunta on esittänyt kyseistä sanamuotoa käytettäväksi vastaavalla tavalla täytäntöönpannun sakkopuitepäätöksen täytäntöönpanolaissa (PeVL 50/2006 vp).

Pykälän 2 momentissa on säännös siitä, että poissaolotuomioita koskeva puitepäätös on lakina noudatettava. Säännös merkitsee artiklakohtaisissa perusteluissa selostetun mukaisesti sitä, että tuomittujen siirtoa koskevan puitepäätöksen poissaolotuomioita koskeva 9 artiklan 1 kohdan i alakohdan kieltäytymisperuste tulisi noudatettavaksi sellaisena

kuin sitä on poissaolotuomioita koskevalla puitepäätöksellä muutettu. Mainittu kieltäytymisperuste määräytyisi siis poissaolotuomioita koskevan puitepäätöksen mukaisesti eikä tuomittujen siirtoa koskevan puitepäätöksen mukaisesti.

2 §. Soveltamisala. Pykälän 1 kohdan mukaan säädettäisiin Suomeen täytäntöönpantavaksi tulleista seuraamuksista. Kyseeseen voisi tulla puitepäätöksessä tarkoitettu toisessa EU:n jäsenvaltiossa määrätty vankeusrangaistus tai muu vapaudenmenetyksen käsiteltävä toimenpide. Artiklakohtaisissa perusteluissa selostetun mukaan se, onko kyseessä puitepäätöksessä tarkoitettu seuraamus, määräytyisi tällöin puitepäätöksen 1 artiklan ja tuomion antaneen valtion kansallisen lainsäädännön mukaan.

Pykälän 2 kohdassa olisi säännös niistä tilanteista, joissa puitepäätöksessä tarkoitettu seuraamus lähetetään Suomesta pantavaksi täytäntöön toisessa jäsenvaltiossa. Soveltamisala kattaisi tällöin tuomioistuimen määräämän vankeusrangaistuksen sekä tuomioistuimen vahvistaman, rangaistukseen tuomitsematta jätetylle määrätyn tahdosta riippumattoman psykiatrisen sairaalahoidon. Artiklakohtaisissa perusteluissa selostetun mukaisesti kyseeseen tulisi rikosperusteinen hoitoseuraamus. Niiden täytäntöönpanoon sovellettaisiin lisäksi, mitä yhteistoimintalaissa ja mielenterveyslaissa säädetään. Tämä merkitsee sitä, että menettely sekä toimivaltaiset viranomaiset määräytyisivät mainittujen lakien mukaisesti. Toisin sanoen tällaisia seuraamuksia koskevista täytäntöönpanopyynnöistä päättäisi oikeusministeriö Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen esityksestä. Aineelliset edellytykset toisaalta mielenterveyslain 4 b luvussa säädettyjen terveydenhuollollisten kriteerien lisäksi määräytyisivät puitepäätöksen ja täytäntöönpanolain mukaan. Näin ollen 4 artiklan mukaiset siirtämisen perusteet, tuomitun suostumuksen edellyttäminen 6 artiklan mukaisesti sekä 7 artiklan säännökset kaksoisrangaistavuudesta ja siitä riippumattomasta mahdollisuudesta täytäntöönpanon siirtoon soveltuisivat myös rikosperusteisiin hoitoseuraamuksiin.

3 §. Toimivaltainen viranomainen. Pykälässä tarkennettaisiin puitepäätöksen 2 artiklan säännöstä toimivaltaisesta viranomaisesta. Pykälän 1 momentin mukaan Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikkö olisi toimivaltainen viranomainen pyytämään puitepäätöksessä ja täytäntöönpanolaissa tarkoitettua seuraamuksen täytäntöönpanoa toisessa jäsenvaltiossa sekä päättämään Suomeen lähetettyjen pyyntöjen täytäntöönpanosta Suomessa. Jos pyyntö koskee muun rikosperusteisen hoitoseuraamuksen täytäntöönpanon siirtoa toisesta Euroopan unionin jäsenvaltiosta Suomeen tai Suomesta toiseen jäsenvaltioon, toimivaltainen viranomainen kuitenkin olisi oikeusministeriö.

2 luku. Toisessa jäsenvaltiossa määrätyn seuraamuksen täytäntöönpanon siirtoa koskevan pyynnön lähettäminen Suomeen

4 §. Edellytykset. Pykälässä olisi puitepäätöksen 4 artiklaa täsmentävä säännös toisessa jäsenvaltiossa määrätyn seuraamuksen täytäntöönpanoa koskevan siirtopyynnön lähettämisestä Suomeen. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin siitä, milloin pyyntö voitaisiin lähettää Suomeen ilman Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikön antamaa suostumusta ja milloin suostumus vaadittaisiin. Suostumusta ei tarvittaisi, jos tuomittu on Suomen kansalainen, joka myös asuu Suomessa. Se ei olisi välttämätön Suomen kansalaisen kohdalla myöskään, jos tuomittu on määrätty karkotettavaksi Suomeen tuomioon,

tai oikeudelliseen tai hallinnolliseen taikka tuomiosta johtuvaan muuhun toimenpiteeseen sisältyvän karkottamis- tai maastapoistamis päätöksen perusteella.

Kuten artiklakohtaisissa perusteluissa on selostettu, Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikön suostumuksesta erillään on pidettävä tuomitun suostumusta edellyttävät tilanteet, joista säädetään puitepäätöksen 6 artiklasta. Siitä, että siirtopyynnön lähettämiseen ei tarvittaisi Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikön suostumusta, ei myöskään seuraa, että pyyntöön olisi aina suostuttava. Erikseen olisi arvioitava se, soveltuuko tapaukseen mahdollisesti jokin 9 artiklassa tarkoitettu kieltäytymisperuste.

Pykälän 2 momentissa olisi säännös siitä, että muissa kuin 1 momentissa tarkoitetuissa tilanteissa edellytyksenä seuraamuksen täytäntöönpanon siirtoa koskevan pyynnön lähettämiseksi Suomeen olisi Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikön suostumus. Suostumuksen antamisen edellytyksenä olisi, että seuraamuksen täytäntöönpano Suomessa tuomitun asuinpaikan, muiden henkilökohtaisten olosuhteiden tai erityisten syiden vuoksi edistäisi tuomitun mahdollisuuksia sopeutua yhteiskuntaan. Viittauksella tuomitun asuinpaikkaan tarkoitettaisiin ennen muuta tilanteita, joissa tuomitulla on Suomessa pysyvä oleskeluoikeus ulkomaalaislain (301/2004) mukaan. Pysyvästä oleskeluoikeudesta säädetään ulkomaalaislain 56, 56 a ja 162 §:ssä. Säännöksen tarkoituksena on ennen muuta kattaa tilanteet, joissa seuraamus on määrätty Suomessa pysyvästi asuvalle ulkomaalaiselle, joka on integroitunut suomalaiseen yhteiskuntaan siinä määrin, että seuraamus olisi yhteiskuntaan sopeutumisen helpottamiseksi perusteltua siirtää pantavaksi täytäntöön Suomessa. Myös tuomitun Suomessa olevilla tiiviillä perhesuhteilla olisi merkitystä arvioitavissa siirtämisen tarkoituksenmukaisuutta mainitun tavoitteen kannalta. Vastaavansisältöisin kriteerein myös EU-luovuttamislaisissa on mahdollistettu se, että toiseen jäsenvaltioon luovutettavaksi pyydetty Suomessa pysyvästi asuva ulkomaalainen saisi suorittaa vankeusrangaistuksensa Suomessa (EU-luovuttamislain 6 §:n 6 kohta ja 8 §:n 2 momentti).

5 §. Kaksoisrangaistavuus. Pykälän 1 momentissa olisi säännös siitä, että jos tuomio on annettu puitepäätöksen 7 artiklan 1 kohdassa tarkoitettusta niin sanotusta listarikoksesta, täytäntöönpanopyyntöön suostumisen edellytyksenä ei olisi kaksoisrangaistavuus, eli se, että teko on tai olisi Suomessa vastaavissa olosuhteissa rikos. Viittaus vastaaviin olosuhteisiin tarkoittaisi, että kaksoisrangaistavuusedellytys täytyisi myös niin sanotuissa kansallisesti rajoittuneissa rikoksissa kuten esimerkiksi valtion julkista taloutta vastaan tehtyjen rikosten ollessa kyseessä.

Pykälän 2 mukaan kaksoisrangaistavuus olisi Suomessa tapahtuvan täytäntöönpanon edellytys, jos seuraamus on määrätty muusta kuin listarikoksesta. Tällöin siis vaadittaisiin, että teko on, tai olisi Suomessa vastaavissa olosuhteissa tehtynä rikos.

6 §. Väliaikainen säilöönotto. Pykälä sisältäisi menettelysäännökset puitepäätöksen 14 artiklan mukaisesta tarkoitettusta väliaikaisesta säilöönotosta. Se olisi tarkoitettu sovellettavaksi tilanteessa, joissa Suomessa oleskelevalle henkilölle toisessa jäsenvaltiossa tuomitun seuraamuksen täytäntöönpanoa on tarkoitus pyytää siirrettäväksi Suomeen. Artiklan 14 mukaan edellytyksenä väliaikaiselle säilöönnotolle on tuomion antaneen valtion pyyntö, joka voidaan tehdä ennen siirtopyynnön saapumista tai sen jälkeen, mutta ennen pyyntöön suostumista koskevan päätöksen tekemistä täytäntöönpanovaltiossa.

Sisällöllisesti pykälä vastaisi yhteistoimintalain 5 a – 5 c §:n säännöksiä väliaikaisesta säilöön ottamisesta muutoin paitsi, että toimivalta päättää siitä, että seuraamuksen täytäntöönpanolle on olemassa este, olisi Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksiköllä, kun se voimassaolevan lain mukaan päätösvalta on oikeusministeriöllä. Käytännössä este merkitsisi kieltäytymisperusteen käsillä oloa, josta myös päättää Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikkö. Siksi on luontevaa, että samalla viranomaisella olisi toimivalta päättää säilöönotto päätymään, jos on ilmeistä, että täytäntöönpanopyynnöstä tultaisiin kieltäytymään.

Pykälässä olisi myös yhteistoimintalain 5 d §:n vastaava säännös siitä, että henkilö voitaisiin säilöön ottamisen sijasta matkustuskieltoon.

7 §. Tuomitun suostumus erityissäännöstä luopumiseen. Pykälässä olisi säännös sovellettavaksi tilanteeseen, jossa Suomeen siirrettyä henkilöä epäillään Suomessa tutkittavana olevasta rikoksesta tai hänet on täällä tuomittu rangaistukseen. Toisin sanoen kyse olisi puitepäätöksen 18 artiklassa tarkoitettusta tilanteesta, jonka 1 kohdan f alakohdassa mahdollistetaan tuomitun suostumuksella se, että häntä vastaan voidaan täytäntöönpanovaltiossa kohdistaa muita rikosoikeudellisia toimenpiteitä, kuin niitä, joita siirto-
pyyntö koskee (niin sanotusta erityissäännöstä luopuminen). Pykälässä edellytettäisiin, että luopumisilmoitus annetaan henkilökohtaisesti käräjäoikeuden istunnossa. Erityissäännöstä luopumista koskevat muut poikkeukset määräytyisivät suoraan puitepäätöksen 18 artiklan mukaan. Suostumusta koskeva asia käsiteltäisiin siinä käräjäoikeudessa, jonka tuomiopiirissä tuomittu suorittaa vankeusrangaistusta. Ratkaisua on perusteltu artiklakohteisissa perusteluissa. Käsitteily voisi tapahtua myös muussa käräjäoikeudessa, jossa se katsotaan soveliaaksi. Jos tuomittua esimerkiksi kuultaisiin muun asian johdosta jossakin toisessa käräjäoikeudessa, suostumusta koskeva asia voitaisiin käsitellä samassa käräjäoikeudessa.

Pykälän 2 momentin mukaan tuomitulle olisi ennen suostumuksen vastaanottamista ilmoitettava suostumuksen merkitys. Lisäksi tuomitun suostumuksesta sekä siitä, että tuomittua on sen merkityksestä informoitu, olisi 3 momentin mukaan tehtävä merkintä pöytäkirjaan.

Pykälän 4 momentissa olisi säännös mahdollisuudesta käsitellä tuomitun suostumusta koskeva asia yhden tuomarin kokoonpanossa sekä muuna aikana ja muusa paikassa kuin yleisen alioikeuden istunnosta säädetään. Myös luovuttamisasioiden käsittely on EU-luovuttamislain 27 §:ssä mahdollistettu vastaavalla tavoin.

8 § Seuraamuksen täytäntöönpano. Pykälässä selvyuden vuoksi todettaisiin, että seuraamuksen täytäntöönpano Suomessa määräytyy Suomen lain mukaan. Tämä merkitsisi muun ohella sitä, että ehdonalaiseen vapauteen päästämisen ajankohta ja edellytykset määräytyisivät Suomen lain mukaan.

Pykälän 2 momentissa olisi säännös siitä, että seuraamuksen mukauttamisesta päättää yhteistoimintalain 8 §:ää vastaavasti Helsingin käräjäoikeus. Vaatimuksen mukauttamisesta tekisi syyttäjä Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikön esityksestä. Myös tältä osin säännös vastaisi yhteistoimintalain 8 §:ää, paitsi että yhteistoimintalaissa tarkoitetuissa tilanteissa seuraamuksen muuntamista syyttäjälle esittää oikeusministeriö.

Puitepäätöksessä tarkoitetuissa tilanteissa on perusteltua, että esityksen mukauttamisesta tekisi Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikkö, joka muutoinkin päättää täytäntöönpanopyyntöön suostumisesta. Ottaen kuitenkin huomioon, ettei Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksiköllä kansallisesti ole toimivaltaa määrätä rangaistuksia, on luontevaa, että se ei päättäisi myöskään niiden mukauttamisesta, vaan päätösvalta tältä osin olisi käräjäoikeudella.

9 §. Kielet ja käännökset. Pykälän 1 momentissa olisi muita vastavuoroista tunnustamista koskevia puitepäätöksiä vastaavasti säännös, jonka mukaan todistus, jolla seuraamuksen täytäntöönpanon siirtämistä Suomeen pyydetään, on toimitettava suomen, ruotsin tai englannin kielellä taikka siihen on liitettävä käännös jollekin näistä kielistä. Mahdollista olisi hyväksyä myös muulla kielellä tehty pyyntö, jos hyväksymiselle ei ole muutoin estettä. Säännöksen tarkoituksena on, että Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikkö voisi joustavasti hyväksyä myös muulla kielellä tehdyn siirtopyynnön vaikka siihen ei olisi velvollisuutta.

Pykälän 2 momentin mukaan Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikkö huolehtisi todistuksen ja tarvittaessa tuomion kääntämisestä suomen tai ruotsin kielelle. Pyyntö tulisi olla täytäntöönpanosta vastaaville viranomaisille käytettävissä suomen tai ruotsin kielellä. Myös tuomitun tulee saada tieto siirtopyynnöstä ymmärtämällään kielellä, jota koskeva säännös sisältyy puitepäätöksen 6 artiklan 4 kohtaan. Säännöksiä tuomitun oikeudesta tulkkaukseen ja käännöksiin sisältyy myös vankeuslakiin (4 luvun 4 §) sekä hallintolakiin. Myös oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 6 a luvun 2 §:ssä säädetään syytetyn oikeudesta tulkkaukseen. Tulkkausta koskevia säännöksiä sovelletaan myös tuomion tai päätöksen käännökseen.

3 luku. Suomessa määrätyn seuraamuksen täytäntöönpanon siirtoa koskevan pyynnön lähettäminen toiseen jäsenvaltioon

10 §. Edellytykset. Pykälän 1 momentissa olisi säännös siitä, että Suomessa määrätyn seuraamuksen täytäntöönpanon siirtoa koskevan pyynnön lähettämisestä puitepäätöksen 4 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuun jäsenvaltioon päättää Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikkö. Edellytyksenä pyynnön lähettämiselle on, että täytäntöönpanon siirto tuomitun kansalaisuuden, asuinpaikan, henkilökohtaisten olosuhteiden tai muun erityisen syyn vuoksi edistäisi tuomitun mahdollisuuksia sopeutua yhteiskuntaan. Tätä tavoitetta vastaisi se, että rangaistus pannaan täytäntöön siinä jäsenvaltiossa, johon tuomittu vapautumisensa jälkeen todennäköisesti tulisi asettumaan. Tämän tavoitteen toteutumista voidaan katsoa edistävän se, että siirtämistä esitetään sellaiseen jäsenvaltioon, jonka kansalainen tuomittu on ja jossa hän myös asuu. Toisin sanoen kyseeseen tulisivat 4 artiklan 1 kohdan a alakohdassa tarkoitettut tilanteet. Myöskään 4 artiklan 1 kohdan b) alakohdan mukaisessa karkotustilanteessa yhteiskuntaan sopeutumista ei olisi omiaan edistämään se, että rangaistus suoritetaan tuomiovaltiossa, koska tuomittu joka tapauksessa tultaisiin heti vapautumisensa jälkeen karkottamaan täytäntöönpanovaltioon.

Muissa kuin edellä selostetuissa tilanteissa olisi tapauskohtaisesti harkittava siirtämispynnön esittämistä yhteiskuntaan sopeutumista koskevaa tavoitetta silmällä pitäen. Olisi myös selvítettävä, onko asianomaisessa tapauksessa puitepäätöksen 4 artiklan joh-

dosta tai sen 7 kohdan nojalla annetusta jäsenvaltion ilmoituksesta riippuen hankittava täytäntöönpanovaltion suostumus siirtopyynnön lähettämiseen.

Pykälän 2 momentissa olisi säännös siitä, että seuraamuksen täytäntöönpanon siirtoa pyydetään puitepäätöksen 5 artiklassa edellytetyn mukaisesti puitepäätöksen liitteenä olevan todistuksella. Lisäksi lainsoveltamisen helpottamiseksi momentissa olisi viittaus siihen EU:n virallisen lehden numeroon, jossa todistus on julkaistu.

11 §. Tuomitun suostumus täytäntöönpanon siirtoon. Pykälässä olisi säännös tuomitun suostumuksen hankkimismenettelystä. Artiklakohtaisissa perusteluissa selostetun mukaisesti tuomitun suostumusta edellytetään muissa kuin puitepäätöksen 6 artiklan 2 kohdan mukaisissa tilanteissa. Tuomitun suostumus toisin sanoen olisi siirtämisen edellytyksenä muissa tilanteissa paitsi kun siirtoa esitetään tuomitun kansalaisuusvaltioon, jossa hän myös asuu tai jäsenvaltioon, johon tuomittu on määrätty karkotettavaksi tuomioon tai siitä johtuvaan muuhun toimenpiteeseen sisältyvän maastapoistamis- tai karkotusmääräyksen perusteella. Pykälän mukaan suostumus olisi annettava henkilökohtaisesti vankilan johtajalle tai täytäntöönpanosta vastaavalle virkamiehelle. Mainittujen virkamiesten toimivallan määräytymisestä säädetään vankeuslain 1 luvun 8 §:n 3 ja 4 kohdassa täytäntöönpanosta vastaavana virkamiehenä toimii rangaistusten täytäntöönpanon hallinnosta annetun valtioneuvoston asetuksen (84/2006) 24 §:n 1 kohdan mukaan täytäntöönpanopäällikkö.

Pykälän 1 momentissa edellytettäisiin, että toimituksesta, jossa suostumus on annettu, on laadittava pöytäkirja. Lisäksi 2 ja 3 momentissa olisi säännökset siitä, että tuomitulle on ennen suostumuksen vastaanottamista ilmoitettava suostumuksen merkityksestä. Tuomitulle olisi myös annettava puitepäätöksen liitteen II mukainen ilmoitus siirtopyynnöstä.

4 luku. Erityisiä säännöksiä

12 §. Osittainen täytäntöönpano. Pykälässä olisi säännös puitepäätöksen 10 artiklaan liittyvästä osittaisen täytäntöönpanon tilanteesta. Artiklassa mahdollistetaan se, että jäsenvaltioiden toimivaltaiset viranomaiset voivat tapauskohtaisesti sopia siitä, että vain osa seuraamuksesta siirretään pantavaksi täytäntöön. Tarve osittaiseen täytäntöönpanoon voisi ilmetä lähinnä tilanteessa, jossa siirtopyynnössä tarkoitettu seuraamus on määrätty useasta rikoksesta, joista johonkin yksittäiseen tekoon liittyy puitepäätöksen 9 artiklassa tarkoitettu kieltäytymisperuste, mutta täytäntöönpanon siirtoon ei olisi estettä muista rikoksista määrätyn rangaistuksen osalta. Artiklakohtaisissa perusteluissa selostetun mukaisesti tällaisia tilanteita varten tarkoituksena on lisätä oikeudenkäymiskaaren säännös, jonka mukaan korkein oikeus voisi purkaa yhteisen vankeusrangaistuksen ja määrätä rangaistuksen erikseen niistä rikoksista, joista määrätyn seuraamuksen täytäntöönpanopyyntöön toinen jäsenvaltio on suostunut ja muista rikoksista.

Purkamistilanteisiin liittyen täytäntöönpanolakiin otettaisiin säännös, jonka mukaan, kun toiseen jäsenvaltioon on siirretty pantavaksi täytäntöön oikeudenkäymiskaaren 31 luvun 9b §:ssä säädetyn purkamismenettelyn jälkeen määrätty rangaistus, ei siirtämättä jäävää osaa alkuperäisestä rangaistuksesta saisi enää Suomessa panna täytäntöön sen

jälkeen kun rangaistuksen täytäntöönpano toisessa jäsenvaltiossa on päättynyt. Siirtämisen tavoitetta, yhteiskuntaan sopeutumisen helpottamista ei vastaisi se, että tuomittu palautettaisiin Suomeen sen jälkeen, kun hänet on jo siirretty täytäntöönpanovaltioon, ja seuraamuksen täytäntöönpano siellä on päättynyt. Se, ettei siirtämättä jäänyttä osaa rangaistuksesta voitaisi enää myöhemmin Suomessa panna täytäntöön, olisi otettava huomioon jo harkittaessa siirtopyynnön lähettämistä toiseen jäsenvaltioon. Jotta säännös ei johtaisi rikosvastuulta välttymiseen, osittaista täytäntöönpanoa ei tulisi pyytää kuin sellaisessa tilanteessa, jossa siirtämättä ja siten myös myöhemmin täytäntöönpanematta jäävä seuraamus edustaisi vain vähäistä osaa alun perin määrätystä kokonaisrangaistuksesta.

13 §. Tuomitun kuuleminen. Pykälässä olisi säännös siitä, että tuomitun kuulemisesta on sen lisäksi, mitä täytäntöönpanolain 11 §ssä ja puitepäätöksen 6 artiklassa säädetään, voimassa, mitä hallintolaissa säädetään. Säännös kuulemisesta on hallintolain 34 §:ssä. Vastaava viittaus sisältyy yhteistoimintalain 23a §:ään.

14 §. Avustajan määrääminen. Pykälässä olisi yhteistoimintalain 23b §:ää pääosin vastaava säännös avustajan määräämisestä. Pykälän 1 momentin mukaan tuomitulle olisi määrättävä asianajaja avustajaksi, jollei se ole ilmeisen tarpeetonta. Ilmeisen tarpeetonta avustajan määrääminen olisi lähinnä tilanteessa, jossa tuomittu vastustaa avustajan määräämistä eikä hänen oikeusturvansa ole muutoin katsottava edellyttävän avustajan määräämistä. Oikeusturvanäkökohdat tällaisessa tapauksessa puoltaisivat avustajan määräämistä esimerkiksi silloin kun on aihetta olettaa, että tuomittu ei ymmärrä asian merkitystä.

Avustajan määrääminen olisi ilmeisen tarpeetonta myös jos tuomittu on toisessa jäsenvaltiossa, ja hänelle on jo siellä määrätty avustaja. Lähtökohtana tulisi olla, että avustaja määrätään siinä jäsenvaltiossa, jossa tuomittu on. Jos siis kyse olisi esimerkiksi Suomesta toiseen jäsenvaltioon paenneesta tuomitusta, ja seuraamuksen täytäntöönpanoa on tarkoitus pyytää siirrettäväksi kyseiseen jäsenvaltioon, olisi tarkoituksenmukaisempaa, että avustajaa ei määrättäisi Suomesta, vaan täytäntöönpanovaltiosta siellä voimassa olevan lainsäädännön mukaan. Tärkeintä tuomitun oikeusturvan kannalta on, että hänellä on aina oikeus avustajaan. Tämän oikeuden turvaamiseksi säännöksessä ei ehdoteta rajattavaksi niitä tilanteita avustajan määräämistä koskevan säännöksen ulkopuolelle, joissa tuomittu on toisessa jäsenvaltiossa. Tämä siitä syystä, että jos poikkeuksellisesti olisi niin, ettei tuomitulle ole asianomaisessa jäsenvaltiossa määrätty avustajaa, ja hän haluaisi sellaisen Suomesta, avustaja olisi 1 momentin mukaisen pääsäännön mukaan määrättävä. Myöskään yhteistoimintalaissa avustajan määräämistä koskevia säännöksiä ei ole rajattu niihin tilanteisiin, joissa tuomittu on Suomessa.

Momentissa säädettäisiin yhteistoimintalain 23b §:ää vastaavasti myös siitä, että avustajan määräisi säilöön ottamista, matkustuskiellon määräämistä tai muutoksenhakua koskevan asian käsittelyssä tuomioistuimien. Muussa tapauksessa avustajan määräisi Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikkö. Pykälän 2 momentin mukaan oikeusministeriö suorittaisi valtion varoista laskun perusteella asianajajalle avustajan tehtävästä kohtuullisen korvauksen.

15 §. Kauttakuljetus. Pykälässä säädettäisiin luvan myöntämisestä puitepäätöksen 16 artiklassa tarkoitettuun kauttakuljetukseen eli siihen, että toiseen jäsenvaltioon siirrettäväksi pyydetty tuomittu voidaan kuljettaa Suomen kautta. Jos kyse on Suomen kansalaisesta, lupa myönnettäisiin, jos edellytykset tuomitun siirtämiselle Suomesta asianomaiseen jäsenvaltioon olisivat olemassa. Luvan myöntämisestä päättäisi oikeusministeriö. Artiklakohtaisissa perusteluissa selostetun mukaisesti vastaavanlaisin edellytyksin on säädetty kauttakuljetuspyyntöön suostumisesta sekä siitä päättävästä viranomaisesta EU:n jäsenvaltioiden välistä luovuttamista koskevissa säännöksissä.

Pykälän 2 momentin mukaan kauttakuljetuspyyntöön olisi liitettävä puitepäätöksen 4 artiklassa tarkoitettu todistus, jonka kääntämisestä olisi voimassa mitä Suomeen lähetettävien siirtopyyntöjen kääntämisestä 9 §:ssä säädetään.

16 §. Muutoksenhaku. Pykälässä säädettäisiin oikeudesta valittamalla hakea muutosta keskushallintoyksikön tai oikeusministeriön täytäntöönpanolain nojalla tekemään päätökseen. Oikeusministeriön päätöksestä olisi kyse kauttakuljetusta koskevissa tilanteissa. Oikeusministeriö tekee päätöksen myös rikosperusteisen hoitoseuraamuksen täytäntöönpanon siirtämisestä. Tältä osin muutoksenhaku määräytyisi yhteistoimintalain 24 §:n mukaan. Muutoin päätösvalta puitepäätöksessä ja täytäntöönpanolaissa tarkoitettujen siirtopyyntöjen osalta on Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksiköllä. Muutosta keskushallintoyksikön päätöksiin olisi yhteistoimintalain 24 §:ää vastaavasti haettava valitusteitse Helsingin hallinto-oikeudelta, jolla on asiantuntemusta myös yhteistoimintalakiin perustuvista siirtotilanteista sekä ulkomaalaislakiin perustuvista valituksista. Pykälässä olisi niin ikään yhteistoimintalain 24 §:ää vastaavat viittaukset hallintolainkäyttölain (589/1996) menettelysäännöksiin, velvollisuus käsitellä valitus kiireellisenä sekä siirtomenettelyn viivästyksen välttämiseksi kielto hakea muutosta Helsingin hallinto-oikeuden päätökseen.

17 §. Suhde muuhun lainsäädäntöön. Pykälässä säädettäisiin siitä, että tuomittujen siirto Suomen ja muiden pohjoismaiden välillä määräytyisi pohjoismaisen yhteistoimintalain mukaan. Edellytyksenä puitepäätöksen 26 artiklan 2 kohdan mukaan on, että pohjoismaista yhteistoimintalakia soveltamalla voidaan syventää tai laajentaa puitepäätöksen tavoitteita ja edelleen yksinkertaistaa tai helpottaa rangaistusten täytäntöönpanomenettelyjä. Tämän edellytyksen voidaan katsoa pohjoismaisen yhteistoimintalain kohdalla kokonaisuudessaan täyttyvän, koska se sisältää soveltamisalaltaan ja edellytyksiltään puitepäätöstä laaja-alaisemmat säännökset puitepäätöksessä tarkoitettujen seuraamusten täytäntöönpanon siirtämisestä. Siten lainsoveltajan ei tarvitsisi yksittäistapauksessa ryhtyä säännöskohtaisesti selvittämään, täyttyykö edellytys puitepäätöksen tavoitteiden syventämisestä tai menettelyn helpottamisesta.

18 §. Voimaantulo ja siirtymäsäännös. Tarkoituksena on, että laki tulisi voimaan 5 päivänä joulukuuta 2011, johon mennessä jäsenvaltioiden on puitepäätöksen 29 artiklan 1 kohdan mukaan toteutettava puitepäätöksen noudattamisen edellyttämät toimenpiteet. Ennen lain voimaantuloa toimitettuihin siirtopyyntöihin sovellettaisiin lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Pykälän 2 momenttiin otettaisiin säännös, jonka mukaan suhteessa sellaiseen jäsenvaltioon, joka ei viimeistään lain voimaantullessa ole pannut puitepäätöstä täytäntöön, tai

joka on antanut puitepäättökseen 28 artiklan 2 kohdassa tarkoitetun ilmoituksen, sovellettaisiin lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä siihen saakka, kunnes asianomainen jäsenvaltio on pannut puitepäättökseen täytäntöön, tai kunnes puitepäättöstä on 28 artiklan 2 kohdassa tarkoitetun ilmoituksen antaneessa jäsenvaltiossa alettu soveltaa. Artiklakohtaisissa perusteluissa selostetun mukaisesti puitepäättökseen 28 artiklan 2 kohdassa jäsenvaltiolle on annettu mahdollisuus antaa ilmoitus puitepäättökseen soveltamisen aloittamisesta 28 artiklan 1 kohdassa edellytettyä ajankohtaa myöhemmin. Tällöin suhteessa ilmoituksen antaneeseen jäsenvaltioon puitepäättöstä ja täytäntöönpanolakia lakia alettaisiin soveltaa ilmoituksesta ilmenevänä ajankohtana.

3.2 Laki kansainvälisestä yhteistoiminnasta eräiden rikosoikeudellisten seuraamusten täytäntöönpanossa annetun lain muuttamisesta

2 a §. Tarkoituksena on, että vankeusrangaistusten täytäntöönpanoon liittyvä yhteistyö Suomen ja muiden EU:n jäsenvaltioiden välillä määräytyisi yksinomaan tuomittujen puitepäättökseen sekä sen täytäntöönpanolain mukaan. Siksi yhteistoimintalakiin lisättäisiin 2 a §, jonka mukaan Suomen ja muiden EU:n jäsenvaltioiden välisestä yhteistoiminnasta vankeusrangaistusten täytäntöönpanossa on säädetty erikseen. Kuten aikaisemmin on selostettu, niin sanottujen rikosperusteisten hoitoseuraamusten kansainväliseen täytäntöönpanoon sovellettaisiin edelleen yhteistoimintalain sekä mielenterveyslain menettelysäännöksiä, joiden mukaan siirtopyynnön tekemisestä sekä siirtopyyntöön suostumisesta päättää oikeusministeriö Terveysten ja hyvinvoinnin laitoksen esityksestä. Puitepäättökseen säännöksiä siirtämisen aineellisista edellytyksistä kuitenkin sovellettaisiin myös tällaisten seuraamusten täytäntöönpanon siirtämiseen.

9 §. Pykälän 1 momentista ehdotetaan poistettavaksi viittaukset EU-luovuttamislain mukaisiin muuntamistilanteisiin. Tämä johtuu siitä, että myös luovuttamistilanteisiin liittyvä täytäntöönpanoyhteistyö määräytyisi jatkossa soveltuvin osin tuomittujen siirtoa koskevan puitepäättökseen ja sen täytäntöönpanolain mukaan. Siten käräjäoikeuden toimivalta päättää mukauttamisesta ei enää perustuisi yhteistoimintalakiin, vaan tuomittujen siirtämistä koskevan puitepäättökseen 8 artiklaan ja täytäntöönpanolain 8 §:n 2 momenttiin.

23 a §. Pykälää ehdotetaan tehtäväksi muutos, jonka mukaan tuomitun kuulemisesta olisi voimassa mitä hallintolaissa säädetään. Aikaisemmin selostetun mukaisesti hallintomenettelylaki on kumottu vuonna 2004 voimantulleen hallintolain myötä.

3.3 Laki oikeudenkäymiskaaren 31 luvun 9b §:n muuttamisesta

31 luku 9 b §. Pykälään lisättäisiin säännös niitä tilanteita varten, joissa toiseen jäsenvaltioon on esitetty siirrettäväksi Suomessa määrätty vankeusrangaistus, mutta siirtämistä ei ole ollut mahdollista esittää kaikkien rangaistukseen johtaneiden tekojen osalta tai pyynnöstä on joiltakin osin kieltäydytty. Tällöin korkein oikeus voisi purkaa tuomion ja määrätä rangaistuksen erikseen niistä rikoksista, joiden osalta täytäntöönpanon siirtäminen on mahdollista tai siirtopyyntöön on suostuttu sekä muista rikoksista. Säännöksessä myös todettaisiin, että purkamismenettelyn jälkeen määrättävät rangaistukset

eivät yhteensä saisi olla ankarammat kuin alkuperäinen yhteinen vankeusrangaistus. Kuten aikaisemmin on todettu, täytäntöönpanolain 12 §:n mukaan Suomessa ei enää olisi mahdollista panna täytäntöön siirtämättä jäänyttä rangaistusta sen jälkeen kun siirretyn rangaistuksen täytäntöönpano on vieraassa valtiossa päättynyt. Jotta siirtopyyntöä tehtäessä voitaisiin arvioida, kuinka merkittävää osaa kokonaisrangaistuksesta edustaa sellaisesta rikoksesta määrätty seuraamus, jota ei voida siirtää, on tarpeen, että korkein oikeus määräisi rangaistuksen myös tällaisista rikoksista.

3.4 Laki valvontatoimenpiteitä ja vaihtoehtoisia seuraamuksia koskevan puitepää- töksen täytäntöönpanosta

1. luku. Yleiset säännökset

1 §. Puitepäättöksen täytäntöönpano. Pykälä sisältäisi sakko- ja konfiskaatiopuitepäätösten sekä eurooppalaista todisteiden luovuttamismääräystä koskevan puitepäätösten täytäntöönpanolaeissa käytettyä sanamuotoa vastaavan säännöksen, jonka mukaan puitepäättöksen lainsäädännön alaan kuuluvat säännökset ovat lakina noudatettavia, jollei täytäntöönpanolaista muuta johdu. Tuomittujen siirtoa koskevan täytäntöönpanolain 1 §:ssä on käytetty vastaavaa sanamuotoa.

Pykälän 2 momentissa on säännös siitä, että poissaolotuomioita koskevan puitepäätös on lakina noudatettava. Tuomittujen siirtoa koskevan täytäntöönpanolain 1 §:n 2 momentissa on vastaava säännös.

2 §. Soveltamisala. Pykälän 1 momentin 1 kohdassa säädettäisiin Suomeen täytäntöön pantavaksi tulleista valvonnan siirtoa koskevista pyynnöistä. Kohdan mukaan kyseeseen voisi tulla puitepäättöksessä tarkoitettu toisessa EU:n jäsenvaltiossa annettu tuomio tai valvontapäätös, joiden osalta toteutetaan toimenpiteet valvontatoimenpiteiden tai vaihtoehtoisten seuraamusten valvomiseksi. Soveltamisalaan kuuluvista valvontatoimenpiteistä ja vaihtoehtoisista seuraamuksista säännellään puitepäättöksen artikloissa 2 ja 4.

Pykälän 1 momentin 2 kohdassa olisi säännös niistä tilanteista, joissa puitepäättöksessä tarkoitettu valvonnan siirtoa koskeva pyyntö lähetetään Suomesta pantavaksi täytäntöön toisessa jäsenvaltiossa.

Pykälän 2 momentissa tarkennetaan pykälän 1 momentin 2 kohtaa. Sen mukaan puitepäättöksessä tarkoitettuja seuraamuksia ja valvontapäätöksiä Suomessa ovat yhdyskuntapalvelu, nuorisorangaistus, ehdollinen vankeusrangaistus ja päätös sen valvonnasta, päätös ehdonalaisen vapauden valvonnasta, valvotusta koevapaudesta sekä rikostuomion perusteella määrätty lähestymiskielto. Mainittuja seuraamuksia on selostettu tarkemmin puitepäättöksen 2 artiklaa koskevissa artiklakohtaisissa perusteluissa.

3 §. Toimivaltainen viranomainen. Pykälässä tarkennettaisiin puitepäättöksen 3 artiklan säännöstä toimivaltaisesta viranomaisesta. Pykälän 1 momentin mukaan Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikkö olisi toimivaltainen viranomainen valvonnan siirtoa koskevan pyynnön lähettämiseen täytäntöön pantavaksi toiseen EU:n jäsenvaltioon sekä päättämään Suomeen lähetettyjen pyyntöjen täytäntöönpanosta Suomessa.

Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksiköllä on jo nykyisellään toimivaltaa päättää puitepäätöksessä tarkoitetuista toimenpiteistä kansallisesti sekä pohjoismaiden välisissä suhteissa. Aikaisemmin selostetuin tavoin pohjoismainen yhteistoimintalaki soveltuu ainoastaan ehdollisesti tuomittuihin ja ehdonalaisesti vapautettuihin henkilöihin.

2. luku. Valvonnan siirtoa koskevan pyynnön lähettäminen toisesta jäsenvaltiosta Suomeen

4 §. Edellytykset. Pykälässä olisi puitepäätöksen 5 artiklaa täsmentävä säännös toisen EU:n jäsenvaltion tekemän valvonnan siirtoa koskevan pyynnön lähettämisestä Suomeen. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin siitä, milloin siirtopyyntö voitaisiin lähettää Suomeen ilman Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikön antamaa suostumusta. Suostumusta ei tarvittaisi, jos valvontaan määrätty henkilö on palannut Suomeen tai haluaa palata Suomeen ja hänellä on pysyvä asuinpaikka Suomessa. Pykälä vastaa puitepäätöksen 5 artiklan 1 kohtaa.

Vastaavasti, kuten tuomittujen siirtoa koskevan puitepäätöksen yhteydessä on todettu, siitä, että siirtopyynnön lähettämiseen Suomeen ei tarvittaisi Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikön suostumusta, ei myöskään seuraa, että pyyntöön olisi aina suostuttava. Erikseen olisi myös arvioitava se, soveltuuko tapaukseen mahdollisesti jokin 11 artiklassa tarkoitettu kieltäytymisperuste.

Pykälän 2 momentissa olisi säännös siitä, että muissa kuin 1 momentissa tarkoitetuissa tilanteissa edellytyksenä valvonnan siirtoa koskevan pyynnön lähettämislle Suomeen olisi Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikön antama suostumus. Suostumus voitaisiin antaa, jos valvonnan täytäntöönpano Suomessa valvontaan määrätyn henkilön henkilökohtaisten olosuhteiden tai muun erityisen syyn takia edistäisi valvontaan määrätyn sopeutumista yhteiskuntaan. Säännös eroaa tuomittujen siirtoa koskevan puitepäätöksen täytäntöönpanolain vastaavasta 4 §:n 2 momentista siten, että tässä yhteydessä ei mainita asuinpaikkaa seikkana, joka edistäisi valvontaan määrätyn sopeutumista yhteiskuntaan. Tämä johtuu siitä, että nyt kyseessä olevan puitepäätöksen 5 artiklan 1 kohdassa edellytyksenä henkilön siirtämiselle on kaikissa tapauksissa henkilön vakituinen asuinpaikka täytäntöönpanovaltiossa.

5 §. Kaksoisrangaistavuus. Pykälän 1 momentissa olisi säännös siitä, että jos tuomio on annettu puitepäätöksen 10 artiklan 1 kohdassa tarkoitettusta niin sanotusta listarikoksesta, täytäntöönpanopyyntöön suostumisen edellytyksenä ei olisi kaksoisrangaistavuus. Pykälän 2 momentin mukaan kaksoisrangaistavuus olisi Suomessa tapahtuvan täytäntöönpanon edellytys, jos valvontatoimenpide tai vaihtoehtoinen seuraamus on määrätty muusta kuin listarikoksesta. Tällöin siis vaadittaisiin, että teko on, tai olisi Suomessa vastaavissa olosuhteissa tehtynä rikos. Pykälä vastaa tuomittujen siirtoa koskevan täytäntöönpanolain 5 §:ää.

6 §. Valvonnan siirtoa koskevan pyynnön täytäntöönpano. Pykälän 1 momentissa todettaisiin selvyuden vuoksi puitepäätöksen 13 artiklan mukaisesti, että valvonnan siirtoa koskevan pyynnön täytäntöönpano Suomessa määräytyy Suomen lain mukaan. Tämä

merkitsisi muun ohella sitä, että valvontatoimenpiteiden ja vaihtoehtoisten seuraamusten valvonta tapahtuisi Suomen lain mukaan.

Pykälän 2 momentin mukaan Suomessa voitaisiin valvoa ainoastaan puitepäätöksen 4 artiklan mukaisia valvontatoimenpiteitä tai vaihtoehtoisia seuraamuksia. Niiden vastaavuutta Suomen lainsäädännön kanssa on selostettu tarkemmin puitepäätöksen 4 artiklan perusteluissa. Momentissa myös olisi säännös siitä, että päätöksen valvonnasta tai valvontatoimenpiteen taikka vaihtoehtoisen seuraamuksen mukauttamisesta 9 artiklan mukaisesti tekee Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikkö. Jos kuitenkin toimenpiteestä vastaavassa kansallisessa tapauksessa päättäisi tuomioistuin, päätöksen tekisi Helsingin käräjäoikeus syyttäjän vaatimuksesta. Tältä osin ratkaisu vastaisi tuomittujen siirtoa koskevan puitepäätöksen 8 artiklaa. Valvonnan käytännön toteuttamista ja erityisesti myöhempiä päätöksiä silmällä pitäen on perusteltua, että valvonnan siirtoa koskevan pyynnön johdosta Suomessa täytäntöönpantavasta toimenpiteestä tehdään päätös, jossa myös tarvittaessa mukautetaan toimenpide Suomen lainsäädännön mukaiseksi toimenpiteeksi.

7 §. Toimivalta tehdä myöhempiä päätöksiä. Pykälässä olisi säännös toimivaltaisesta viranomaisesta tekemään puitepäätöksen 14 artiklan mukaisia myöhempiä päätöksiä. Käytännössä kysymys olisi tilanteista, joissa valvontaan määrätty ei ole noudattanut valvontatoimenpiteitä tai hän on tehnyt uuden rikoksen. Myös tältä osin Suomen kansallista lainsäädäntöä on selostettu artiklakohtaisissa perusteluissa. Pykälän 1 momentin mukaan valvontatoimenpiteen ehtojen rikkomisen seurauksista ja muista puitepäätöksen 14 artiklan 1 kohdassa tarkoitetuista toimenpiteistä päättäisi se viranomainen, joka vastaavassa kansallisessa tapauksessa olisi toimivaltainen. Kuitenkin artiklan 1 kohdan b ja c alakohtien mukaisissa tilanteissa toimivaltainen viranomainen olisi käräjäoikeus, kuten puitepäätöksen toimivaltaisia viranomaisia koskeva artikla 3 edellyttää. Asia käsiteltäisiin siinä käräjäoikeudessa, jonka tuomiopiirissä valvontaan määrätty asuu tai jossa käsittely muutoin katsotaan soveliaaksi. Toimivaltaisia viranomaisia on selostettu artiklakohtaisissa perusteluissa.

Pykälän 2 momentissa olisi säännös tuomioistuimen mahdollisuudesta ilmoittaa, ettei se käytä toimivaltaa asiassa. Pohjoismaiden yhteistoimintalaki sisältää samaa tarkoitusta vastaavat säännökset koskien ehdollisesti tuomittujen ja ehdonalaisesti vapautettuja henkilöitä. Pykälän 2 momentin mukaan käräjäoikeus voi ilmoittaa, ettei se käytä toimivaltaa asiassa katsoessaan, että valvontaan määrätyn henkilön suhteen olisi ryhdyttävä puitepäätöksen 14 artiklan 1 kohdan b ja c alakohtien mukaisiin toimenpiteisiin sen johdosta, että hän on jättänyt noudattamatta hänelle asetettuja ehtoja tai määräyksiä taikka tehnyt uuden rikoksen. Tällainen ilmoitus olisi mahdollisuus antaa ensinnäkin tilanteessa, jossa tarvittava toimenpide ei ole yhteensopiva Suomen lainsäädännön kanssa. Tällaisesta tilanteesta oli kysymys esimerkiksi silloin, kun valvontaan määrättylle tuomittu alkuperäinen seuraamus on sellainen, jota ei Suomessa tunneta. Tällöin Suomi ollessaan täytäntöönpanovaltio on ottanut vastuun henkilön valvonnasta, mutta esimerkiksi hänen tehdessä uuden rikoksen, ei tätä alkuperäistä seuraamusta voida Suomessa panna täytäntöön eikä seuraamuksen sijasta voida tuomita toista seuraamusta. Tällaisessa tilanteessa on perusteltua sallia toimivaltaiselle viranomaiselle mahdollisuus olla käyttämättä toimivaltaa. Myös esimerkiksi valvottua koevapautta koskevissa tilanteissa voi ilmetä seuraamusjärjestelmien eroista johtuvia yhteensopivuusongelmia, joiden johdosta kansallis-

ta lainsäädäntöä ei tapaukseen voida vaikeuksista soveltaa. Tällöin käräjäoikeudella olisi mahdollisuus ilmoittaa, ettei se käytä toimivaltaa henkilön tehdessä uuden rikoksen. Toiseksi 2 momentissa mainittu ilmoitus voitaisiin antaa silloin, kun teko ei Suomessa vastaavissa olosuhteissa tehtynä olisi rikos. Säännös perustuu puitepäätöksen 14 artiklan 3 kohdan c alakohtaan. Kysymys on tällöin tilanteesta, jossa henkilö olisi syyllistynyt tekoon, joka tuomiovaltion lainsäädännön mukaan olisi rikos, mutta joka sen sijaan ei täytäntöönpanovaltion mukaan olisi rikos. Tällöin ollessaan täytäntöönpanovaltio Suomi ei voisi määrätä henkilölle seuraamuksia tällaisen teon johdosta. Kolmanneksi 2 momentissa mainittu ilmoitus voitaisiin antaa silloin, kun toimivallan käyttämättä jättämiseen on muu erityinen syy. Tällaisesta tilanteesta olisi kysymys esimerkiksi silloin, kun olosuhteet ovat erityisesti muuttuneet tai valvontaan määrätty henkilö on muuttamassa takaisin tuomion antaneeseen valtioon. Säännöksessä viitattaisiin myös puitepäätöksen 20 artiklassa tarkoitettuihin tilanteisiin perusteena sille, että toimivalta tehdä myöhempiä päätöksiä palautuu tuomion antaneelle valtiolle. Tilanteita on selostettu edellä artiklakohtaisissa perusteluissa.

8 §. Kieli ja käännökset. Pykälän 1 momentissa olisi muita vastavuoroista tunnustamista koskevia puitepäätöksiä vastaavasti säännös, jonka mukaan todistus, jolla valvonnan siirtoa koskevan pyynnön täytäntöönpanoa Suomelta pyydetään, on toimitettava suomen, ruotsin tai englannin kielellä taikka siihen on liitettävä käännös jollekin näistä kielistä. Mahdollista olisi hyväksyä myös muulla kielellä tehty pyyntö, jos hyväksymiselle ei ole muutoin estettä. Pykälän 2 momentin mukaan Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikkö huolehtisi todistuksen ja tarvittaessa tuomion kääntämisestä suomen tai ruotsin kielelle. Pykälä vastaa tuomittujen siirtoa koskevan täytäntöönpanolain 9 §:ää.

3. luku. Valvonnan siirtoa koskevan pyynnön lähettäminen Suomesta toiseen jäsenvaltioon

9 §. Edellytykset. Pykälässä olisi puitepäätöksen 5 artiklaa täsmentävä säännös valvonnan siirtoa koskevan pyynnön lähettämisestä Suomesta toiseen jäsenvaltioon. Pykälän mukaan puitepäätöksessä tarkoitetun valvonnan siirtoa koskevan pyynnön lähettämisestä puitepäätöksen 5 artiklan 1 ja 2 kohdassa tarkoitettuun jäsenvaltioon päättäisi Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikkö. Edellytyksenä pyynnön lähettämiselle olisi, että täytäntöönpanon siirto voisi valvontaan määrätyn henkilön henkilökohtaisten olosuhteiden tai muun erityisen syyn vuoksi edistää valvontaan määrätyn henkilön sopeutumista yhteiskuntaan. Myös tässä tilanteessa, jossa kysymys on pyynnön lähettämisestä Suomesta toiseen jäsenvaltioon, edellytyksenä on se, että valvontaan määrättyllä henkilöllä on pysyvä asuinpaikka täytäntöönpanovaltiossa.

10 §. Valvonnan siirtoa koskevan pyynnön sisältö ja muoto. Pykälässä säädettäisiin siitä, että valvonnan siirtoa koskeva pyyntö tehdään puitepäätöksen liitteenä olevalla todistuksella. Pykälässä olisi lainsoveltamisen helpottamiseksi myös viittaus siihen EU:n virallisen lehden numeroon, jossa todistus on julkaistu. Pykälä vastaa tuomittujen siirtoa koskevan täytäntöönpanolain 10 §:n 2 momenttia.

4. luku. Erityisiä säännöksiä

11 §. Valvontaan määrätyn kuuleminen. Pykälässä olisi säännös siitä, että valvontaan määrätyn kuulemisesta on voimassa, mitä hallintolaissa säädetään. Pykälä vastaa tuomittujen siirtoa koskevan täytäntöönpanolain 13 §:ää.

12 §. Avustajan määrääminen. Pykälässä olisi säännös avustajan määräämisestä valvontaan määrätylle henkilölle. Pykälän 1 momentin mukaan tuomitulle olisi määrättävä asianajaja avustajaksi, jollei se olisi ilmeisen tarpeetonta. Tuomittujen siirtoa koskevia tilanteita vastaavasti valvontaan määrättyllä siten olisi aina oikeus avustajaan. Toisaalta kyse on lievemmistä toimenpiteistä kuin tuomittujen siirtoa koskevassa puitepäätöksessä. Lisäksi valvontaan määrätty on itse vapaaehtoisesti mennyt tai halunnut mennä täytäntöönpanovaltioon, minkä artiklakohtaisissa perusteluissa selostetun mukaan on tulkittu sisältävän myös suostumuksen siihen, että valvonta siirretään täytäntöönpanovaltioon. Puitepäätöksen soveltamisalaan kuitenkin kuuluu erilaisissa järjestelmissä määrättyjä valvontatoimenpiteitä ja vaihtoehtoisia seuraamuksia, joiden sisältö saattaa täytäntöönpanovaltiossa poiketa huomattavastikin siitä, mitä se olisi ollut tuomion antaneessa valtiossa. Siksi avustajan määräämistä on valvontaan määrätyn oikeusturvan kannalta pidettävä perusteltuna myös valvonnan siirtoa koskevissa tilanteissa. Pykälän 2 momentin mukaan oikeusministeriö suorittaisi valtion varoista laskun perusteella asianajajalle avustajan tehtävästä kohtuullisen korvauksen. Pykälä vastaa myös tältä osin tuomittujen siirtoa koskevan täytäntöönpanolain 14 §:ää.

13 §. Muutoksenhaku. Pykälässä säädettäisiin oikeudesta valittamalla hakea muutosta Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikön täytäntöönpanolain nojalla tekemään päätökseen. Muutosta keskushallintoyksikön päätöksiin olisi haettava valitusteitse Helsingin hallinto-oikeudelta. Pykälässä olisi niin ikään viittaukset hallintolainkäyttölain (589/1996) menettelysäännöksiin. Pykälä vastaa tuomittujen siirtoa koskevan täytäntöönpanolain 16 §:ää.

14 §. Suhde muihin lakeihin ja kansainvälisiin velvoitteisiin. Pykälässä säädettäisiin siitä, että pohjoismaista yhteistoimintalakia voitaisiin soveltaa täytäntöönpanolain estämättä. Kuten edellä 23 artiklan perusteluissa on todettu, Suomi voisi edelleen soveltaa pohjoismaista yhteistoimintalakia suhteessa niihin pohjoismaihin, jotka ovat myös EU:n jäsenvaltioita. Pohjoismainen yhteistoimintalaki soveltuu ainoastaan ehdollisesti tuomittuihin ja ehdonalaisesti vapautettuihin henkilöihin eikä siis esimerkiksi yhdyskuntapalvelun täytäntöönpanon siirtämiseen. Näin ollen pohjoismaista yhteistoimintalakia voitaisiin soveltaa ainoastaan ehdollisesti tuomittuihin ja ehdonalaisesti vapautettuihin henkilöihin. Täytäntöönpanolaki ja puitepäätöksen säännökset soveltaisivat muihin tilanteisiin.

15 §. Voimaantulo ja siirtymäsäännös. Tarkoituksena on, että laki tulisi voimaan 6 päivänä joulukuuta 2011, johon mennessä jäsenvaltioiden on puitepäätöksen 25 artiklan 1 kohdan mukaan toteutettava puitepäätöksen noudattamisen edellyttämät toimenpiteet. Pykälän 2 momenttiin otettaisiin säännös, jonka mukaan ennen lain voimaantuloa toimitettuihin valvonnan siirtoa koskeviin pyyntöihin sovellettaisiin lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Pykälän 3 momenttiin otettaisiin säännös, jonka mukaan suhteessa sellaiseen jäsenvaltioon, joka ei viimeistään lain voimaantullessa ole pannut puitepäätöstä täytäntöön, sovellettaisiin lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä siihen saakka, kunnes asianomainen jäsenvaltio on pannut puitepäätöksen täytäntöön.

4 Puitepäätösten nojalla tehtävät ilmoitukset

Tuomittujen siirtoa koskeva puitepäätös

Aikaisemmin selostetun mukaisesti Suomi on antanut tuomittujen siirtoa koskevan puitepäätöksen 26 artiklan 2 ja 3 kohtaan liittyvän ilmoituksen pohjoismaisen yhteistoimintalain soveltamisesta.

Tarkoituksena on, että ilmoittaessaan neuvoston pääsihteeristölle puitepäätöksen velvoitteiden saattamisesta osaksi kansallista lainsäädäntöä, Suomi ilmoittaisi puitepäätöksen 2 artiklan 1 kohdassa edellytetyn mukaisesti, että toimivaltainen viranomainen tekemään puitepäätöksessä tarkoitetun siirtopyynnön toiselle jäsenvaltiolle sekä päättämään toisen jäsenvaltion viranomaisen Suomeen lähettämän siirtopyynnön täytäntöönpanosta olisi Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikkö. Lisäksi ilmoituksessa todettaisiin, että kauttakuljetuspyynnöstä päättävä viranomainen on oikeusministeriö. Oikeusministeriö olisi toimivaltainen viranomainen päättämään myös rikosperusteisten hoitoseuraamusten täytäntöönpanon siirrosta. Vaikka aikaisemmin selostetun mukaisesti myös tuomioistuimilla on päätösvaltaa tietyissä puitepäätöksessä tarkoitetuissa tilanteissa, niitä ei kuitenkaan ole ilmoitettava puitepäätöksen 2 artiklan 1 kohdassa tarkoitetuiksi viranomaisiksi. Kyseisen säännöksen on katsottava edellyttävän vain sellaisten viranomaisten ilmoittamista, jotka päättävät puitepäätöksessä tarkoitetun siirtopyynnön lähettämisestä sekä vastaanottamaansa siirtopyyntöön suostumisesta.

Lisäksi Suomi antaisi puitepäätöksen 23 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun ilmoituksen niistä kielistä, joilla tehtyjä siirtopyyntöjä se hyväksyy.

Valvontatoimenpiteitä ja vaihtoehtoisia seuraamuksia koskeva puitepäätös

Aikaisemmin selostetun mukaisesti Suomi on antanut myös valvontatoimenpiteitä ja vaihtoehtoisia seuraamuksia puitepäätöksen 23 artiklan 4 kohtaan liittyvän ilmoituksen pohjoismaisen yhteistoimintalain soveltamisesta.

Tarkoituksena on, että ilmoittaessaan neuvoston pääsihteeristölle puitepäätöksen velvoitteiden saattamisesta osaksi kansallista lainsäädäntöä, Suomi ilmoittaisi puitepäätöksen 3 artiklan 1 kohdassa edellytetyn mukaisesti, että toimivaltainen viranomainen tekemään puitepäätöksessä tarkoitetun valvonnan siirtoa koskevan pyynnön toiselle jäsenvaltiolle sekä päättämään toisen jäsenvaltion viranomaisen Suomeen lähettämän valvonnan siirtoa koskevan pyynnön täytäntöönpanosta olisi Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikkö. Tuomittujen siirtoa koskevaa puitepäätöstä vastaavasti artiklan ei ole katsottava edellyttävän tuomioistuinten ilmoittamista toimivaltaisiksi viranomaisiksi.

Lisäksi Suomi tekisi puitepäättöksen 4 artiklan 2 kohdan mukaisen ilmoituksen siitä, että Suomi valvoisi ainoastaan 4 artiklan mukaisia valvontatoimenpiteitä.

Edelleen Suomi tekisi puitepäättöksen 5 artiklan 3 kohdan mukaisen ilmoituksen niistä edellytyksistä, joiden perusteella valvonnan siirtoa koskeva pyyntö voidaan lähettää Suomeen Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikön suostumuksella.

Suomi tekisi myös puitepäättöksen 14 artiklan 3 kohdan mukaisen ilmoituksen niistä edellytyksistä, joiden perusteella ollessaan täytäntöönpanovaltio Suomi voi kieltäytyä ottamasta vastuuta puitepäättöksen 14 artiklan mukaisista myöhemmistä päätöksistä.

Lisäksi Suomi antaisi puitepäättöksen 21 artiklassa tarkoitetun ilmoituksen niistä kielistä, joilla tehtyjä siirtopyyntöjä se hyväksyy.

5 Voimaantulo

Tarkoituksena on, että lait tulisivat voimaan puitepäättösten täytäntöönpanoajan päätyttyä eli tuomittujen siirtoa koskevan puitepäättöksen osalta 5 päivänä joulukuuta 2011. Lain soveltaminen kuitenkin edellä esitetyn mukaisesti edellyttäisi, että myös asianomainen vieras valtio on pannut puitepäättöksen täytäntöön ja alkanut sitä soveltaa.

6 Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys

Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan PeVL 18/2003 vp todennut, että puitepäättös on sellainen kansainvälinen velvoite, jonka käsittelyjärjestys määräytyy perustuslain 95 §:n 2 momentin mukaan. Lisäksi perustuslakivaliokunta on sakko- ja konfiskaatiopuitepäättösten yhteydessä katsonut, että sekamuotoisen täytäntöönpanotekniikan käyttämiselle ei sinänsä ole valtiosääntöoikeudellista estettä (PeVL 50/2006 vp ja PeVL 23/2007 vp). Tekniikan käyttäminen edellyttää kuitenkin, että puitepäättöksen säännökset ovat yksityiskohtaisia ja tarkkoja sekä että ehdotettu sääntelykokonaisuus täyttää täytäntöönpanosääntelylle asetettavat yleiset vaatimukset perusoikeuksia koskevan sääntelyn täsmällisyydestä ja tarkkarajaisuudesta samoin kuin hyvästä lainkirjoittamistavasta. Laki-valiokunta on mietinnössään LaVM 7/2010 viitannut mainittuihin perustuslakivaliokunnan lausuntoihin ja katsonut, että sekamuotoiseen täytäntöönpanotapaan tulisi turvautua harkitusti.

Tässä esityksessä tarkoitetut puitepäättökset ovat siinä määrin yksityiskohtaisia ja tarkkoja, että täydentävän sääntelyn tarve on vähäinen. Myös muutoin puitepäättösten sekä ehdotettujen täytäntöönpanolakien voidaan katsoa täyttävän edellä selostetut puitepäättösten sekamuotoisella täytäntöönpanotavalle asetetut reunaehdot.

Perustuslain 9 §:n 3 momentin mukaan Suomen kansalaista ei saa vastoin tahtoaan luovuttaa tai siirtää toiseen maahan. Lokakuun 1 päivänä 2007 voimaan tulleen perustuslain muutoksen (802/2007) mukaan lailla voidaan kuitenkin säätää, että Suomen kansalainen voidaan muun muassa rikoksen johdosta luovuttaa tai siirtää maahan, jossa hänen ihmisoikeutensa ja oikeusturvansa on taattu. Tuomittujen siirtoa koskevan puitepäättök-

sen 6 artiklan mukaan tuomitun suostumus on edellytyksenä täytäntöönpanon siirtoon paitsi tapauksissa, joissa siirtoa esitetään tuomitun kansalaisuusvaltioon, jossa hän myös asuu tai jos siirtoa esitetään jäsenvaltioon, johon tuomittu karkotetaan vapautumisensa jälkeen. Näin ollen tuomitun suostumuksesta riippumaton siirto ei koske Suomen kansalaista, paitsi sellaisessa, oletettavasti harvinaisessa tilanteessa, jossa tuomitulla on sekä Suomen että täytäntöönpanovaltion kansalaisuus. Toisaalta tällöinkään puitepäätöksestä ei seuraa Suomen viranomaisille velvollisuutta esittää siirtoa, vaan tämä olisi aina Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikön harkinnassa. Tässä harkinnassa olisi edellä selostetun mukaisesti otettava huomioon ennen muuta se, voidaanko siirtämisellä edistää tuomitun sopeutumista yhteiskuntaan. Siirtopäätöstä tehtäessä olisi noudatettava perustuslain 9 §:n 3 ja 4 momentissa säädettyjä luovuttamisrajoituksia, joskin lähtökohteisesti tulee voida luottaa siihen, että henkilö ei toisessa EU:n jäsenvaltiossa joudu ihmisoikeuksia tai oikeusturvaa loukkaaviin olosuhteisiin.

Eduskunnan perustuslakivaliokunta on EU-luovuttamislakia käsitellessään kiinnittänyt huomiota Suomen kansalaisen kauttakuljetusta koskeviin säännöksiin ja edellyttänyt luovuttamista vastaavien rajoitusten ja ehtojen ulottamista myös Suomen kansalaista koskeviin kauttakuljetuspyyntöihin, joskin EU-luovuttamislaki on säädetty ns. supistetussa perustuslainsäätämisyjärjestyksessä (PeVL 18/2003 vp). EU-luovuttamislain säätämisen yhteydessä valittua ratkaisua vastaavasti tuomittujen siirtoa koskevan puitepäätöksen täytäntöönpanolain 15 §:ään ehdotetaan otettavaksi säännös, jonka mukaan luvan antaminen Suomen kansalaista koskevaan kauttakuljetuspyyntöön edellyttää, että edellytykset tuomitun siirtämiselle Suomesta asianomaiseen jäsenvaltioon olisivat olemassa. Koska Suomen kansalaisen siirtämistä koskevien säännösten ei edellä esitetyn mukaisesti ole katsottava olevan vastoin perustuslain 9 §:n 3 tai 4 momentin säännöksiä, ei ristiriitaa ole myöskään kauttakuljetusta koskevien säännösten ja perustuslain välillä.

Myös siirtopyynnöstä kieltäytymistä koskevia tilanteita on arvioitava säätämisyjärjestyksen kannalta. Puitepäätösten viittauksista velvollisuuteen kunnioittaa Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 6 artiklassa vahvistettuja perusoikeuksia ja oikeudellisia peruseriaatteista seuraa, ettei estettä ole kieltäytyä täytäntöönpanopyynnöstä, jos poikkeuksellisesti olisi syytä epäillä, että täytäntöönpano olisi vastoin Suomen oikeusjärjestelmän peruseriaatteita tai oikeutta oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin olisi seuraamuksen määräämiseen johtaneessa oikeudenkäynnissä loukattu.

Perustuslain 21 §:ssä edellytetyn oikeusturvan sekä hyvän hallinnon kannalta keskeisiä ovat säännökset oikeudesta tulla kuulluksi, avustajan määräämisestä sekä muutoksenhakuoikeudesta siirtopyynnön lähettämisestä ja täytäntöönpanosta tehtäviin päätöksiin. Lisäksi säännökset väliaikaista säilöönottoa koskevan päätöksen saattamisesta tuomioistuimen käsiteltäväksi sekä viittaukset muutoin vangitsemisesta ja tutkintavankeudesta voimassa olevaan lainsäädäntöön turvaisivat perustuslain 7 §:n 3 momentin mukaisen oikeuden saattaa vapaudenmenetyksen laillisuus tuomioistuimen tutkittavaksi.

Näin ollen lakiehdotukset voidaan käsitellä tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen soveltamisesta rikosasioissa annettuihin tuomioihin, joissa määrätään vapausrangaistus tai vapauden menetyksen käsittävä toimenpide, niiden täytäntöön panemiseksi Euroopan unionissa, tehdyn puitepäätöksen lainsäädännön alaan kuuluvien säännösten kansallisesta täytäntöönpanosta ja puitepäätöksen soveltamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku
Yleiset säännökset

*1 §**Puitepäätöksen täytäntöönpano*

Brysselissä 27 päivänä marraskuuta 2008 vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen soveltamisesta rikosasioissa annettuihin tuomioihin, joissa määrätään vapausrangaistus tai vapauden menetyksen käsittävä toimenpide, niiden täytäntöön panemiseksi Euroopan unionissa, tehdyn puitepäätöksen lainsäädännön alaan kuuluvat säännökset ovat lakina noudatettavia, jollei tästä laista muuta johdu.

Brysselissä 26 päivänä helmikuuta 2009 puitepäätösten 2002/584/YOS, 2005/214/YOS, 2006/783/YOS, 2008/909/YOS ja 2008/947/YOS muuttamisesta henkilöiden prosessuaalisten oikeuksien parantamiseksi sekä vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen soveltamisen edistämiseksi sellaisten päätösten osalta, jotka on tehty vastaajan ollessa poissa oikeudenkäynnistä, tehdyn neuvoston puitepäätöksen 2009/299/YOS 5 artikla on lakina noudatettava.

*2 §**Soveltamisala*

Tämän lain ja puitepäätöksen mukaisesti:

- 1) pannaan Suomessa täytäntöön puitepäätöksessä tarkoitettu toisessa Euroopan unionin jäsenvaltiossa määrätty vankeusrangaistus tai muu vapaudenmenetyksen käsittävä toimenpide;
- 2) lähetetään toiseen Euroopan unionin jäsenvaltioon täytäntöön pantavaksi Suomessa tuomittu vankeusrangaistus tai tuomioistuimen vahvistama päätös rangaistukseen tuomitsematta jätetylle määrätystä tahdosta riippumattomasta psykiatrisesta sairaalahoidosta. Tällaisia seuraamuksia koskeviin täytäntöönpanopyyntöihin sovelletaan lisäksi, mitä niistä mielenterveyslaissa (1116/1990) ja kansainvälisestä yhteistoiminnasta eräiden rikosoikeudellisten seuraamusten täytäntöönpanossa annetussa laissa (21/1987) säädetään.

Puitepäätöksen 2 artiklassa tarkoitettu toimivaltainen viranomainen on Suomessa Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikkö. Jos pyyntö koskee muun vapaudenmenetyksen käsittävän toimenpiteen kuin vankeusrangaistuksen täytäntöönpanon siirtoa toisesta Euroopan unionin jäsenvaltiosta Suomeen tai Suomesta toiseen jäsenvaltioon, toimivaltainen viranomainen kuitenkin on oikeusministeriö.

2 luku

Toisessa jäsenvaltiossa määrätyn seuraamuksen täytäntöönpanon siirtoa koskevan pyynnön lähettäminen Suomeen

Puitepäätöksessä tarkoitetun seuraamuksen täytäntöönpanon siirtoa koskeva pyyntö voidaan ilman Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikön suostumusta lähettää Suomeen, jos tuomittu on Suomen kansalainen, joka

- a) asuu Suomessa; tai
- b) on määrätty Suomeen karkotettavaksi tuomioon tai oikeudelliseen taikka hallinnolliseen päätökseen tai tuomiosta johtuvaan muuhun toimenpiteeseen sisältyvän maastapoistamis- tai karkotuspäätöksen perusteella.

Muissa kuin 1 momentissa tarkoitetuissa tilanteissa edellytyksenä seuraamuksen täytäntöönpanon siirtoa koskevan pyynnön lähettämiselle Suomeen on Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikön suostumus. Jos siirtopyynnössä tarkoitettu seuraamus on rikosperusteinen hoitoseuraamus, suostumuksen antaa oikeusministeriö. Suostumus voidaan antaa, jos seuraamuksen täytäntöönpano Suomessa tuomitun asuinpaikan, muiden henkilökohtaisten olosuhteiden tai erityisten syiden vuoksi edistäisi tuomitun mahdollisuuksia sopeutua yhteiskuntaan.

Jos Suomeen täytäntöönpantavaksi lähetetty seuraamus on määrätty puitepäätöksen 7 artiklan 1 kohdassa tarkoitettusta teosta, täytäntöönpanopyyntöön suostumisen edellytyksenä ei ole, että teko on, tai olisi Suomessa vastaavissa olosuhteissa rikos.

Jos seuraamus on määrätty muusta kuin 7 artiklan 1 kohdassa tarkoitettusta teosta, seuraamuksen täytäntöönpano Suomessa edellyttää, että teko on, tai olisi Suomessa vastaavissa olosuhteissa tehtynä rikos.

Väliaikainen säilöönotto

Täytäntöönpanon varmistamiseksi pidättämiseen oikeutettu virkamies voi puitepäätöksen 14 artiklassa tarkoitetussa tilanteessa ottaa tuomitun säilöön, jos tuomion antanut valtio sitä pyytää. Pyyntö voidaan tehdä suoraan pidättämiseen oikeutetulle virkamiehelle. Säilöön ottamisesta on viipymättä ilmoitettava sille käräjäoikeudelle, jonka tuomiopiiriin kuuluvalla paikkakunnalla säilössä pitäminen tapahtuu, kyseisessä tuomiopiirissä toimivalle kihlakunnansyyttäjälle sekä Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikölle.

Saatuaan ilmoituksen säilöön ottamisesta käräjäoikeuden on kiireellisesti otettava asia käsiteltäväkseen siinä järjestyksessä kuin vangitsemisvaatimuksen käsittelystä säädetään ja päätettävä, onko toimenpide pysytettävä voimassa. Päätöksestään käräjäoikeuden on heti ilmoitettava Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikölle.

Säilöön ottamisesta ja säilössä pitamisestä on soveltuvin osin voimassa, mitä vangitsemisesta ja tutkintavankeudesta pakkokeinolaissa (450/1987) ja tutkintavankeuslaissa (768/2005) sekä poliisin säilyttämien henkilöiden kohtelusta annetussa laissa (645/2008) säädetään.

Jos Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikkö katsoo, että seuraamuksen täytäntöönpanolle on olemassa este, sen on määrättävä säilöön otettu heti päästettäväksi vapaaksi. Säilöön otettu on myös päästettävä vapaaksi, jollei Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikkö ole vastaanottanut täytäntöönpanoa koskevaa pyyntöä ja siihen liitettäviä asiakirjoja 40 päivän kuluessa säilöön ottamisesta. Säilöön otettu on päästettävä vapaaksi viimeistään silloin, kun vapaudenmenetyksen yhteenlaskettu aika Suomessa ja valtiossa, jossa seuraamus on määrätty, vastaa aikaa, jonka tuomittu olisi ollut vapautensa menettäneenä, jos seuraamus olisi pantu täytäntöön asianomaisessa vieraassa valtiossa.

Vapaudenmenetystä vastaava aika on vähennettävä täytäntöönpanovasta seuraamuksesta rikoslain (39/1889) 3 luvun 11 §:n mukaisesti.

Tuomittu voidaan säilöön ottamisen sijasta määrätä matkustuskieltoon. Matkustuskiellosta on soveltuvin osin voimassa, mitä siitä säädetään pakkokeinolaissa ja mitä säilöön ottamisesta säädetään tässä laissa.

Tuomitun suostumus erityissäännöstä luopumiseen

Tuomittu ilmoittaa henkilökohtaisesti käräjäoikeuden istunnossa, suostuuko hän siihen, että hänet saadaan Suomessa asettaa syytteeseen, häntä rangaista tai häneltä riistää vapaus muusta ennen siirtämistä tehdystä rikoksesta kuin siitä, josta määrätyn seuraamuksen täytäntöönpanoa siirtopyyntö koskee. Suostumusta koskeva asia käsitellään siinä käräjäoikeudessa, jonka tuomiopiirissä tuomittu suorittaa vankeusrangaistusta tai jossa asian käsittely muutoin katsotaan soveliaaksi.

Tuomitulle on ennen suostumuksen vastaanottamista ilmoitettava suostumuksen merkitys.

Edellä 1 momentissa tarkoitetuista suostumuksista sekä 2 momentissa tarkoitetuista ilmoituksista on tehtävä merkintä pöytäkirjaan.

Käräjäoikeus on toimivaltainen käsittelemään tässä pykälässä tarkoitetun asian myös kun siinä on yksin puheenjohtaja. Istunto voidaan pitää myös muuna aikana ja muussa paikassa kuin yleisen ali-oikeuden istunnosta säädetään.

8 §

Seuraamuksen täytäntöönpano

Seuraamuksen täytäntöönpano Suomessa määräytyy Suomen lain mukaan.

Seuraamuksen mukauttamisesta puitepäätöksen 8 artiklan 2 ja 3 kohdan mukaisin edellytyksin päättää Helsingin käräjäoikeus. Vaatimuksen seuraamuksen mukauttamisesta tekee syyttäjä Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikön pyynnöstä.

9 §

Kielet ja käännökset

Puitepäätöksen 4 artiklassa tarkoitettu todistus on toimitettava suomen, ruotsin tai englannin kielellä taikka siihen on liitettävä käännös jollekin näistä kielistä. Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikkö voi hyväksyä myös muulla kuin suomen, ruotsin tai englannin kielellä toimitetun todistuksen, jos hyväksymiselle ei ole muutoin estettä.

Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikkö huolehtii todistuksen ja tarvittaessa tuomion kääntämisestä suomen tai ruotsin kielelle.

3 luku

Suomessa määrätyn seuraamuksen täytäntöönpanon siirtoa koskevan pyynnön lähettäminen toiseen jäsenvaltioon

10 §

Edellytykset

Suomessa määrätyn seuraamuksen täytäntöönpanon siirtoa koskevan pyynnön lähettämisestä puitepäätöksen 4 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuun jäsenvaltioon päättää Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikkö. Lisäksi edellytyksenä pyynnön lähettämiselle on, että täytäntöönpanon siirto tuomitun kansalaisuuden, asuinpaikan, muiden henkilökohtaisten olosuhteiden tai erityisten syiden vuoksi edistäisi tuomitun mahdollisuuksia sopeutua yhteiskuntaan.

Seuraamuksen täytäntöönpanon siirtoa pyydetään puitepäätöksen 5 artiklassa edellytetyn mukaisesti puitepäätöksen liitteenä olevan mallin mukaisella todistuksella (EUVL L 337, 16.12.2008).

*11 §**Tuomitun suostumus täytäntöönpanon siirtoon*

Tuomittu ilmoittaa henkilökohtaisesti, suostuuko hän Suomessa määrätyn seuraamuksen lähettämiseen toiseen jäsenvaltioon. Suostumus annetaan vankilan johtajalle tai täytäntöönpanosta vastaavalle virkamiehelle. Toimituksesta, jossa suostumus on annettu, on laadittava pöytäkirja.

Tuomitulle on ennen suostumuksen vastaanottamista ilmoitettava suostumuksen merkitys.

Tuomitulle annetaan puitepäätöksen liitteen II mukainen ilmoitus siirtopyynnöstä.

4 luku**Erityisiä säännöksiä***12 §**Osittainen täytäntöönpano*

Jos toiseen jäsenvaltioon siirretään pantavaksi täytäntöön oikeudenkäymiskaaren 31 luvun 9b §:ssä säädetyn purkamismenettelyn jälkeen määrätty rangaistus, ei siirtämättä jäävää osaa alkuperäisestä rangaistuksesta saa enää Suomessa panna täytäntöön sen jälkeen kun rangaistuksen täytäntöönpano toisessa jäsenvaltiossa on päättynyt.

*13 §**Tuomitun kuuleminen*

Sen lisäksi, mitä puitepäätöksen 6 artiklassa ja 11 §:ssä säädetään, tuomitun kuulemisesta on voimassa, mitä hallintolaissa (434/2003) säädetään.

*14 §**Avustajan määrääminen*

Tuomitulle on määrättävä asianajaja avustajaksi tässä laissa tarkoitetun asian käsittelyssä, jollei se ole ilmeisen tarpeetonta. Avustajaksi on nimettävä tuomitun nimeämä asianajaja tai jos tuomittu ei nimeä asianajajaa, muu tehtävään sopiva asianajaja. Säilöön ottamista, matkustuskiellon määräämistä tai muutoksenhakua koskevan asian käsittelyssä avustajan määrää tuomioistuin ja muussa tapauksessa Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikkö.

Oikeusministeriö suorittaa valtion varoista laskun perusteella asianajajalle tästä tehtävästä kohtuullisen korvauksen.

15 §
Kauttakuljetus

Oikeusministeriö antaa luvan siihen, että toiseen jäsenvaltioon siirrettäväksi pyydetty tuomittu voidaan kuljettaa Suomen kautta. Suomen kansalainen saadaan kuljettaa Suomen kautta, jos tämän lain ja puitepäätöksen mukaiset edellytykset tuomitun siirtämiselle täytäntöönpanovaltioon ovat olemassa.

Kauttakuljetuspyyntöön on liitettävä puitepäätöksen 4 artiklassa tarkoitettu todistus. Todistuksen kääntämisestä on voimassa mitä 9 §:ssä säädetään.

16 §
Muutoksenhaku

Rikosseuraamuslaitoksen tämän lain nojalla tekemästä päätöksestä saa valittaa Helsingin hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään. Valitus on käsiteltävä kiireellisenä. Helsingin hallinto-oikeuden päätökseen ei saa valittamalla hakea muutosta.

17 §
Suhde muuhun lainsäädäntöön

Suomen ja muiden pohjoismaiden välisestä yhteistoiminnasta rikosasioissa annettujen tuomioiden täytäntöönpanossa annettua lakia (326/1963) voidaan soveltaa tämän lain estämättä.

18 §
Voimaantulo ja siirtymäsäännös

Tämä laki tulee voimaan päivänä 20 .

Ennen tämän lain voimaantuloa toimitettuun siirtopyyntöön sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Suhteessa sellaiseen jäsenvaltioon, joka ei viimeistään tämän lain voimaantullessa ole pannut puitepäätöstä täytäntöön, tai joka on antanut puitepäätöksen 28 artiklan 2 kohdassa tarkoitetun ilmoituksen, sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä, kunnes asianomainen jäsenvaltio on pannut puitepäätöksen täytäntöön, tai kunnes puitepäätöstä on puitepäätöksen 28 artiklan 2 kohdassa tarkoitetun ilmoituksen antaneessa jäsenvaltiossa alettu soveltaa.

2.

Laki**kansainvälisestä yhteistoiminnasta eräiden rikosoikeudellisten seuraamusten täytäntöönpanossa annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan kansainvälisestä yhteistoiminnasta eräiden rikosoikeudellisten seuraamusten täytäntöönpanossa annetun lain (21/1987) 9 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on laissa 418/2009, 23a § sellaisena kuin se on laissa 236/2001, sekä

lisätään lakiin uusi 2 a §, seuraavasti:

2 a §

Suomen ja muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden välisestä yhteistoiminnasta vankeusrangastusten täytäntöönpanossa on säädetty erikseen.

9 §

Tuomioistuimen on muunnettava vieraassa valtiossa tuomittu muu vapaudenmenetystä tarkoittava seuraamus kuin hoitoseuraamus Suomen laissa vastaavasta rikoksesta säädetyksi vankeusrangastukseksi. Tämä ei saa olla ankarampi kuin rikoksesta vieraassa valtiossa määrätty seuraamus, vaikka viimeksi mainittu seuraamus olisi lievempi kuin Suomen laissa rikoksesta säädetty vähimmäisrangastus.

23a §

Tuomitun kuulemisesta on voimassa, mitä hallintolaissa (434/2003) säädetään.

Tämä laki tulee voimaan päivänä 20 .

3.

Laki
oikeudenkäymiskaaren 31 luvun 9b §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

lisätään oikeudenkäymiskaaren 31 luvun 9b §:ään, sellaisena kuin se on laissa 1290/2003 uusi 2 momentti seuraavasti:

31 luku
Ylimääräisestä muutoksenhausta

9b §

Lisäksi lainvoimainen tuomio rikosasiassa voidaan purkaa, jos Suomessa määrätyn yhteisen vankeusrangaistuksen täytäntöönpanoa koskeva pyyntö on lähetetty toiseen jäsenvaltioon, eikä täytäntöönpanon siirto ole mahdollista kaikista yhteiseen vankeusrangaistukseen johtaneista rikoksista tai täytäntöönpanopyyntöön ei jonkin rikoksen osalta suostuta. Tällöin korkeimman oikeuden on määrättävä rangaistus erikseen niistä rikoksista, joiden osalta täytäntöönpanon siirtäminen on mahdollista tai pyyntöön suostutaan, sekä muista rikoksista. Näin määrättävät rangaistukset eivät yhteensä saa olla ankarammat kuin alkuperäinen yhteinen vankeusrangaistus.

Tämä laki tulee voimaan päivänä 20 .

4.

Laki
vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen soveltamisesta
tuomioihin ja valvontapäätöksiin valvontatoimenpiteiden ja vaihtoehtoisten seuraamusten
valvomiseksi, tehdyn puitepäätöksen
lainsäädännön alaan kuuluvien säännösten kansallisesta täytäntöönpanosta
ja puitepäätöksen soveltamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku
Yleiset säännökset

1 §

Puitepäätöksen täytäntöönpano

Brysselissä 27 päivänä marraskuuta 2008 vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen soveltamisesta tuomioihin ja valvontapäätöksiin valvontatoimenpiteiden ja vaihtoehtoisten seuraamusten valvomiseksi 2008/947/YOS, jäljempänä *puitepäätös*, lainsäädännön alaan kuuluvat säännökset ovat lakina noudatettavia, jollei tästä laista muuta johdu.

Brysselissä 26 päivänä helmikuuta 2009 puitepäätösten 2002/584/YOS, 2005/214/YOS, 2006/783/YOS, 2008/909/YOS ja 2008/947/YOS muuttamisesta henkilöiden prosessuaalisten oikeuksien parantamiseksi sekä vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen soveltamisen edistämiseksi sellaisten päätösten osalta, jotka on tehty vastaajan ollessa poissa oikeudenkäynnistä, tehdyn neuvoston puitepäätöksen 2009/299/YOS artikla 6 on lakina noudatettava.

2 §

Soveltamisala

Tämän lain ja puitepäätöksen mukaisesti:

- 1) tunnustetaan Suomessa puitepäätöksessä tarkoitettu toisessa Euroopan unionin jäsenvaltiossa annettu tuomio tai valvontapäätös ja toteutetaan toimenpiteet valvontatoimenpiteiden tai vaihtoehtoisten seuraamusten valvomiseksi; sekä
- 2) lähetetään toiseen Euroopan unionin jäsenvaltioon tunnustettavaksi puitepäätöksessä tarkoitettu Suomessa annettu tuomio tai valvontapäätös ja pyyntö valvontatoimenpiteiden tai vaihtoehtoisten seuraamusten valvomiseksi (jäljempänä *valvonnan siirtoa koskeva pyyntö*).

Puitepäätöksessä tarkoitettuja seuraamuksia ja valvontapäätöksiä Suomessa ovat yhdyskuntapalvelu, nuorisorangaistus, ehdollinen vankeusrangaistus ja päätös sen valvonnasta, päätös ehdonalaisen vapauden valvonnasta, valvotusta koevapaudesta sekä rikostuomion perusteella määrätty lähestymiskielto.

Puitepäätöksen 3 artiklassa tarkoitettu toimivaltainen viranomainen on Suomessa Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikkö.

2 luku

Valvonnan siirtoa koskevan pyynnön lähettäminen toisesta jäsenvaltiosta Suomeen

Puitepäätöksessä tarkoitettu valvonnan siirtoa koskeva pyyntö voidaan ilman Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikön suostumusta lähettää Suomeen, jos valvontaan määrätty henkilö on palannut Suomeen tai haluaa palata Suomeen ja hänellä on pysyvä asuinpaikka Suomessa.

Muissa kuin 1 momentissa tarkoitetuissa tilanteissa edellytyksenä puitepäätöksessä tarkoitettun valvonnan siirtoa koskevan pyynnön lähettämiselle Suomeen on Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikön suostumus. Suostumus voidaan antaa, jos valvonnan täytäntöönpano Suomessa valvontaan määrätyn henkilön henkilökohtaisten olosuhteiden tai muun erityisen syyn takia edistäisi valvontaan määrätyn sopeutumista yhteiskuntaan.

Jos Suomeen täytäntöön pantavaksi lähetetty valvonnan siirtoa koskeva pyyntö on määrätty puitepäätöksen 10 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua teosta, täytäntöönpanopyyntöön suostumisen edellytyksenä ei ole, että teko on, tai olisi Suomessa vastaavissa olosuhteissa rikos.

Jos valvonnan siirtoa koskeva pyyntö koskee muuta kuin 10 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua tekoa, pyynnön täytäntöönpano Suomessa edellyttää, että teko on, tai olisi Suomessa vastaavissa olosuhteissa tehtynä rikos.

Valvonnan siirtoa koskevan pyynnön täytäntöönpano Suomessa määräytyy Suomen lain mukaan.

Suomi voi täytäntöönpanovaltiona valvoa ainoastaan puitepäätöksen 4 artiklan mukaisia valvontatoimenpiteitä tai vaihtoehtoisia seuraamuksia. Päätöksen valvonnasta tai valvontatoimenpiteen taikka vaihtoehtoisen seuraamuksen mukauttamisesta puitepäätöksen 9 artiklan mukaisesti tekee Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikkö. Jos kuitenkin toimenpiteestä vastaavassa kansallisessa tapauksessa päättäisi tuomioistuin, päätöksen tekee Helsingin käräjäoikeus. Vaatimuksen tekee syyttäjä Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikön pyynnöstä.

7 §

Toimivalta tehdä myöhempiä päätöksiä

Valvontatoimenpiteen ehtojen rikkomisen seurauksista ja muista puitepäätöksen 14 artiklan 1 kohdassa tarkoitetuista toimenpiteistä päättää viranomainen, joka vastaavassa kansallisessa tapauksessa olisi toimivaltainen asiasta päättämään. Puitepäätöksen 14 artiklan 1 kohdan b ja c alakohdissa tarkoitetuista toimenpiteistä päättää kuitenkin käräjäoikeus. Asia käsitellään siinä käräjäoikeudessa, jonka tuomiopiirissä valvontaan määrätty asuu tai jossa käsittely muutoin katsotaan soveliaaksi.

Käräjäoikeus voi ilmoittaa, ettei se käytä toimivaltaa asiassa katsoessaan, että valvontaan määrätyn henkilön suhteen olisi ryhdyttävä puitepäätöksen 14 artiklan 1 kohdan b ja c alakohtien mukaisiin toimenpiteisiin sen johdosta, että hän on jättänyt noudattamatta hänelle asetettuja ehtoja tai määräyksiä taikka tehnyt uuden rikoksen. Käräjäoikeus voi tehdä ilmoituksen, jos

- 1) tarvittava toimenpide ei ole yhteensopiva Suomen lainsäädännön kanssa;
- 2) teko ei Suomessa vastaavissa olosuhteissa tehtynä olisi rikos; tai
- 3) toimivallan käyttämättä jättämiseen on muu erityinen syy tai puitepäätöksen 20 artiklassa tarkoitettu peruste.

Tällöin toimivalta tehdä myöhempiä päätöksiä palautuu tuomion antaneelle valtiolle.

8 §

Kielet ja käännökset

Puitepäätöksen 6 artiklassa tarkoitettu todistus on toimitettava suomen, ruotsin tai englannin kielellä taikka siihen on liitettävä käännös jollekin näistä kielistä. Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikkö voi hyväksyä myös muulla kuin suomen, ruotsin tai englannin kielellä toimitetun todistuksen, jos hyväksymiselle ei ole muutoin estettä.

Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikkö huolehtii todistuksen ja tarvittaessa myös valvontapäätöksen kääntämisestä suomen tai ruotsin kielelle.

3 luku**Valvonnan siirtoa koskevan pyynnön lähettäminen Suomesta toiseen jäsenvaltioon**

9 §

Edellytykset

Puitepäätöksessä tarkoitettua valvonnan siirtoa koskevan pyynnön lähettämisestä puitepäätöksen 5 artiklan 1 ja 2 kohdassa tarkoitettuun jäsenvaltioon päättää Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikkö. Edellytyksenä pyynnön lähettämiselle on, että täytäntöönpanon siirto voisi valvontaan määrätyn henkilön henkilökohtaisten olosuhteiden tai muun erityisen syyn vuoksi edistää valvontaan määrätyn henkilön sopeutumista yhteiskuntaan.

10 §

Valvonnan siirtoa koskevan pyynnön sisältö ja muoto

Valvonnan siirtoa koskeva pyyntö tehdään puitepäätöksen 6 artiklassa edellytetyn mukaisesti puitepäätöksen liitteenä olevan mallin mukaiselle lomakkeelle (EUVL, L 337, 16.12.2008).

4 luku
Erityisiä säännöksiä

11 §

Valvontaan määrätyn kuuleminen

Valvontaan määrätyn kuulemisesta on voimassa, mitä hallintolaissa (434/2003) säädetään.

12 §

Avustajan määrääminen

Valvontaan määrätylle on määrättävä asianajaja avustajaksi tässä laissa tarkoitetun asian käsittelyssä, jollei se ole ilmeisen tarpeetonta. Avustajaksi on nimettävä valvottuun määrätyn nimeämä asianajaja tai jos valvontaan määrätty ei nimeä asianajajaa, muu tehtävään sopiva asianajaja. Muutoksenhaku koskevan asian käsittelyssä avustajan määrää tuomioistuin ja muussa tapauksessa Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikkö.

Oikeusministeriö suorittaa valtion varoista laskun perusteella asianajajalle tästä tehtävästä kohtuullisen korvauksen.

13 §

Muutoksenhaku

Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikön tämän lain nojalla tekemästä päätöksestä saa valittaa Helsingin hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään. Valitus on käsiteltävä kiireellisenä. Helsingin hallinto-oikeuden päätökseen ei saa valittamalla hakea muutosta.

14 §

Suhde muihin lakeihin ja kansainvälisiin velvoitteisiin

Suomen ja muiden pohjoismaiden välisestä yhteistoiminnasta rikosasioissa annettujen tuomioiden täytäntöönpanossa annettua lakia (326/1963) voidaan soveltaa tämän lain estämättä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä 20 .

Ennen tämän lain voimaantuloa täytäntöön pantavaksi toimitettuun valvonnan siirtoa koskevaan pyyntöön sovelletaan tämän lain voimaantullessa voimassa olleita säännöksiä.

Suhteessa sellaiseen jäsenvaltioon, joka ei viimeistään tämän lain voimaantullessa ole pannut puitepäätöstä täytäntöön, sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä, kunnes asianomainen jäsenvaltio on pannut puitepäätöksen täytäntöön.

1.

Lag

om det nationella genomförandet av de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i rambeslutet om tillämpning av principen om ömsesidigt erkännande på brottmålsdomar avseende fängelse eller andra frihetsberövande åtgärder i syfte att verkställa dessa inom Europeiska unionen och om tillämpning av rambeslutet

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs

**1 kap.
Allmänna bestämmelser**

*1 §
Genomförandet av rambeslutet*

De bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i det i Bryssel den 27 november 2008 antagna rambeslutet om tillämpning av principen om ömsesidigt erkännande på brottmålsdomar avseende fängelse eller andra frihetsberövande åtgärder i syfte att verkställa dessa inom Europeiska unionen ska iakttas som lag, om inte något annat följer av denna lag.

Artikel 5 i det i Bryssel den 26 februari 2009 antagna rambeslutet 2009/299/RIF om ändring av rambeslutet 2002/584/RIF, 2005/214/RIF, 2006/783/RIF, 2008/909/RIF och 2008/947/RIF och om stärkande av medborgarnas processuella rättigheter och främjande av tillämpningen av principen om ömsesidigt erkännande på ett avgörande när den berörda personen inte var personligen närvarande vid förhandlingen ska iakttas som lag.

*2 §
Tillämpningsområde*

I enlighet med denna lag och rambeslutet:

- 1) verkställs ett fängelsestraff eller en annan frihetsberövande åtgärd som avses i rambeslutet och som har dömts ut i en annan medlemsstat i Europeiska unionen i Finland,
- 2) översänds ett fängelsestraff som har dömts ut i Finland eller ett beslut om psykiatrisk sjukhusvård oberoende av en persons vilja vid straffeftergift som har underställts domstol till en annan medlemsstat i Europeiska unionen för att verkställas. På framställningar om verkställighet som gäller dessa påföljder tillämpas

dessutom bestämmelserna i mentalvårdslagen (1116/1990) och i lagen om internationellt samarbete vid verkställighet av vissa straffrättsliga påföljder (21/1987).

3 §
Behörig myndighet

I Finland är Brottspåföljdsmyndighetens centralförvaltningsenhet den behöriga myndighet som avses i artikel 2 i rambeslutet. Om framställningen gäller överföring av verkställigheten av någon annan frihetsberövande åtgärd än ett fängelsestraff från en annan medlemsstat i Europeiska unionen till Finland eller från Finland till en annan medlemsstat, är justitieministeriet dock den behöriga myndigheten.

2 kap.
Översändande till Finland av en framställning om överföring av verkställigheten av en påföljd som har bestämts i en annan medlemsstat

4 §
Förutsättningar

En framställning om överföring av verkställigheten av en påföljd som avses i rambeslutet får översändas till Finland utan samtycke av Brottspåföljdsmyndighetens centralförvaltningsenhet, om den dömde är finsk medborgare och

- a) bor i Finland eller
- b) det har bestämts att den dömde ska utvisas till Finland utifrån ett utvisnings- eller avvisningsbeslut eller ett annat beslut om avlägsnande som ingår i domen eller i ett rättsligt eller administrativt beslut eller i någon annan åtgärd som vidtas till följd av domen.

I andra situationer än de som avses i 1 mom. krävs det att Brottspåföljdsmyndighetens centralförvaltningsenhet ger sitt samtycke till att översända en framställning om överföring av verkställigheten av en påföljd till Finland. Om framställningen om överföring gäller en vårdpåföljd som grundar sig på brott, ges samtycket av justitieministeriet. Samtycke får ges, om verkställighet av påföljden i Finland främjar den dömdes möjligheter att anpassa sig i samhället med hänsyn till var den dömde bor, den dömdes personliga förhållanden eller av särskilda skäl.

5 §
Dubbel straffbarhet

Om en gärning som avses i artikel 7.1 i rambeslutet låg till grund för den påföljd som har översänts till Finland för att verkställas, krävs det inte att gärningen utgör brott eller

skulle utgöra brott om den hade begåtts i Finland under motsvarande förhållanden för att framställningen om verkställighet ska bifallas.

Om någon annan gärning än en sådan som avses i artikel 7.1 låg till grund för påföljden, krävs det för att påföljden ska verkställas i Finland att gärningen utgör brott eller skulle utgöra brott om den hade begåtts i Finland under motsvarande förhållanden.

6 §

Provisoriskt tagande i förvar

I de fall som avses i artikel 14 i rambeslutet får en anhållningsberättigad tjänsteman ta den dömde i förvar för att säkerställa verkställigheten, om den utfärdande staten begär det. Framställningen får göras direkt till den anhållningsberättigade tjänstemannen. Tingsrätten på den ort inom vars domkrets den dömde hålls i förvar, häradsåklagaren inom domkretsen och Brottspåföljdsmyndighetens centralförvaltningsenhet ska utan dröjsmål underrättas om att den dömde har tagits i förvar.

Efter att tingsrätten har underrättats om att någon har tagits i förvar, ska den skyndsamt ta ärendet till behandling på det sätt som föreskrivs om handläggning av häktningsyrkanden och besluta om åtgärden ska förbli i kraft. Tingsrätten ska genast underrätta Brottspåföljdsmyndighetens centralförvaltningsenhet om sitt beslut.

Bestämmelserna om häktning i tvångsmedelslagen (450/1987), häktningslagen (768/2005) och lagen om behandlingen av personer i förvar hos polisen (841/2006) ska i tillämpliga delar gälla i fråga om tagande och hållande i förvar.

Om Brottspåföljdsmyndighetens centralförvaltningsenhet anser att det finns hinder mot att verkställa en påföljd, ska enheten bestämma att den som har tagits i förvar ska frigges omedelbart. Den som har tagits i förvar ska också frigges om ingen framställning om verkställighet med bifogade handlingar har kommit in till Brottspåföljdsmyndighetens centralförvaltningsenhet inom 40 dagar från det att personen togs i förvar. Den som har tagits i förvar ska frigges senast när den sammanräknade tiden för frihetsberövandet i Finland och i den stat där påföljden har bestämts motsvarar den tid som den dömde skulle ha varit berövad friheten om verkställigheten av påföljden hade skett i den främmande staten.

Den tid som motsvarar frihetsberövandet ska i enlighet med 3 kap. 11 § strafflagen (39/1889) avräknas från den påföljd som ska verkställas.

Den dömde kan meddelas reseförbud i stället för att tas i förvar. I fråga om reseförbudet gäller i tillämpliga delar bestämmelserna om reseförbud i tvångsmedelslagen och bestämmelserna om tagande i förvar i denna lag.

7 §

Den dömdes samtycke till att inte iaktta specialitetsbestämmelsen

Den dömden ska personligen vid tingsrättens sammanträde meddela om han eller hon samtycker till att i Finland åtalas, straffas eller berövas friheten för något annat brott som begåtts före överföringen än det brott som låg till grund för den påföljd som framställningen om överföring av verkställigheten gäller. Frågan om samtycke handläggs i den tingsrätt inom vars domkrets den dömden avtjänar fängelsestraff eller där det annars anses lämpligt att handlägga den.

Innan samtycke ges ska tingsrätten underrätta den dömden om innebörden av samtycket.

Det samtycke som avses i 1 mom. och de underrättelser som avses i 2 mom. ska protokollföras.

Tingsrätten är behörig att handlägga ett ärende som avses i denna paragraf även med ordföranden ensam. Sammanträdet kan hållas även vid en annan tidpunkt och på en annan plats än vad som föreskrivs om allmän underrätts sammanträde.

8 §

Verkställighet av en påföljd

Verkställigheten av en påföljd i Finland bestäms enligt finsk lag.

Helsingfors tingsrätt beslutar om anpassning av en påföljd under de förutsättningar som anges i artikel 8.2 och 8.3 i rambeslutet. Yrkande om anpassning framställs av åklagaren på begäran av Brottspåföljdsmyndighetens centralförvaltningsenhet.

9 §

Språk och översättningar

Det intyg som avses i artikel 4 i rambeslutet ska översändas på finska, svenska eller engelska eller åtföljas av en översättning till något av dessa språk. Brottspåföljdsmyndighetens centralförvaltningsenhet får även godkänna ett intyg på något annat språk än finska, svenska eller engelska, om det inte annars finns några hinder för att godkänna det.

Brottspåföljdsmyndighetens centralförvaltningsenhet ska se till att intyget och, vid behov, domen översätts till finska eller svenska.

3 kap.
**Översändande av en framställning om överföring av verkställigheten av en påföljd
som har bestämts i Finland till en annan medlemsstat**

10 §
Förutsättningar

Brottspåföljdsmyndighetens centralförvaltningsenhet beslutar om översändande av en framställning om överföring av verkställigheten av en påföljd som har bestämts i Finland till en medlemsstat som avses i artikel 4.1 i rambeslutet. En förutsättning för att översända en framställning är dessutom att överföringen av verkställigheten främjar den dömdes möjligheter att anpassa sig i samhället med hänsyn till var den dömde bor, den dömdes andra personliga förhållanden eller av särskilda skäl.

Framställningen om överföring av verkställigheten av en påföljd ska i enlighet med artikel 5 i rambeslutet göras genom ett intyg vars formulär finns som bilaga till rambeslutet (EUT L 337, 16.12.2008).

11 §
Den dömdes samtycke till att verkställigheten överförs

Den dömde ska personligen meddela om han eller hon samtycker till att en påföljd som har bestämts i Finland översänds till en annan medlemsstat. Samtycket ges till fängelsemyndigheten eller till den tjänsteman som ansvarar för verkställigheten. Den förrättning där samtycket ges ska protokollföras.

Innan samtycke ges ska den dömde underrättas om innebörden av samtycket.

Till den dömde ska ges en sådan underrättelse om framställningen om överföring som avses i bilaga II till rambeslutet.

4 kap.
Särskilda bestämmelser

12 §
Delvis verkställighet

Om ett straff som har bestämts efter att en dom har återbrutits enligt 31 kap. 9 b § i rättegångsbalken överförs till en annan medlemsstat för att verkställas, får den del av det ursprungliga straffet som inte överförs inte längre verkställas i Finland efter att verkställigheten av straffet i den andra medlemsstaten har avslutats.

13 §
Hörande av den dömde

Utöver vad som bestäms i artikel 6 i rambeslutet och i 11 § gäller i fråga om hörande av den dömde vad som bestäms förvaltningslagen (434/2003).

14 §
Förordnande av ett biträde

En advokat ska utses att biträda den dömde under behandlingen av ärenden som avses i denna lag, utom när detta är uppenbart onödigt. Till biträde ska utses en advokat som den dömde själv föreslår eller, om den dömde inte föreslår någon advokat, någon annan för uppdraget lämplig advokat. För behandlingen av frågor som gäller tagande i förvar, meddelande av reseförbud eller sökande av ändring utses biträdet av domstolen och i övriga fall av Brottspåföljdsmyndighetens centralförvaltningsenhet.

Justitieministeriet betalar av statens medel på grundval av räkning en skälig ersättning för uppdraget till advokaten.

15 §
Transport

Justitieministeriet beviljar tillstånd till att en dömd får transporteras via Finland när det görs en framställning om att den dömde ska överföras till en annan medlemsstat. En finsk medborgare får transporteras via Finland, om det finns förutsättningar enligt denna lag och rambeslutet för att överföra den dömde till den verkställande staten.

Ett sådant intyg som avses i artikel 4 i rambeslutet ska bifogas framställningen om transport. I fråga om översättning av intyget gäller bestämmelserna i 9 §.

16 §
Ändringssökande

Ett beslut som Brottspåföljdsmyndigheten har fattat med stöd av denna lag får överklagas hos Helsingfors förvaltningsdomstol så som bestäms i förvaltningsprocesslagen (586/1996). Besvären ska behandlas skyndsamt. Helsingfors förvaltningsdomstols beslut får inte överklagas genom besvär.

17 §
Förhållande till annan lagstiftning

Lagen om samarbete mellan Finland och de övriga nordiska länderna vid verkställighet av domar i brottmål (326/1963) kan tillämpas trots denna lag.

18 §
Ikraftträdande och övergångsbestämmelse

Denna lag träder i kraft den 20 .

På en framställning om överföring som har översänts före denna lags ikraftträdande tillämpas de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet.

I förhållande till de medlemsstater som inte har genomfört rambeslutet senast vid ikraftträdandet av denna lag eller som har avgett en förklaring som avses i artikel 28.2 i rambeslutet tillämpas de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet tills medlemsstaten i fråga har genomfört rambeslutet eller tills rambeslutet har börjat tillämpas i den medlemsstat som har avgett förklaringen.

2.

Lag
om internationellt samarbete vid verkställighet av vissa straffrättsliga påföljder

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om internationellt samarbete vid verkställighet av vissa straffrättsliga påföljder (21/1987) 9 § 1 mom., sådant det lyder i lag 418/2009 och 23 a §, sådan den lyder i lag 236/2001, samt
fogas till lagen en ny 2 a § som följer:

2 a §

I fråga om samarbetet mellan Finland och de övriga medlemsstaterna i Europeiska unionen vid verkställigheten av fängelsestraff föreskrivs särskilt.

9 §

Domstolen ska omvandla en annan frihetsberövande påföljd som har dömts ut i en främmande stat än en vårdpåföljd till det fängelsestraff som enligt finsk lag föreskrivs för motsvarande brott. Detta straff får inte vara strängare än den påföljd som har bestämts för brottet i den främmande staten, även om denna påföljd är lindrigare än det minimi-straff som föreskrivs för brottet i finsk lag.

23 §

I fråga om hörande av den dömda gäller förvaltningslagen (434/2003).

Denna lag träder i kraft den 20 .

3.

Lag
om ändring av 31 kap. 9 b § i rättegångsbalken

I enlighet med riksdagens beslut
fogas till 31 kap. 9 b § i rättegångsbalken, sådan paragrafen lyder i lag 1290/2003, ett
nytt 2 mom. som följer:

31 kap.
Om extraordinärt ändringssökande

9 b §

Dessutom kan en lagakraftvunnen brottmålsdom återbrytas, om en framställning om verkställighet av ett gemensamt fängelsestraff som har bestämts i Finland har översänts till en annan medlemsstat och det inte är möjligt att överföra verkställigheten för alla de brott som ingår i det gemensamma fängelsestraffet eller framställningen inte bifalls i fråga om något av brotten. Högsta domstolen ska då bestämma straffen separat för de brott där en överföring av verkställigheten är möjlig eller där framställningen bifalls och för de övriga brotten. De straff som bestäms på detta sätt får inte sammanlagt vara strängare än det ursprungliga gemensamma fängelsestraffet.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Lag

om det nationella genomförandet av de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i rambeslutet om tillämpning av principen om ömsesidigt erkännande på domar och övervakningsbeslut i syfte att övervaka alternativa påföljder och övervakningsåtgärder och om tillämpning av rambeslutet

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs

1 kap. Allmänna bestämmelser

1 § *Genomförandet av rambeslutet*

De bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i det i Bryssel den 27 november 2008 antagna rambeslutet 2008/907/RIF om tillämpning av principen om ömsesidigt erkännande på domar och övervakningsbeslut i syfte att övervaka alternativa påföljder och övervakningsåtgärder, nedan *rambeslutet*, ska iakttas som lag, om inte något annat följer av denna lag.

Artikel 6 i det i Bryssel den 26 februari 2009 antagna rambeslutet 2009/299/RIF om ändring av rambeslutet 2002/584/RIF, 2005/214/RIF, 2006/783/RIF, 2008/909/RIF och 2008/947/RIF och om stärkande av medborgarnas processuella rättigheter och främjande av tillämpningen av principen om ömsesidigt erkännande på ett avgörande när den berörda personen inte var personligen närvarande vid förhandlingen ska iakttas som lag.

2 § *Tillämpningsområde*

I enlighet med denna lag och rambeslutet

- 1) erkänns en dom eller ett övervakningsbeslut som avses i rambeslutet och som har meddelats i en annan medlemsstat i Europeiska unionen i Finland och vidtas åtgärder för att övervaka alternativa påföljder och övervakningsåtgärder, samt
- 2) översänds en dom eller ett övervakningsbeslut och en framställning om att övervaka alternativa påföljder eller övervakningsåtgärder (nedan *en framställning om överföring av övervakning*) som avses i rambeslutet och som har meddelats i Finland till en annan medlemsstat i Europeiska unionen för att erkännas.

De påföljder och övervakningsbeslut som avses i rambeslutet är i Finland samhällstjänst, ungdomsstraff, villkorligt fängelse och beslut om övervakning av villkorligt

fängelse, beslut om övervakning av villkorlig frihet, beslut om övervakad frihet på prov och besöksförbud som har meddelats på grundval av en dom i brottmål.

3 §
Behörig myndighet

I Finland är Brottspåföljdsmyndighetens centralförvaltningsenhet den behöriga myndighet som avses i artikel 3 i rambeslutet.

2 kap.
Översändande av en framställning om överföring av övervakning från en annan medlemsstat till Finland

4 §
Förutsättningar

En sådan framställning om överföring av övervakning som avses i rambeslutet får översändas till Finland utan samtycke av Brottspåföljdsmyndighetens centralförvaltningsenhet, om den som har ställts under övervakning har återvänt eller vill återvända till Finland och har sin vanliga vistelseort i Finland.

I andra situationer än de som avses i 1 mom. krävs det att Brottspåföljdsmyndighetens centralförvaltningsenhet ger sitt samtycke till att översända en framställning om överföring av övervakning till Finland. Samtycke får ges, om verkställighet av övervakningen i Finland främjar möjligheterna för den som har ställts under övervakning att anpassa sig i samhället med hänsyn till hans eller hennes personliga förhållanden eller av andra särskilda skäl.

5 §
Dubbel straffbarhet

Om en framställning om överföring av övervakning som har översänts till Finland för att verkställas gäller en gärning som avses i artikel 10.1 i rambeslutet, krävs det inte att gärningen utgör brott eller skulle utgöra brott om den hade begåtts i Finland under motsvarande förhållanden för att framställningen ska bifallas.

Om framställningen om överföring av övervakning gäller någon annan gärning än en sådan som avses i artikel 10.1, krävs det för att framställningen ska verkställas i Finland att gärningen utgör brott eller skulle utgöra brott om den hade begåtts i Finland under motsvarande förhållanden.

6 §

Verkställighet av en framställning om överföring av övervakning

Verkställigheten i Finland av en framställning om överföring av övervakning bestäms enligt finsk lag.

Finland får som verkställande stat endast övervaka sådana övervakningsåtgärder eller alternativa påföljder som avses i artikel 4 i rambeslutet. Brottspåföljdsmyndighetens centralförvaltningsenhet beslutar om övervakning eller om anpassning av en övervakningsåtgärd eller en alternativ påföljd i enlighet med artikel 9. Om en domstol skulle besluta om åtgärden i motsvarande nationella fall, fattas beslutet dock av Helsingfors tingsrätt. Yrkande framställs av åklagaren på begäran av Brottspåföljdsmyndighetens centralförvaltningsenhet.

7 §

Behörighet att fatta följdbeslut

Den myndighet som skulle vara behörig i motsvarande nationella fall beslutar om följdena av att bryta mot villkoren för en övervakningsåtgärd och om andra åtgärder som avses i artikel 14.1 i rambeslutet. Tingsrätten beslutar dock om de åtgärder som avses i artikel 14.1 b och c i rambeslutet. Ärendet handläggs i den tingsrätt inom vars domkrets den som har ställts under övervakning bor eller där handläggningen annars lämpligen kan ske.

Om tingsrätten anser att åtgärder enligt artikel 14.1 b och c i rambeslutet bör vidtas i fråga om den som har ställts under övervakning, eftersom personen i fråga inte har iakttagit ett villkor eller föreläggande som har ålagts honom eller henne eller har begått ett nytt brott, får tingsrätten lämna en förklaring om att den inte utövar sina befogenheter i frågan. Tingsrätten får lämna en sådan förklaring om

- 1) den nödvändiga åtgärden inte är förenlig med finsk lag,
- 2) gärningen inte skulle utgöra brott om den hade begåtts i Finland under motsvarande förhållanden, eller
- 3) det finns andra särskilda skäl eller en grund enligt artikel 20 i rambeslutet för att tingsrätten inte utövar sina befogenheter.

Behörigheten för följdbeslut återgår då till den utfärdande staten.

8 §

Språk och översättningar

Det intyg som avses i artikel 6 i rambeslutet ska översändas på finska, svenska eller engelska eller åtföljas av en översättning till något av dessa språk. Brottspåföljdsmyndighetens centralförvaltningsenhet får även godkänna ett intyg på något annat språk än finska, svenska eller engelska, om det inte annars finns några hinder för att godkänna det.

Brottsförmyndighetens centralförvaltningsenhet ska se till att intyget och, vid behov, även övervakningsbeslutet översätts till finska eller svenska.

3 kap.

Översändande av en framställning om överföring av övervakning från Finland till en annan medlemsstat

9 §

Förutsättningar

Brottsförmyndighetens centralförvaltningsenhet beslutar om översändande av en sådan framställning om överföring av övervakning som avses i rambeslutet till en medlemsstat som avses i artikel 5.1 och 5.2 i rambeslutet. En förutsättning för att översända en framställning är att överföringen av verkställigheten kunde främja anpassningen i samhället av den som har ställts under övervakning med hänsyn till hans eller hennes personliga förhållanden eller av andra särskilda skäl.

10 §

Framställningens innehåll och form

En framställning om överföring av övervakning ska i enlighet med artikel 6 i rambeslutet göras på det formulär som finns som bilaga till rambeslutet (EUT L 337, 16.12.2008).

4 kap.

Särskilda bestämmelser

11 §

Hörande av den som har ställts under övervakning

I fråga om hörande av den som har ställts under övervakning gäller vad som bestäms förvaltningslagen (434/2003).

12 §

Förordnande av ett biträde

En advokat ska utses att biträda den som har ställts under övervakning under behandlingen av ärenden som avses i denna lag, utom när detta är uppenbart onödigt. Till biträde ska utses en advokat som den dömde själv föreslår eller, om den dömde inte föreslår någon advokat, någon annan för uppdraget lämplig advokat. För behandlingen av

frågor som gäller sökande av ändring utses biträdet av domstolen och i övriga fall av Brottspåföljdsmyndighetens centralförvaltningsenhet.

Justitieministeriet betalar av statens medel på grundval av räkning en skälig ersättning för uppdraget till advokaten.

*13 §
Ändringssökande*

Ett beslut som Brottspåföljdsmyndighetens centralförvaltningsenhet har fattat med stöd av denna lag får överklagas hos Helsingfors förvaltningsdomstol så som bestäms i förvaltningsprocesslagen (586/1996). Besvären ska behandlas skyndsamt. Helsingfors förvaltningsdomstols beslut får inte överklagas genom besvär.

*14 §
Förhållande till andra lagar och internationella förpliktelser*

Lagen om samarbete mellan Finland och de övriga nordiska länderna vid verkställighet av domar i brottmål (326/1963) kan tillämpas trots denna lag.

*15 §
Ikraftträdande och övergångsbestämmelse*

Denna lag träder i kraft den 20 .

På en framställning om överföring av övervakning som har översänts för verkställighet före denna lags ikraftträdande tillämpas de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet.

I förhållande till de medlemsstater som inte har genomfört rambeslutet senast vid ikraftträdandet av denna lag tillämpas de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet tills medlemsstaten i fråga har genomfört rambeslutet.

OIKEUSMINISTERIÖ
JUSTITIEMINISTERIET

ISSN-L 1798-7091
ISBN 978-952-466-530-8 (nid.)
ISBN 978-952-466-531-5 (PDF)

Oikeusministeriö
PL 25
00023 VALTIONEUVOSTO
www.om.fi

Justitieministeriet
PB 25
00023 STATSRÅDET
www.jm.fi